

ความต้องการพัฒนาตนเองด้านมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครู
สังกัดเทศบาลเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก

สารนิพนธ์
ของ
สุปราณี จินดา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2549

ความต้องการพัฒนาตนเองด้านมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครู
สังกัดเทศบาลเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก

บทคัดย่อ
ของ
สุปราณี จินดา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2549

สุปราณี จินดา. (2549). ความต้องการพัฒนาตนเองด้านมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐาน วิชาชีพ
ครู สังกัดเทศบาลเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหาร
การศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อาจารย์ที่
ปรึกษาสารนิพนธ์ : อาจารย์ ดร.มารศรี สุธานี.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองด้านมาตรฐาน
ความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครู สังกัดเทศบาลเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ใน 9 ด้าน ดังนี้
ภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ จิตวิทยาสำหรับครู การ
วัดผลและประเมินผลการศึกษา การบริหารจัดการในห้องเรียน การวิจัยการศึกษา นวัตกรรม
และเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ความเป็นครู 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณ
ลักษณะของครูกับความต้องการพัฒนาตนเองด้านมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครู
3) ศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองด้านมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครู โดยการ
สนทนากลุ่ม จากกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาและกลุ่มครูปฏิบัติการสอน

กลุ่มตัวอย่างเป็นครูในสังกัดเทศบาลเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ปีการศึกษา
2548 จำนวน 95 คน ได้แก่ โรงเรียนเทศบาล 1 วัดศรีเมือง จำนวน 65 คน โรงเรียนเทศบาล 2
บ้านตลาดเก่า จำนวน 15 คน โรงเรียนเทศบาล 3 บ้านตำบลคูคต จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้
ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความต้องการพัฒนาตนเองด้านมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐาน
วิชาชีพครู มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย
น้อยที่สุด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ร้อยละ คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบน
มาตรฐาน และสหสัมพันธ์พหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า

1. ครูในสังกัดเทศบาลเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก มีความต้องการพัฒนา ตน
เองด้านมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นราย
ด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก 8 ด้าน คือ การวัดผลประเมินผลการศึกษา ด้านการบริหารจัดการใน
ห้องเรียน ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ด้านจิตวิทยาสำหรับครู ด้าน
การจัดการเรียนรู้ ด้านวิจัยการศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านภาษาและเทคโนโลยีสำหรับ
ครู ตามลำดับ ส่วนด้านความเป็นครูอยู่ในระดับปานกลาง

2. ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของครูกับความต้องการพัฒนาตนเองด้าน
มาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครู สังกัดเทศบาลเมืองนครนายก พบว่า อายุ ระดับ
การศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และการปฏิบัติการสอน ไม่มีความสัมพันธ์กัน

3. การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสนทนากลุ่ม จำแนกออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน และกลุ่มครูปฏิบัติการสอนจำนวน 10 คน พบว่า มีความคิดเห็นด้านเหตุผลสอดคล้องกัน คือ ต้องการได้รับการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ต้องการให้มีการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการสอน และสนับสนุนการจัดสรรงบประมาณเพิ่มในการพัฒนาบุคลากร

THE NEEDS FOR SELF – DEVELOPMENT ON TEACHER CAREER KNOWLEDGE
NAKHONNAYOK MUNICIPALITY, NAKHONNAYOK PROVINCE.

AN ABSTRACT
BY
SUPRANEE CHINDA

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University
May 2006

Supranee Chinda. (2006). *The Needs for Self-Development on Teacher Career Knowledge Under Nakhonnayok Municipality, Nakhonnayok Province*. Master Thesis, M.Ed. (Educational Administration). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Lect. Dr. Marasri Suthanithi.

The purposes of this research were as follows:

1. To study the needs for self-development on teacher career knowledge under Nakhonnayok Municipality, Nakhonnayok Province in 9 aspects consisting of language and technology for teachers, curriculum development, learning management, psychology for teachers, educational evaluation and assessment, classroom management, educational research, educational innovation and information technology and self actualization for teachers.

2. To study the relationships between teachers' characteristics and self-development on teacher career knowledge;

3. To study the needs for self-development on teacher career knowledge by the group discussion of educational institution administrators and of teachers.

The samples were 95 teachers under Nakhonnayok Municipality, Nakhonnayok Province in the academic year of 2005 consisting of 65 teachers from the Municipal School 1 Wat Srimuang; 15 teachers from the Municipal School 2 Baantaladkaow; 15 teachers from the Municipal School 3 Baantumboonsiri. The instrument used for collecting the data was the questionnaire about the needs for self-development on teacher career knowledge with five rating scales: most, more, moderate, less and least. The statistics for analyzing the data were percentage, average scores, standard deviation, and multiple correlation.

The research results were revealed as follows:

1. The needs for self-development on teacher career knowledge of teachers under Nakhonnayok Municipality, Nakhonnayok Province in overall were at the high level. In consideration for each aspect, it was found that the other 8 aspects including educational evaluation and assessment, class room management, educational innovation and information technology, psychology for teachers, learning management, educational research, curriculum development, language and technology for teachers were at the high level respectively while self actualization for teachers was at the moderate level.

2. In the study of the relationships between teachers' characteristics and self-development on teacher career knowledge, it was found that there were no relations among ages, education levels, working experience and practical teaching.

3. In analyzing the content from group discussion divided into two groups: the group of 5 educational institution administrators and the group of 10 teachers, it was found that there were agreements on the needs for teachers' training to increase knowledge, for school orientation, supervision and teaching assessment, and for promoting the budget allocation to increase personnel development.

ความต้องการพัฒนาตนเองด้านมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครู
สังกัดเทศบาลเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก

สารนิพนธ์
ของ
สุปราณี จินดา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2549
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงยิ่ง จากอาจารย์ ดร. มารศรี สุขานธิ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศนาศ แสงศักดิ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร. ไพบูลย์ อ่อนมั่ง และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรรธรณ ตันต์เจริญรัตน์ ที่กรุณา เป็น กรรมการพิจารณาโครงการสารนิพนธ์ และสอบปากเปล่าสารนิพนธ์ ผู้วิจัยมีความซาบซึ้ง ใน พระคุณเป็นอย่างยิ่ง และขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรธรณ ตันต์เจริญรัตน์ ผู้อำนวยการ โรงเรียนสุวรรณประสิทธิ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร. ไพบูลย์ อ่อนมั่ง อาจารย์ประจำภาค วิชาสุขศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ นายสมชาย พุ่มพิมล ศึกษาพิเศษ สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษานครนายก นายสุนทร เชิญชื่น ศึกษาพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครนายก นางประเทืองจิต บุญมาก ครูเชี่ยวชาญ โรงเรียนเทศบาล 1 วัดศรีเมือง จังหวัด นครนายก ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขแบบสอบถามและทุกท่านที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือในการตอบแบบสอบถามและการสนทนากลุ่ม ซึ่งมีผลให้การจัดเก็บข้อมูล ที่นำมาใช้ในการ ศึกษาครั้งนี้มีความสมบูรณ์ดียิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรรธรณ ตันต์เจริญรัตน์ ผู้ช่วย ศาสตราจารย์ ดร.ทัศนาศ แสงศักดิ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ อาจารย์ ดร. จารุวรรณ พลอยดวงรัตน์ ที่ได้ให้คำแนะนำ และขวัญกำลังใจมาโดยตลอด บุคคลที่มีความสำคัญยิ่ง คือ คุณเทียมศักดิ์ จินดา และคุณสุปรัชญา จินดา ที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือใน การศึกษาค้นคว้า ครั้งนี้ให้สำเร็จได้ด้วยดี

คุณค่าของสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องสักการะบูชาคุณพ่อคุณแม่ และ อาจารย์ที่มีส่วนทำให้ผู้วิจัยสำเร็จการศึกษาด้วยดี

สุปราณี จินดา

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ความสำคัญของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย	7
สมมติฐานในการทำวิจัย	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
การจัดการศึกษาของเทศบาล	9
กฎหมายที่เกี่ยวข้อง	9
การจัดการศึกษาของเทศบาลเมืองนครนายก	11
การพัฒนาวิชาชีพครู	12
กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิชาชีพครู	12
แนวทางการพัฒนาวิชาชีพครู	13
การพัฒนาวิชาชีพครูในต่างประเทศ	15
แนวทางการพัฒนาวิชาชีพครูไทย	18
ความต้องการพัฒนาตนเอง	20
ทฤษฎีความต้องการ	20
การพัฒนาตนเอง	22
ความต้องการพัฒนาตนเองด้านมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครู	28
ภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู	28
การพัฒนาหลักสูตร	36
การจัดการเรียนรู้	47
จิตวิทยาสำหรับครู	55
การวัดผลและประเมินผลการศึกษา	67
การบริหารจัดการในห้องเรียน	73
การวิจัยทางการศึกษา	78
นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา.....	83
ความเป็นครู	88

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	94
งานวิจัยในประเทศ	94
งานวิจัยต่างประเทศ	98
3 วิธีดำเนินการวิจัย	100
วิธีดำเนินการวิจัย	100
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	100
การสร้างเครื่องมือในการวิจัย	101
การเก็บรวบรวมข้อมูล	102
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	102
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	103
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	104
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	104
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	104
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	120
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	120
กลุ่มตัวอย่าง	121
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	121
การวิเคราะห์ข้อมูล	121
สรุปผลการวิจัย.....	122
อภิปรายผล	124
ข้อเสนอแนะ	126
บรรณานุกรม	127
ภาคผนวก	137
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม	138
ภาคผนวก ข รายนามผู้เชี่ยวชาญ	143
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์	145

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามคุณลักษณะของครู	105
2 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการพัฒนาตนเอง ด้านมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครู โดยรวม 9 ด้าน (N=95).....	106
3 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการพัฒนาตนเอง ด้านภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู โดยรวมและรายข้อ (N=95).....	107
4 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการพัฒนาตนเอง ด้านการพัฒนาหลักสูตร โดยรวมและรายข้อ (N=95).....	108
5 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการพัฒนาตนเอง ด้านการจัดการเรียนรู้ โดยรวมและรายข้อ (N=95).....	109
6 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการพัฒนาตนเอง ด้านจิตวิทยาสำหรับครู โดยรวมและรายข้อ (N=95).....	110
7 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการพัฒนาตนเอง ด้านการวัดผลและประเมินผลการศึกษา โดยรวมและรายข้อ (N=95).....	111
8 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการพัฒนาตนเอง ด้านการบริหารจัดการในห้องเรียน โดยรวมและรายข้อ (N=95).....	112
9 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการพัฒนาตนเอง ด้านการวิจัยการศึกษา โดยรวมและรายข้อ (N=95).....	113
10 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการพัฒนาตนเอง ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา โดยรวมและ รายข้อ (N=95)	114
11 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการพัฒนาตนเอง ด้านความเป็นครู โดยรวมและรายข้อ (N=95)	115
12 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคุณลักษณะของครูกับความต้องการพัฒนา ตนเองด้านมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครู	116

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	8
2 ลักษณะความต้องการขั้นต่างๆ ของมาสโลว์	21

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาวิชาชีพครู และการปฏิรูปการศึกษา โดยจัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาของชาติ ในมาตรา 81 กำหนดให้รัฐต้องจัดการศึกษาอบรม และสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้ คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปะ วิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรม ของชาติ (พณม พงษ์ไพบูลย์ และคณะ. 2546 : 25) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ในหมวด 7 ครูและบุคลากรทางการศึกษา มาตรา 53 ให้มีองค์กรวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษาและ ผู้บริหารการศึกษา มีฐานะเป็นองค์กรอิสระภายใต้การบริหารงานของสภาวิชาชีพในกำกับของกระทรวง มีอำนาจหน้าที่ กำหนดมาตรฐานวิชาชีพออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู กำกับดูแลการปฏิบัติ ตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพรวมทั้งการพัฒนาวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษา ให้ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษา อื่น ทั้งของรัฐและเอกชนต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตามที่กฎหมายกำหนดและการจัดให้ มีองค์กร วิชาชีพครู ผู้บริหารการศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาอื่น คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ และวิธีการในการออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 25)

ครูเป็นผู้ประกอบวิชาชีพชั้นสูง หมายถึง ผ่านการศึกษาอบรมมาเป็นอย่างดี มีความรู้ ความสามารถมีมาตรฐานวิชาชีพ มีจรรยาบรรณ มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพมีองค์กรวิชาชีพ กำกับ ดูแล จึงเป็นบุคคลคุณภาพที่มีการประกันได้ว่าผู้เรียนจะได้รับการศึกษาอย่างดีมีคุณภาพ ครูจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มศักยภาพและประสิทธิภาพของครู เป็นสำคัญ ฉะนั้นครูต้องเป็นครูมืออาชีพที่รอบรู้ทั้งเนื้อหาวิชาการและวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพ สามารถแข่งขัน กับสังคมโลกได้

พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 มาตรา 49 และ มาตรา 50 มติคณะกรรมการคุรุสภาโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีกว่ากระทรวงศึกษาธิการ

ได้ออกข้อบังคับว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ พ.ศ.2548 เพื่อให้ครูปฏิบัติตามข้อบังคับนี้ (ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ (2548, 5, กันยายน) (ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 22. ตอนพิเศษ 76 ง. หน้า 39.)

จากแนวทางการพัฒนาตนตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ พ.ศ.2548 ด้านเกณฑ์มาตรฐานความรู้ประกอบกับคณะกรรมการกลางพนักงานเทศบาล (ก.ท.) ได้มีมติเห็นชอบให้กำหนดตำแหน่งและตำแหน่งที่มีวิทยฐานะของพนักงานครูและบุคลากรทางการศึกษา เทศบาลและเมืองพัทยา ให้สอดคล้องกับบทบัญญัติในพระราชบัญญัติ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2547 และให้พนักงานครูและบุคลากรทางการศึกษาของเทศบาลและเมืองพัทยาได้รับเงินเดือนและเงินวิทยฐานะตามพระราชบัญญัติเงินเดือนเงินวิทยฐานะและเงินประจำตำแหน่ง ตามพระราชบัญญัติข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา 2547 (สำนักงาน ก.อบต. กท. กจ. (2548, 1 เมษายน). หนังสือ ด่วนที่สุด ที่ มท 0809. 4/ว59 เรื่อง การกำหนดให้ข้าราชการพนักงานครูและบุคลากรทางการศึกษาท้องถิ่น ดำรงตำแหน่งหรือดำรงตำแหน่งที่มีวิทยฐานะ และให้ได้รับเงินเดือนสอดคล้องกับพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 2547 และ พระราชบัญญัติเงินเดือน เงินวิทยฐานะ และเงินประจำตำแหน่งข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547) และการประเมินวิทยฐานะและเลื่อนวิทยฐานะทั้งกรณีปกติและกรณีพิเศษ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินครูจำเป็นต้องพัฒนาตนเองเพื่อให้ผ่านเกณฑ์การประเมิน 3 ด้าน คือ 1) ด้านวินัย คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพโดยพิจารณาจากการมีวินัย การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี การดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสม มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพ มีความรับผิดชอบในวิชาชีพ 2) ด้านคุณภาพการปฏิบัติงานโดยพิจารณาจากสมรรถนะหลัก ประกอบด้วย การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง การทำงานเป็นทีม และสมรรถนะประจำสายงาน ประกอบด้วย การออกแบบการเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียน การบริหารจัดการชั้นเรียน 3) ด้านผลงานที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ ในด้านการเรียนการสอน โดยพิจารณาจากการจัดการ เรียนรู้ การพัฒนางานวิชาการ ผลที่เกิดกับผู้เรียน ด้านคุณภาพการปฏิบัติงานโดยพิจารณาจากสมรรถนะหลักในด้านการพัฒนาตนเองตามมาตรฐานวิชาชีพของครู 9 ด้าน คือ 1) ภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู 2) ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร 3) การจัดการเรียนรู้ 4) จิตวิทยาสำหรับครู 5) การวัดและประเมินผลการศึกษา 6) การบริหารจัดการในห้องเรียน 7) การวิจัยทางการศึกษา 8) นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา 9) ความเป็นครู ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาครูในสาขาวิชาที่ขาดแคลนและการใช้ครูอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ปัญหาเกี่ยวกับการสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอน การพัฒนาครู การพัฒนาผู้บริหารระดับมืออาชีพ การบำรุงขวัญกำลังใจครูดี การติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมของชุมชน และขาดการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ซึ่งมีผลทำให้คุณภาพการปฏิบัติงานของครูด้อยประสิทธิภาพ

จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองด้านมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครูในสังกัดเทศบาลเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการเสนอแนวทางในการจัดการศึกษาของเทศบาลเมืองนครนายก ในเชิงนโยบายและวางแผนพัฒนาพนักงานครูเทศบาลเมืองนครนายก เพื่อเพิ่มศักยภาพและพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองด้านมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครูในสังกัดเทศบาลเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ใน 9 ด้าน คือ
 - 1.1 ภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู
 - 1.2 การพัฒนาหลักสูตร
 - 1.3 การจัดการเรียนรู้
 - 1.4 จิตวิทยาสำหรับครู
 - 1.5 การวัดและประเมินผลการศึกษา
 - 1.6 การบริหารจัดการในห้องเรียน
 - 1.7 การวิจัยทางการศึกษา
 - 1.8 นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา
 - 1.9 ความเป็นครู
2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของครูกับความต้องการพัฒนาตนเองด้านมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครู
3. ศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองด้านมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครู โดยการสนทนากลุ่มจากกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาและกลุ่มครูปฏิบัติการสอน

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อเทศบาลเมืองนครนายก โดยนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาในเชิงนโยบาย และวางแผนในการพัฒนาบุคลากรครู ในสังกัดเทศบาลเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก เพื่อเพิ่มสรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานครูให้สูงขึ้นและส่งผลให้การจัดการศึกษาของเทศบาลเมืองนครนายกมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตเนื้อหา กลุ่มตัวอย่าง และตัวแปรในการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองด้านมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครูตามที่กำหนดในข้อบังคับของคุรุสภา พ.ศ. 2548 ประกอบด้วย

- 1.1 ภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู
- 1.2 การพัฒนาหลักสูตร
- 1.3 การจัดการเรียนรู้
- 1.4 จิตวิทยาสำหรับครู
- 1.5 การวัดและประเมินผลการศึกษา
- 1.6 การบริหารจัดการในห้องเรียน
- 1.7 การวิจัยทางการศึกษา
- 1.8 นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา
- 1.9 ความเป็นครู

2. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างเป็นครูในสังกัดเทศบาลเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ปีการศึกษา 2548 จำนวน 3 โรงเรียน จำนวน 95 คน ได้แก่ โรงเรียนเทศบาล 1 วัดศรีเมือง จำนวน 65 คน โรงเรียนเทศบาล 2 บ้านตลาดเก่า จำนวน 15 คน โรงเรียนเทศบาล 3 บ้านตำบลบุญศิริ จำนวน 15 คน ที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม และจากผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 5 คน ครูจำนวน 10 คน ที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม

3. ตัวแปรที่ศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา แบ่งเป็น 2 กลุ่มได้แก่

3.1 คุณลักษณะของครู ประกอบด้วย

3.1.1 อายุ

- 1) อายุ 20-39 ปี
- 2) อายุ 40 ปีขึ้นไป

3.1.2 ระดับการศึกษา

- 1) ระดับปริญญาตรี
- 2) สูงกว่าปริญญาตรี

3.1.3 ประสบการณ์ทำงาน

- 1) ตั้งแต่ 1 – 10 ปี

2) ตั้งแต่ 11 ขึ้นไป

3.1.4 การปฏิบัติการสอน

- 1) สอนตรงตามวิชาที่จบการศึกษา
- 2) สอนไม่ตรงตามวิชาที่จบการศึกษา

4. ตัวแปรตาม ความต้องการพัฒนาด้านมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครู ประกอบด้วย

- 4.1 ภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู
- 4.2 การพัฒนาหลักสูตร
- 4.3 การจัดการเรียนรู้
- 4.4 จิตวิทยาสำหรับครู
- 4.5 การวัดผลและประเมินผลการศึกษา
- 4.6 การบริหารจัดการในห้องเรียน
- 4.7 การวิจัยทางการศึกษา
- 4.8 นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา
- 4.9 ความเป็นครู

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. มาตรฐานวิชาชีพครู หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะและคุณภาพที่พึงประสงค์ในการประกอบวิชาชีพทางการศึกษาที่ครูต้องประพฤติปฏิบัติตาม ประกอบด้วย มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ มาตรฐานการปฏิบัติงาน และมาตรฐานการปฏิบัติตน

2. มาตรฐานความรู้ หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับความรู้ที่ครูพึงมี 9 ด้าน ประกอบด้วย ภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ จิตวิทยาสำหรับครู การวัดและประเมินผลการศึกษา การบริหารจัดการในห้องเรียน การวิจัยทางการศึกษา นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ความเป็นครู ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพการศึกษาต้องมีความรู้เพียงพอที่สามารถนำไปใช้ในการประกอบวิชาชีพได้

3. ความต้องการพัฒนาด้าน หมายถึง แรงผลักดันที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ ในการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจ ตามข้อกำหนดเกี่ยวกับมาตรฐานความรู้ ตามมาตรฐานวิชาชีพครู ประกอบด้วย

3.1 ภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู หมายถึง ความต้องการได้รับความรู้ความเข้าใจในเรื่องของภาษาไทย ภาษาอังกฤษและภาษาต่างประเทศเพื่อนำไปใช้ในการสื่อสารและสืบค้นข้อมูลและวิธีการเรียนรู้เทคโนโลยีเพื่อการค้นคว้าและนำเทคโนโลยีมาช่วยในการเรียนการสอน

3.2 การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง ความต้องการได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตร ได้แก่ การกำหนดจุดประสงค์ การเลือกเนื้อหา การจัดระบบเนื้อหา การเลือกกิจกรรมการประเมินผล การบริหารหลักสูตร การประเมินผลการใช้หลักสูตร

3.3 การจัดการเรียนรู้ หมายถึง ความต้องการได้รับความรู้ความเข้าใจเรื่องของทฤษฎีการเรียนรู้ หลักการจัดการเรียนรู้ แนวทางการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รูปแบบและวิธีจัดการเรียนรู้

3.4 จิตวิทยาสำหรับครู หมายถึง ความต้องการได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดและหลักการจิตวิทยาสาขาต่าง ๆ ที่อธิบายถึงธรรมชาติของผู้เรียน สามารถนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน

3.5 การวัดผลและประเมินผลการศึกษา หมายถึง ความต้องการได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการวัดผลและประเมินผล หลักการวัดผลและประเมินผล แนวทางวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 การประเมินตามสภาพจริงและการประเมินจากแฟ้มสะสมงาน

3.6 การบริหารจัดการในห้องเรียน หมายถึง ความต้องการได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาวะผู้นำ การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมภายในห้องเรียน การตั้งกฎระเบียบแบบแผน การใช้จิตวิทยาในการจูงใจ การเสริมแรงและปรับพฤติกรรมของนักเรียน การจัดโครงการและกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน การจัดระบบงานสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการเพื่อช่วยให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียน

3.7 การวิจัยการศึกษา หมายถึง ความต้องการความรู้ความเข้าใจในการทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อแก้ปัญหากิจกรรมการเรียนการสอน หรือพฤติกรรมของนักเรียน เพื่อค้นหาคำตอบข้อสงสัยในการปฏิบัติงานของครูและนำผลงานวิจัยไปพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน

3.8 นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา หมายถึง ความต้องการ ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการนำนวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษามาใช้ในการเรียนการสอน ตลอดจนแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ

3.9 ความเป็นครู หมายถึง ความต้องการได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาชีพครู บทบาทหน้าที่ภาระงานของครู คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ การพัฒนาและดำรงตนเป็นสมาชิก ที่ดีของสังคม

4. ครูปฏิบัติการสอน หมายถึง พนักงานครูเทศบาลปฏิบัติหน้าที่ในสังกัดเทศบาลเมืองจังหวัดนครนายก

5. คุณลักษณะของครู หมายถึง ข้อมูลส่วนตัวของครู ซึ่งประกอบด้วย

5.1 อายุ หมายถึง อายุของพนักงานครูเทศบาลเมืองนครนายก ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มอายุ 20-39 ปี, และกลุ่มอายุ 40 ปีขึ้นไป

5.2 ระดับการศึกษา หมายถึง วุฒิสูงสุดที่พนักงานครูเทศบาลเมืองนครนายก สำเร็จการศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มระดับปริญญาตรี และกลุ่มสูงกว่าปริญญาตรี

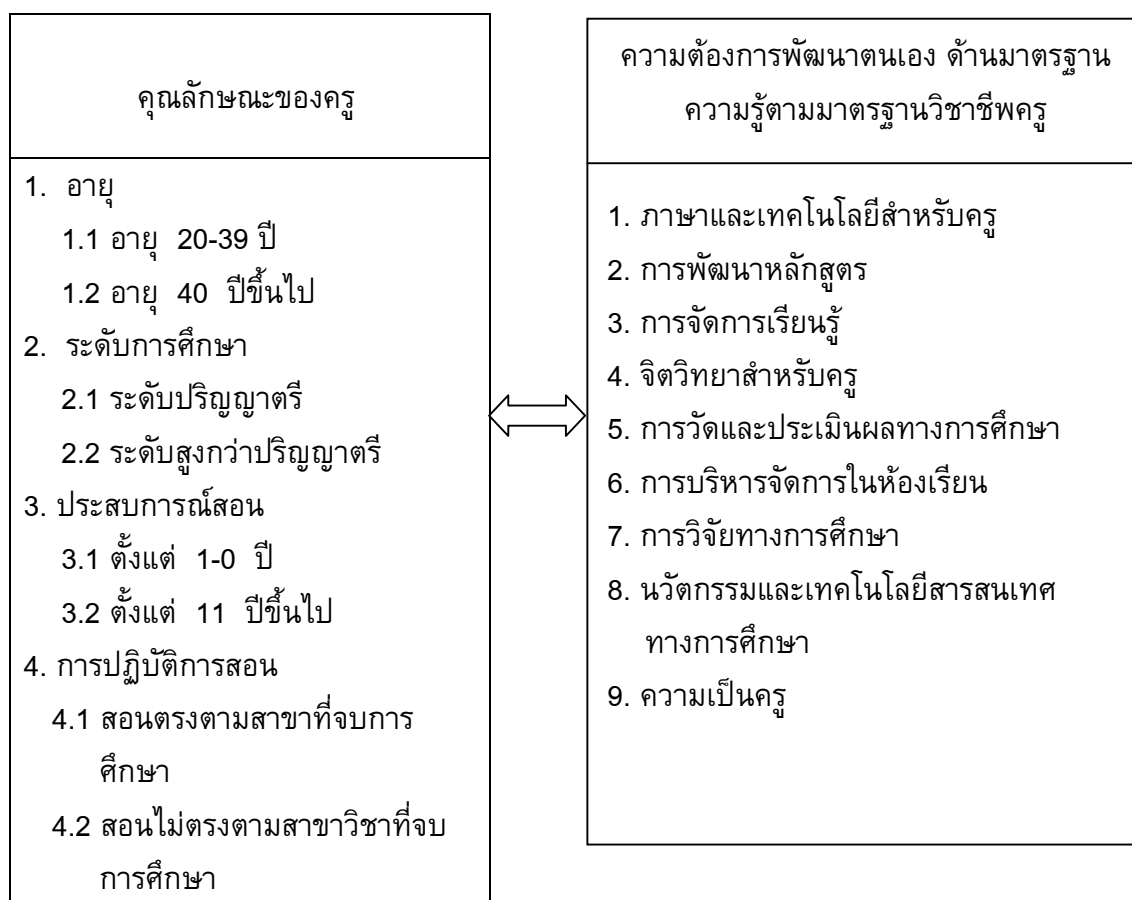
5.3 ประสบการณ์สอน หมายถึง ระยะเวลาในการทำงานเริ่มนับตั้งแต่เข้ามาเป็นครู ซึ่งแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตั้งแต่ 1-10 ปี และ กลุ่มตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป

5.4 การปฏิบัติการสอน หมายถึง การทำหน้าที่ในการสอนของครู ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มการสอนตรงตามสาขาวิชาที่จบการศึกษาและ กลุ่มการสอนไม่ตรงตามสาขาวิชาที่ จบการศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดในเรื่องความต้องการพัฒนาตนเอง ด้านมาตรฐานความรู้ ตามมาตรฐานวิชาชีพของครูจาก (ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ (2548, 5 กันยายน) ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 22 ตอนพิเศษ 76 ง หน้า 39.) ดังนี้ 1) ภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การจัดการเรียนรู้ 4) จิตวิทยาสำหรับครู 5) การวัดและการประเมินผลการศึกษา 6) การบริหารจัดการในห้องเรียน 7) การวิจัยทางการศึกษา 8.) นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา 9) ความเป็นครู

ส่วนตัวแปรอิสระได้ศึกษาตามคุณลักษณะของครูในสังกัดเทศบาลเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ใน 4 ด้าน คือ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน การปฏิบัติการสอนโดยการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของครูกับความต้องการพัฒนาตนเองด้าน มาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครู ซึ่งสามารถแสดงกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ได้ ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมุติฐานการวิจัย

คุณลักษณะของครูมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความต้องการพัฒนาตนเองด้านมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครู

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองด้านมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพของครู สังกัดเทศบาลเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษา ซึ่งได้นำเสนอตามลำดับดังต่อไปนี้

1. การจัดการศึกษาของเทศบาล
2. การพัฒนาวิชาชีพครู
3. ความต้องการพัฒนาตนเอง
4. ความต้องการพัฒนาตนเองด้านมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครู
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การจัดการศึกษาของเทศบาล

เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า การศึกษาเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งของมนุษย์ ในทุกยุคทุกสมัย นอกจากนี้แล้วการศึกษายังเป็นพื้นฐานที่จำเป็นในการพัฒนาประเทศชาติในทุกๆ ด้าน อาทิ ด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี ทรัพยากร สุขภาพอนามัย ฯลฯ เนื่องจากความสำคัญดังกล่าว ภารกิจด้านการศึกษาจึงเป็นเรื่องสำคัญที่กฎหมายต่างๆ กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการ โดยเฉพาะได้กำหนดสิทธิของเทศบาลในการจัดการศึกษาอบรมให้แก่ประชาชนดังต่อไปนี้

1.1 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 จากนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐที่กำหนดกรอบพันธกิจ การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่แสดงเจตจำนงไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีความว่า รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึงตนเองและตัดสินใจในกิจการท้องถิ่น (มาตรา 78) รัฐจะต้องให้ความเป็นอิสระแก่ท้องถิ่น ตามหลักการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น (มาตรา 282) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอิสระในการกำหนดนโยบายและมีอำนาจของตนเองโดยเฉพาะ (มาตรา 284) มีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรมและฝึกอาชีพ การจัดการศึกษาอบรมต้องคำนึงถึงการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมในท้องถิ่น (มาตรา 289) จากกรอบพันธกิจดังกล่าว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะมีสิทธิและหน้าที่ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี (มาตรา 43) (สำนักงานกฤษฎีกา. 2540 :16–75)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดให้กระจายอำนาจไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (มาตรา 9) และให้ท้องถิ่น มีสิทธิจัดการศึกษาระดับใดระดับหนึ่งหรือตามความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการ ภายในท้องถิ่น (มาตรา 41) ให้กระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่ในการประสานและส่งเสริมองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษาให้สอดคล้องตามนโยบายและได้มาตรฐาน การ ศึกษา รวมทั้งเสนอแนะการจัดสรรงบประมาณอุดหนุน การจัดการศึกษาขององค์กรปกครอง ส่วน ท้องถิ่น (มาตรา 42) ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยอาจจัด เก็บภาษีเพื่อการศึกษาได้ตามความเหมาะสม (มาตรา 58) (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 5 – 27)

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ ส่งเสริมการ ฝึกและการประกอบอาชีพการจัดการศึกษาการบำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น ส่งเสริมกีฬาพัฒนาคุณภาพชีวิต เด็ก สตรี คนชรา และ ผู้ด้อยโอกาส (มาตรา 16,17,18) (สำนักงานกฤษฎีกา. 2542 : 6 - 9)

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 ภายใต้ข้อบังคับแห่งกฎหมายเทศบาลต้องทำ หน้าที่ตามมาตรา 50 (6) ให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม (7) ส่งเสริมพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ (8) บำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดี ของท้องถิ่น มาตรา 52 ให้มีการบำรุงสถานที่สำหรับการกีฬาและพลศึกษา (สำนักงาน กฤษฎีกา. 2546 : 18 - 19)

จากกฎหมายดังกล่าว เทศบาลเมืองนครนายก จึงได้จัดการศึกษาตามความพร้อมและ ความต้องการของท้องถิ่น โดยอยู่บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง ตามพระราชดำริของ องค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ยึดทางสายกลางบนพื้นฐานของความสมดุลพอรู้จักประมาณอย่างมี เหตุผล มีความรอบรู้เท่าทันโลก เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตเพื่อมุ่งให้เกิด “การพัฒนาที่ ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย” โดยยึด “คน ” เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาควบคู่ไป กับกระบวนการพัฒนาแบบองค์รวม ของการจัดการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญา ท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อม มีการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยมุ่งให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุขสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม ในการดำรงชีวิต และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เพื่อให้สังคมมีคุณภาพ มีความเที่ยงธรรม มั่งคั่ง โปร่งใส ประชาชนมีสิทธิ เสรีภาพ เป็นสังคมแห่งภูมิปัญญา ที่มีความใฝ่รู้และพร้อมที่จะเรียนรู้ อยู่เสมอ เป็นสังคมแห่งความสมานฉันท์ เอื้ออาทรต่อกัน เป็นสังคมที่มุ่งฟื้นฟู สืบสาน และ ขำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ ศิลปะ และวัฒนธรรมท้องถิ่น ดังต่อไปนี้

1.2 การจัดการศึกษาของเทศบาลเมืองนครนายก

เทศบาลเมืองนครนายก จัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย ตลอดจน การศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ และผู้ที่มีความสามารถพิเศษ ส่งเสริมการกีฬา นันทนาการ กิจกรรมเด็ก เยาวชน และประชาชน ส่งเสริมด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนี้ (เทศบาลเมืองนครนายก. 2548 : 8-15)

1. การศึกษาในระบบ จัดรูปแบบของการศึกษาที่มีการกำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดผลและการประเมินผลที่เป็นเงื่อนไขของ การสำเร็จ การศึกษาที่แน่นอน เป็นการจัดการศึกษาระดับก่อนปฐมวัย ปฐมวัย และการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.1 จัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความพร้อมให้มีการพัฒนา ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา อย่างเหมาะสมตามวัยและตามศักยภาพ รับ นักเรียนตั้งแต่อายุ 2 ขวบครึ่ง

1.2 จัดการศึกษาระดับปฐมวัย เพื่อพัฒนาความพร้อม ให้มีการพัฒนาทั้งด้าน ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา อย่างเหมาะสมตามวัยและตามศักยภาพ ให้มีความ พร้อมทั้งที่จะเข้ารับการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป โดยจัดชั้นอนุบาล 1-3 และรับ นักเรียนตั้งแต่อายุ 3 ขวบขึ้นไป

1.3 จัดการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน เพื่อวางรากฐานเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนา คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งในด้านคุณภาพ จริยธรรม ความรู้ ความสามารถขั้นพื้นฐานใน ระดับประถมศึกษา ในเวลาเรียน 6 ปี และพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านต่าง ๆ ต่อจากระดับประถมศึกษา รวมทั้งได้ทราบความต้องการ ความสนใจ และความถนัดของ ตนเอง ทั้งในด้านวิชาการ วิชาชีพ ตลอดจนความสามารถในการประกอบกิจการและอาชีพ ตามควรแก่วัย ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นใช้เวลาเรียน 3 ปี

2. การศึกษานอกระบบ จัดการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ และวิธีการจัดการศึกษา โดยเนื้อหา หลักสูตร จะมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับ สภาพปัญหาและความต้องการรายบุคคล โดยการจัดการศึกษาตามการศึกษาในระบบ เช่น การศึกษาวิชาชีพ โดยการจัดร่วมกับวิทยาลัยอาชีวศึกษาในจังหวัดนครนายก

3. การศึกษาตามอัธยาศัย จัดการศึกษาที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ แหล่งเรียนรู้ต่างๆ โดยเทศบาลจัดการศึกษาในลักษณะของโครงการ เช่น โครงการสอนภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ, ภาษาจีน) ทักษะศึกษาตามแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เช่น วัด โบราณสถาน ชุมชน หน่วยงานของรัฐและเอกชน โครงการส่งเสริมประชาธิปไตย โดยจัดให้เยาวชนและประชาชนที่ สนใจทั่วไป

4. การศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ และผู้ที่มีความสามารถพิเศษ (Special Education Needs - SEN) โดยจัดการเรียนร่วมในการศึกษาในระบบโดยอาศัยความพยายาม

ร่วมกันหลายฝ่าย ได้แก่ ครู เจ้าหน้าที่ เพื่อน ครอบครัว แพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ ร่วมกันเป็นสหวิทยาการ

5. ส่งเสริมให้เด็กเยาวชนและประชาชนในท้องถิ่นได้ออกกำลังกายฝึกฝนกีฬา ร่วมกิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมพัฒนาเยาวชนอย่างหลากหลาย เพื่อพัฒนาคนให้มีประสิทธิภาพ ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ และสังคม โดยตระหนักในคุณค่าของการกีฬา นันทนาการ และปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เด็กเยาวชน ประชาชน ในท้องถิ่น ไปในแนวทางที่ถูกต้อง และใช้เวลาว่าง ให้เป็นประโยชน์

6. ส่งเสริมและบำรุงด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่สอดคล้องกับเอกลักษณ์ความเป็นไทยและวิถีชีวิตของท้องถิ่น เพื่อให้เกิดสังคมภูมิปัญญาในการเรียนรู้ เอื้ออาทรต่อกัน มีความสมานฉันท์อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขและยั่งยืน สืบทอดวัฒนธรรมเกิดความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์และวิถีชีวิตของท้องถิ่น

จากที่กล่าวมาเทศบาลเมืองนครนายก ได้ดำเนินการจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย และต่อเนื่องตลอดชีวิต เป็นไปตามนโยบายเจตนารมณ์ของกฎหมาย ที่สำคัญตามความพร้อมโดยคำนึงถึงสิทธิประโยชน์ และสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น โดยใช้แผนงานโครงการเป็นเครื่องมือในการพัฒนา

2. การพัฒนาวิชาชีพครู

เนื่องจากครูเป็นบุคคลสำคัญในการจัดการศึกษา โดยสังคมถือว่าครูต้องรับผิดชอบ ต่อผลการศึกษา ถ้าผลการศึกษาไม่เป็นที่น่าพอใจสังคมมักจะโทษครู ดังนั้นความคาดหวังเกี่ยวกับผลการศึกษา จึงมีผลกระทบต่อวิชาชีพครู ด้วยเหตุนี้จึงได้มีกฎหมายที่มีผลต่อการพัฒนาวิชาชีพครู ดังนี้

2.1 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิชาชีพครู

กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ในมาตรา 81 กำหนดไว้ว่า รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้า วิจัยในศิลปวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครูและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ (สำนักงาน กฤษฎีกา. 2540 : 16 – 75)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในหมวด 7 ครูและบุคลากรทางการศึกษา มาตรา 53 ให้มีองค์กรวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา มีฐานะเป็นองค์กรอิสระภายใต้การบริหารงานของสภาวิชาชีพในกำกับของกระทรวง มีอำนาจหน้าที่กำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู กำกับดูแลการปฏิบัติตามมาตรฐาน และจรรยาบรรณของวิชาชีพ รวมทั้งการพัฒนายวิชาชีพครู ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่นของรัฐและเอกชน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 25)

พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พุทธศักราช 2546 ให้มีสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา เรียกว่า “คุรุสภา” มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ออกและเพิกถอนใบอนุญาต กำกับ ดูแลการปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 5)

จะเห็นได้ว่า การมีกฎหมายการศึกษาและบทบัญญัติเกี่ยวกับการพัฒนายวิชาชีพครูให้เกิดความต่อเนื่องและมีประสิทธิผล ทำให้มีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนในการพัฒนายวิชาชีพครู

2.2 แนวทางการพัฒนายวิชาชีพครู

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2543: 25) ได้กล่าวว่า ครูมืออาชีพเป็นครูคุณภาพและพร้อมที่จะเรียนรู้ และส่งเสริมชี้แนะให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามศักยภาพและเป็นผู้รับในการเรียนรู้ ครูมืออาชีพเป็นครูที่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู เพื่อยกมาตรฐานวิชาชีพครู ให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง ครูมืออาชีพเป็นครูมุ่งพัฒนา ประเมินและปรับปรุงตนเองอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งปฏิบัติตามจรรยาวิชาชีพครูอย่างเคร่งครัดเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนและผู้อื่นมีการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อให้เป็นผู้เรียนที่มีความสามารถในการแข่งขันและร่วมมือมีความเป็นไทยในความเป็นสากลเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข จากการศึกษาแนวทางพัฒนายวิชาชีพครูพบว่า มีเอกสารที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) เน้นความสำคัญของการพัฒนายวิชาชีพครู ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิต การใช้และการส่งเสริมพัฒนาครู โดยเฉพาะการพัฒนาครูได้กำหนดเป็นนโยบาย ดังนี้ เร่งรัดให้มีการพัฒนาครูอาจารย์และบุคลากร โดยฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนทั้งพัฒนาให้สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพในการแบ่งเบาภาระและสนับสนุนการปฏิบัติงาน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2539) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) ได้กล่าวถึงการปฏิรูปกระบวนการพัฒนาครูที่มีอยู่ควบคู่กับการปรับปรุงกระบวนการผลิตครู เพื่อให้ได้คนดี คนเก่ง มาเป็นครู โดยพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ควบคู่ไปกับการพัฒนาวิชาการ และทักษะในการถ่ายทอดความรู้ที่มีระบบการประกันคุณภาพที่ได้มาตรฐานทุกขั้นตอน พร้อมทั้งสนับสนุนให้ครูรู้เท่าทัน

ความก้าวหน้าทางวิทยาการอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2544 : 40)

2. แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540–2544) เพื่อให้การพัฒนาวิชาชีพครู มีความต่อเนื่อง และเน้นย้ำให้เห็นความสำคัญของการพัฒนาวิชาชีพครู โดยเฉพาะด้านการพัฒนาครู ได้กำหนดนโยบายให้มีการพัฒนาครูประจำการอย่างต่อเนื่อง โดยครูทุกคนต้องได้รับการพัฒนาตลอดเวลาที่ปฏิบัติหน้าที่ครูอย่างน้อยในทุกๆ 5 ปี เพื่อการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้เสนอมาตรการเพื่อการพัฒนาวิชาชีพครูในด้านการพัฒนาครูดังนี้ ให้อบรมและพัฒนาครูประจำการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ด้วยการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และเร่งปรับระบบการพัฒนาผู้บริหารการศึกษาให้มีความสามารถในการบริหารและจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2539) และแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) ได้กำหนดเป้าหมายให้ครูทุกคนได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ และความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ตามแนวนโยบายการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ผลิตรูคณาจารย์และบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ปริมาณที่สอดคล้องกับความต้องการและได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถ เพื่อประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ ตามแนวนโยบายด้านการพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อการพึ่งพาตนเอง และเพิ่มสมรรถนะการแข่งขันในระดับนานาชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 15-18)

3. การปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540–2544) กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดแนวการปฏิรูปครูที่เกี่ยวกับการพัฒนาครูไว้ดังนี้ ให้ครูทุกคนได้เพิ่มพูนความรู้ และพัฒนาทักษะในรูปแบบต่างๆ อย่างต่อเนื่องทั่วถึง และทันต่อการเปลี่ยนแปลง สนับสนุนให้ครูทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนควบคู่กันไปกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี โดยในทุกๆ 2 ปี ต้องผ่านการอบรมอย่างน้อย 1 ครั้ง ทั้งการอบรมของกระทรวงศึกษาธิการ และหรือกรมต้นสังกัด และการอบรมของสถาบันอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีวุฒิบัตรรับรองตลอดจน การอบรมทางไกล สัมมนา และการพัฒนาตนเองในรูปแบบต่างๆ ให้ถือเป็นการปฏิบัติหน้าที่ และให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาเป็นส่วนหนึ่งของผลการปฏิบัติงานครูด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2540)

จะเห็นได้ว่าแผนพัฒนาสำคัญๆ ดังกล่าว ต่างกล่าวถึงความสำคัญในการพัฒนาวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้ครูเพิ่มพูนความรู้และพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่องทั่วถึงและทันการณ์ต่อภาวะสังคม การเมือง และเศรษฐกิจของประเทศและของโลก ซึ่งกฎหมายและแผนพัฒนาสำคัญๆ ดังกล่าวข้างต้น ได้นำกรอบแนวคิดสำคัญในการพัฒนา คือ ยึด “คน”

เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา และการศึกษาคือเครื่องมือพัฒนาคุณภาพของคน โดยถือว่าสังคมทั้งหมดเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา อย่างไรก็ตามภารกิจหลักในการพัฒนาคุณภาพของคน คงไม่พ้นครูซึ่งปฏิบัติหน้าที่สอนอยู่ในสถานศึกษาทุกแห่งของระบบการศึกษา ครูจึงต้องมีภาระในการสร้างคนไทยแบบใหม่ที่มีคุณลักษณะ มองกว้าง คิดไกล ใฝ่รู้ ในขณะเดียวกันตัวของครูเองต้องเป็นครูแบบใหม่ที่มีคุณสมบัติเฉพาะ มีความสามารถสูง สามารถจัดการเรียนการสอน ที่สอดคล้องกับยุคสมัยเพื่อให้รู้เท่าทันกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก สามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนคิดเป็นแก้ปัญหาเป็น เติบโตตามศักยภาพ รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมแก่ผู้เรียน โดยตัวครูเองสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์และคนในชุมชน กล่าวได้ว่าครูคือปัจจัยสำคัญของความสำเร็จในการจัดการศึกษาให้บรรลุผลตามเป้าหมาย และเป็นผลให้เกิดคุณภาพของประชากรในสังคม (ประภาพรรณ เอี่ยมสุภานิต, ปราณี สังฆะตวรรณ; และ อุษาดี จันทรสนธิ. 2545 : 62) การจัดการศึกษามีอาจบรรลุตามเป้าหมายได้ถ้าสถานการณ์ของวิชาชีพครูยังอยู่ในภาวะที่มีวิกฤต ซึ่ง สรุปได้ 3 กลุ่มคือ 1).ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตครู 2).ปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการใช้ครู 3).ปัญหา เกี่ยวกับการบริหารจัดการเพื่อให้การผลิตและการใช้ครูเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์; และคณะ. 2542 ; ดิเรก พรสีมา; และคณะ. 2541) ปัญหาที่กล่าวมาเป็นแรงผลักดันทำให้เกิดการปฏิรูปครูและพัฒนาวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง ดังนั้นกวีวิชาการหลายท่านได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาวิชาชีพครูในต่างประเทศและนำมากำหนดเป็นแนวทางพัฒนาวิชาชีพครูในประเทศไทยดังจะได้นำกล่าวต่อไป

2.3 การพัฒนาวิชาชีพครูในต่างประเทศ

ในต่างประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น เกาหลี มาเลเซีย เวียดนาม ต่างประสบปัญหาเกี่ยวกับการผลิต การใช้ การพัฒนาและการส่งเสริมครู และวิชาชีพครู คล้ายๆ กับประเทศไทย เช่น คนเก่งไม่เข้าเรียนครู มีครูเกินความต้องการในบางสาขาวิชา คุณภาพบัณฑิตครูไม่เป็นที่พอใจของสังคมเท่าที่ควร ครูขาดคุณภาพ จริยธรรม จรรยาบรรณครู ครูไม่พัฒนาตนเอง เพื่อขจัดปัญหาดังกล่าวแต่ละประเทศได้กำหนดแนวทางในการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหา ดังนี้ (ดิเรก พรสีมา; และคณะ. 2541 : 38)

ประเทศสหรัฐอเมริกาได้รื้อปรับระบบการศึกษาของประเทศและเน้นการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้ท้องถิ่นโดยมลรัฐต่างๆ ดูแลครูรวมทั้งกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาครูว่าในปี ค.ศ. 2000 ครูทุกคนต้องได้รับการปรับปรุงทักษะวิชาชีพอย่างต่อเนื่องมีโอกาสได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการสอนปรับโครงสร้างการบริหารจัดการโดยโรงเรียนเป็นฐาน เพื่อสร้างความเป็นครูมืออาชีพในระดับท้องถิ่นโดยให้ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร จัดการศึกษาอย่างใกล้ชิดมากขึ้น ตรวจสอบ คุณภาพครูให้มีมาตรฐานและการปรับปรุงการศึกษาแห่งชาติ ที่ชี้ให้เห็นว่าครูมีความสามารถทางการสอน และสอนได้คุณภาพ ตามความต้องการการเรียนรู้ที่ หลากหลายในแต่ละสาขาวิชาของนักเรียน

ทุกคน การตรวจสอบคุณภาพนี้ทำควบคู่ไปกับการวางระบบให้ครู ครูใหญ่และผู้บริหารเข้าสู่กระบวนการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง

ประเทศสิงคโปร์มีสถาบันการศึกษาแห่งชาติ (National Institute of Education : NIE) รับผิดชอบการฝึกหัดครูทุกระดับ ตั้งแต่ก่อนประจำการและครูประจำการ หัวหน้าแผนกวิชาผู้ช่วยครูใหญ่ ครูใหญ่ หรือผู้บริหาร นอกจากนั้นยังเปิดหลักสูตรเพื่อพัฒนาวิชาชีพครู เรียกว่า “Further Professional Diploma in Education Programme” และ “Diploma in Education Administration Programme” และจัดหลักสูตรสำหรับอาจารย์มหาวิทยาลัยและวิทยาโพลีเทคนิค นอกจากนั้นยังได้ตั้งศูนย์การศึกษาที่เรียกว่า “NIE Centre for Education Research : NIECE” โดยมีโครงการวิจัยระหว่างประเทศกับประเทศออสเตรเลีย จีน สหรัฐอเมริกา และจัดตั้งศูนย์ผู้บริหาร (Principal Executive Centre) เพื่อให้เป็นศูนย์ที่เป็นเลิศในการพัฒนาวิชาชีพครูและผู้บริหาร

ประเทศญี่ปุ่นให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพครูและปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้ครูมีคุณภาพตระหนักถึงความจำเป็นที่จะปฏิรูปเพื่อพัฒนาคุณภาพครู ได้มีการออกกฎหมายและกฎระเบียบพิเศษเกี่ยวกับบุคลากรทางการศึกษาของรัฐ เช่น มาตรฐานการออกไปประกาศนียบัตรวิชาชีพครู ระบบการสรรหา ระบบเงินเดือน และสวัสดิการครู การฝึกอบรมครูอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น ทำให้การพัฒนาเป็นไปอย่างมีระบบในระดับประเทศ ระดับท้องถิ่นและระดับโรงเรียน

ประเทศนิวซีแลนด์ ให้ความสำคัญในการดูแลครูดี เพื่อให้คงอยู่ในอาชีพกำหนดให้ครูทุกคนต้องได้รับการจดทะเบียนครู จัดให้มีเกณฑ์ในการสรรหาและรักษาครูไว้ในระบบ มีการสร้างขวัญกำลังใจ กำหนดให้มีการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ จัดให้มีการตรวจสอบการฝึกหัดครูเพื่อให้การกำหนดเป้าหมาย และแนวทางการดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในปี ค.ศ.1997 ได้จัดทำเอกสารปกเขียว A Future Qualifications Policy for New Zealand นำเสนอข้อเสนอกับแนวคิดของรัฐบาลในการที่จะกำหนดนโยบายด้านการฝึกหัดครูของรัฐ เพื่อข้อคำปรึกษาหารือในการจัดตั้งหน่วยงานวิชาชีพสำหรับครู การกำหนดมาตรฐานวิชาชีพสำหรับครูในระดับประเทศ ทรัพยากรสำหรับการฝึกอบรมครูประจำการ และงบประมาณสำหรับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยเปิดโอกาสให้นักศึกษา คณะกรรมการโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ได้เสนอความคิดเห็นและเสนอแนะต่อแนวคิดของรัฐบาล เพื่อจะได้นำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาพิจารณาในการกำหนดนโยบายการฝึกหัดครูต่อไป

ประเทศออสเตรเลีย ได้ทำการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง มีการเปลี่ยนแปลงด้านมโนทัศน์และโครงสร้าง เป็นการเตรียมการเพื่อให้บุคคลคงอยู่ในอาชีพการสอนตลอดชีวิต มีการปรับวิธีการพัฒนาครูจากเดิมที่เป็นการฝึกอบรมระหว่างประจำการ (In - service training) ซึ่งผสมผสานเนื้อหาหลักสูตรจบในตัวเอง เพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์นั้น เปลี่ยนเป็นการศึกษาระหว่างประจำการโดยหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ที่มีการผสมผสานเนื้อหาในเชิงซ้อนเพื่อให้เป็นไปตามความต้องการจำเป็นที่หลากหลายในอาชีพการสอน นอกจากนั้นยังได้เล็งเห็นความสำคัญใน

การพัฒนาความเป็นผู้นำทางการศึกษาและการพัฒนานี้มีการพัฒนาความเป็นผู้นำที่เป็นเลิศให้กับครูใหญ่อีกด้วย การพัฒนาวิชาชีพครูได้เน้นความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ โดยมีเป้าหมายของการพัฒนาครูการปรับปรุงคุณภาพการเรียนรู้ของเด็ก รวมทั้งเด็กพิการ ให้มีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น

ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี ถือว่าครูเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างคนที่มีคุณภาพในอนาคตให้แก่สังคม รัฐจึงให้ความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาครูและยกระดับวิชาชีพครูให้สูงขึ้น ได้ดำเนินการปฏิรูประบบการผลิตครู ปฏิรูปหลักสูตรที่มุ่งจากเนื้อหาให้ตรงกับปัญหาที่เกิดขึ้นจริง ในกระบวนการเรียนการสอนทั้งในชั้นเรียนและชีวิตประจำวัน ปรับให้เรียนวิชาเอกคู่เพื่อให้ครู มีความรู้กว้างขวางขึ้น อันเป็นการสอดคล้องกับความคิดที่จะทำให้โรงเรียนมีความหลากหลายมากขึ้น อีกทั้งเพิ่มการผลิตครูทางด้านวิทยาศาสตร์ ดนตรี ศิลปะ และพลศึกษาในระดับประถมศึกษา นอกจากนี้ได้ปรับระบบการคัดเลือกครู โดนเน้นการให้ครูได้แสดงความสามารถที่เกี่ยวข้องกับการสอบ ยกเลิกข้อสอบปรนัยให้ใช้ข้อสอบอัตนัยแทน การพัฒนาครูประจำการผูกผันกับการเลื่อนขั้นหรือการรับหน้าที่ใหม่ มีการจัดอย่างเป็นระบบชัดเจนทั้งในด้านหลักสูตร สถาบัน ผู้รับผิดชอบพร้อมทั้งองค์กรวิชาชีพครูดูแลด้านสวัสดิการและเป็นตัวแทนพิทักษ์สิทธิของครู

ประเทศเวียดนาม รัฐบาลได้ดำเนินการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างกว้างขวางโดยกำหนดนโยบาย 2 ประการ คือ 1).สร้างระบบจูงใจให้มีคนเก่ง คนดี เข้ามาเป็นครูโดยหาทางเพิ่มระดับเงินเดือนที่เหมาะสม มีเบี้ยเลี้ยงหรือเงินตอบแทนในตำแหน่งต่าง ๆ การจัดฝึกอบรมและเพิ่มทักษะใหม่ ๆ ให้แก่ครูอย่างกว้างขวาง มีการสร้างมาตรฐานครู 2) กำหนดนโยบายประกันคุณภาพในด้านต่าง ๆ เช่น เพิ่มงบประมาณด้านการศึกษา กำหนดนโยบายในปี ค.ศ.2000 ให้อาจารย์ในมหาวิทยาลัย จบการศึกษาระดับปริญญาโท 30-40 % และจบปริญญาเอก 15-18 % พร้อมทั้งเพิ่มแรงจูงใจในการทำงานเพื่อดึงดูดให้ครูอาจารย์อยู่ในวิชาชีพมากขึ้น

ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ปลายปี ค.ศ.1995 รัฐบาลได้ประกาศกฎระเบียบเกี่ยวกับการกำหนดคุณสมบัติของการเป็นครูทุกระดับตั้งแต่ระดับประถมวัยถึงอุดมศึกษา การใช้คำนำหน้าชื่อของผู้มีอาชีพครู ประเภทและขอบเขตของการสมัครเป็นครู ความรับผิดชอบตามกฎหมาย สภาพของครูที่จะได้รับประเทศนี้ยับยั้งรับรองการเป็นครู ครูทุกระดับจะต้องได้ การฝึกอบรม และในการอบรมครูคณะกรรมการการศึกษาแห่งรัฐในระดับมณฑล จังหวัดและเทศบาลจะมีหน้าที่รับผิดชอบประสานงานกับหน่วยงานรัฐบาลกลางและสถาบันอุดมศึกษา โดยมีรูปแบบการอบรมที่หลากหลาย นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้ครูมีผลงานด้านวิจัยการศึกษา มีการจัดตั้งสถาบันวิจัยการศึกษาแห่งชาติ และระดับภูมิภาคภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาลกลาง

ประเทศมาเลเซีย มีการใช้มาตรการต่างๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพครูเริ่มใช้สิ่งอำนวยความสะดวกและสิ่งจูงใจที่เหมาะสมเพื่อเสริมสร้างมาตรฐาน ทางจริยธรรมของครู ช่วยเสริมให้อาชีพครูเป็นอาชีพที่น่าสนใจ มีการทบทวนและแก้ไขระเบียบการเลื่อนขั้นและการจ่ายผล

ตอบแทน การคำนวณหาเงินเพิ่มที่เหมาะสมและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับครูเป็นรายวิชาที่ขาดแคลนและครูที่สอนในพื้นที่ห่างไกลรวมถึงมาตรการการมอบรางวัลสำหรับครูผู้ดีเด่น

สรุปได้ว่า จากการที่นักวิชาการได้ศึกษาแนวทางพัฒนาวิชาชีพครูในต่างประเทศแสดงให้เห็นว่าครู คือ กุญแจสู่ความสำเร็จและการปฏิรูปการศึกษา ดังนั้นนโยบายหลักของการยกระดับ คุณภาพการศึกษาของประเทศต่างๆ คือ การส่งเสริมการพัฒนาและยกระดับวิชาชีพครูให้สูงขึ้น ส่วนกลยุทธ์ที่นานโยบายสู่การปฏิบัติขึ้นอยู่กับสถานะของแต่ละประเทศเป็นสำคัญ

2.4 แนวทางการพัฒนาวิชาชีพครูไทย

สำหรับนโยบายเกี่ยวกับครูในประเทศไทย บริบทต่าง ๆ อันสืบเนื่องมาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 และ ฉบับที่ 9 แผนพัฒนาการศึกษาชาติ ฉบับที่ 8 และฉบับที่ 9 พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2546 และสถานการณ์ด้านการเมืองเศรษฐกิจและสังคมของชาติมีอิทธิพลผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลายด้านในวิชาชีพครูในประเทศไทย จึงได้มีมาตรการหลักให้เร่งรัดการปฏิรูป 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การพัฒนาครู การประเมินคุณภาพครู การออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู และการตอบแทนและยกย่องครู โดยมีองค์กรวิชาชีพครู เรียกว่า “คุรุสภา” กำกับดูแลและกำหนดข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพครูเป็นแนวทางในการพัฒนาวิชาชีพครู ซึ่งครูผู้ได้รับใบอนุญาตต้องประพฤติปฏิบัติตาม (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. 2549 : 12-19) ประกอบด้วย

1. มาตรฐานความรู้ และประสบการณ์วิชาชีพ (สำหรับครู)

1.1 มาตรฐานความรู้ มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษาหรือเทียบเท่า หรือมีคุณวุฒิอื่นที่คุรุสภารับรอง โดยมีความรู้ดังต่อไปนี้

- 1.1.1 ภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู
- 1.1.2 การพัฒนาหลักสูตร
- 1.1.3 การจัดการเรียนรู้
- 1.1.4 จิตวิทยาสำหรับครู
- 1.1.5 การวัดผลและประเมินผลการศึกษา
- 1.1.6 การบริหารจัดการในห้องเรียน
- 1.1.7 การวิจัยทางการศึกษา
- 1.1.8 นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา
- 1.1.9 ความเป็นครู

1.2 มาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ ผ่านการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาตาม หลักสูตรปริญญาทางการศึกษาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี และผ่านเกณฑ์ การประเมินปฏิบัติการสอนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการคุรุสภากำหนดดังต่อไปนี้

1.2.1 การฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน

1.2.2 การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ในสาขาวิชาเฉพาะ

2. มาตรฐานการปฏิบัติงาน ผู้ประกอบวิชาชีพครู ต้องปฏิบัติงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน ดังต่อไปนี้

2.1 ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการ เกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ

2.2 ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้เรียน

2.3 มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ

2.4 พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง

2.5 พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ

2.6 จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผลการถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน

2.7 รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ

2.8 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน

2.9 ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์

2.10 ร่วมมือกับผู้อื่นในชุมชนอย่างสร้างสรรค์

2.11 แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา

2.12 สร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกสถานการณ์

3. มาตรฐานการปฏิบัติตน หรือจรรยาบรรณของวิชาชีพ ประกอบด้วย

3.1 จรรยาบรรณต่อตนเอง

ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องมีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเอง ด้าน วิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ

3.2 จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ

ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรักศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อ วิชาชีพและเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ

3.3 จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ

ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริม ให้กำลังใจแก่ศิษย์ และผู้รับบริการตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอหน้า

ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ นิสัย ที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์ ตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ

ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งทางกาย วาจา ใจ

ผู้ประกอบการวิชาชีพทางการศึกษา ต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคมของศิษย์ และผู้รับบริการ

ผู้ประกอบการวิชาชีพทางการศึกษา ต้องให้บริการด้วยความจริงใจ และเสมอภาค โดยไม่เรียกรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ

3.4 จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ

ผู้ประกอบการวิชาชีพทางการศึกษา พึงช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรมสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ

3.5 จรรยาบรรณต่อสังคม

ผู้ประกอบการวิชาชีพทางการศึกษาพึงประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมและยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมี พระมหากษัตริย์เป็นประมุข

สรุปได้ว่า มาตรฐานวิชาชีพครู เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะและคุณภาพที่พึงประสงค์ในการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ครูต้องประพฤติปฏิบัติตาม ประกอบด้วยมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ มาตรฐานการปฏิบัติงานและมาตรฐานการปฏิบัติตนและเป็นหลักเกณฑ์สำคัญในการกำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูหรือการต่อใบอนุญาตวิชาชีพโดยผู้ที่ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพจะต้องมีคุณสมบัติตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ดังกล่าวข้างต้น ฉะนั้น ครูจึงต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพด้วยการพัฒนาตนเองตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพครู

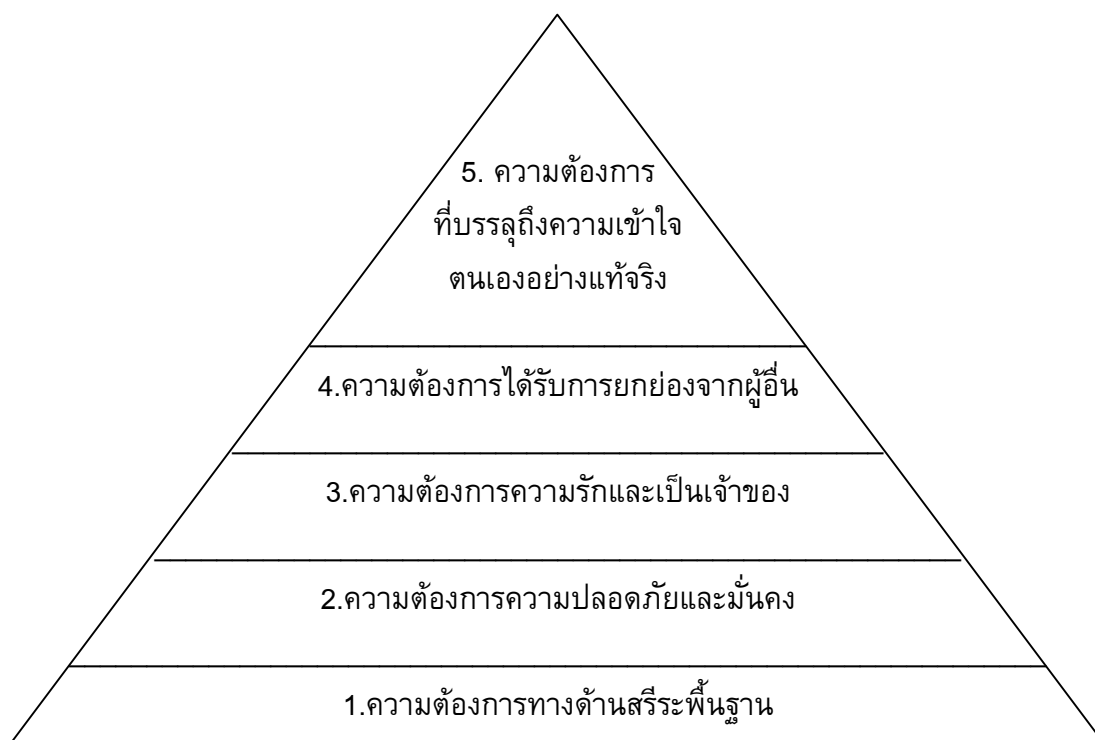
3. ความต้องการพัฒนาตนเอง

3.1 ทฤษฎีความต้องการ

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความต้องการ เป็นทฤษฎีที่มีความสำคัญและเป็นฐานนิยมในการทำความเข้าใจพฤติกรรมของครู ซึ่งในที่นี้หมายถึงความต้องการพัฒนาด้านความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครู โดยทฤษฎีความต้องการนั้นมีมากมาย ทฤษฎีที่เป็นที่แพร่หลายนั้น มี 3 ทฤษฎี ดังนี้

1. ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Abraham H. Maslow) โดยที่มาสโลว์ได้จัดลำดับขั้น ความต้องการของคนจากความต้องการจำเป็นเพื่อดำรงชีวิต อันเป็นความต้องการทางกายไปจนถึงความต้องการสูงสุด ซึ่งเป็นความต้องการทางจิตใจและสังคม และความต้องการเหล่านี้จะเกิดขึ้นตามลำดับขั้น กล่าวคือจากความต้องการพื้นฐานไปสู่ความต้องการความมั่นคงในชีวิต ซึ่งเป็นความต้องการลำดับต่ำและมีวันสิ้นสุด ส่วนความต้องการลำดับที่สูงไม่มีที่สิ้นสุด ได้แก่การยอมรับในสังคม เกียรติยศและชื่อเสียง ความสมหวังและ

ความสำเร็จในชีวิต ซึ่งเป็นความต้องการทางจิตใจและสังคม (Yahool Geocities. 2545 : ออนไลน์)

ภาพประกอบ 2 ลักษณะความต้องการชั้นต่าง ๆ ของมาสโลว์

2. ทฤษฎีความต้องการของแอลเดอร์เฟอร์ (Alderfer's Modified Needs Hierarchy Theory) กิฟลี วรรณจิณี (2538 : 97-98) ได้กล่าวสรุป ถึงความต้องการของบุคคล 3 ประการ ดังนี้

2.1 ความต้องการเพื่อมีชีวิตอยู่ (Existence Needs) เป็นความต้องการเพื่อให้มีชีวิตอยู่ต่อไป ได้แก่ ความต้องการทางกายและความต้องการความปลอดภัย

2.2 ความต้องการสัมพันธภาพกับผู้อื่น (Relatedness Needs) เป็นความต้องการของบุคคลที่จะมีมิตรสัมพันธ์กับบุคคลรอบ ๆ ตัว และบุคคลในสังคมอย่างมีความหมาย

2.3 ความต้องการความเจริญก้าวหน้า (Growth Needs) เป็นความต้องการเพื่อความเจริญก้าวหน้า เป็นความต้องการขั้นสูงสุด รวมถึงความต้องการได้รับการยกย่องและความสำเร็จในชีวิต

3. ทฤษฎีความต้องการความสำเร็จของแมคแคนแลนด์ (Mc Clelland's Achievement Motivation Theory) กิฟลี วรรณจิณี (2538 : 98-99) ได้กล่าวว่า ความต้องการของคนเป็นผลมาจากการเรียนรู้มากกว่าอย่างอื่น ความต้องการที่เกิดจากการเรียนรู้ จึงมีอิทธิพล จูงใจให้

คนแสดงหรือประพฤติปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของเขา ความต้องการในชีวิตของแต่ละคนจะแตกต่างกันเนื่องจากความแตกต่าง ในสิ่งแวดล้อมทั้งครอบครัว ที่ทำงาน ตลอดจนประเพณี และวัฒนธรรม แมคแคนแลนด์ ได้กล่าวถึงความต้องการไว้ 3 ประการคือ

3.1 ความต้องการประสบความสำเร็จ (The Needs for Achievement Motivation Theory) เป็นความต้องการมีผลงานและบรรลุเป้าหมายที่พึงปรารถนา คุณลักษณะของคนที่มีความต้องการ ประสบความสำเร็จ ได้แก่ 1) เป็นคนมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะรับภาระหรือความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน ไม่ชอบเกี่ยงงาน จะค้นพบว่าปัญหาจะถูกแก้ไขได้โดยวิธีใดหรืออย่างไร 2) เป็นคนที่ตั้งเป้าหมายไว้สูงกว่าปกติและชอบเสี่ยงกับเป้าหมายนั้น 3) เป็นคนที่ต้องการให้ผู้อื่นประเมิน หรือบอกสิ่งที่เขาทำว่าเป็นอย่างไร

3.2 ความต้องการมีมิตรสัมพันธ์ (The Needs for Affiliation) เป็นความต้องการที่จะส่งเสริมและรักษาสัมพันธภาพอันอบอุ่น เพื่อความเป็นมิตรกับผู้อื่น บุคคลที่มีความต้องการมิตรสัมพันธ์สูง มีลักษณะดังนี้ 1) เป็นคนมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าต่อการยอมรับและให้ความเชื่อมั่น ให้กำลังใจ 2) เป็นคนที่มีแนวโน้มที่จะปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นตามความปรารถนาและบรรทัดฐานของผู้อื่น 3) เป็นคนที่มีความใส่ใจในความรู้สึกของผู้อื่นอย่างจริงจัง

3.3 ความต้องการอำนาจ (The Needs for Power) เป็นความต้องการที่จะมีอิทธิพลครอบงำผู้อื่น บุคคลที่มีความต้องการอำนาจสูง มีลักษณะดังนี้ 1) มีความปรารถนาที่จะมีอิทธิพลต่อผู้อื่นโดยตรง 2) มีความปรารถนาที่จะมีกิจกรรมในการควบคุมเหนือผู้อื่น 3) มีความสนใจในการรักษาสัมพันธภาพในการเป็นผู้นำ ผู้ตาม

กล่าวได้ว่าทฤษฎีที่เกี่ยวกับความต้องการนั้นเป็นความต้องการทางกาย ทางจิตใจและสังคม ไปสู่ความต้องการมั่นคงปลอดภัยในชีวิต และการยอมรับในสังคม ฉะนั้นความต้องการพัฒนาตนเอง ด้านมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครู จึงเป็นความต้องการในการพัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการดังกล่าว อันเป็นความต้องการเฉพาะสิ่งและไม่มีที่สิ้นสุด

3.2 การพัฒนาตนเอง

ในการพัฒนาสมรรถนะของครูให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น ส่วนใหญ่พบว่า มีรูปแบบการพัฒนาความรู้ที่สำคัญหลายวิธีและการพัฒนาตนเองเป็นวิธีหนึ่ง ที่จะช่วยให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพเพื่อการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

3.2.1 ความหมายของการพัฒนาตนเอง

การพัฒนาตนเอง หมายถึง การที่บุคคลมีความสนใจ ใฝ่รู้ และพยายามพัฒนาตนเอง ด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยขึ้นอยู่กับเวลา โอกาส ความถนัดและความสนใจของผู้ปฏิบัติงาน เช่น ศึกษาหาความรู้จากหนังสือหรือเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ใฝ่หาความรู้โดยการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์และความคิดเห็นกับ ผู้บังคับ

ปัญญา เพื่อนร่วมงาน และผู้เกี่ยวข้อง ติดตามข่าวและเหตุการณ์ที่สำคัญทั้งภายในและภายนอกประเทศเพื่อเป็นการเปิดโลกทัศน์ของตน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2547 : 46)

อมรา เกิดสุข (2539 : 19) ได้อธิบายถึงการพัฒนาตนเองไว้ว่า หมายถึงความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงทำให้ตนเองมีความรู้ มีทักษะ รวมทั้งมีความกระตือรือร้นที่จะแสวงหา ความรู้จัก ข้อมูล ข่าวสารและเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองอย่างต่อเนื่อง

ไพบุลย์ แจ่มขำ (2541 : 21) ได้อธิบายถึงการพัฒนาตนเองของครูว่า การพัฒนาตนเอง หมายถึง การที่ครูพยายามจะฝึกฝนตนเองให้เป็นคนที่ดี มีความรู้ความสามารถที่จะกระตุ้น ยั่วยุ นักเรียนให้รู้จักแสวงหาความรู้ ปฏิบัติตนให้เป็นที่ยอมรับนับถือของผู้ปกครอง

อรุณี ร่มนุ่น (2541 : 21-22) ได้อธิบายความหมายของการพัฒนาตนเองว่า คือการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ ทักษะ ทักษะคติ ตลอดจนแนวคิดใหม่ๆ ในทางปฏิบัติงานซึ่งเกิดจากความพยายามของตน

ณรงค์ รอดพันธ์ (2542 : 38) ได้อธิบายถึงการพัฒนาตนเองไว้ว่า หมายถึง การจุดประกายความคิดในตัวเองด้วยทางปลูกจิตสำนึกให้บุคคล เห็นคุณค่าในตัวตนเกิดความตระหนัก และสร้างความพยายามที่จะปรับปรุง เปลี่ยนแปลงตนไปในทางที่ดี

จากแนวคิดของนักการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าการพัฒนาตนเอง หมายถึง ความตระหนักและสร้างความพยายามในทางปรับปรุง เสริมสร้าง ความรู้ความสามารถ ทักษะด้านต่าง ๆ ด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อช่วยให้ตนเองเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง สามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2.2 ความสำคัญของการพัฒนาตนเอง

สภาพปัจจุบัน ความรู้ ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ก้าวหน้าและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการจัดการศึกษา ครูในฐานะเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้กับนักเรียนและเพื่อให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะ ในการปฏิบัติงาน ครูจึงต้อง พัฒนาตนเอง ดังที่นายแพทย์ประเวศ วะสี (2541 : 7) ได้กล่าวถึงความ จำเป็นที่ครูต้องพัฒนาตนเอง มีใจความพอสรุปได้ว่า ครูนับแสนมีหน้าที่ในการ พัฒนาคณ ต้องรับภาระในการสร้างคนไทยแบบใหม่ ในขณะเดียวกัน ครูเอง ก็ต้องพัฒนาตนเอง ให้เป็นครูแบบใหม่ด้วย เพราะถ้าครูไม่พัฒนาตนเองให้เป็นครูแบบใหม่ การดำเนินงานต่างๆ ก็คง ไม่ประสบผลสำเร็จ หากครูยังมีพฤติกรรมการสอน เจตคติ ความคิดความเข้าใจและพฤติกรรม เก่า ๆ ที่ขาดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาตน เช่นเดียวกันกับ รุ่ง แก้วแดง (2542 : 130-131) ได้กล่าวถึงภาวะวิกฤตของอาชีพครู ไว้ว่า ในภาวะที่อาชีพครู ประสบกับวิกฤตและท่ามกลางกระแส การเปลี่ยนแปลงครูจำเป็นต้องเร่งพัฒนาตนเองก่อน มากกว่าที่จะรอรับการพัฒนาจากหน่วยงาน ต้นสังกัด ครูควรได้มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ให้พร้อมสำหรับวิทยาการ ที่เปลี่ยนแปลง และ

ภาวะวิกฤต ความศรัทธาในวิชาชีพ เพื่อให้ทุกคนมองเห็นว่า อาชีพครูยังเป็นอาชีพที่มีเกียรติยังมี
ความจำเป็น ต่อสังคม ในฐานะที่เป็นวิชาชีพ ที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้กับเยาวชน เพื่อ
ให้เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณภาพต่อไปในอนาคต

ดังนั้นการพัฒนาตนเองจึงเป็นการมุ่งเน้นการส่งเสริมการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ ที่
สร้างสรรค์และทันสมัย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยพัฒนา
องค์ความรู้ใหม่ เพื่อให้บุคลากรสามารถนำมาประยุกต์ในการปฏิบัติสร้างความรู้และความคิด
เชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้ทันโลก ทันเหตุการณ์ และทันสมัย ตลอดจนมีความรู้ความเชี่ยวชาญ
เพียงพอในการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

หลักสำคัญที่สุดขององค์การเรียนรู้และบุคคลเรียนรู้ คือ การรู้จักใช้พลังในธรรมชาติ
ที่ซ่อนเร้นนำมาใช้ประโยชน์ให้ได้ ประกอบด้วยพลังอย่างน้อย 5 ประการคือ 1) พลังของ
ความต่าง ในแง่ของการสร้างสรรค์จะต้องมองที่ความต่าง ประโยชน์ของความต่าง และเมื่อนำ
ความต่างมาใช้ต้องรู้จักใช้ให้เกิดผลบวก คือการมีวิสัยทัศน์และการกิจร่วมกัน 2) พลังแห่ง
ทวิคูณ เป็นการเพิ่มในเชิงคุณภาพ ยกกระดับความเข้าใจ ยกกระดับกระบวนการ 3) พลังแห่ง
อุดมทัศน์ร่วมกัน 4) พลังแห่งทักษะแลกเปลี่ยน 5) พลังแห่งตานก ตาหนอน คือการมองเชิง
ระบบ (สำนักงานเลขาธิการการศึกษาแห่งชาติ. 2547 : 96-97)

จากแนวของนักการศึกษาจะเห็นได้ว่า การพัฒนาตนเองมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะ
การพัฒนาตนเอง เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาทั้งปวง โดยเฉพาะบุคคลที่อยู่ในวิชาชีพครู เพื่อ
สร้างความมั่นใจและเพิ่มพูนประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถปรับตัว
ได้ทันกับการเปลี่ยนแปลง สร้างขวัญกำลังใจและยกระดับความสามารถในการปฏิบัติงาน

3.2.3 จุดมุ่งหมายของการพัฒนาตนเอง

การพัฒนาตนเองของแต่ละบุคคล ย่อมแตกต่างกันออกไปตามความคาดหวัง ดังที่
พระเทพเมธี (2536 : 146 - 147) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการพัฒนาตนเองมีดังนี้

1. เพื่อประโยชน์ตน (อัตตัตถะ) คือเพื่อการบรรลุจุดมุ่งหมายแห่งชีวิตตน
2. เพื่อประโยชน์ผู้อื่น (ปรัตถะ) คือ การช่วยเหลือสนับสนุนให้ผู้อื่นบรรลุ
3. จุดมุ่งหมายแห่งชีวิตของเขา
4. ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย หรือประโยชน์ร่วมกัน (อุภยัตถะ) คือการสร้างสรรค์
5. ปัจจัยที่เอื้ออำนวยให้ทุกคนทุกฝ่ายทั้งสังคมบรรลุจุดมุ่งหมายแห่งชีวิตทั่วกัน

ชำนาญ อริยะกุล (2541 : 8) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการพัฒนาตนเองของผู้ที่เป็น
ครูไว้ว่าเพื่อให้มีความสามารถจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับยุคสมัยเพื่อให้มีความสามารถ
จัดประสบการณ์และบรรยากาศในการเรียนรู้พัฒนาตนเองเพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียน

ไพบุลย์ แจ่มขำ (2543 : 19) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการพัฒนาตนเองไว้ว่า เพื่อ
พัฒนาทัศนคติและสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ต่อการปฏิบัติงาน รวมทั้งการพัฒนาทางด้าน

คุณธรรมหรือจิตใจให้เกิดความภูมิใจตระหนักถึงความสำคัญของวิชาชีพของตนโดยเฉพาะในวิชาชีพครูซึ่งต้องมีหน้าที่ไปพัฒนาเยาวชนของชาติ

สรุปได้ว่า การพัฒนาตนเองมีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้มีความสามารถจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับยุคสมัย สามารถจัดประสบการณ์และบรรยากาศในการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียน ตลอดจนพัฒนาทัศนคติและสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ต่อการปฏิบัติงาน รวมทั้งพัฒนาทางด้านคุณธรรมหรือจิตใจให้เกิดความภูมิใจหรือตระหนักถึงความสำคัญของวิชาชีพ

3.2.4 ขั้นตอนของการพัฒนาตนเอง

เบอร์ก คริสเต็นเซน และเฟสเลอร์ (Burke, Christensen and Fessler. 1984) ได้กล่าวว่า ในการพัฒนาครูมีข้อควรรู้และทำความเข้าใจในช่วงการพัฒนาในระยะต่าง ๆ ของการปฏิบัติหน้าที่ของครู เพื่อนำไปใช้ในการพิจารณาในการพัฒนา นิเทศ และติดตามผลการปฏิบัติงานครู จำแนกช่วยการพัฒนาในขั้นตอนของ พฤติกรรมในการประกอบวิชาชีพครูไว้ดังนี้

1. ขั้นการสร้างเสริมสมรรถภาพ (Competency-Building Stage) ครูที่เข้าประจำการจะเข้าสู่ช่วงการสร้างเสริมสมรรถภาพในขั้นนี้ โดยครูจะมุ่งพัฒนาความรู้ความสามารถและความชำนาญการทุกอย่างในการสอน หลายคนจะพยายามเข้าร่วมในการประชุมเชิงปฏิบัติการ บางคนมุ่งศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง หรือบางคนก็มุ่งศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ในช่วงนี้จะใช้เวลาหลายปี
2. ขั้นกระตือรือร้นและเจริญงอกงาม (Enthusiastic – and – Growing Stage) เมื่อครูได้เพิ่มประสิทธิภาพจากขั้นที่ 1 แล้ว ก็เกิดความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น ครูหลายคนในช่วงนี้จะทำงานเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถของนักเรียน และใช้ความรู้ความสามารถของตนเองในการให้ความช่วยเหลือแก่เพื่อนร่วมงาน หรือแบ่งปันความรู้ให้ครูคนอื่น ๆ
3. ขั้นคงที่และเฉื่อยชา (Stable – and – Stagnant Stage) คนหลายคนที่ไม่ผ่านขั้นตอนช่วงเสริมสร้างสมรรถภาพและขั้นของการกระตือรือร้นและเจริญงอกงามในช่วงขั้นที่ 1 และ 2 บางคนจะเข้าสู่ความคงที่และความเฉื่อยชา ครูเหล่านี้จะมีแนวโน้มยอมแพ้ต่อความคิดที่ว่าตนเองมีอิทธิพลต่อผู้เรียน หลายคนจะ ลดความรู้สึกในความสามารถและประสิทธิภาพและการนับถือตนเอง มีความสงสัยในความสามารถของตนเองที่จะสอนนักเรียน ในช่วงนี้จะใช้ความพยายามในการสอนเล็กน้อย เวลาส่วนใหญ่ของครูจะไปในงานอดิเรกหรือการประกอบธุรกิจอื่น ๆ ชอบทำงานอื่นมากกว่าการสอน
4. ขั้นข้องขัดใจในอาชีพ (Career-Frustration Stage) ในระยะช่วงนี้ครูบางคนจะมีความคาดหวังในทางลบกับนักเรียนของตน ไม่อยากทำการสอน และมีความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์ และมีความขมขื่นต่อการสอน หลายคนมุ่ง ความสนใจไปภายนอกโรงเรียนเพื่อทำให้ตนเองพึงพอใจ อย่างไรก็ตาม ครูส่วนมากแม้ว่ามีความขัดข้องใจในอาชีพก็ยังคงอยู่ในอาชีพครูต่อไป

5. **ขั้นถดถอยจากอาชีพ (Career Wind-Down Stage)** บางคนทำการสอนมาจนบั้นปลายของอาชีพครู บางคนไม่ชอบงานสอนและงานวิชาการ ครูเตรียมพร้อมที่จะออกจากอาชีพครู ในองค์กรทางการศึกษาทุกแห่งจะมีครูในระดับชั้นต่าง ๆ รวม ๆ กันอยู่ ดังนั้นในการพัฒนาครูหรือสนับสนุนให้ครูเจริญงอกงามในทางวิชาชีพ จะต้องกระทำไปด้วยความเคารพในความต้องการของแต่ละบุคคลซึ่งแตกต่างกัน จึงเป็นงานท้าทายหรือต้องใช้ความพยายามมากขึ้นในการที่จะรักษาเกียรติยศชื่อเสียงของครูแต่ละคน

วิธีการที่จะพัฒนาตนเอง ให้ประสบความสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ ผู้พัฒนาตนเองจะต้องมีขั้นตอนในการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ดังที่ประมวล พฤษภูมิกุล (2548 : 23) ได้สรุปขั้นตอนของการพัฒนาไว้ดังนี้

1. สำรวจตนเองเพื่อให้ทราบถึงความสามารถจุดดี จุดด้อย ข้อบกพร่องของตน
2. กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาโดยกำหนดเป้าหมายที่พึงประสงค์สำหรับ ตนเอง
3. การปรับปรุงแก้ไขตนเองเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนด
4. ตรวจสอบความสำเร็จของการดำเนินการพัฒนาตนเอง

3.2.5 วิธีการปฏิบัติเพื่อพัฒนาตนเอง

การปฏิบัติตนเพื่อการพัฒนาตนเอง มีหลากหลายในวิธีการปฏิบัติ ซึ่งนักวิชาการได้เสนอแนะแนวทางในการปฏิบัติตนเพื่อการพัฒนาตนเองไว้หลายท่าน เช่น ประเวศ วะสี (2543 : 17-19) ได้กล่าวถึงกระบวนการทางปัญญา ซึ่งเป็นกระบวนการที่จะทำให้ผู้ปฏิบัติได้พัฒนาตนเองไปสู่พัฒนาการทางจิตวิญญาณของมนุษย์อัน ได้แก่

1. ฝึกสังเกตในการทำกิจกรรม การทำงานเพราะการสังเกตมากจะทำให้เกิดความรู้
2. ฝึกการบันทึก เพื่อแก่นิสัยประจำชาติ เพราะคนไทยมีนิสัยไม่ค่อยชอบบันทึก
3. ฝึกการนำเสนอ เพราะก่อนการนำเสนอต้องมีการศึกษาถึงผู้ฟัง ต้องมีการเตรียมเรื่องที่จะบรรยายต้องคิดว่าจะพูดอะไร มีลำดับขั้นตอนอย่างไร
4. ฝึกการฟัง การได้ยินมากทำให้ฉลาดมาก
5. การปุจฉา วิสัชนา เมื่อมีการฟังย่อมมีการสอบถาม การสอบถามและได้รับคำตอบถือเป็นกระบวนการทางปัญญา
6. การตั้งสมมุติฐานและการตั้งคำถาม ช่วยให้เกิดปัญญาแต่ต้องเป็นการตั้งคำถามที่มีเหตุผล
7. การค้นหาคำตอบการค้นหาคำตอบเป็นความสนุกโดยค้นหาจากแหล่งความรู้ต่างๆ
8. การวิจัย เน้นกระบวนการเดียวกับกระบวนการเรียนรู้ การวิจัยเป็นวิถีชีวิต ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเป็นความรู้ที่มีคุณค่า
9. การเชื่อมโยงบูรณาการเมื่อได้รับความรู้อะไรมาอย่าหยุดอยู่แค่นั้นให้บูรณาการโยงไปสู่ภาพรวม ฝึกการเขียนรายงาน บทความทางวิชาการ จากกิจกรรม การทำงาน ประสบการณ์

เพื่อยกระดับสติปัญญาขึ้นไปอีกขั้น เนื่องจากการเขียนต้องใช้ความรู้ทั้งหมดจากที่มีอยู่บูรณาการเชื่อมโยงแล้วเรียบเรียงสู่องค์ความรู้ใหม่

นอกจากนั้น เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2544) ยังได้เสนอแนวทางในการพัฒนาตนเองดังนี้

1. มีความตั้งใจที่จะเรียนรู้ โดยการเป็นคนช่างสังเกต ชอบตั้งคำถาม และคิดหาคำตอบกับเรื่องต่างๆ ที่เข้ามากระทบตนเอง พิจารณากลับกรองข้อมูลด้วยความระมัดระวัง ไม่ปล่อยให้เรื่องต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิต ผ่านไปโดยไม่เกิดการเรียนรู้ พยายามคิดวิเคราะห์ให้เห็นถึงความเชื่อมโยง สอดคล้องกันในตรรกะของความเป็นเหตุเป็นผล ฝึกคิดหาสาเหตุของปัญหา และหาคำตอบหรือคิดสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดการพัฒนาสิ่งต่างๆ ให้ดีขึ้น

2. มีจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ เมื่อมีความตั้งใจที่จะเรียนรู้แล้วต้องลงมือกระทำด้วยการกำหนดจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนในการเรียนรู้ โดยเริ่มต้นจากการสำรวจตัวเอง เพื่อค้นหาข้อบกพร่องที่จะต้องแก้ไขและข้อดีที่ควรส่งเสริม ค้นหาวิธีหรือปัจจัยที่ทำให้ตนเรียนรู้ได้ดีเพื่อจะได้เลือกวิธีที่ดีที่สุด เลือกเรียนรู้ในสิ่งที่สนใจ สิ่งที่ทำได้ดีก่อน เพื่อจะได้สำเร็จซึ่งจะเป็นกำลังใจให้กับตนเองที่จะมุ่งมั่น พากเพียรเรียนรู้ต่อไป

3. วางแผนการเรียนรู้อย่างครบวงจร การวางแผนเป็นขั้นเตรียมตัว เพื่อให้มีการรอบการปฏิบัติที่ชัดเจน ทำให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้จริง การวางแผนประกอบด้วย การวางแผนสิ่งที่จะต้องใช้เวลาในการทำและการจัดสรรทรัพยากรเพื่อสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้

4. สร้างแรงจูงใจให้ตนเองเป็นคนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ปัจจัยในการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเองประกอบด้วย การมีความมั่นใจว่าตนจะประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ได้ เมื่อทำได้สำเร็จ ก็มีการให้รางวัลแก่ตนเอง เป็นการเสริมแรงทางบวก หากทำไม่ได้ตามแผนควรมีมาตรการลงโทษเป็นการเสริมแรงทางลบ เพื่อบีบตัวให้ต้องทำตามแผน และมีการสร้างบรรยากาศที่บ้านให้ส่งเสริมกระตุ้นการเรียนรู้ส่วนตัว เช่น การจัดมุมอ่านหนังสือ เป็นต้น

5. พาดตนเองเข้าหาแหล่งเรียนรู้อยู่เสมอ ครูควรเรียนรู้ด้วยการพาตัวเองเข้าไปอยู่ในแหล่งที่สามารถจะรับข้อมูลความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง เช่น การเข้าร่วมสัมมนาทางวิชาการที่เป็นประโยชน์ สมัครเป็นสมาชิกวารสารของหน่วยงานต่างๆ เรียนรู้จากเพื่อนร่วมงาน เรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญในท้องถิ่น ชุมชน เป็นต้น

6. ประเมินผลและปรับปรุงการเรียนรู้ การประเมินตัวเองอาจทำได้โดยการเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่ตั้งไว้ และกรอบเวลาที่กำหนดสำหรับการพัฒนาในเรื่องนั้นๆ ปรับปรุงแผนพัฒนาตนเองในส่วนที่ยังไม่เหมาะสม ปรับกิจกรรม จัดสรรเวลาใหม่ เป็นต้น นอกจากนี้ในการประเมินอาจให้เพื่อนหรือคนใกล้ชิดร่วมประเมินแสดงความคิดเห็นต่อการพัฒนาต่างๆ ของตนเพื่อสะท้อนให้เห็นพัฒนาการเรียนรู้ของตน

จากแนวคิดของนักวิชาการศึกษาก็กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การพัฒนาตนเอง หากได้มีการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องจะช่วยยกระดับความสามารถในการปฏิบัติงานช่วย

แก้ปัญหาการขาดแคลนผู้ปฏิบัติงานโดยใช้วิธีการเพิ่มคุณภาพของผู้ปฏิบัติงาน สร้างขวัญกำลังใจ ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถปรับตัวได้ทันกับความเปลี่ยนแปลง ทางเศรษฐกิจสังคมและความเปลี่ยนแปลงอื่นๆ ตลอดจนเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและสนองความต้องการของผู้ปฏิบัติงาน

4. ความต้องการพัฒนาตนเองด้านมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครู

การพัฒนาตนเองด้านมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครู เป็นความจำเป็นที่ครูจะต้องได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระยะและต่อเนื่อง แม้ครูจะมีความรู้ความสามารถเพียงใดก็ตามวันเวลาผ่านไปวิทยาการต่างๆ เจริญก้าวหน้า ตลอดจนความถนัดในการทำงานก็เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ดังนั้น ครูจะต้องได้รับการพัฒนา ปรับความรู้ ความสามารถให้มีทักษะเหมาะสมกับงาน ตามความแตกต่างระหว่างบุคคลตามความต้องการด้านมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครู (ข้อบังคับ ครูสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ และจรรยาบรรณวิชาชีพ) (5 กันยายน 2548) ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 2 ตอนพิเศษ 76 หน้า 39) ดังต่อไปนี้

1. ภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู
2. ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร
3. การจัดการเรียนรู้
4. จิตวิทยาสำหรับครู
5. การวัดผลและประเมินผลการศึกษา
6. การบริหารจัดการในห้องเรียน
7. การวิจัยทางการศึกษา
8. นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา
9. ความเป็นครู

ความต้องการพัฒนาตนเองด้านมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครูเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพครูที่ต้องกระทำอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องตามข้อกำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 เพื่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน ดังต่อไปนี้

4.1 ภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู

ภาษาเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับครูทุกคน มิใช่เฉพาะครูสอนภาษาเท่านั้น เพราะครูทุกคนต้องใช้ภาษาเป็นเครื่องมือสื่อสารกับผู้เรียน การที่ผู้เรียนใช้ภาษาได้ดีถือว่าเป็นสัมฤทธิ์ผลสำคัญส่วนหนึ่งในการเรียนทุกวิชา ครูทุกคนจึงควรตระหนักถึงความสำคัญของการใช้ภาษา และการที่จะสอนให้ได้ดีสิ่งสำคัญอันดับแรกสำหรับครูคือ ความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถ

ในการใช้ภาษา ภาษาที่สำคัญครูควรศึกษาเป็นอันดับแรกคือ ภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาแม่ และภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศอื่นๆ ที่ครูสนใจ นอกจากภาษาไทย ภาษาต่างประเทศแล้วครูควรมีความรู้ในการสื่อสารเพื่อสืบค้นข้อมูลและวิธีการเรียนรู้เทคโนโลยีเพื่อการค้นคว้าและนำเทคโนโลยีมาช่วยในการสอนด้วย ดังจะได้เสนอดังนี้

4.1.1 ความรู้ความเข้าใจภาษาไทย

การใช้ภาษาไทยเป็นศาสตร์ที่ละเอียดอ่อน นอกจากครูจะเรียนรู้เรื่องของหลักภาษา แล้ว เพื่อให้ครูสามารถใช้ภาษาในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูควรจะฝึกทักษะในเรื่องของ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนอีกด้วยเช่นกัน

ทักษะการฟัง

ทิพวรรณ หอมพูล (2538 : 537) กล่าวว่า การฟัง หมายถึง

1. การได้ยิน
2. การติดตามเรื่องราวของสิ่งที่ได้ไปด้วย
3. ความสามารถเข้าใจในสิ่งนั้น
4. การจับใจความต่างๆ ที่ควรคล้อยตามหรือโต้แย้ง

การฟังเป็นทักษะการรับสารที่ใช้มากที่สุดในชีวิตประจำวัน ดังจะเห็นได้จากการสำรวจในโรงเรียน ซึ่งสนิท ตั้งทวี (2538 : 59) ได้นำผลสรุปมาเสนอว่านักเรียนใช้เวลาในการฟังร้อยละ 48 การพูดร้อยละ 23 การอ่านร้อยละ 16 การเขียนร้อยละ 13 จากผลการสำรวจแสดงให้เห็นชัดว่าการฟังเป็นทักษะทางภาษาที่ใช้มากที่สุด และการฟังยังมีความสำคัญไม่น้อยกว่าทักษะ การพูด การอ่าน และการเขียนด้วย เพราะถ้าการฟังบกพร่องทักษะอื่นๆ ก็ย่อมบกพร่องไปด้วย

นอกจากนี้ ฝะอบ โปษะกฤษณะ (2526 : 183) ยังได้เน้นให้เราเห็นความสำคัญของการฟังว่า การฟังเป็นส่วนสำคัญทำให้เราเกิดปัญหา และหัวใจนักปราชญ์ข้อแรกคือ การฟัง

ดังนั้นการฟังจึงมีความสำคัญต่อมนุษยชาติมาก เพราะการฟังเป็นรากฐานของการเรียนรู้ และเข้าใจภาษา อันส่งผลให้การติดต่อสื่อสารกับบุคคลแวดล้อมมีประสิทธิภาพ และสัมฤทธิ์ผล เพื่อให้มองเห็นความสำคัญของการฟังชัดเจนยิ่งขึ้น สนิท สัตโยภาส (2546 : 45) ได้สรุปความสำคัญของการฟังดังนี้

1. การฟังทำให้เป็นพหูสูตร คือ ได้เรียนมาก ได้ฟังมาก ย่อมยังผลให้เป็นคนฉลาดรอบรู้เท่าทันโลก เป็นคนมีปัญญา
2. การฟังทำให้ได้ความรู้ ได้แนวคิด มีความเข้าใจเรื่องราวต่างๆ ซึ่งเป็นแนวทางนำไปสู่การเป็นคนที่มีความคิดเห็นดี เมื่อถึงเวลาที่ต้องแสดงออกในรูปของการพูด การเขียน หรือการกระทำ

3. การฟังยังความสุข ความเพลิดเพลิน อันเป็นอาหารหยาบหรือใจเมื่อได้ฟังเรื่องราวที่มีสาระหรือเรื่องบันเทิงเริงรมย์ต่างๆ

ดังนั้นครูจะได้รับประโยชน์ต่อการฟังอย่างเต็มที่ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของการฟังและทัศนคติด้านการรับรู้ให้เหมาะสมกับสาร ถ้าครูใส่ใจ สะสมประสบการณ์จากการฟังไว้มากๆ เป็นทักษะพื้นฐานที่จะเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ในสรรพวิทยาการต่างๆ ในการนำองค์ความรู้มาใช้ในการหลอมรวมการวางแผนในการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับเด็กและตนเอง ในการทำงาน การดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จ

ทักษะการพูด

การพูดมีความจำเป็นสำหรับทุกคนมาก คำพูดดีไพเราะน่าฟังก็จะเป็นที่นิยมของคนที่ได้ยิน ฉะนั้นผู้พูดควรคำนึงรู้จักคัดสรรถ้อยที่ดีและใช้หลักการพูดที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมการพูดให้ประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย

พรทิพย์ วรรัฐกาล (2538 : 120) กล่าวว่า การพูด คือ กระบวนการสื่อสารอย่างหนึ่งที่ใช้ในการถ่ายทอดความคิด อารมณ์ ความรู้สึก โดยมีภาษา (วจนภาษา). น้ำเสียง และอากัปกริยา (อวัจนภาษา) สื่อความหมายเพื่อสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกันและ สมจิต ชิวะปรีชา (2540 : 1) กล่าวคล้ายๆ กันว่า “การพูด (Speech) หมายถึง การติดต่อสื่อสารความหมายระหว่างมนุษย์โดยใช้เสียงภาษา แววดา สีหน้า ท่าทางต่างๆ เพื่อถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดจากผู้พูดไปยังผู้ฟังให้เป็นที่เข้าใจกัน”

ดังนั้นการพูดจึงหมายถึงกระบวนการสื่อสารของมนุษย์โดยอาศัยภาษา ถ้อยคำ น้ำเสียง ตลอดจนอากัปกริยาและอื่นๆ เพื่อถ่ายทอดความรู้ ความคิด อารมณ์ และความรู้สึกของตนแก่ ผู้ฟังให้เกิดผลตอบสนองตามต้องการ

การพูดเป็นทักษะที่จำเป็นและมีความสำคัญมากในชีวิตประจำวัน มนุษย์จะต้องติดต่อสื่อสารระหว่างกันและกัน เพื่อทำความเข้าใจกัน ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด บอกความต้องการด้วยการพูด ผู้ที่ประสบความสำเร็จในชีวิตและหน้าที่การงานเป็นผลมาจากปัจจัยสำคัญส่วนหนึ่ง คือรู้จักวิธีการพูด มีศิลปะในการพูดโดยเฉพาะบุคคลที่อยู่ในอาชีพครู หากครูไม่มีทักษะพื้นฐาน ไม่รู้จักผู้ฟังและไม่รู้จักการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับผู้ฟังแล้วก็เป็นที่ยากที่จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจและประสบความสำเร็จในการเรียน

โลกปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าในด้านวิทยาการต่างๆ มากมายทั้งด้านเศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีต่างๆ มีความค้นคว้าค้นพบทฤษฎีความรู้แปลกๆ ใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา ครูควรติดตามความเคลื่อนไหวต่างๆ ให้ทันการณ์เพื่อจะได้เป็นผู้นำทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์อยู่เสมอ เครื่องมืออย่างหนึ่งที่จะช่วยให้ครูเป็นคนทันสมัยและมีวิสัยที่กว้างไกล คือ “การอ่าน”

ทักษะการอ่าน

โกชัย สาริกบุตร (2521 : 16) ได้สรุปความหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่านหมายถึง การมองดูตัวอักษรแล้วถ่ายทอดความหมายจากตัวอักษรออกมาเป็นความคิด จากนั้นจึงนำ ความรู้ความคิดที่ได้จากการอ่าน ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในด้านต่างๆ เมื่อถึงเวลาอันควร

สนิท สัตโยภาส (2546 : 92-93) กล่าวว่า การอ่านมีความสำคัญและอำนวยความสะดวก อย่างมากมาย ดังต่อไปนี้

1. การอ่านช่วยให้ผู้อ่านได้รับความรู้มีความรอบรู้ไม่แคบอยู่เฉพาะเรื่อง ยิ่งถ้าได้อ่าน หนังสือพิมพ์ วารสาร หรือนิตยสารอยู่เป็นประจำแล้วก็จะทำให้ผู้อ่านเป็นคนทันสมัย ทันเหตุการณ์ รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของสังคมและโลก เมื่อเข้าวุ่นสนทนากับใครก็จะร่วมสนทนาได้เข้าใจ และเข้าสังคม ได้โดยไม่ขัดเขิน

2. การอ่านจะช่วยพัฒนาความคิด และยกระดับสติปัญญาให้สูงขึ้น เพราะเมื่ออ่าน มาก ย่อมรู้มากและเมื่อมีความรู้มากย่อมก่อให้เกิดปัญญาที่แหลมคม ฉลาดปราดเปรื่องและ อาจถึงขั้นเชี่ยวชาญในเรื่องสนใจและติดตามอ่านก็ได้

3. การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญของการศึกษาเพราะไม่ว่านักเรียนนักศึกษาจะเรียน วิชาใด ล้วนต้องอาศัยการอ่านช่วยศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เพิ่มเติมจากการเรียนในชั้นทั้งสิ้น

4. การอ่านช่วยให้มีความก้าวหน้าในอาชีพ เพราะการประกอบอาชีพทุกอาชีพย่อม อาศัยความรู้ ความสามารถ ความชำนาญในการทำงาน ถ้าบุคคลใดพยายามแสวงหาความรู้ ความสามารถใส่ตน ให้ทันสมัยและสอดคล้องกับวิทยาการใหม่อยู่เสมอย่อมมีความเจริญ ก้าวหน้าในอาชีพมากกว่าผู้ที่ไม่พัฒนาตนเอง และวิธีการสำคัญประการหนึ่งที่จะได้ความรู้ ประสบการณ์และความสามารถในวิทยาการใหม่คือ การอ่าน

5. การอ่านช่วยปรับปรุงบุคลิกภาพให้ดีขึ้น ด้วยเหตุที่มีหนังสือในกลุ่มที่มีเนื้อหา ซึ่งเสนอแนะเกี่ยวกับการวางตน การพูดจา การเข้าสังคม การแต่งกาย ตลอดจนการแนะนำ ปฏิบัติตนไปในทางที่เหมาะสมและทันสมัยมีอยู่มากมาย ถ้าผู้อ่านได้นำข้อเสนอแนะเหล่านั้นมา ทดลองปฏิบัติตามก็จะทำให้นบุคลิกภาพเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีได้

6. การอ่านช่วยแก้ปัญหาในใจได้ เพราะปัญหาที่เราประสบในชีวิตประจำวัน อาจมี วิธีแก้ไขหนังสือที่อ่านก็สามารถนำมาประยุกต์แก้ปัญหาของเราได้

7. การอ่านทำให้เกิดความจรรโลงใจ ได้รับความเพลิดเพลิน สนุกสนาน ช่วยให้ จิตใจพักผ่อนจากที่ได้เคร่งเครียดกับงานมา

8. การอ่านช่วยให้เราได้ใช้เวลาว่างอย่างมีคุณค่า แทนที่จะใช้เวลาว่างอย่างไร้ คุณค่าไม่ถูกไม่ควร

ด้วยความสำคัญและประโยชน์ของการอ่านจึงเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่ครูจะได้ฝึกตน ให้มีทักษะการอ่าน มีนิสัยรักการอ่าน ชอบการเฝ้าหาความรู้และหมั่นติดตามความเคลื่อนไหว

ความก้าวหน้าในด้านต่างๆ ด้วยการอ่านอยู่เสมอ เพื่อจะได้นำองค์ความรู้มาช่วยพัฒนาวิชาชีพครูให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

ทักษะการเขียน

นภดล จันทรเพ็ญ (2535 : 91) กล่าวว่า การเขียนคือการแสดงออกในการติดต่อสื่อสารอย่างหนึ่งของมนุษย์โดยอาศัยภาษา ตัวอักษรเป็นสื่อเพื่อถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ความต้องการและความในใจของเราให้กับผู้อื่นทราบ การเขียนมีลักษณะการสื่อสารที่ถาวร สามารถคงอยู่นาน ตรวจสอบได้ เป็นหลักฐานอ้างอิงนานับ พัน หมื่นปี ถ้ามีการเก็บรักษาให้คงสภาพเดิมไว้

เพื่อให้เกิดความเข้าใจ สนิท สัตโยภาส (2546 : 142) ได้ให้ความสำคัญของการเขียนไว้ดังนี้

1. การเขียนมีความสำคัญในแง่ที่เป็นเครื่องมือสื่อสารของมนุษย์ที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด และสติปัญญาของกันและกัน
2. การเขียนเป็นเครื่องมือสำคัญในการถ่ายทอดวัฒนธรรมอันเป็นมรดกภูมิปัญญาของมนุษย์
3. การเขียนช่วยเผยแพร่ และกระจายความรู้ ความคิด และข่าวสารได้อย่างกว้างไกลและรวดเร็ว
4. การเขียนเป็นการบันทึกทางสังคมที่ให้คุณค่า อำนาจประโยชน์อย่างมหาศาล แก่ชนรุ่นหลังทั้งปัจจุบันและอนาคต
5. การเขียนสามารถสร้างความสามัคคีในมนุษยชาติ เมื่องานเขียนนั้นมีความหมายเพื่อสร้างกำลังใจ สร้างความรักเพื่อนมนุษย์ และเป็นงานเขียนที่สร้างสรรค์ สันติสุขแก่สังคมโลก
6. การเขียนสามารถยึดเป็นงานอาชีพที่สำคัญอย่างหนึ่งได้ในปัจจุบัน
7. การเขียนสามารถทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในชีวิตโดยเฉพาะด้านการศึกษาเล่าเรียน

ดังนั้นทักษะการเขียน เป็นทักษะที่ยุ่งยาก ซับซ้อนกว่าทักษะอื่นๆ เพราะผู้เขียนจะเขียนได้ดีต้องเป็นบุคคลที่ฟังมาก อ่านมาก มีความรู้และประสบการณ์กว้างขวาง พร้อมทั้งยังสามารถเลือกใช้ถ้อยคำ สำนวน มาเรียบเรียงเป็นบทมาเขียนได้ถูกต้องและสละสลวย ทักษะการเขียนจะเกิดในตัวบุคคลได้ ต้องใช้เวลาฝึกฝนอย่างสม่ำเสมออีกด้วย

กล่าวได้ว่า ในด้านความรู้ความเข้าใจภาษาไทย นอกจากครูจะต้องมีความรู้เรื่องของหลักการภาษาไทยและการใช้ภาษาไทยแล้ว ครูควรจะพัฒนาตนเองในเรื่องของการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน เพื่อให้ครูมีความรู้มีทักษะในการใช้ภาษาในการสื่อสาร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.1.2 ความรู้ความเข้าใจภาษาต่างประเทศ

สุมิตรา อังวัฒนกุล (2535) กล่าวว่าภาษาอังกฤษนับว่าเป็นภาษาต่างประเทศที่มีบทบาททั้งในด้านการศึกษา สังคม การเมือง เศรษฐกิจ การค้า การท่องเที่ยว ตลอดจนสื่อมวลชน การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศเท่าที่ผ่านมา ทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษายังไม่ประสบความสำเร็จอย่างแท้จริง ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารทั้งทางภาษา พูด หรือภาษาเขียน เนื่องจากการเรียนการสอนมุ่งเน้นการให้ความรู้ทางด้านกฎเกณฑ์ไวยากรณ์และการแปล ดังนั้นหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษในปัจจุบัน จึงได้ปรับปรุงให้เหมาะสมกับความต้องการของ ผู้เรียนและสังคม จุดประสงค์ของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษได้เปลี่ยนแปลงจากการสอนเน้นแต่ทักษะการอ่านและการเขียน เป็นการสอนทั้ง 4 ทักษะ คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยมุ่งใช้ประโยชน์เพื่อการสื่อสาร การที่ผู้เรียนจะสามารถใช้ภาษาอังกฤษได้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร จึงต้องมีทักษะในการใช้ทั้ง 4 ทักษะ คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน รวมถึงกิริยา ท่าทางและวิธีการพูดเพื่อให้สื่อสารความหมายได้ชัดเจน

ภาษาอังกฤษมีอิทธิพลอย่างมากในการดำเนินชีวิตของคนไทยแม้ว่าประเทศไทยเรามิได้ใช้ภาษาอังกฤษมาเป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสารของผู้คนในสังคมก็ตาม แต่ภาษาอังกฤษก็เป็นภาษาแห่งโอกาสที่คนเราจะพัฒนาแนวความคิดของคนหรือเป็นภาษาที่สอง ที่เราจำเป็นต้องเรียนรู้เพื่อให้เราก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกและสังคม บัดนี้ ภาษาอังกฤษได้มีอิทธิพลต่อคนไทยมากขึ้นกลายเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องเรียนรู้ (English as a Second Language) จุดมุ่งหมายของการเรียนภาษาอังกฤษคือ เราอยากจะทราบและรู้เท่าทันแนวความคิดของคนทั้งโลก เป็นการเปิดโลกทัศน์ให้กว้างไกลกว่าเดิมคนที่รู้หลายภาษาเปรียบเสมือนบ้านที่มีประตูหลายบาน เพื่อรับทราบแนวคิดของคนหลายประเทศแทนที่จะรู้เฉพาะแนวคิดของคนในชาติของตนเพียงอย่างเดียว

ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางที่ใช้ติดต่อสื่อสารกันทั่วไปและขอบข่ายของการใช้ภาษาดังกล่าวก็ครอบคลุมทั้งโลกเป็นภาษาแห่งโอกาสกล่าวคือ หนึ่งในคุณสมบัติของผู้เข้าทำงานในแต่ละสาขาอาชีพในปัจจุบันล้วนกำหนดว่าต้องสามารถฟัง พูด อ่าน เขียนภาษาอังกฤษได้ดี จุดมุ่งหมายของการเรียนภาษาอังกฤษ ทั้งที่ปรากฏในรูปแบบหนังสือ นิตยสาร วิทยุ โทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ต เท่านั้น แต่ เป้าหมายที่แท้จริงนั้น เราศึกษาภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจในแนวคิด วัฒนธรรม ความเชื่อแล้วนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะกับวัตถุประสงค์ของตน เพราะว่าภาษาอังกฤษเปรียบดังกุญแจดอกสำคัญที่จะไขเข้าสู่คลังแห่งความรู้ทุกๆ ด้าน เป็นประตูสู่ชุมทรัพย์ทางปัญญาเป็นการรับรู้แนวคิดใหม่ๆ

ภาษาอังกฤษได้ค่อยๆ ปรับเปลี่ยนให้เหมาะกับยุคสมัย มีการใช้สื่อ หรือวิธีการสอนหลากหลายรูปแบบ เพื่อให้เกิดความน่าสนใจ ให้นักศึกษาได้เกิดการเรียนรู้แล้วนำไปใช้ได้มากที่สุด ปัจจุบันโทรทัศน์แบบทุกช่องต่างกระตุ้นให้คนไทยได้ฝึกฝนการใช้ภาษาอังกฤษ เช่น

Newsline ฟุตฟิดฟอไฟ ฯลฯ วิทยุก็เพิ่มการนำเสนอรายการเป็นภาษาอังกฤษหวังจะให้คนไทยได้เกิดการซึมซับภาษาในขณะฟังวิทยุ เช่น คลื่น 95.5 FM หรือแม้แต่หนังสือพิมพ์ เช่น The Nation, Bangkok Post, Student Weekly, Nation Junior และ Future ต่างก็เพิ่มการนำเสนอบทเรียนเพื่อพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษให้อ่านออก (Reading) เขียนได้ (Writing) รู้ความหมาย (Semantic) และเข้าใจประโยค (Syntax or Grammar) มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีการนำเกมส์เพื่อพัฒนาภาษาอังกฤษ (English Games) มาสอดแทรกในบทเรียนให้นักศึกษาได้ฝึกฝนการคิด การแก้ปัญหาอย่างมีระบบ จัดสร้างบรรยากาศในห้องเรียน มิให้เครียดเกิดความสนุกสนานน่าเรียน มากขึ้น

กล่าวได้ว่า ปัจจุบันภาษาอังกฤษมีความสำคัญและเป็นภาษาสื่อสารที่ใช้กันทั่วโลก ครูควรพัฒนาตนเองให้มีความรู้ภาษาอังกฤษทั้งในเรื่องหลักภาษาและการใช้ภาษา นอกจากนี้ครูต้องฝึกพัฒนาการฟัง การพูด การอ่านและการเขียนทั้งนี้ เพราะ ผู้ที่มีความรู้ เช่น นักวิชาการ นักการศึกษา นักวิทยาศาสตร์ จะถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความเชื่อ ไว้เป็นภาษาอังกฤษเป็นส่วนมากเพื่อให้คนทั่วโลกได้ศึกษาและนำมาประยุกต์ใช้

4.1.3 เทคโนโลยีสำหรับครู

บุญเรือง เนียมหอม (2540) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนทางอินเทอร์เน็ตในระดับอุดมศึกษาซึ่งพบว่า การเรียนการสอนในปัจจุบันเน้นกิจกรรมและบริการของอินเทอร์เน็ตโดยผู้สอนเป็นผู้ควบคุม ตรวจสอบ ติดตามการเรียนรู้ของผู้เรียนและเตรียมความพร้อมทรัพยากรสนับสนุนการเรียนทางอินเทอร์เน็ตมีการใช้อินเทอร์เน็ต การใช้ประโยชน์อิเล็กทรอนิกส์ และเว็ลต์ไวเว็บในการเรียนการสอนมากที่สุด

อริปัตย์ คลีสุนทร (2541 : 5-6) กล่าวว่าประโยชน์ในการใช้อินเทอร์เน็ตทางการศึกษา มีดังนี้

1. ครูอาจารย์ผู้สอน สามารถพัฒนาคุณภาพบทเรียนหรือแนวคิดในสาขาวิชาที่สอน โดยการเรียกดูจากสถาบันการศึกษาอื่น พัฒนาคุณภาพบทเรียนหรือแนวคิดในสาขาวิชาที่สอน โดยการเรียกดูจากสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นเนื้อหาวิชาการ คู่มือครู แบบฝึกหัด ซึ่งบางเรื่องสามารถนำมาคัดลอกใช้ได้ทันที เนื่องจากผู้ผลิต ผู้คิดเดิมแจ้งความจำนงค์ให้สาธารณชนนำไปใช้ได้ (Public Mode) ในทางกลับกัน ครู-อาจารย์ท่านมีแนวคิดวิธีสอน คู่มือการสอนที่น่าสนใจ สร้างความเข้าใจได้ดีกว่าผู้อื่น ก็สามารถนำเสนอเรื่องดังกล่าวใน “หน้าบ้าน” ของสถาบันตนเอง เพื่อให้ผู้อื่นศึกษาใช้งานได้ ส่วนหนึ่งของเรื่องดังกล่าวอาจจะทำเป็นโปรแกรมสำเร็จรูป หรืออยู่ในรูป CR-ROM ซึ่งโดยทั่ว ๆ ไป เรียกกันว่า คอมพิวเตอร์ช่วยการเรียนการสอน (Computer Assister Instruction หรือ CAI) ซึ่งมีทั้งช่วยสอนวิชาทั่ว ๆ ไป และช่วยสอนวิชาที่เกี่ยวกับวิทยาการด้านคอมพิวเตอร์โดยตรง

2. นักเรียน นักศึกษาสามารถเข้าถึงการเรียนการสอนของครู-อาจารย์ต่างสถาบัน เนื้อหาสาระที่ห้องสมุดตนเองยังไม่มีรูปภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เช่น การทำงานของเครื่องจักร ศึกษาดูส่วนรายละเอียดของการทำงานของร่างกาย เสียงดนตรี เพลง วิดีโอเล่นกีฬาการทดลอง วิทยาศาสตร์ ภาพเขียนทางศิลปวัฒนธรรม สารคดีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนภูมิศาสตร์ วิธีถนอมอาหาร การเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านบทเรียนสำเร็จรูป การทำอุปกรณ์บางอย่างด้วยตนเอง การแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนในสถาบันเดียวกัน แต่ละห้องหรือต่างสถาบัน ฯลฯ

3. ข้อมูลการบริหารจัดการ สามารถติดตามถ่ายโอนและแลกเปลี่ยนได้ ทะเบียนประวัตินักศึกษา การเลือกเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การแนะแนวการศึกษาและอาชีพ ข้อมูลผู้ประกอบการด้านอาชีพ รายได้ต่อปี การย้ายถิ่นที่อยู่ ข้อมูลครู-อาจารย์ เงินเดือน คุณวุฒิการอบรมฝึกฝน ความรู้ความสามารถพิเศษเป็นต้น ข้อมูลดังกล่าว พร้อมภาพของนักเรียน อาจจะช่วยให้อาจารย์ประจำชั้น ประจำวิชา ฝ่ายบริหารได้ติดตามแลกเปลี่ยนถ่ายโอนตามความจำเป็น เพื่อดูแลให้นักเรียน อาจารย์สามารถพัฒนาตนเองได้สูงสุดตามศักยภาพของแต่ละคน ข้อมูลดังกล่าวรวมถึงเด็กที่มีพรสวรรค์มีความสามารถเป็นเลิศ หรือเด็กและเยาวชนที่ยังต้องการความช่วยเหลือ เนื่องจากพิการทางร่างกายหรือจิตใจ ซึ่งมีความต้องการชัดเจนในบางเรื่องบางส่วน เพื่อสามารถช่วยตัวเองและครอบครัวได้ตามศักยภาพของตน ระบบข้อมูลเช่นนี้ เรียกว่า ข้อมูลการบริหารจัดการ (MIS)

4. งานวิเคราะห์วิจัย เรื่องนี้นักเรียนที่อยู่ระดับมัธยม อาชีวศึกษาและครูอาจารย์สถาบันทุกระดับ สามารถค้นหาเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับความสนใจที่จะศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ วิจัย โดยเฉพาะในส่วนที่เป็นวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง (Review of Literature) เพื่อดูว่ามีผู้รู้ ท่านใดบ้าง ศึกษา ค้นคว้าเมื่อใด ผลเป็นประการใด เพื่อนำมาอ้างอิงหรือนำมาเป็นตัวแบบศึกษาค้นคว้าทำงานบางเรื่อง อาจจะต้องเสียค่าใช้จ่ายบ้าง ซึ่งสามารถจ่ายผ่านบัตรเครดิต (Credit Card) เนื่องจากเป็นงานที่มีลิขสิทธิ์ทางปัญญา แต่เอกสารส่วนมากทั้งงานวิจัยและเอกสารทั่วไปที่ค้นคว้าได้จะเป็นเรื่องที่เปิดเผยแก่สาธารณชนโดยไม่คิดมูลค่า

5. การประมวลผลหรือการทำงานโดยใช้เครื่องอื่น บริการอินเทอร์เน็ตรวมถึงการขอใช้เครื่องที่มีศักยภาพสูง ทำงานบางงานให้เราได้ หากได้รับอนุญาต หรือเราเป็นสมาชิกอยู่นั้น งานประมวลผลหรืองานคำนวณที่ต้องการความรวดเร็วและมีความซับซ้อนสูงก็สามารถใช้บริการนี้ได้ สถานศึกษาบางแห่งอาจมีเครื่องที่มีสมรรถนะไม่สูงพอที่จะทำงานบางงาน ก็สามารถทำงานที่เครื่องของตนเองแต่ส่งงานข้ามเครื่องไปให้ศูนย์ใหญ่หรือศูนย์สาขาช่วยทำงานให้ และส่งผลงานนั้นกลับมาแสดงผลที่เครื่องคอมพิวเตอร์ของเจ้าของงาน

6. การเล่นเกมเพื่อลึบสมอง และฝึกความคิดกับการทำงานของเครื่องมือ เครือข่ายอินเทอร์เน็ตมีเกมให้เล่นทุกระดับ ซึ่งส่วนหนึ่งของเกมดังกล่าวจะเปิดให้เล่นโดยไม่คิดมูลค่า นักเรียน นักศึกษาทุกระดับอาจขอเข้าลองศึกษาวิธีการเล่นและลองเล่นกับเพื่อนร่วมชั้น หรือเล่นกับ ผู้อยู่ต่างสถาบันได้โดยสะดวก แต่อย่างไรก็ตามการเล่นเกมนควรมีข้อพิจารณาว่า

เล่นเพื่อฝึกสมองหรือคลายความเครียดจะเป็นประโยชน์มากกว่าการทุ่มเท เสียเวลาและค่าใช้จ่าย (ที่อาจมี) เพื่อเอาชนะการเล่นในเกมแต่เพียงอย่างเดียว

7. การศึกษางานด้านศิลปวัฒนธรรมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สังคมโลกเป็นสังคมที่ประกอบด้วยผู้คนหลายเชื้อชาติที่มีภาษา ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ความเป็นอยู่แนวความคิด สภาวะเศรษฐกิจ ฯลฯ แตกต่างกันไปมาก แต่ในเครือข่ายนี้การศึกษาแลกเปลี่ยนความรู้และแนวความคิด เพื่อนำส่วนที่ดีและเหมาะสมของบางสังคมมาประยุกต์ใช้ทำได้โดยง่าย นักเรียน นักศึกษา ครู-อาจารย์ อาจจะผลิตเพลินใช้เวลาเป็นวัน ๆ อ่านสาระ รับฟังเรื่องราวบางเรื่อง รวมทั้งดูภาพนิ่ง หรือภาพ เคลื่อนไหวผ่านเครือข่ายนี้ เพื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอน การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

จะเห็นได้ว่ามีความหลากหลายในการนำอินเทอร์เน็ตเข้ามาประยุกต์ใช้ในกิจกรรม การศึกษามากขึ้น ซึ่งส่งผลดีต่อการพัฒนาการศึกษา และการพัฒนาทรัพยากรทางการศึกษา เป็นอย่างมาก

สรุปได้ว่าขณะนี้เรามีเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ (Hardware) อย่างครบครันด้านโปรแกรม (Software) ที่จะสนับสนุนการศึกษาอย่างพร้อมเพียง แต่เราไม่สามารถใช้ประโยชน์จากคอมพิวเตอร์ได้อย่างคุ้มค่ากับความสามารถและราคาของมันเพราะเราขาดบุคลากรหรือครู ผู้ที่เข้าใจ ในระบบคอมพิวเตอร์ในสาขาวิชาจริง ๆ (Peopleware) ที่จะมาจัดระบบให้สอดคล้องกับความต้องการของเราเพื่อพัฒนาระบบการเรียนรู้ให้ทันสมัย ถึงเวลาแล้วที่เราจะต้องปรับกลยุทธ์การเรียนการสอนใหม่ให้ทันสมัยมากยิ่งขึ้น ครูจะเป็นผู้จัดสร้างบรรยากาศที่ดีในห้องเรียนเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง หรือทั้งผู้สอนและผู้เรียนต้องเรียนรู้ไปพร้อมกัน ในด้านภาษา สื่อและแหล่งวิทยาการต่างๆ เป็นพี่เลี้ยงที่คอยอำนวยความสะดวกช่วยฝึกให้นักเรียนรู้จักวิธีการเรียนรู้ ที่เป็นระบบเพื่อเข้าสู่คลังแหล่งความรู้ที่แท้จริง (Learning know to learn) ซึ่งจะทำให้นักเรียนกลายเป็นผู้ใฝ่รู้ (Active learn) ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็ม ศักยภาพ ดังนั้น ครูควรมีความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องภาษาไทย ภาษา อังกฤษ และภาษาต่างประเทศอื่นๆ การใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ตลอดจนสามารถสืบค้นหาความรู้ต่างๆ ได้จากอินเทอร์เน็ต หนังสือ เอกสาร ตำรา จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เพื่อสร้างองค์ความรู้ให้กับตนเองและสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.2 ด้านการพัฒนาหลักสูตร

หลักสูตรเป็นแผนหรือแนวทาง หรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษาที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ โดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตนเองรวมทั้งลำดับขั้นของมวลประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่จะสะสม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติ นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคม และโลกอย่างมีความสุข (สมศักดิ์ สินธุเวชชัย. 2542 : 16)

กองวิจัยทางการศึกษา (2546 : 4) ได้ระบุไว้ว่า หลักสูตรสถานศึกษาหมายถึง หลักสูตรที่สถานศึกษาร่วมกับชุมชน ท้องถิ่น วัด และหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนจัดขึ้นโดยนำสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดในหลักสูตรขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มาเป็นกรอบและนำข้อมูลของสถานศึกษาและชุมชนในส่วนที่เกี่ยวกับปัญหา จุดเด่น เอกลักษณ์ของชุมชนและสังคม ศิลป วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์มาประกอบในการกำหนดเป็นสาระ และจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ หรือรายวิชาได้ตามความถนัด ความสนใจของผู้เรียน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชนสังคมและประเทศชาติ

หลักสูตรจึงเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาโดยส่วนกลางกำหนดขอบข่ายเป็นแกนหลักเพื่อให้แต่ละท้องถิ่นนำไปพัฒนาให้เกิดความเหมาะสมกับสภาพและความต้องการต่อไป และในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จึงประกอบด้วย การจัดทำหลักสูตร การบริหารหลักสูตร และการประเมินหลักสูตร

4.2.1 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

หลักสูตรจะต้องตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและเปลี่ยนแปลงไปตามธรรมชาติของการศึกษา ผู้สอนต้องปรับปรุงกระบวนการสอนและการประเมินกระบวนการสอนของตน เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การศึกษาจึงจะเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ถ้าหลักสูตรมีการปรับปรุงให้เป็นไปตามความต้องการและความจำเป็นตลอดเวลา รุจิรัฐ ภูสาระ (2545 : 33-40) กล่าวว่า สถานศึกษาควรดำเนินการจัดทำหลักสูตร ดังนี้

1. กำหนดวิสัยทัศน์

สถานศึกษาจำเป็นต้องกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อบ่งบอกว่า โลกและสังคมรอบๆ จะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร และสถานศึกษาจะต้องปรับตัว ปรับหลักสูตรอย่างไร จึงจะพัฒนาผู้เรียนให้เหมาะสมกับยุคสมัยในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาต้องมีวิสัยทัศน์ซึ่งทำได้โดยอาศัยความร่วมมือของชุมชน พ่อแม่ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ผู้เรียน ภาครัฐกิจ ภาครัฐในชุมชน ร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษา หรือสถาบันพัฒนาผู้เรียนที่มีพันธกิจหรือภาระหน้าที่ร่วมกันในการกำหนดงานหลักๆ ของสถานศึกษา พร้อมด้วยเป้าหมาย มาตรฐาน แผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการ การติดตามผลตลอดจน จัดทำรายงานแจ้งสาธารณชน และส่งผลย้อนกลับให้ สถานศึกษา เพื่อการปฏิบัติงานที่เหมาะสมตามหลักสูตรของสถานศึกษา และมาตรฐานหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานของชาติที่กำหนดไว้

2. การจัดหลักสูตรสถานศึกษา

จากวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และมาตรฐานการเรียนรู้ที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้ สถานศึกษาจะต้องจัดทำสาระการเรียนรู้จากช่วงชั้นให้เป็นรายปีหรือรายภาค พร้อมกำหนดผล

การเรียนรู้ที่คาดหวังให้ชัดเจน เพื่อให้ครูทุกคน คือครูผู้สอนและครูสนับสนุนการสอน ได้นำไปออกแบบการเรียนการสอน การบูรณาการโครงการร่วม เวลาเรียน การมอบหมายงาน โครงการ แฟ้มผลงานหรือการบ้าน ที่มีการวางแผนร่วมกันทั้งสถานศึกษา เป็นหลักสูตร สถานศึกษาที่ครอบคลุม ภาระงาน การจัดการศึกษาทุกด้านของสถานศึกษา

3. การกำหนดสาระการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังเป็นรายปีหรือรายภาค สถานศึกษานำมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นของกลุ่มสาระต่างๆ จากหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน วิเคราะห์ และกำหนดสาระการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เป็นรายปีหรือรายภาค ทั้งนี้ต้องพยายามกำหนดให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ตาม เป้าหมาย และวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาด้วย พิจารณากำหนดวิธีการจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และสามารถกำหนดในลักษณะผสมผสาน บูรณาการ จัดเป็นชุดการเรียนรู้ แบบยืดหยุ่นข้อเรื่องที่จัดเป็นโครงการได้

4. การออกแบบการเรียนการสอน

จากสาระการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค สถานศึกษา ต้องมอบหมายให้ครูสอนทุกคนออกแบบการเรียนการสอน โดยคาดหวังว่าผู้เรียนจะทำอะไรได้

5. การกำหนดเวลาเรียนและจำนวนหน่วยกิต

ในการจัดการเรียนการสอนภาคบังคับ 9 ปีนั้น สถานศึกษาต้องตระหนักถึง ความจำเป็นที่จะต้องจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดย เน้นให้ผู้เรียนมีทักษะด้านการอ่าน การเขียน การคิดวิเคราะห์ และการใช้คอมพิวเตอร์ ด้วย วิธีการสอน ที่ยืดหยุ่นจากกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ หรือสังคมศึกษาเป็นหลักตาม ความเหมาะสมของท้องถิ่น บูรณาการการเรียนรู้ด้วยกลุ่มสาระต่างๆ เข้ากับหัวข้อเรื่องที่เรียน อย่างสมดุล ควรกำหนดเวลาเรียนอย่างสมดุล ควรกำหนดจำนวนเวลาเรียนสำหรับการเรียนรู้ รายปี ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1. ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ผู้สอนควรเข้าใจจิตวิทยาการสอนเด็กเล็ก อย่าง ลึกซึ้ง สามารถบูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ให้ผสมกลมกลืนตอบสนองต่อชีวิตที่อยากรู้ อยากรู้อยากเห็นของเด็กโดยเฉพาะแต่ต้องไม่ลืมนำทักษะพื้นฐาน การอ่าน การเขียน การคิดเลข การวิเคราะห์

ช่วงชั้นที่ 2. ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ผู้สอนควรมุ่งเน้นให้ผู้สอนทำงานเป็นทีมการสอน ตามหัวเรื่องจึงเป็นเรื่องสำคัญ หัวเรื่องขนาดใหญ่สามารถจัดทำเป็นหัวข้อย่อย ทำให้ผู้เรียนรับผิดชอบไปศึกษาค้นคว้าตามหัวข้อย่อยเหล่านี้ เป็นการสร้างความรู้ของตนเองและใช้กระบวนการวิจัยควบคู่กับการเรียนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และนำผลมา แสดงให้ผู้เรียนทุกคนได้เรียนรู้ผลงานของกันและกันในรูปแฟ้มสะสมผลงาน

ช่วงชั้นที่ 3. ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 เป็นช่วงสุดท้ายของการศึกษาภาคบังคับ เป็นการเรียนที่มุ่งพัฒนาความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน สถานศึกษา

นอกจากจะทบทวนการเรียนรู้ในกลุ่มสาระต่างๆ ที่ได้เรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่กำหนดไว้แล้ว จะต้องจัดการเรียนแบบบูรณาการเป็นโครงการมากขึ้น เป็นการเริ่มทำให้ผู้เรียนได้เข้าใจถึงโลกของการศึกษาของการทำงานตามความต้องการของท้องถิ่นและสังคม วัฒนธรรมด้านการสอนและประสบการณ์ในการทำงานด้านต่างๆ แม้การเรียนภาษาก็เป็นช่องทางสู่โลกของการทำงานได้ และต้องชี้แจงให้ผู้เรียนได้ทราบว่าสังคมในอนาคตจะต้องอยู่บนรากฐานของความรู้ สถานศึกษาจึงต้องจัดบรรยากาศให้อยู่ในสภาพแห่งการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ เป็นตัวอย่างแก่สังคม และควรจัด รายวิชาหรือโครงการที่สนองความถนัด ความสนใจของผู้เรียนเพิ่มมากขึ้นด้วย

ช่วงชั้นที่ 4. ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 เป็นช่วงสุดท้ายของการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาจึงต้องจัดการเรียนรู้ เพื่อเตรียมตัวให้ผู้เรียนมีความพร้อมในด้านการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นหรือการประกอบอาชีพ ดังนั้นสถานศึกษาควรจัดการเรียนการสอนเพื่อมุ่งส่งเสริมความถนัดและความสนใจของผู้เรียนในลักษณะรายวิชาหรือโครงการ

6. แนวทางการจัดหลักสูตรสถานศึกษา

เพื่อให้การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาดำเนินไปด้วยดี บรรลุตามที่คาดหวังจึงกำหนดแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

6.1 การจัดทำสาระของหลักสูตร ประกอบด้วย การกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังเป็นรายปีหรือรายภาค กำหนดสาระการเรียนรู้เป็นรายปีหรือรายภาค กำหนดเวลาหรือจำนวนหน่วยกิต จัดทำคำอธิบายรายวิชา จัดหน่วยการเรียนรู้ และแผนการเรียนรู้

6.2 การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อเกื้อกูลส่งเสริมการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมตามความสนใจ ความถนัด ความสามารถ และความต้องการของผู้เรียน และชุมชน จัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกในการทำประโยชน์ต่อสังคม จัดกิจกรรมประเภทบริการด้านต่างๆ ฝึกการทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม มีการประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมอย่างเป็นระบบ โดยให้ถือว่าเป็นเกณฑ์การประเมินผลการผ่านช่วงชั้น

6.3 สถานศึกษาต้องร่วมกับชุมชน กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม

6.4 การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ สถานศึกษาสามารถนำการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ และนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

กล่าวได้ว่า การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาดำเนินไปด้วยดีบรรลุตามที่คาดหวังจึงต้องกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย มาตรฐานการเรียนรู้ การจัดทำสาระของหลักสูตร กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังเป็นรายปี หรือรายภาคกำหนดสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค กำหนดเวลาหรือจำนวนหน่วยกิต จัดทำคำอธิบายรายวิชา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดทำแผนการเรียนรู้ โดยวิเคราะห์จากคำอธิบายรายวิชา กำหนดเป็น

แผนการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนและผู้สอน การจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนสถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียน ทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะและความแตกต่างระหว่างบุคคล การกำหนด คุณลักษณะที่พึงประสงค์ สถานศึกษาต้องร่วมกับชุมชนกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม การวิจัยเพื่อพัฒนา การเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สามารถใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติเริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหา การวางแผนแก้ปัญหา การดำเนินการ แก้ปัญหาหรือพัฒนา การเก็บรวบรวมข้อมูล การสรุปผลการแก้ปัญหา การรายงานนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

4.2.2 การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงศ์ (2539 : 142-147) กล่าวว่าไว้ว่าหลักสูตรสถานศึกษาจะสัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับกระบวนการบริหารจัดการนำหลักสูตรไปใช้ ดังนั้นสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการวางแผนบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้การนำหลักสูตรไปใช้อย่างสัมฤทธิ์ผลและการนำหลักสูตรไปใช้ให้ประสบความสำเร็จขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนรวมทั้งอาศัยการสนับสนุนจากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากส่วนกลาง ส่วนท้องถิ่น ซึ่งต้องกระตุ้น ยั่วยุสนับสนุนส่งเสริมให้กำลังใจแก่โรงเรียนและครูซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียน เป็นบุคคลสำคัญในการกระตุ้นและชักนำให้บุคลากรในโรงเรียนได้ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามต้องการด้วยการให้คำแนะนำแก่ครูผู้สอนและวางแผนในการเตรียมการและดำเนินการใช้หลักสูตร จัดประชุมชี้แจง ฝึกอบรมเพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของหลักสูตร จัดครูเข้าสอนให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และประสบการณ์เพื่อจะได้จัดมัลประสบการณ์ การเรียนรู้แก่ผู้เรียนได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ให้บริการและสนับสนุนการสอนของครูโดยการจัดทำจัดหาเอกสาร หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และสื่อการเรียน การสอน การจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน ดำเนินการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ ให้ขวัญกำลังใจ ส่งเสริมความก้าวหน้าในหน้าที่การงานอย่างเหมาะสมและยุติธรรม ประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรแก่นักเรียน ครูผู้สอน ผู้ปกครอง คนในชุมชน สร้างความเข้าใจความรู้สึกที่ดีต่อหลักสูตรและรับความร่วมมือที่ดีทั้งในและนอกโรงเรียนโดยใช้วิธีการและสื่อที่หลากหลาย

2. ครูผู้สอน มีบทบาทหน้าที่หลัก คือการสอนซึ่งต้องใช้หลักสูตรและมีความสำคัญที่สุด ในการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ ควรศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรให้กระจ่างเพื่อพิจารณาวางแผนการใช้ แผนการสอนให้เหมาะสม ทำความรู้จักกับผู้เรียน เพื่อหาทางพัฒนาผู้เรียนทั้งชั้นและรายบุคคล ศึกษาแผนการสอนให้แจ่มชัดและ

เข้าใจ จัดบรรยากาศห้องเรียน ที่ส่งเสริมการเรียนการสอนและเตรียมสื่อการสอนให้เหมาะสม กับกิจกรรมการสอนและวิธีการสอน ศึกษาลงมือปฏิบัติการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลาย จัด สอนซ่อมเสริมแก่ผู้เรียน ที่จำเป็นต้องเรียนซ่อมเสริมตรวจสอบความก้าวหน้าของผู้เรียนเป็นระยะ โดยใช้เทคนิควิธีและเครื่องมือที่เหมาะสม เพื่อหาทางปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพ ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น โรงเรียนและ ผู้เรียน

3. ศึกษาวิเคราะห์ เป็นอีกผู้หนึ่งที่สามารถทำให้การนำหลักสูตรไปใช้บรรลุผลตาม ต้องการโดยมีบทบาทในการสนับสนุนส่งเสริม เช่น จัดอบรมหรือแนะนำครู เป็นที่ปรึกษาของ ครูที่ปัญหาทางด้านวิชาการ เป็นผู้ประสานงานทางวิชาการระหว่างโรงเรียนกับกรม กอง และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เสริมสร้างแรงจูงใจให้ครูมีกำลังใจและพัฒนาวิชาชีพ นิเทศติดตามผล การใช้ หลักสูตรของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ประชาสัมพันธ์กิจกรรมของโรงเรียนและขยายผล ไปยังโรงเรียนอื่นๆ จัดให้บริการต่างๆ เช่น วัสดุอุปกรณ์การเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ครู เป็นต้น

4. ผู้ปกครองและชุมชน มีบทบาทให้การสนับสนุนช่วยเหลือในการจัดหาจัดทำวัสดุ อุปกรณ์และสื่อประกอบการเรียนการสอนช่วยประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้เรื่องหลักสูตร แก่บุคคล ที่ยังไม่เข้าใจแสดงความสนใจ ในการเรียนของผู้เรียนด้วยการซักถาม ผลการเรียน ให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนเมื่อโรงเรียนขอความร่วมมือมา

กล่าวโดยสรุป การนำหลักสูตรไปใช้ให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรนั้นจะ ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจ จากหลายๆ ฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรในโรงเรียนนั่นเอง นอกจากนี้ความร่วมมือจากบุคคลอีกหลายฝ่าย เช่น ศึกษาวิเคราะห์ ผู้ปกครอง และชุมชน ทั้งนี้เพื่อเสริมให้การใช้หลักสูตรมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

งานบริหารหลักสูตร เป็นการบริหารและดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตรเพื่อให้เป็นไป ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ผู้บริหารจะเป็นแกนนำ โดยมีผู้ช่วยฝ่ายต่างๆ หัวหน้า หมวดวิชา ครูวิชาการโรงเรียน ครูผู้สอน และหน่วยงานอื่นๆ ที่เสริมการบริหารหลักสูตร เช่น กรรมการบริหาร โรงเรียน กรรมการบริหารวิชาการ เป็นต้น สุนีย์ เหมะประสิทธิ์ (2537 : 139) ได้กล่าวถึงการนำหลักสูตรไปใช้มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวางแผนการใช้หลักสูตร
 - 1.1 การดำเนินการเปลี่ยนแปลงต้องให้เสร็จเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้
 - 1.2 ต้องให้ผู้เรียนหลักสูตรเดิมรับผลกระทบน้อยที่สุด
 - 1.3 ต้องไม่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารงานทั้งหลักสูตรใหม่และหลักสูตรเดิม
2. การประชาสัมพันธ์หลักสูตร
 - 2.1 จัดทำสิ่งพิมพ์เผยแพร่
 - 2.2 ใช้สื่อมวลชน

- 2.3 การจัดประชุมหรือสัมมนาตามสถานศึกษา
- 2.4 จัดนิทรรศการ
- 2.5 ผลิตสื่อสำเร็จรูป
- 3. การเตรียมความพร้อมของบุคลากรและองค์กร
 - 3.1 ผู้บริหารสถานศึกษา
 - 3.2 ผู้สอน
 - 3.3 ศึกษาพิเศษ
 - 3.4 ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน
 - 3.5 ผู้ปกครอง
 - 3.6 นักเรียน
 - 3.7 สาธารณชน

4. การเตรียมปัจจัยและทรัพยากร

4.1 งบประมาณ

4.2 การจัดหาจัดเตรียมและจัดสร้างวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ อาคารสถานที่ วิจัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์ (2542 : 51-52) กล่าวไว้ว่า การนำหลักสูตรไปใช้เป็น

กระบวนการต่อเนื่องที่มีการปรับปรุงตลอดเวลาของการใช้หลักสูตร ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับบุคลากรในหน่วยงานต่าง ๆ และมีการติดตามผลเป็นระยะ ๆ องค์ประกอบที่สำคัญของการนำหลักสูตรไปใช้ มีดังนี้

1. การเตรียมครูผู้สอน ต้องเป็นครูที่มีคุณภาพ มีความรู้ เทคนิควิธี คุณลักษณะและเจตคติ
2. ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญและสนับสนุนส่งเสริมในการนำหลักสูตรไปใช้ กำหนดแนวปฏิบัติด้านการเรียนการสอน จัดทำแผนให้สอดคล้องกับหลักสูตร จัดหาแหล่งวิทยาการเสริมความรู้และประสบการณ์แก่ผู้เรียน

ซึ่งสอดคล้องกับ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2538 : 140-141). ได้กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้ให้บรรลุผลนั้นควรจัดวางแผนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร ดังนี้

1. การเตรียมวางแผนเพื่อใช้หลักสูตรใหม่จะต้องศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรว่า จุดมุ่งหมายของการพัฒนาหลักสูตรและการสอนครั้งนี้มีเป้าหมายที่แท้จริงคืออะไรและสอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียนและชุมชน โรงเรียนมีความพร้อมต่อการใช้หลักสูตร ด้านวัสดุประกอบ หลักสูตรและแหล่งข้อมูลต่างๆ ที่จะมีส่วนช่วยในการพัฒนาหลักสูตร งบประมาณและอาคารสถานที่ การเตรียมบุคลากร การวางแผนเพื่อการใช้หลักสูตรให้บรรลุ จุดมุ่งหมายได้ง่าย
2. การเตรียมการจัดอบรมครูเพื่อใช้หลักสูตรใหม่ ควรจัดอบรมในรูปแบบการประชุมเชิงปฏิบัติการ ครูได้ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและวิธีนำหลักสูตรไปปรับใช้ในห้องเรียน โดยการสร้างกำหนดการ

สอน และเลือกและการจัดประสบการณ์เรียนและทดลองสอนต้องมีผู้คอยดูแลนิเทศและบริการครู เกี่ยวกับการใช้หลักสูตร

3. การจัดครูเข้าสอน เป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ เพราะครูเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ ครูเป็นผู้ทำให้นักเรียนทุกคนมีโอกาสและมีส่วนร่วมในชีวิตสังคมปัจจุบัน

4. การจัดตารางสอน เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการใช้หลักสูตร ต้องคำนึงถึงการเรียนรู้ระดับความยากง่าย ช่วงการเรียนรู้ที่จะส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียน เหมาะสมกับวัยและความสามารถ อัตราเวลาเรียน การใช้อาคารสถานที่ ห้องเรียนต้องมีการใช้ตลอดเวลา

5. การจัดบริการวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียน ได้แก่ แผนการสอน พัฒนาคู่มือครู แบบเรียน สื่อการสอน เป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องจัดทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสามารถ ความสนใจ และตรงกับความต้องการของชุมชน

6. การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร เป็นสิ่งช่วยให้เกิดความเข้าใจว่า การใช้หลักสูตรจะเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไร เกี่ยวกับการเรียนรู้ เจตคติ ความสามารถในการแก้ปัญหา สิ่งที่ต้องคำนึงถึง คือ สื่อ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์จะช่วยให้ได้มาก ควรทำติดต่อกัน แต่ไม่ควรนานเกินไปในแต่ละครั้ง

7. การจัดสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ และการเลือกสรรโครงการ กิจกรรม เสริมหลักสูตร การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนเป็นสิ่งสำคัญด้วยการเรียนไม่เกิดขึ้นที่ห้องเรียน เท่านั้น การจัดบริการอาหารกลางวัน การเลือกบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ได้สัดส่วนมารยาท ในการรับประทานอาหารซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมภายนอกที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ และผลการเรียนรู้จะไปสู่การเปลี่ยนแปลงชีวิต ความเป็นอยู่ของครอบครัวผู้เรียนต่อไป

8. การจัดโครงการประเมินผล การใช้หลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญ ต้องกระทำเป็นขั้นตอนตามจุดมุ่งหมายของการใช้หลักสูตรที่กำหนดไว้ชัดเจน การประเมินเพื่อปรับปรุง จะทำได้ง่ายและทราบว่าควรปรับปรุงเริ่มที่จุดใด วิธีการนั้นทำอย่างไร ควรประเมินทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

และสุนีย์ ภูพันธ์ (2546 : 227-238) ได้กล่าวสรุปขั้นตอนการนำหลักสูตรไปใช้ ดังนี้

1. ขั้นตอนเตรียมการใช้หลักสูตร ได้แก่ การตรวจสอบทบทวนหลักสูตร ตามหลักการ ทฤษฎีของหลักสูตร การทำโครงการและวางแผนการศึกษานำร่อง เพื่อหาประสิทธิภาพ หรือทดลองใช้ หลักสูตร การประเมินโครงการศึกษาทดลอง การประชาสัมพันธ์หลักสูตรและการเตรียมบุคลากร ที่เกี่ยวข้องในการใช้หลักสูตร

2. ขั้นตอนดำเนินการใช้หลักสูตร คือ การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน การใช้หลักสูตรมี 3 ลักษณะคือ การบริหารและการบริการหลักสูตร ได้แก่ การจัดครูเข้าสอนตามบริการวัสดุหลักสูตร เช่น เอกสารหลักสูตรและสื่อการสอน บริการหลักสูตร

ภายในโรงเรียน เช่น การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ แก่ผู้ใช้หลักสูตร เป็นต้น การดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร ได้แก่ การปรับปรุงหลักสูตร ให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น การจัดทำแผนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล การสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร ได้แก่ การจัดงบประมาณ การใช้อาคารสถานที่ การอบรมเพิ่มเติม ระหว่างการใช้ หลักสูตร การจัดตั้งศูนย์วิชาการ เพื่อสนับสนุนการใช้หลักสูตร

3. ขั้นตอนติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร ได้แก่ การนิเทศและติดตามการใช้หลักสูตรในโรงเรียน การติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร การแก้ไขและตรวจสอบ ประสิทธิภาพของวิธีการ ที่นำมาแก้ไข

ชูศรี สุวรรณโชติ (2542 : 220) ได้กล่าวถึงการนำหลักสูตรไปใช้ว่า ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของหลักสูตร ที่นักพัฒนาหลักสูตรและคณะได้ร่วมกันดำเนินการพัฒนาหลักสูตรมา ตั้งแต่ต้น จะปรากฏผลอยู่ที่ขั้นตอนนี้ ถึงแม้ว่าหลักสูตรนั้นจะทันสมัย ถูกต้องตามหลักวิชา ทันท่วงทีเหตุการณ์ของโลก สังคมและประเทศชาติ แต่ถ้านำหลักสูตรไม่เกิดขึ้น หรือเกิดขึ้นอย่างไม่เป็นระบบ หรืออย่างไม่จริงจังแล้ว หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมาก็ไร้ผล เพื่อให้เห็นชัดเจนของการนำหลักสูตรไปใช้ ได้เสนอขั้นตอนของการนำหลักสูตรไปใช้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การเตรียมการ

1) รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรทุกชนิดที่มีอยู่ให้พร้อมที่จะนำไปใช้ เช่น ตัวหลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตร คู่มือครู คู่มือการประเมินผล ระเบียบการประเมินผล เอกสาร ตำรา เป็นต้น

2) กำหนดยุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน กล่าวคือจะต้องคิด ค้นหา และใช้วิธีการทำงานใหม่ ๆ ให้ได้ผลงานดีขึ้นเสมอ

ขั้นที่ 2 กำหนดหน่วยงานสนับสนุน

1) กำหนดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรทำหน้าที่รับผิดชอบในการใช้หลักสูตร เช่น กรมเจ้าสังกัด เขตการศึกษา สำนักงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาอื่น ๆ

2) กระจายความคิด ยั่วยุ สนับสนุนให้หน่วยงานย่อยของแต่ละสังกัดดำเนินการใช้หลักสูตรอย่างเต็มที่

ขั้นที่ 3 กำหนดบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร

1) กำหนดบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตร ซึ่งได้แก่ หัวหน้าส่วนราชการระดับกรม ผู้บริหารโรงเรียน และผู้บริหารระดับย่อยที่เกี่ยวข้อง

2) กำหนดบุคลากรที่ต้องปฏิบัติตามหลักสูตร ซึ่งได้แก่ ครูผู้สอน ครูสนับสนุนการสอน ครูแนะแนว นักวัดผลการศึกษา

ขั้นที่ 4 กำหนดแนวทางการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร

1) กำหนดรูปแบบการติดตามผลและการประเมินผลการใช้หลักสูตร

2) ติดตามผลและประเมินผลการใช้หลักสูตรตามที่กำหนดไว้

จากที่กล่าวมาพอสรุปขั้นตอน ของการบริหารหลักสูตร คือ ต้องมีการวางแผนงาน เพื่อบริหารงานการใช้หลักสูตร การเตรียมการพัฒนาบุคลากร การตรวจความพร้อมของ หลักสูตร การจัดบริการวัสดุ สื่อการเรียนการสอน การประชาสัมพันธ์ การจัดสภาพแวดล้อม การนิเทศติดตามและประเมินผลเพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ ปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของชุมชน ต่อไป

4.2.3 การประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตร เป็นการพิจารณาค้นหาคำตอบว่าหลักสูตรนั้นสัมฤทธิ์ผลตาม จุดมุ่งหมายไว้หรือไม่ มีส่วนใดที่จะต้องแก้ไขปรับปรุง ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539 :192-197). โดยทั่วไปการประเมินหลักสูตรใดๆ ก็ตามจะมีจุดมุ่งหมายที่คล้ายคลึงกัน ดังนี้คือ

1. เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขสิ่งบกพร่องที่พบในองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตร การประเมินผลในลักษณะนี้มักจะดำเนินในช่วงที่การพัฒนาหลักสูตรยังคงดำเนินการอยู่ เพื่อที่จะพิจารณาว่าองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตร เช่น จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง เนื้อหา การวัดผล ฯลฯ มีความสอดคล้องและเหมาะสมหรือไม่สามารถปฏิบัติในช่วงการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ หรือขณะที่ใช้หลักสูตร

2. เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขระบบการบริหารหลักสูตรการนิเทศกำกับดูแลการจัด กระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การประเมินผลในลักษณะนี้จะดำเนินการในขณะที่มีการนำหลักสูตรไปใช้

3. เพื่อช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารว่าควรใช้หลักสูตรต่อไปอีกหรือไม่หรือยกเลิก เพียงบางส่วนการประเมินในลักษณะนี้จะดำเนินการหลังจากที่ใช้หลักสูตรไปแล้ว

4. เพื่อต้องการทราบคุณภาพของผู้เรียนลงเป็นผลผลิตของหลักสูตรว่ามีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามจุดมุ่งหวังของหลักสูตร การประเมินในลักษณะนี้จะดำเนินการในขณะที่มีการนำหลักสูตรไปใช้หรือหลังจากที่ใช้หลักสูตรไปแล้วระยะหนึ่ง

การประเมินหลักสูตรควรมีการดำเนินเป็นระยะๆ ทั้งที่เนื่องจากข้อบกพร่องหรือข้อ ผิดพลาดของหลักสูตรอาจมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัยและในระยะต่างกัน การประเมินหลักสูตร ที่ดีจึงต้องตรวจสอบเป็นระยะเพื่อลดปัญหาที่อาจเกิดขึ้นโดยทั่วไปจะแบ่งเป็น 3 ระยะคือ

ระยะที่ 1 การประเมินหลักสูตรก่อนนำหลักสูตรไปใช้

ระยะที่ 2 การประเมินหลักสูตรระหว่างการดำเนินการใช้หลักสูตร

ระยะที่ 3 การประเมินหลักสูตรหลังการใช้หลักสูตร

ในการประเมินหลักสูตรนั้น ไม่ว่าจะเป็นการประเมินผลความก้าวหน้า (Formative Evaluation) ซึ่งจะประเมินผลในระหว่างปฏิบัติงานพัฒนาหลักสูตร เพื่อมุ่งการปรับปรุง แก้ไขหลักสูตรในช่วงเวลาต่างๆ กันเป็นสำคัญ หรือจะเป็นการประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) ซึ่งจะประเมินผลเมื่อการพัฒนาหลักสูตรครบวงจรหรือใช้หลักสูตรมาเป็นเวลา

พอสมควร เพื่อมุ่งการ ตัดสินว่าหลักสูตรนั้นควรดำเนินการต่อหรือยกเลิก ควรมีการประเมินให้ต่อเนื่องกันและสิ่งที่ต้องประเมินสามารถแบ่งได้ ดังนี้

1. การประเมินเอกสารหลักสูตร เป็นการตรวจสอบคุณภาพขององค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตรว่าจุดมุ่งหมายจุดประสงค์ โครงสร้าง เนื้อหาสาระ และวิธีการประเมินผลนักเรียน มีความสอดคล้องเหมาะสม ครบถ้วน และถูกต้องตามหลักการพัฒนาหลักสูตรหรือไม่เพียงใด
2. การประเมินการใช้หลักสูตร เป็นการตรวจสอบว่า หลักสูตรสามารถนำไปใช้ได้ดี กับสถานการณ์จริงเพียงใด การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรอย่างไร มีปัญหาอุปสรรคในการใช้หลักสูตรอย่างไร และสามารถใช้หลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผลอย่างไร
3. การประเมินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร เป็นการตรวจสอบสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียนทาง วิชาการ ได้แก่ ความรู้ความสามารถและบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ นอกจากนี้ยังประเมินผู้เรียนที่กำลังศึกษาอยู่แล้วยังควรติดตามผลความก้าวหน้าของผู้สำเร็จการศึกษาไปใช้ในการปฏิบัติงาน ประสบผลสำเร็จในการทำงาน หรือศึกษาต่อหรือไม่เพียงใด มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะแก้ปัญหา และ ปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้ดีหรือไม่
4. การประเมินระบบหลักสูตร ควรมีการประเมินทั้งระบบพร้อมกันไปเนื่องจากเป็น สิ่งที่เกี่ยวข้องกัน

การนิเทศติดตามผล เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการประเมินในด้านการสนับสนุนและ ส่งเสริมให้การใช้หลักสูตรบรรลุผลสำเร็จดังเช่น ชุศรี สุวรรณโชติ (2542 : 241-242). ได้กล่าวว่า การสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตรในสถานศึกษา นับว่าเป็นงานที่มีความสำคัญ แต่ถ้า ขาดงานสนับสนุนและส่งเสริมแล้วย่อมทำให้การใช้หลักสูตรไม่สมบูรณ์แบบ งานสนับสนุนและ ส่งเสริมเป็นงานที่ การใช้หลักสูตรต้องจัดขึ้นเพื่อให้การใช้หลักสูตรประสบผลสำเร็จสมความ มุ่งหมายของการจัดทำหลักสูตรเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผล การติดตามผลและการ นิเทศเพื่อเป็นการสนับสนุนและส่งเสริมให้การใช้หลักสูตรบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่หลักสูตรนั้นๆ กำหนดเอาไว้ ผู้ที่มีหน้าที่โดยตรง เกี่ยวกับการสนับสนุนและส่งเสริมสามารถแบ่งออกได้ เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มการประเมินผลและกลุ่มนิเทศการศึกษา เป็นกลุ่มที่ต้องติดตามการใช้ หลักสูตร ถือเป็นการนิเทศทั่วไป แต่การนิเทศหลักสูตรที่มีความสำคัญอีกจุดหนึ่ง คือการ นิเทศภายใน งานนิเทศหลักสูตรนี้ เป็นกระบวนการในการทำงานที่ต้องอาศัยความร่วมมือของ บุคลากรในโรงเรียน 3 ฝ่ายด้วยกันคือ ฝ่ายแรกได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารและ หัวหน้าหมวดวิชาต่างๆ รวมไปถึงครูที่มีความรู้ความสามารถ ฝ่ายที่ 2 คือผู้ได้รับประโยชน์ ในการใช้หลักสูตรโดยตรงและทางอ้อม ซึ่ง ได้แก่ ครูผู้สอน ฝ่ายที่ 3 คือผู้สนับสนุนการนิเทศ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการศึกษา คณะกรรมการกลุ่มโรงเรียน ผู้เชี่ยวชาญจาก สถาบันต่างๆ วิทยากรในชุมชนรวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่น

กล่าวได้ว่า การประเมินหลักสูตรครูควรมีความรู้การประเมินหลักสูตรและควรประเมิน ทั้งระบบและดำเนินการเป็นระยะ การประเมินควรตรวจสอบในเรื่องของคุณภาพขององค์ประกอบ

ต่างๆ หลักสูตรนำไปใช้ได้ดีเพียงใด สัมฤทธิ์ผลทางด้านวิชาการเพียงใด ตลอดจนระบบของหลักสูตรมีความชัดเจนเพียงใดตลอดจนการนิเทศติดตามผลเพื่อส่งเสริมให้การใช้หลักสูตรเป็นไปตามเป้าหมายที่ได้วางแผนไว้ในหลักสูตร

ดังนั้น ครูควรมีความรู้ในเรื่องของการพัฒนาหลักสูตรซึ่งประกอบด้วยการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การบริหารหลักสูตร และการประเมินผลการใช้หลักสูตร ทั้งนี้เพื่อจัดกระบวนการเรียนการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ สร้างเสริมประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและความเจริญงอกงามไปในทางที่พึงประสงค์ เป็นการพัฒนาคนให้มีการพัฒนาชีวิตไปในทางที่ดี นำความเจริญและคุณประโยชน์สู่ตนเอง สังคมและประเทศชาติ

4.3 การจัดการเรียนรู้

อดัม เชยกีวส์ (2545 : 97-101) กล่าวว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนสามารถ นำเอาความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองช่วยให้เกิดความรู้ ทักษะ และเจตคติเพิ่มขึ้น รวมทั้งสามารถนำไปประยุกต์ ใช้ในการดำเนินชีวิตจริงต่อไปได้ด้วย การเรียนรู้ตามวิถีไทยใช้หลักการสำคัญจากคำสอนของพุทธศาสนาเป็นหลัก กล่าวคือ วิถีไทยมีความเชื่อว่าการเรียนรู้ที่ดีนั้นจะต้องครบองค์ 4 คือ ฟัง พุติ คิด เขียน (สุ จิ ปุ ลิ) การฟังในที่นี้หมายถึงการรับรู้ข้อมูลจากทุกแหล่งไว้ด้วย รวมถึงการอ่านจากตำรา เอกสาร วารสาร หนังสือพิมพ์ ฯลฯ การศึกษาจากสื่ออื่นๆ เช่น ดูวิดีโอ ดูโทรทัศน์ ดูของจริง เป็นต้น เมื่อฟัง คือการรับรู้ ข้อมูล ความรู้ต่างๆ ไว้แล้วก็จะต้องสามารถ พุติ หรืออธิบาย ถ่ายทอดผ่านภาษาให้ผู้อื่นมีความรู้และเข้าใจตามที่ตนมีความรู้นั้นๆ ไปด้วย ส่วน การคิดและการเขียน หมายถึงการที่มีความรู้อยู่แล้ว จะต้องมีความคิดหรือวิเคราะห์ความรู้ที่ได้มาเหล่านั้นได้ด้วยว่า ผิด ถูก ดี ชั่ว สมควร ไม่สมควรประการใดได้ด้วย ซึ่งถ้าผู้ใดมีความรู้และสามารถวิเคราะห์ความรู้ที่รับมาได้ สามารถเขียนเรียบเรียง ถ่ายทอด ความรู้ที่มีอยู่เหล่านั้นออกมาโดยการเขียนได้ แสดงว่าผู้นั้นมีความสามารถในการเรียนรู้ ได้บรรลุถึงจุดสุดยอดแห่งการเรียนรู้ในเรื่องนั้นๆ

4.3.1 หลักการและทฤษฎีการเรียนรู้

หลักการและทฤษฎีการเรียนรู้ใหม่ๆ ในปัจจุบัน ได้แก่

1. หลักการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด (Learner Center Approach)

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดจะเปิดโอกาสให้นักเรียนมีบทบาท ร่วมกันในการพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ โดยเน้นทักษะกระบวนการมีส่วนร่วมในการแสดงออก การลงมือปฏิบัติจริง การประกอบอาชีพระหว่างเรียน การทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่มที่มีบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีประชาธิปไตย การแสวงหาความรู้ด้วยตนเองรวมถึงการสอดแทรก

กิจกรรมการพัฒนาบุคลิกภาพและการพัฒนาลักษณะนิสัยบางอย่างลงไปในกระบวนการเรียนรู้ อย่างผสมกลม

2. หลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning)

หลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมนี้มาจากความเชื่อที่ว่า การเรียนรู้ของคนเราเป็น กระบวนการสร้างความรู้ขึ้นด้วยตัวของผู้เรียนเอง โดยครูเป็นผู้ช่วยจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เอื้ออำนวย ให้เกิดการสร้างความรู้มากกว่าการถ่ายทอดความรู้จากครูสู่ผู้เรียน ดังนั้น กระบวนการที่สร้างความรู้ จึงต้องอ้างอิงจากประสบการณ์ของผู้เรียน เป็นการเรียนรู้ ที่ผู้เรียน เป็นฝ่ายกระทำซึ่งจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่ พลวัต ของการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องต่อไป อย่างไม่มีสิ้นสุด

การเรียนรู้ในลักษณะนี้จึงเน้นถึงลักษณะทางสังคมของการเรียนรู้ ที่เกิดจากการ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง และระหว่างผู้เรียนกับครู ทำให้เกิดการขยายตัวของ เครือข่าย ความรู้ที่ทุกคนมีอยู่ออกไปอย่างกว้างขวาง โดยอาศัยการแสดงออกทางภาษาได้แก่ การพูด และการเขียน เป็นเครื่องมือในการแลกเปลี่ยน วิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้

3. หลักการเรียนรู้ที่ตอบสนองชีวิตจริง (Authentic Learning)

หลักการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองชีวิตจริงนั้น เป็นการจัดการเรียนรู้ที่อยู่บน พื้นฐานความเชื่อของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และใช้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยมีความเชื่อว่าการเรียนจะ บรรลุผลได้ ถ้าผู้เรียน เรียนรู้เรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริงและปัญหาที่เกิดขึ้นจริง กับผู้เรียน เนื้อหาที่นำมาเรียนจึงเป็นเนื้อหาที่ผู้เรียนอยากเรียนไม่ใช่เนื้อหาที่ครูคาดคิดว่า ผู้เรียนควรเรียนรู้หรือเรียนเรื่องที่ครูหนดสอนเหมือนที่ครูเคยจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียน อย่างที่เคยทำมาในอดีต

แนวทางในการจัดการเรียนการสอนจึงอยู่บนแนวคิดทฤษฎีการสร้างปัญญา (Constructivism) ที่เชื่อว่าคนเราจะเรียนรู้จากความรู้และประสบการณ์ที่สร้างขึ้นได้ด้วยตัวเอง โดยการนำข้อมูลความรู้ และประสบการณ์ใหม่มาเปรียบเทียบกับความรู้และประสบการณ์เดิมที่มีอยู่แล้วสร้างความรู้และประสบการณ์ใหม่ต่อยอดขึ้นไปเรื่อยๆ จนในที่สุดจะเกิดปัญญาขึ้นได้ โดยเริ่มจาก ชั้นข้อมูลพื้นฐาน (Data) ไปสู่ชั้นการจัดระบบข้อมูล (Information) สู่ชั้นความรู้ (Knowledge) และถึงขั้นสุดท้ายคือขั้นปัญญา (Wisdom)

4. การเรียนการสอนตามแนวคิดทฤษฎีการสร้างปัญญา (Constructivism)

ทฤษฎีการสร้างปัญญาอยู่บนความเชื่อพื้นฐานที่ว่าคนเราเรียนรู้จากความรู้ที่สร้างขึ้นมาโดยตรงจากการเปรียบเทียบข้อมูลใหม่กับประสบการณ์เดิมแล้วสร้างประสบการณ์หรือ ความรู้ใหม่ต่อไปเรื่อยๆ จนถึงขั้นเกิดปัญญามีลำดับขั้นของการเรียนรู้หลายลักษณะ คือ ประสบการณ์เดิมที่ผู้เรียนมีในเรื่องนั้นๆ ถือว่าผู้เรียนมีข้อมูล (Data) ในเรื่องนั้นๆ เมื่อผู้เรียน นำข้อมูลที่มีอยู่มาใช้โดยการกระทำ ด้วยตนเองหรือมีการแลกเปลี่ยน พูดคุย กับกลุ่มเพื่อร่วมงานผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์ใหม่ และหากผู้เรียนมีประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับการเปรียบเทียบ

เทียบกับประสบการณ์เดิมที่มีอยู่แล้ว มีการจัดระบบความรู้ใหม่ได้ถือว่าขั้นนี้ผู้เรียนมีข้อมูลความรู้ (Information) ถ้าเปรียบเทียบกับกระบวนการเรียนการสอนในขั้นนี้ ผู้เรียนเกิดการเรียนในเรื่องนั้นๆ เท่านั้น ยังไม่เกิดการเรียนรู้ ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้ก็ต่อเมื่อ นำข้อมูลความรู้ที่มีอยู่ไปวิเคราะห์ แยกแยะ และสรุปสร้างเป็นความรู้ใหม่โดยการปรับปรุงหรือประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ ผู้เรียนจะเกิดความรู้ ความเข้าใจ (Knowledge) และหากผู้เรียนนำความรู้ไปใช้บ่อยๆ จากสถานการณ์หนึ่งไปสู่อีกสถานการณ์หนึ่ง จนเกิดเป็นแนวทางใหม่ที่คิดค้นได้ด้วยตนเอง ผู้เรียนจะเกิดปัญญา (Wisdom) ซึ่งเป็นปัญญาที่เกิดจากตัวผู้เรียนเอง

5. หลักการเรียนรู้เพื่อการรอบรู้ (Mastery Learning)

หลักการเรียนรู้เพื่อการรอบรู้นี้อยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า การเรียนรู้เป็นความสามารถเฉพาะของแต่ละบุคคล ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และประสบผลสำเร็จตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ โดยใช้ระยะเวลาที่แตกต่างกัน จึงเป็นการสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อต่างๆ เช่น คอมพิวเตอร์ เอกสาร ตำรา ฯลฯ ส่งเสริมการเรียนรู้ตามความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน

6. หลักการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self Directed Learning)

การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นการเรียนรู้ที่ยอมรับศักยภาพความแตกต่างๆ และความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนว่าเป็นผู้มีความสามารถที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ด้วยตนเองเพื่อให้สามารถดำรงตนเองอยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างมีความสุขได้เป็นกระบวนการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับกระบวนการพัฒนาทางจิตวิทยาที่ว่า เมื่อเติบโตและเรียนรู้มากขึ้น คนเราก็จะเปลี่ยนบุคลิกภาพจาก การพึ่งพาผู้อื่น ไปสู่การพึ่งพาตนเองมากขึ้นและมีความรับผิดชอบพึ่งพาตนเองได้ คือ การบ่งบอกให้รู้ว่าบุคคลผู้นั้นได้พัฒนาตนเองไปสู่การเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

ศรีน้อย โปวาทอง และคณะ (2546 : 24 – 30) ได้กล่าวว่า หลักการทางจิตวิทยาการเรียนรู้ ได้แบ่งกลุ่มการเรียนรู้ตามลักษณะของปัจจัยต่างๆ ดังนี้

ปัจจัยด้านการรู้คิดและการรู้คิดที่เกิดจากตนเอง

1. ลักษณะของกระบวนการเรียนรู้ ผู้เรียนจะเรียนรู้เนื้อหาสาระที่ซับซ้อนได้ดีที่สุดก็ต่อเมื่อมีความตั้งใจ สร้างความหมายจากข้อมูลและประสบการณ์ที่ได้รับ
2. เป้าหมายของกระบวนการเรียนรู้ เมื่อได้รับการสนับสนุน และการชี้แนะจากผู้สอน ผู้เรียนที่ประสบผลสำเร็จ จะสามารถสร้างความรู้ที่มีความหมายและผสมผสานสอดคล้องกัน
3. การสร้างความรู้ ผู้เรียนที่มีประสบผลสำเร็จสามารถเชื่อมโยงข้อมูลใหม่ที่ได้รับให้เข้ากับความรู้ที่มีอยู่เดิม ด้วยวิธีการต่างๆ ที่มีความหมาย
4. การคิดเชิงกลยุทธ์ ผู้เรียนที่ประสบผลสำเร็จสามารถสร้างและใช้กลยุทธ์ทางการคิดและการใช้เหตุผล เพื่อบรรลุเป้าหมายของการเรียนรู้ที่ซับซ้อนได้

5. การคิดทบทวนเกี่ยวกับความคิดของตน กลยุทธ์ระดับสูงสำหรับเลือกสรรและติดตามดูแลการปฏิบัติการทางสติปัญญานั้น ช่วยเอื้อให้เกิดความสะดวกในการคิดเชิงสร้างสรรค์และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

6. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ การเรียนรู้ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยต่างๆ ทางสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม และการปฏิบัติทางการสอน

ปัจจัยด้านแรงจูงใจและอารมณ์

7. อิทธิพลด้านแรงจูงใจและอารมณ์ที่มีต่อการเรียนรู้ แรงจูงใจของผู้เรียนมีอิทธิพลต่อสิ่งที่ผู้เรียนเรียนรู้ รวมทั้งวิธีเรียนรู้ในทำนองเดียวกับแรงจูงใจที่จะเรียน ได้รับอิทธิพลจากสภาพอารมณ์ ความเชื่อ ความสนใจ เป้าหมายและนิสัยการใช้ความคิดของแต่ละคน

8. แรงจูงใจภายในที่จะเรียนรู้ในทางสร้างสรรค์ การคิดระดับสูง และความอยากรู้อยากเห็นโดยธรรมชาติของผู้เรียน สิ่งเหล่านี้ล้วนมีส่วนต่อการสร้างแรงจูงใจให้เรียนรู้งาน ซึ่งผู้เรียนรับรู้ว่าเป็นของใหม่มากที่สุด และมีความอยากรู้อยากเห็นมากที่สุด เกี่ยวข้องกับความสนใจส่วนตัว และตนมีโอกาเลือกและปฏิบัติได้ จะช่วยให้เกิดแรงจูงใจภายในที่จะเรียนรู้

9. ผลของแรงจูงใจที่มีต่อความพยายาม ผู้เรียนจะต้องใช้ความพยายามและฝึกปฏิบัติอย่างมาก เพื่อให้ได้รับความรู้และทักษะที่ซับซ้อน หากผู้เรียนขาดแรงจูงใจที่จะเรียนรู้ก็ย่อมไม่เต็มใจที่จะพยายาม นอกจากถูกบังคับ

10. อิทธิพลด้านพัฒนาการที่มีต่อการเรียนรู้ ขณะที่บุคคลเติบโตขึ้น เขาจะมีทั้งโอกาสและอุปสรรคในการเรียนรู้แตกต่างกันไป การเรียนรู้จะมีประสิทธิผลมากเมื่อคำนึงถึงพัฒนาการที่แตกต่างกัน ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคมของผู้เรียน

11. อิทธิพลทางสังคมต่อการเรียนรู้ การเรียนรู้ได้รับอิทธิพลจากการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การสื่อสารที่ต้องใช้การเรียนรู้จะมีมากขึ้น เมื่อผู้เรียนมีโอกาสสร้างปฏิสัมพันธ์และความร่วมมือกับผู้อื่น ผู้เรียนมีโอกาสใช้แนวคิดและวิจารณญาณ ซึ่งสามารถนำไปสู่พัฒนาการด้านสังคม จริยธรรม และการเห็นคุณค่าในระดับที่สูงขึ้นได้

ปัจจัยด้านความแตกต่างระหว่างบุคคล

12. ความแตกต่างระหว่างบุคคลในการเรียนรู้ ผู้เรียนมีกลยุทธ์ วิธีการ และความสามารถในการเรียนรู้ต่างกัน ซึ่งเกิดจากพันธุกรรมและประสบการณ์ที่ได้รับ

13. การเรียนรู้และความหลากหลาย การเรียนรู้จะมีประสิทธิผลมากที่สุดเมื่อคำนึงถึงภูมิหลังที่แตกต่างกันของผู้เรียนในด้านภาษา วัฒนธรรม และสังคม

14. มาตรฐานและการประเมินผล การตั้งมาตรฐานที่สูงอย่างเหมาะสมและท้าทาย และการประเมินผลผู้เรียน และความก้าวหน้าในการเรียนรู้ รวมทั้งการประเมินเชิงวินิจัย การประเมินเชิงกระบวนการ และการประเมินผลสัมฤทธิ์ ล้วนเป็นส่วนสำคัญไม่อาจแยกออกได้ในกระบวนการเรียนรู้

เกษม วัฒนชัย (2545 : 14-15) ได้กล่าวว่า หลักของการเรียนรู้มีดังนี้

1. บุคคลจะเรียนรู้ได้ดีขึ้นเมื่อสามารถเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้หรือประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ก่อนแล้ว
2. บุคคลจะเรียนรู้ได้เฉพาะในสิ่งที่เขาสนใจที่จะเรียน เขาต้องอยากเรียน
3. ขั้นตอนของการเรียนรู้เริ่มจากง่ายไปหายาก ความเข้าใจในแต่ละขั้นตอนจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับว่าเขายังคงความรู้ ความเข้าใจในขั้นตอนต้นๆ ได้มากหรือน้อยเท่าไร
4. การสร้างเงื่อนไขเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยในการเรียนรู้ และช่วยในการเปลี่ยนแปลง เช่น การให้รางวัล หรือการยกย่อง
5. หากผู้สอนและผู้เรียนกำหนดเป้าหมายในแต่ละขั้นตอนของการเรียนรู้ และหากผู้เรียนสามารถทำได้สำเร็จ ย่อมเป็นแรงส่งหนุนเพื่อให้ผู้เรียนเฝ้ารอเรียนในขั้นต่อไป
6. ส่วนใหญ่การเรียนรู้ได้จากการลองถูกลองผิดเช่นกัน ดังนั้นหากผู้เรียนทำพลาดแล้วแก้ไขจนถูกต้อง โดยที่ผู้สอนจะช่วยเหลือหรือไม่ก็ตามย่อมเป็นการเรียนรู้ที่วิธีหนึ่ง
7. การพัฒนาแนวความคิดไปพร้อมๆ กับกระบวนการเรียนรู้ จะช่วยสร้างมโนภาพในใจแก่ผู้เรียน ซึ่งเชื่อมโยงกับสิ่งต่างๆ รอบตัว
8. การเรียนรู้ที่ริเริ่มโดยผู้เรียน ซึ่งทุ่มเทและใจจดจ่ออยากเรียน ย่อมก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ถาวร และมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด
9. หากผู้เรียนพร้อมที่จะวิจารณ์ตนเอง และประเมินตนเองอย่างเป็นกลาง ตรงไปตรงมาได้ ก็จะเป็นพื้นฐานให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ฟังตนเองได้ และเป็นอิสระ
10. ในโลกปัจจุบัน การเรียนรู้ที่สำคัญที่สุดคือ การเรียนรู้ในวิธีการและกลไกของการเรียนรู้

กล่าวได้ว่า หลักและทฤษฎีการเรียนรู้ เป็นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวของผู้เรียนเอง บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพของผู้เรียน และมีความสอดคล้องสัมพันธ์กับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 24 ได้กำหนดให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้ 1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึง ความแตกต่างระหว่างบุคคล 2) ฝึกทักษะกระบวนการศึกษา การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อ ป้องกันและแก้ไขปัญหา 3) จัดกิจกรรมให้ ผู้เรียน เรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็นทำเป็น รักการอ่าน และการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง 4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา 5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนการ

สอน และอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนหรือผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ 6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานการณ์ที่มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชน ทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. 2546 : 12)

4.3.2 การจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด

อุดม เชยกิจวงศ์. (2545 : 53-54). การจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด เป็นกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดความรู้ที่ตรงกับความ ต้องการของสภาพของตนเองด้วย การคิด การค้นคว้า การทดลอง ตามระดับความสามารถ (Self-paced Learning) ของผู้เรียนและสรุปเป็นองค์ความรู้ของตนเองด้วยตนเอง หรืออีกนัย หนึ่ง คือ กระบวนการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียน และทำกิจกรรมที่ตรง กับสภาพปัญหาของตนเอง เพื่อบรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยเน้นกิจกรรมที่ผู้เรียนสามารถ นำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับชีวิตของตนเอง ด้วยกระบวนการและกิจกรรมที่หลากหลายทั้ง กระบวนการกลุ่ม การศึกษาดด้วยตนเองการลงมือปฏิบัติจริง การพึ่งพาตนเอง เรียนรู้วิธีเรียน มากกว่าท่องจำเนื้อหา และก้าวทันเทคโนโลยีใหม่ โดยครูเป็นผู้ชี้แนะและอำนวยความสะดวก ดังนั้น การเรียนการสอนที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดจึงประกอบด้วย

1. เนื้อหาที่เป็นปัญหาของชุมชน หรือผู้เรียน
2. เรียนตามความสามารถและศักยภาพของผู้เรียน
3. ผลการเรียนรู้นำไปใช้ในชีวิตจริงได้

ประเด็นหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด คือ

1. การวิเคราะห์ปัญหาหรือเป้าหมายของการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อดูว่าอะไรคือปัญหาที่ จะต้องหาแนวทางแก้ไข เช่น ในกรณีของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาของชุมชน หรือยังเป็นการเรียนรวมหลักสูตรต่างๆ ก็จะต้องร่วมกันวิเคราะห์ว่าผู้เรียนมีเป้าหมายที่จะเรียน รู้เรื่องอะไร วิชาใดของหลักสูตร ต้องการจะเรียนรู้หัวข้อใดหัวข้อหนึ่ง หรือหลายๆ หัวข้อรวม กัน เมื่อรู้เป้าหมายที่ชัดเจนแล้วจะได้เลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมได้สำหรับเทคนิคที่ใช้ในการ วิเคราะห์ปัญหาหรือเป้าหมายในการเรียนรู้ร่วมกัน อาจจะใช้วิธีการแผนที่ความคิด (Mind Mapping) เทคนิคการสร้างอนาคตร่วมกัน (Future Search Conference-F.S.C.) เทคนิค การมีส่วนร่วมแบบใหม่ (New Participatory Method) หรืออาจจะใช้วิธีการอื่นๆ ที่ครูคุ้นเคย ก็ได้

2. การวางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน หลังจากวิเคราะห์จนได้ปัญหาหรือความต้องการในการเรียนรู้แล้ว ครูและผู้เรียนจะมาวางแผนการเรียนรู้ร่วมกันว่าน่าจะทำอะไรบ้าง บทบาทของผู้เรียนจะเป็นอย่างไร บทบาทของครูจะเป็นอย่างไรบ้าง

3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน กิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นอาจจะใช้รูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย เช่น การอภิปรายกลุ่ม การทำโครงการ การเรียนรู้ด้วยตนเอง หรือการเรียนรู้แบบบูรณาการ ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้ไม่ใช่เป็นกิจกรรมที่ครูเป็นผู้จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนรับฟังเท่านั้น หากแต่ ผู้เรียนจะต้อง มีส่วนร่วมในกระบวนการของกิจกรรม และการจัดกิจกรรมด้วย

4. การประเมินการเรียนรู้ร่วมกัน นอกจากวิเคราะห์ปัญหาหรือเป้าหมายการเรียนรู้ การวางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน การวางแผนการจัดกิจกรรมและการประเมินผล ครูและผู้เรียนจะต้องประเมินผลเรียนรู้ร่วมกัน โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานหรือผลการเรียนรู้ของตนเองด้วย

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นการวิเคราะห์ปัญหาหรือการกำหนด เป้าหมายการเรียนรู้ การวางแผนการจัดกิจกรรมและการประเมินผล จะต้องให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมด้วยแต่ละขั้นตอน ซึ่งนอกจากจะเป็นการดึงความรู้และประสบการณ์ผู้เรียนแล้วยังช่วยให้ผู้เรียนเป็น ผู้ที่มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา แทนที่จะเป็นผู้เรียนที่เฉื่อยชา

ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ (2543 : 128-129) ได้กล่าวถึง หลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ดังนี้

1. ผู้เรียนมีบทบาทรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน บทบาทครูเป็นผู้สนับสนุนและเป็นแหล่งความรู้ของผู้เรียน โดยผู้เรียนจะรับผิดชอบในการเลือกและวางแผนสิ่งที่ตนจะเรียนรู้รับผิดชอบการเรียนรู้ตลอดจนประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. เนื้อหาวิชามีความสำคัญและมีความหมายต่อการเรียนรู้ ปัจจัยสำคัญที่จะต้องนำมาพิจารณากำหนดกิจกรรมการเรียนรู้จะประกอบด้วยเนื้อหาวิชา ประสบการณ์เดิมของผู้เรียนและความต้องการของผู้เรียน การเรียนรู้ที่สำคัญจะความหมายจึงขึ้นอยู่กับ “สิ่งที่จะสอนและวิธีสอน”

3. การเรียนรู้จะประสบผลสำเร็จหากผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้เรียนจะมีส่วนร่วมในการวางแผนและร่วมกิจกรรมรวมทั้งมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานของตนเอง ซึ่งผู้เรียนจะรู้สึกพึงพอใจหากได้ประเมินความสำเร็จของตนเองและได้รับการยอมรับจากเพื่อนและครู ในสิ่งที่เป็นพฤติกรรมด้านดี เช่น การมีส่วนร่วมกัเพื่อน การทำงานประสบผลสำเร็จ การมีความรับผิดชอบต่องาน การรู้จักแบ่งปันและความพยายามเชิงสร้างสรรค์

4. สัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้เรียน โดยที่สมาชิกในกลุ่มจะต้องมีสัมพันธภาพที่เท่าเทียมกัน แม้ว่าจะมีสมาชิกบางคนมีบทบาทมากกว่าคนอื่น ๆ ในการให้ความช่วยเหลือเนื่องจากมีประสบการณ์และความรู้มากกว่าคนอื่นก็ตาม

5. ครูเป็นผู้สนับสนุนและเป็นแหล่งความรู้ของผู้เรียน ครูจะต้องมีความสามารถที่จะค้นพบความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน เป็นแหล่งความรู้ของผู้เรียน สามารถจัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับผู้เรียน สิ่งสำคัญที่สุดคือ ครูจะต้องมีความเต็มใจที่จะให้ความช่วยเหลือโดยไม่มีเงื่อนไข ทั้งในด้านความเชี่ยวชาญ ความรู้ เจตคติ และการฝึกฝน โดยผู้เรียนมีอิสระที่จะรับหรือไม่รับการให้นั้นก็ได้อีก

6. ผู้เรียนมีโอกาสมองเห็นตนเองในแง่บวกที่แตกต่างจากเดิม โดยผู้เรียนจะเกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวเอง กลายเป็นผู้มีความมั่นใจในตนเองควบคุมตนเองได้ และปฏิบัติตนเป็นผู้ใหญ่มากขึ้นเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตนให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเปิดเผยตนเองต่อเหตุการณ์ต่างๆ มากขึ้น

7. การศึกษาคือการพัฒนาประสบการณ์ การเรียนรู้ของผู้เรียนหลายๆ ด้านพร้อมกันไป คุณลักษณะด้านความรู้ ความคิด และอารมณ์ความรู้สึกจะได้รับการพัฒนาไปพร้อมๆ กับการพัฒนา เนื้อหาด้านความรู้ ความคิด รวมถึงการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

8. ผู้เรียนมีบทบาทรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน บทบาทครูเป็นผู้สนับสนุนและเป็นแหล่งความรู้ของผู้เรียน โดยผู้เรียนจะรับผิดชอบในการเลือกและวางแผนสิ่งที่ตนจะเรียน รับผิดชอบการเรียนรู้ตลอดจนประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง

จากแนวทางในการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ.2542 สามารถจำแนกวิธีการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. 2546)

1. วิธีการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้แบบบรรยาย แบบอภิปราย แบบแสดงบทบาทสมมุติ การแสดงละคร แบบสถานการณ์จำลอง เกม ทักษะเน้นกระบวนการ กระบวนการกลุ่ม แบบร่วมมือ ใช้เทคนิค TGT ใช้เทคนิค STAD เทคนิคจิกซอร์แบบบูรณาการ แบบ STORY LINE แบบมุ่งประสบการณ์ภาษา แบบซีแนะ

2. วิธีการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม และการเรียนรู้โดยการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ได้แก่ การจัดการเรียนรู้แบบเอกัตภาพ แบบศูนย์การเรียนรู้ ใช้บทเรียนโปรแกรม ใช้บทเรียนโมดูล ใช้ชุดการสอน ใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน แบบโครงงาน โดยการใช้แหล่งเรียนรู้และธรรมชาติ แบบไตรสิกขา โดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ โดยการทำค่านิยมให้กระจ่างแบบเบญจขันธ์ แบบตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ ใช้กระบวนการสร้างนิสัย โดยการใช้เหตุผลทางจริยธรรม แบบสนทนา ใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์

3. วิธีการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนากระบวนการคิด ได้แก่ การจัดการเรียนรู้แบบอุปนัย แบบนิรนัย แบบค้นพบ แบบวิทยาศาสตร์ แบบทดลอง แบบแก้ปัญหา แบบแก้ปัญหาโดยใช้สารสนเทศ แบบใช้คำถาม แบบ KWL (Know – Want – Learning) โดยใช้กรณีศึกษา แบบสร้างสรรค์ แบบระดมสมอง แบบซิมเนติกส์ แบบสร้างสรรค์ความรู้ แบบสืบสวนสอบสวน แบบเสาะหาความรู้เป็นกลุ่ม แบบ 4 MAT แบบจัดกรอบมโนทัศน์ โดยใช้ผังความรู้แบบวี แบบวรรณิ แบบพยากรณ์

กรมวิชาการ และคณะกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ (2544 : 9-85) ได้รวบรวมและจำแนกรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้ 3 กลุ่มดังต่อไปนี้

1. กลุ่มรูปแบบการสอนที่เน้นกระบวนการคิด ได้แก่ 1) การใช้กระบวนการแก้ปัญหา 2) การเรียนรู้ “ฉลาดรู้” 3) การเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิด 4) การเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ความรู้ 5) การสอนโดยใช้ชุดการสอน 6) การสอนตามแนวพุทธวิธี 7) การสอนตามแนววิถีการจัดการเรียนรู้ 8) การสอนตามวิธีของเทนนีสัน 9) การสอนตามหลักการเรียนรู้ของกาเย่ 10) การสอนที่เน้นทักษะกระบวนการ 11) การสอนเขียนกระบวนการ 12) การสอนแบบโครงการ 13) การสอนแบบรอบรู้ 14) การสอนแบบโครงงาน 15) การสอนแบบบูรณาการ 16) การสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ 17) การสอนแบบสืบสวนสอบสวน 18) การสอนแบบอุปนัย 19) การสอนแบบนิรนัย 20) การสอนรายบุคคลหรือการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. กลุ่มรูปแบบการสอนที่เน้นการมีส่วนร่วม ได้แก่ 1) การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 2) การสอนโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม 3) การสอนที่เน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือ 4) การสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ 5) การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ 6) การสอนแบบซันดิเคท 7) การสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน 8) การสอนแบบสเตค 9) กิจกรรมคิวิหรือกิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพ 10) การสอนแบบชิปปา

3. กลุ่มรูปแบบการสอนที่เน้นการพัฒนาพฤติกรรมและค่านิยม ได้แก่ 1) การใช้สภาพการณ์จำลอง 2) การทำค่านิยมให้กระจ่าง 3) การปรับพฤติกรรม 4) การสร้างเสริมลักษณะนิสัย 5) การสอนที่เน้นการพัฒนาศักยภาพ 6) การสอนแบบนาฏการ 7) การแสดงบทบาทสมมติ

สรุปได้ว่า การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ควรจัดให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนแต่ละคนให้เจริญเติบโตตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพ ซึ่งครูผู้สอนต้องเปลี่ยนกระบวนการทัศน์เกี่ยวกับการเรียนรู้ใหม่ เนื่องจากความรู้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ต้องมีการวางแผนการเรียนการสอน ออกแบบกิจกรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำ ค้นพบ และสร้าง องค์ความรู้ใหม่ให้ตนเอง ด้วยการเน้นกระบวนการมากกว่าเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ควรยืดหยุ่นมีความหลากหลาย มีการประเมินการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสภาพจริง และกระบวนการจัดการเรียนรู้ทั้งหมดมุ่งสู่การพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม

4.4 จิตวิทยาสำหรับครู

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา ไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้คุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และการจัดการศึกษา ดังกล่าวจะต้องมีกระบวนการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรมสั่งสอนให้เกิดความเจริญงอกงามของบุคคลเพื่อสืบสานวัฒนธรรมของสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 5). ดังนั้น จิตวิทยาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญของครูในอันที่จะจัดและส่งเสริมกิจกรรมเพื่อพัฒนาการและความเจริญงอกงามแก่ผู้เรียน ดังเช่น เดโซ สวานานนท์. (2522 : 11). ได้กล่าวถึงจิตวิทยาต่อการศึกษา ไว้ดังนี้

1. จิตวิทยาเป็นเครื่องมือสำคัญของครู ในอันที่จะจัดและส่งเสริมกิจกรรมเพื่อพัฒนาการ และความเจริญงอกงามแก่ผู้เรียน ความเข้าใจในแบบแผนของผู้เรียน ความกระจำจรัสในกลไกของพัฒนาการของชีวิต ย่อมเป็นแนวทางอย่างดีแก่ผู้ที่จะต้องเกี่ยวข้องกับผู้เรียนอย่างไม่มีปัญหา จิตวิทยาจะให้เครื่องมือต่างๆ แก่ครู เพื่อประยุกต์ใช้ในห้องเรียนให้ได้ผลเต็มเม็ดเต็มหน่วย จิตวิทยาจะให้แนวทางแก่ครูในอันที่จะจัดระบบการศึกษา จัดเตรียมหลักสูตร และจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความเจริญงอกงามที่พึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียน การจูงใจ รางวัล อารมณ์ และวิธีควบคุม การ แนะนำ และอื่นๆ เป็นเนื้อหาวิชาที่ได้จากการค้นคว้าทางจิตวิทยาทั้งสิ้น ผู้เป็นครูดีย่อมจะไม่ละเลยที่จะใช้ความรู้เหล่านี้กับนักเรียนของตน การที่จะใช้เครื่องมือต่างๆ ดังกล่าวนั้นให้ได้ผลจริงจึง ครูจะต้องรู้ถึงลักษณะธรรมชาติของมัน จะต้องเข้าใจเรื่องนั้นๆ ให้แจ่มแจ้งพอสมควร เพราะหากจะนำเอาไปใช้โดยที่มีความเข้าใจคลาดเคลื่อน ก็จะเป็นอันตรายต่อการศึกษามากกว่าเป็นคุณประโยชน์

2. จิตวิทยาเป็นเครื่องคุ้มกันครูในอันที่จะแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่อาจจะบังเกิดขึ้น ครูนั้นนอกจากจะต้องเกี่ยวข้องกับนักเรียนแล้ว ครูจะต้องเกี่ยวกับความผันผวน ความเปลี่ยนแปลงของชีวิตของนักเรียน การที่จะแก้ปัญหาเฉพาะหน้าอันอาจเกิดขึ้นกับนักเรียน ครูต้องศึกษาเรื่องราวของมนุษย์ในพฤติกรรมให้แตกฉาน จะต้องเตรียมตัวไว้เพื่อรับปัญหา

3. จิตวิทยาช่วยให้ครูได้เข้าใจในภาพของการศึกษาได้ชัดเจน การศึกษาถึงเนื้อแท้ของมนุษย์ ความเข้าใจในมนุษย์ รวมถึงความเข้าใจแจ่มแจ้งในตัวของตัวตนเองนั้น จะเป็นเครื่องมืออันสำคัญในการวางโครงการการศึกษา

4. จิตวิทยาส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างผู้เรียน ผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ การเรียนการสอนจะได้ผลสมบูรณ์ตามที่มุ่งหวังเอาไว้ ก็ต่อเมื่อเกิดความเข้าใจอันดีระหว่างผู้เรียนและผู้สอน มีการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่แต่ละคนต้องเผชิญ มีการร่วมมือร่วมใจและยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน มีความเห็นอกเห็นใจและช่วยเหลือกัน จิตวิทยาเป็นวิชาที่บอกให้เห็นความพิสดารของชีวิตมนุษย์ โดยมุ่งให้มีความเข้าใจตัวเองและมีความเข้าใจผู้อื่น

วรรณิ ลิ้มอักษร (2546 : 6-7) ได้กล่าวว่า ความรู้ทางจิตวิทยาเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการสอนหรือการเป็นครูมาก ดังคำกล่าวที่ว่า หัวใจของการสอนอยู่ที่จิตวิทยาของครูผู้สอน โดย จิตวิทยามีบทบาทสำคัญและมีประโยชน์ต่อครูผู้สอนในเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ช่วยครูผู้สอนให้รู้จักจัดอารมณ์ของตนเองให้ถูกต้อง มีวิธีการปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อมได้เหมาะสม ทั้งนี้เพราะครูผู้สอนมีอิทธิพลในการสร้างเจตคติในเรื่องต่างๆ ให้กับผู้เรียนได้มาก ถ้าผู้เรียนชอบหรือมีความพึงพอใจในตัวผู้สอน ก็จะทำให้ผู้เรียนมีความสนใจอยากรู้ อยากเรียน หรือชอบในวิชาที่เรียนได้มาก แต่ถ้าครูผู้สอนแสดงอารมณ์หงุดหงิดฉุนเฉียว หรืออารมณ์ไม่เหมาะสม ก็จะทำให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ไม่ดีและมีความเบื่อหน่ายต่อการเรียนและวิชาที่เรียนได้

2. ช่วยให้ครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจวิธีการเตรียมบทเรียน เตรียมวิธีสอน เตรียมการวัดผลและประเมินผลให้สอดคล้องกับพัฒนาการและความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ทั้งนี้เพราะ ผู้เรียนในแต่ละระดับหรือผู้เรียนในแต่ละวัยจะมีความพร้อม มีความสนใจ มองเห็นความสำคัญของการศึกษาเล่าเรียนไม่เหมือนกัน

3. ช่วยให้ครูผู้สอนได้รู้จักสร้างสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่นนอกเหนือจากผู้เรียน เช่น ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน บิดามารดาผู้ปกครองของผู้เรียน และบุคคลต่างๆ ในสังคม อันจะส่งผลให้ได้รับความร่วมมืออันดีในการส่งเสริม ปรับปรุงแก้ไขกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายสูงสุดตามที่ทุกฝ่ายต้องการได้

4. ช่วยให้ครูผู้สอนได้มีความรู้ความเข้าใจ และมีหลักในการพิจารณาพฤติกรรมของผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง กล่าวคือ รู้ว่าพฤติกรรมทุกอย่างทั้งที่เป็นพฤติกรรมที่ต้องการและไม่ต้องการล้วนมีสาเหตุมาก่อนทั้งสิ้น เช่น การที่ผู้เรียนไม่สนใจการเรียน หรือมีความล้าหลังในการเรียนนั้น อาจเกิดจากสาเหตุต่างๆ มากมาย ผู้เรียนมีการกระทำที่เหมือนกัน ก็ไม่จำเป็นต้องเกิดจากสาเหตุอย่างเดียวกัน หรือสาเหตุอย่างเดียวกันอาจผลักดันให้ผู้เรียนมีการกระทำที่แตกต่างกันได้

5. ช่วยครูผู้สอนให้รู้จักวิธีการปรับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง ทำให้ผู้เรียนมีความเต็มใจ ร่วมมือ และพร้อมที่จะปรับพฤติกรรมของตนเอง และไม่ทำให้เกิดความรู้สึกต่อต้านขึ้นมาในตัวผู้เรียน

กล่าวได้ว่า คุณค่าของจิตวิทยานั้น มีส่วนช่วยส่งเสริมการเรียนของนักเรียน ช่วยแนะแนวการสอนแก่ครู ช่วยแนะวิธีการปกครองให้ครู ช่วยบอกวิธีเรียนที่สัมฤทธิ์ผลให้แก่ผู้สอน ช่วยแนะวิธีการวัดผลการศึกษาเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน ช่วยให้การพิจารณาทางเลือกสูตรเป็นไปโดยมีหลักการ นอกจากนี้จิตวิทยาการศึกษายังช่วยให้ครูผู้สอนได้พัฒนาเจตคติ ทักษะ มีการหยั่งรู้หยั่งเห็นในงานที่ทำ แก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม และช่วยให้ผู้เรียนมีกระบวนการเรียนรู้ที่ถูกต้องขึ้น

สุรางค์ โค้วตระกูล (2545 : 4) กล่าวว่า จิตวิทยาการศึกษาเป็นการนำความรู้ หลักการ และผลการศึกษาวิจัยทางจิตวิทยามาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษา เพื่อให้ครู สามารถดำเนินการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป้าหมายสำคัญของจิตวิทยาการศึกษา คือ การทำความเข้าใจธรรมชาติของ ผู้เรียนใน การพัฒนาด้านต่างๆ ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา พฤติกรรมของมนุษย์ ตลอดจนกระบวนการเรียนรู้ เซาว์ ปัญญา ความถนัด ความคิดสร้างสรรค์ ความแตกต่างระหว่างบุคคล อิทธิพลของพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมที่มีต่อ การพัฒนาคุณภาพชีวิต การพัฒนา จริยธรรมและค่านิยม สุขภาพจิตและการปรับตัว

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 22 กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการ จัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และมาตรา 24 ซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ กล่าวว่าในข้อ (1) ว่า จัดเนื้อหา สารและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 11-12)

จากสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษา 2 มาตราดังกล่าวข้างต้น ได้แสดงให้เห็นว่านโยบายการจัดการศึกษาของประเทศให้ความสำคัญในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล มาก และยังมุ่งเน้นให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข เพื่อให้การพัฒนาผู้เรียนบรรลุเป้าหมายดังกล่าว จำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนจะต้อง ทราบข้อมูลเบื้องต้นของผู้เรียนทุกๆ ด้าน หรือรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล แล้วจัดกิจกรรมการ เรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ ความสามารถ และความพร้อมของ ผู้เรียนแต่ละคนให้มากที่สุด ดังนี้

อีกแก่นและคัวชาก Eggen and Kauchak. (1997 : 106) ได้กล่าวถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล 4 ประการ ดังนี้

1. ความแตกต่างระหว่างเพศ

ลักษณะผู้เรียนเพศชายที่มีแนวโน้มสูงกว่าเพศหญิง ได้แก่ 1) เป็นนักคิดที่มีความเป็นอิสระสูง 2) เรียนได้ดีในวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ 3) มีความรอบรู้ในเรื่องต่างๆ ไป 4) กล้าแสดงความคิดเห็นและซักถามข้อสงสัยในชั้นเรียน 5) มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมในชั้นเรียน 6) ได้รับรางวัลจากผลงานที่เป็นความคิดสร้างสรรค์ 7) มีพฤติกรรมก้าวร้าว

ลักษณะที่ผู้เรียนเพศหญิงที่มีแนวโน้มสูงกว่าเพศชาย ได้แก่ 1) เรียนได้ดีในวิชา ภาษาและศิลป 2) ให้ความสำคัญกับการจำและทบทวนให้กับรายวิชาที่ต้องจำ 3) รับผิดชอบ การเรียนสูง 4) ทำงานที่ใช้กล้ามเนื้อเล็กได้ดี เช่นงานฝีมือต่างๆ 5) อารมณ์อ่อนไหวง่าย

2. ความแตกต่างด้านเชาว์ปัญญา

เชาว์ปัญญาหรือสติปัญญา (Intelligence) หมายถึงความสามารถในการเรียนรู้และแสวงหาความรู้ ความสามารถในการแก้ปัญหา และความสามารถในการปรับตัว เชาว์ปัญญาของคนเราได้รับอิทธิพลหลักมาจากพันธุกรรมและมีสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยเสริม เชาว์ปัญญาที่ต่างกันทำให้บุคคลมีความสามารถต่างกันในการรับรู้ การเรียนรู้ การวิเคราะห์ เปรียบเทียบ การแจกแจง การปรับตัวและการแก้ปัญหา อย่างไรก็ตามการมีเชาว์ปัญญาสูงเพียงอย่างเดียวคงไม่สามารถรับประกันได้ว่า ผู้เรียนทุกคนจะประสบผลสำเร็จในการเรียนได้เหมือนกัน ทั้งนี้เพราะมีปัจจัยอื่นๆ เข้ามามีเกี่ยวข้องด้วย เช่น แรงจูงใจ การจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ การสนับสนุนของพ่อแม่ ผู้ปกครอง เศรษฐกิจของครอบครัว กลุ่มเพื่อนและความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียน

3. ความแตกต่างทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ

ปัจจัยที่สำคัญอีกปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาคือ ฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจของครอบครัวของผู้เรียน อันหมายถึงรายได้ งานอาชีพ และระดับการศึกษาของพ่อแม่ผู้ปกครอง มีการจำแนกฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจออกเป็นสามระดับ คือ ระดับสูง ระดับกลาง และระดับต่ำ ระดับทางสังคมและเศรษฐกิจจะเป็นดัชนีที่มีความน่าเชื่อถือสูงสำหรับการทำนายผลสัมฤทธิ์หรือความสำเร็จในการเรียน แต่ผู้เรียนที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจไม่ดี ก็มีโอกาสประสบความสำเร็จในการเรียนระดับสูงได้เหมือนกัน แต่ต้องมีความสามารถมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และมีความมานะพยายามสูง เพราะต้องต่อสู้กับอุปสรรคต่างๆ มากมายจึงจะประสบความสำเร็จ

4. ความแตกต่างด้านวัฒนธรรม

วัฒนธรรม (Culture) เป็นวิถีชีวิต (way of life) ของคนในสังคม เป็นวิถีการดำเนินชีวิตของชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง มีการเปลี่ยนแปลง มีการสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ดังนั้นความแตกต่างด้านวัฒนธรรมจึงมีบทบาทต่อการเรียนรู้ ดังนี้

4.1 ค่านิยมต่อการอ่าน ในแต่ละสังคมให้ความสำคัญต่อการอ่านไม่เหมือนกัน การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญของการเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาหรือการเรียนรู้ในสังคม

4.2 ภาษา ปัจจุบันภาษามีบทบาทสำคัญคือเป็นเครื่องมือของการสื่อสารและการสืบค้นข้อมูลวัฒนธรรมทางการเรียนรู้ภาษาจึงมีบทบาทสำคัญทำให้บุคคลมีความแตกต่าง

4.3 เจตคติและค่านิยมต่อการศึกษา เด็กที่เติบโตจากครอบครัวและสังคมที่ปลูกฝังให้เห็นความสำคัญของการศึกษา มีบิดามารดาคอยสนับสนุนช่วยเหลือ ให้ความสำคัญและคอยเสริมแรงเมื่อบุตรหลานสนใจการเรียนหรือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ส่งผลให้เด็กไปโรงเรียนด้วยความสมัครใจ ใช้ความสามารถในการเรียนเต็มตามศักยภาพ จึงมีโอกาสประสบความสำเร็จในการเรียนสูงกว่าเด็กที่เติบโตมาจากสังคมที่ไม่ปลูกฝังให้เห็นความสำคัญของการเรียน

4.4 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ สังคมไทยมักจะสร้างความรู้สึกรู้สึกให้เด็กเกิดความกลัวผู้ใหญ่ ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ไม่กล้าถาม เวลาเรียนจะมีแต่ความเครียด ซึ่งต่างจากสังคมตะวันตกที่เด็กกล้าที่จะปรึกษา จึงทำให้เกิดความแตกต่าง

กล่าวได้ว่า ความแตกต่างระหว่างบุคคลจึงมีบทบาทสำคัญทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนแตกต่างกันทั้งระยะเวลา ระดับการศึกษา และสาขาที่เรียน ดังนั้นหลักในการจัดการเรียนการสอนจึงต้องเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อส่งเสริมผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ

ซึ่งสภาพร ดียิ่ง (2548 : 17-23) ได้สรุปทฤษฎีที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมีหลายทฤษฎี ไว้ดังนี้

1. ทฤษฎีสร้างสรรค์ความรู้ (Constructivist Theory)

ทฤษฎีสร้างสรรค์ความรู้เป็นผลงานหรือทฤษฎีที่มีรากฐานจากปรัชญาและทฤษฎีทางจิตวิทยาที่หลากหลาย เช่น ปรัชญาการศึกษาของดิวอี้ (Dewey) และกูดแมน (Goodman) ทฤษฎีพัฒนาการทางปัญญาของเพียเจต์ (Piaget) ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์และวัฒนธรรมของบรูเนอร์ (Bruner) ทฤษฎีประวัติศาสตร์สังคมโลกของวิกอสกี้ (Vygotsky) ได้รับอิทธิพลจากนักจิตวิทยากลุ่มเกสตัลท์ (Gestalt psychologists) และบาทเลต (Bartlett) เป็นต้น (Driscoll. 1997 : 58) ทฤษฎีที่ถือว่าเป็นต้นกำเนิดของ Constructivist และเป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลาย คือ ทฤษฎีการพัฒนาทางปัญญาของเพียเจต์และทฤษฎีประวัติศาสตร์สังคมโลกของวิกอสกี้ (Gredler. 1997 : 58) ทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่ามนุษย์มีศักยภาพในการสร้างความรู้ด้วยตนเองเมื่อได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว ใช้ความรู้และประสบการณ์เดิมที่มีอยู่สร้างความหมายของประสบการณ์ใหม่ (Richardson.1994 : 14) แต่เนื่องจากมนุษย์แต่ละคนมีพัฒนาการทางสติปัญญาที่แตกต่างกัน มีความรู้และประสบการณ์เดิมที่ไม่เหมือนกัน มีความสนใจที่แตกต่างกัน มีความสามารถในการแปลความหมายประสบการณ์ไม่เท่ากัน ทำให้มนุษย์แต่ละคนสร้างความรู้ได้แตกต่างกัน มีพัฒนาการทางความรู้ความเข้าใจที่แตกต่างกัน แม้จะรับประสบการณ์ที่เหมือนกัน ทฤษฎีสร้างสรรค์ความรู้กล่าวว่า การมีปฏิสัมพันธ์กันของมนุษย์จะทำให้มนุษย์ปรับเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจของตนเองให้มีความสมเหตุสมผลยิ่งขึ้น และสถานะการที่เป็นจริงนั้น ความรู้เป็นสหวิทยาการซึ่งเป็นไปตามปรัชญาสร้างสรรค์ความรู้ที่สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางที่เชื่อว่า ความรู้ไม่ได้มาจากการค้นพบจากภายนอกหรือสิ่งแวดล้อม แต่เป็นความรู้ที่มนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้นภายในจิตใจจากการทำความเข้าใจหรือการให้ความหมายกับเหตุการณ์หรือประสบการณ์ โดยอาศัยความรู้เดิม ความเชื่อ ทฤษฎีและความคาดหวังของตน แปลความหมายเพื่อทำความเข้าใจต่อสถานการณ์ เน้นที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้ควบคู่ไปกับการทำความเข้าใจกับความรู้ใหม่ (Boyer and Semrau. 1994 : 14)

ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มนี้ถือว่าสมองเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดที่สามารถใช้ในการแปลความหมายและปรากฏการณ์ เหตุการณ์และสิ่งต่างๆ ในโลกนี้ การแปลความหมายเป็นเป็นเรื่องส่วนตัว (Personal) และเป็นเรื่องเฉพาะตัว (Individualistic) เพราะการแปลความหมายของแต่ละบุคคลขึ้นอยู่กับ การรับรู้ ประสบการณ์ ความเชื่อ ความต้องการ ความสนใจ และภูมิหลังของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกัน (Jonassen. 1992 : 138-139)

นักการศึกษาเห็นว่า การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามแนวทาง ทฤษฎีสรรค์สร้างความรู้ควรมีลักษณะดังนี้ (Brooks and Brooks. 1993 : 103 ; Richardson. 1994 : 4)

- 1) ผู้เรียนพัฒนาความรู้ด้วยตนเอง
- 2) การตรวจสอบความรู้ความเข้าใจเดิมของผู้เรียน
- 3) ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เป็นจริง (Authentic experience)
- 4) ผู้เรียนสร้างความรู้ในลักษณะที่เป็นสหวิทยาการ
- 5) ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน (Child centred approach)

เรียนด้วยตนเอง (Active learning) จากกิจกรรมที่เป็นจริง (Active activities)

- 6) ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการทำงานร่วมกันเป็นทีม (Team collaboration)
- 7) ผู้เรียนได้แสดงความรู้ความเข้าใจของตนเอง (Reflection)
- 8) ครูไม่ใช่ผู้สอนแต่เป็นเพียงผู้ฝึกสอน (Coach) หรือ ผู้อำนวยความสะดวก

(Facilitator)

การนำเสนอทฤษฎีการสร้างสรรค์ความรู้ไปใช้ในการเรียนการสอน มีดังนี้

(Perkins. 1999 : 171 ; Boyer and Semrau. 1995 : 32)

1) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นจริง (Authentic learning activities) ให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเห็นความเกี่ยวข้องของสิ่งแวดล้อมรอบตัวกับชีวิตของตนเอง เข้าใจสภาพแวดล้อมนั้นแล้วสร้างเป็นความรู้ขึ้น สามารถนำความนั้นไปใช้ในการดำรงชีวิตที่เป็นจริงของผู้เรียนในอนาคต

2) การจัดการเรียนการสอนควรมีลักษณะเป็นสหวิทยาการ ตามสภาพที่เป็นจริงในชีวิต ความรู้ของสาขาวิชาต่างๆ มีความสัมพันธ์กันและมีผลกระทบต่อกันและกัน การนำความรู้ไปใช้อธิบายหรือไปทำกิจกรรมใดๆ มนุษย์ต้องใช้ความรู้หลายสาขาวิชาประกอบกัน ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนครูไม่ควรแยกความรู้ออกเป็นสาขาวิชาโดยเด็ดขาดจากกัน

3) การเรียนการสอน ผู้เรียนจะเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตัวเอง (Active) ผู้เรียนต้องเป็นผู้จัดการกระทำกับข้อมูลหรือประสบการณ์ต่างๆ และสร้างความหมายให้สิ่งนั้นด้วยตนเอง โดยการให้ผู้เรียนอยู่ในบริบทจริง ซึ่งไม่ได้หมายความว่าผู้เรียนจะต้องออกไปยังสถานที่จริงเสมอไป แต่อาจจัดเป็นกิจกรรมเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อ วัสดุอุปกรณ์ สิ่งของหรือข้อมูลต่างๆ ที่เป็นของจริงและมีความสอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน โดย

ผู้เรียนสามารถจัดกระทำ ศึกษา สำรวจ วิเคราะห์ ทดลอง ลองผิดลองถูกกับสิ่งนั้นๆ จนเกิดเป็นความรู้และความเข้าใจขึ้น

4) การจัดการเรียนการสอน ผู้สอนมีบทบาทแตกต่างไปจากเดิม คือ จากการถ่ายทอดความรู้และควบคุมการเรียนรู้ เปลี่ยนไปเป็นการให้ความร่วมมือ อำนวยความสะดวก และช่วยเหลือ ผู้เรียนในการเรียนรู้ ผู้สอนควรทำหน้าที่เหมือนผู้ฝึกสอนหรืออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้มากกว่าเป็นผู้บอกความรู้ ผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้แนะนำและจัดหาแหล่งข้อมูล แนะนำวิธีที่จะได้ข้อมูล อันเป็นประโยชน์ต่อการสร้างความรู้ของผู้เรียน

5) ผู้เรียนมีบทบาทการเรียนรู้อย่างเต็มที่ โดยผู้เรียนจะนำตนเองและควบคุมตนเองขณะเรียนรู้ เช่น ผู้เรียนจะเป็นผู้เลือกสิ่งที่ต้องการเรียนเอง ตั้งกฎระเบียบเอง แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเอง ตกลงกันเองเมื่อเกิดความขัดแย้งหรือมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน เลือกผู้ร่วมงานเอง และรับผิดชอบในการดูแลรักษาห้องเรียนร่วมกัน

6) การจัดการเรียนการสอนควรส่งเสริมการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เพราะตามสภาพที่เป็นจริงผู้เรียนจะต้องอยู่ร่วมกับผู้อื่น การทำงานร่วมกันเป็นกิจกรรมหนึ่งของชีวิต ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ศักยภาพที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล ยอมรับความต่างต่างนั้น เห็นความจำเป็นของการร่วมมือกันเพื่อทำงานให้บรรลุเป้าหมายและปรับเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจของตนเองให้สมเหตุสมผลมากขึ้น

7) ด้านการประเมินผลการเรียน ขึ้นอยู่กับความสนใจและการสร้างผลงานที่แตกต่างกันของผู้เรียน ผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจึงมีลักษณะหลากหลาย ดังนั้นการประเมินผลจำเป็นต้องมีลักษณะเป็นการประเมินตามจุดมุ่งหมายที่ยืดหยุ่น (Goal free evaluation) ของแต่ละบุคคลและการประเมินควรใช้วิธีการหลากหลาย อาจเป็นการประเมินจากเพื่อน แฟ้มผลงาน รวมทั้งการประเมินตนเอง

2. ทฤษฎีมนุษยนิยม (Humanist Theory)

ทฤษฎีมนุษยนิยมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพราะมีความเชื่อเรื่องความคิดอิสระและความเป็นตัวของตัวเองของมนุษย์ มนุษย์ทุกคนเกิดมาพร้อมกับความดี ความมีอิสระ ความเป็นตัวของตัวเอง มีทางเลือกของตัวเอง มีศักยภาพ และพัฒนาศักยภาพของตนอย่างไม่มีขีดจำกัด การมีมโนทัศน์ของตนเองเป็นส่วนสำคัญของการเติบโต และสามารถพัฒนาตนไปถึงขั้นสูงสุด (Self actualization) ได้ การจัดการเรียนการสอนตามแนวมนุษยนิยมให้ความสำคัญต่อการเรียนรายบุคคล ความเป็นอิสระและให้เรียนรู้ตามความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน เชื่อว่าจะทำให้ผู้เรียนได้ผลที่สุด

3. ทฤษฎีประมวลสารสนเทศ (Information Processing Theory)

ทฤษฎีประมวลสารสนเทศเชื่อเรื่องของความรู้ความเข้าใจของมนุษย์ว่าทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริงได้ ให้ความสนใจกระบวนการภายในที่เรียกว่าความรู้ความเข้าใจของมนุษย์ที่สามารถทำให้เกิดการหยั่งเห็น (Insight) แสดงว่าบุคคลนั้นสามารถเข้าใจความคิดหลัก

และเข้าใจความคิดรวบยอดของสิ่งนั้นๆ ได้อย่างชัดเจน โอกาสการลืมน้อยกว่าการเรียนรู้ที่อยู่บนพื้นฐานของการท่องจำ เพราะการหยังเห็นอยู่บนรากฐานของการวิเคราะห์สังเคราะห์ การสร้างและการทดสอบสมมติฐานที่สนับสนุน การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยเชื่อว่ากระบวนการของสมองที่ทำหน้าที่ประมวลข้อมูลแตกต่างกันไป ทฤษฎีประมวลสารสนเทศประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนประกอบกระบวนการและเนื้อหา กระบวนการทำหน้าที่แปลงรูปสารสนเทศเป็นเนื้อหาไปอยู่ในส่วนประกอบแต่ละส่วน เมื่อรับข้อมูลแล้วจะประมวลไปสู่ส่วนประกอบอื่นต่อไป

กฤษริ คำขาย (2540 : 22) กล่าวว่า ทุกคนมีส่วนประกอบเหล่านี้เหมือนกัน แต่ละประสิทธิภาพการทำงานของส่วนต่างๆ ไม่เท่ากันการเรียนรู้แต่คนแตกต่างกัน การเรียนการสอนตามทฤษฎีประมวลสารสนเทศเกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยคำนึงว่าผู้เรียนมีความสามารถรับรู้ข้อมูล ส่งผ่านข้อมูลต่างๆ และมีความสามารถแสดงออกแตกต่างกัน การเน้นเนื้อหาวิชามากๆ ไม่สามารถทำให้ผู้เรียนจดจำได้มาก ความจำระยะยาว จะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แล้ว ผู้สอนต้องคำนึงว่าการเรียนการสอนต้องให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยความเข้าใจและการเรียนรู้แต่ละครั้งผู้เรียนย่อมประสบความสำเร็จในเรื่องการเรียนรู้ด้วยระดับการเรียนรู้แตกต่างกัน ผู้สอนสามารถใช้ความแตกต่างเป็นแนวทางและประเมินลักษณะผู้เรียนขณะเรียนแต่ละเนื้อหาและสังเกตการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนว่าต้องการความช่วยเหลือหรือต้องการให้ส่งเสริมด้านใด

4. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูลา (Bandura. 1986) เป็นทฤษฎีการเรียนรู้ที่เชื่อกว่าความรู้ความเข้าใจทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริงเช่นเดียวกับทฤษฎีประมวลสารสนเทศ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมสนับสนุนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เนื่องจากเชื่อว่าพฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อกัน 3 องค์ประกอบคือ พฤติกรรม สติปัญญาหรือปัจจัยส่วนบุคคล และสิ่งแวดล้อมองค์ประกอบทั้ง 3 นี้ไม่จำเป็นต้องมีอิทธิพลเท่าเทียมกัน แต่มีลักษณะพึ่งพาซึ่งกันและกัน และไม่จำเป็นต้องมีอิทธิพลที่ชัดเจนต่อการเกิดพฤติกรรม

กล่าวได้ว่า ทฤษฎีสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เช่น ทฤษฎีสรรค์สร้างความรู้ ทฤษฎีมนุษยนิยม ทฤษฎีประมวลสารสนเทศและทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญด้านความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับการพัฒนาชีวิตของผู้เรียนให้สามารถปรับปรุงสร้างสรรค์ในทางที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม โดยมีผู้สอนที่มีความรู้เป็นผู้กระตุ้นและนำเสนอส่งเสริมการเรียนรู้ ผู้เรียนมีโอกาสรู้จักตนเอง รู้เป้าหมายที่ตนเองต้องการมีโอกาสฝึกปฏิบัติค้นหาความรู้ด้วยตนเองหรือทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

นอกจากนี้แล้ว สิริรัตน์ เทียมเสร็จส์ (2543 : 31-33) ยังได้สรุปแนวคิดของนักจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ไว้ดังนี้

1. แนวความคิดของกลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behaviorism or S.R. Associationism)

นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้ เชื่อว่าสิ่งแวดล้อมหรือประสบการณ์จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม และการเรียนจะเกิดขึ้นเมื่อมีการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนองการแสดงพฤติกรรมจะมีความถี่มากขึ้นหากได้รับการเสริมแรง นักทฤษฎีที่จะกล่าวถึงในที่นี้คือ เบอร์พัส เฟรดเดอริก สกินเนอร์ (Burphus Frederic Skinner) ซึ่งเป็นศาสตราจารย์ทางจิตวิทยาที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด เป็นผู้ช่วยสร้างเครื่องช่วยสอน เป็นผู้ใช้คำว่า Operant Conditioning โดย สกินเนอร์เห็นว่าการจัดการศึกษาในปัจจุบันไม่ค่อยมีประสิทธิภาพ ครูมักสนใจแต่ผลการเรียนโดยไม่คำนึงถึงวิธีการที่ผลการเรียนการสอนประสบผล บทเรียนสำเร็จรูป จึงน่าจะเป็นบทเรียนที่ดีในการเรียนการสอน เพราะสามารถทำงานได้ทันทั่วทั้งที่ ทั้งนักเรียนสามารถทำงานได้ตามลำพัง รู้สึกเป็นอิสระ รู้จักการพึ่งตนเองและมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น

2. แนวคิดของกลุ่มพุทธินิยม (Cognitivism)

นักจิตวิทยากลุ่มนี้สนใจเกี่ยวกับความคิดและการรับรู้ของคน พวกเขาเห็นว่าคนทุกคนมีธรรมชาติภายในที่ใฝ่ใจใคร่รู้ใคร่เรียน เพื่อก่อให้เกิดสภาพที่สมดุล ดังนั้นการที่เด็กมีโอกาสเรียนตามความต้องการและความสนใจของตนเองจะเป็นสิ่งที่มีความหมายสำหรับเด็กมากกว่าที่ครูหรือผู้อื่นเป็นผู้บอกให้ นักจิตวิทยาคนสำคัญกลุ่มนี้คือ เจอโรมี เอส บรูเนอร์ (Jerome S. Bruner) ซึ่งให้ความสนใจมากเกี่ยวกับการเรียนการสอนแบบ Discovery โดยนำลักษณะธรรมชาติของคนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจะเน้นการใช้โครงสร้าง (Structure) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถหากฎเกณฑ์หรือคำตอบที่ต้องการได้ในการจัดการเรียนการสอน ครูควรหยิบยกปัญหาให้นักเรียนค้นคว้าหาคำตอบอาจจะเน้นการค้นคว้าตามลำพังหรืออภิปรายกลุ่ม การใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนแก้ปัญหา นั้น เด็กไม่เพียงแต่จะได้รับการฝึกฝนให้มีทักษะในการแก้ปัญหาเท่านั้น แต่จะเป็นการช่วยให้เขาเกิดความเชื่อมั่นในความสามารถของตนในการเรียนรู้ทำให้เขาเป็นนักแก้ปัญหาต่อไปในอนาคต

3. แนวความคิดของกลุ่มมนุษยนิยม (Humanism)

นักจิตวิทยากลุ่มนี้จะคำนึงถึงความเป็นคนและมองธรรมชาติของมนุษย์ว่า เกิดมาพร้อมกับความดีที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด (good – active) มีอิสระสามารถที่จะนำตนเองและพึ่งตนเองได้มีความคิดสร้างสรรค์ที่จะทำประโยชน์ให้สังคม ในการจัดการเรียนการสอน กลุ่มนี้เสนอแนะว่า ควรให้เด็กมีสมรรถภาพทั้ง 3 ด้านไปพร้อมๆ กัน คือ ด้านความรู้ (cognitive) ด้านอารมณ์ความรู้สึก (affective) และด้านทักษะ (psychomotor) ครูควรฝึกให้ผู้เรียนรู้จักคิด รู้จักใช้เหตุผลมีความชื่นชมหรือเจตคติที่ดีต่อสิ่งที่เรียน และให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง

นักจิตวิทยามนุษย์นิยมได้ให้ความสำคัญของหลักการและวิธีการสอนไว้ดังนี้ (สุรางค์ ไคว์ตระกูล. 2536 : 270)

1. นักเรียนเป็นศูนย์กลางคือ การให้นักเรียนเป็นผู้กระทำและมีส่วนร่วมในกิจกรรม และประสบการณ์ต่างๆ ที่จะนำมาซึ่งการเรียนรู้และพัฒนาเต็มศักยภาพของตน
2. บรรยากาศของห้องเรียนจะต้องอบอุ่น ความสัมพันธ์ระหว่างครู นักเรียนและระหว่างนักเรียน-นักเรียน จะต้องเต็มไปด้วยความรักและไว้วางใจซึ่งกันและกันเป็นบรรยากาศที่สร้างความพอใจให้แก่ทุกคน
3. จัดบรรยากาศห้องเรียนให้ส่งเสริมความอยากรู้อยากเห็น และเลือกวิธีการเรียนรู้ การค้นพบเอง
4. ส่งเสริมและฝึกหัดให้นักเรียนประเมินผลของการเรียนรู้ด้วยตนเอง

นักจิตวิทยาคนสำคัญ ในกลุ่มนี้มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษา ได้แก่ อับบราฮัม เอช. มาสโล (Abraham H. Maslow) ผู้เสนอแนวความคิดใหม่ที่เรียกว่า Third Force Psychology ซึ่งมีความเชื่อพื้นฐานว่า ถ้าให้อิสระภาพแก่เด็ก เด็กจะเลือกสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับตนเอง พ่อแม่และครูควรได้รับการกระตุ้น ให้มีความไว้วางใจในตัวเด็ก และควรเปิดโอกาสและช่วยให้เด็กเจริญเติบโตต่อไป มิใช่ใช้วิธีควบคุมและจัดการชีวิตของเด็กทั้งหมด หรือว่าเข้าไปยุ่งเกี่ยว และพยายามปรับปรุงพฤติกรรมให้เป็นไปตามที่ผู้ใหญ่ต้องการ

จากแนวความคิดดังกล่าวสรุปได้ว่าการจัดการศึกษาในปัจจุบันต้องให้ความสำคัญกับผู้เรียน จัดตามความต้องการและความสนใจของผู้เรียน เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ สามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้ และรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ฮารี สัตถ์หนวี (2546 : 12-16) ได้กล่าวไว้ว่าทฤษฎีพหุปัญญาของเฮวาร์ด การ์ดเนอร์ (Howard Gardner) เป็นที่เชื่อถือยอมรับมาก เพราะการ์ดเนอร์ได้พัฒนาเกณฑ์ในการจัดจำแนกปัญญาด้านต่างๆ ของมนุษย์ออกเป็น 8 ประเภท โดยมีแนวคิดใหม่ว่า ปัญญาสามารถเพิ่มพูนได้ ปัญญาไม่สามารถวัดออกมาเป็นตัวเลขได้แต่จะเห็นได้จากผลของการกระทำและการแก้ปัญหา ซึ่งปัญญามีลักษณะหลากหลายประเภท การวัดระดับปัญญาจะต้องวัดในบริบท/ในสภาพความเป็นจริงในชีวิต ใช้ปัญญาในการเข้าใจความสามารถของมนุษย์ และให้นักเรียนได้แนวทางต่างๆ ที่จะสามารถมีความสำเร็จในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ปัญญาด้านภาษา (Verbal-Linguistic Intelligence) จะเห็นได้จากความสามารถเด่นพิเศษทางด้านภาษา เช่น การได้วาทิ การพูดชักชวน การเล่านิทาน การอ่านโคลงกลอน ความสามารถทางด้านการเขียน การสอน ผู้มีปัญญาเด่นด้านนี้ จะชอบเล่นกับภาษา เช่นการเล่นคำ หรือการใช้โวหาร อุปมาอุปไมย และจะเป็นคนชอบอ่านหนังสือ สามารถอ่านได้ที่ละนานๆ ทักษะในการฟังภาษาก็จะดี บุคคลประเภทนี้จะเรียนรู้ได้ดี โดยการพูด ฟัง อ่าน เขียน บุคคลประเภทนี้ ได้แก่ วิลเลียม เชคสเปียร์ และมายา แอนจู

2. ปัญญาด้านตรรกะคณิตศาสตร์ (Logical-Mathematical Intelligence) ปัญญาด้านนี้เป็นฐานของวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ชนิดต่างๆ บุคคลที่มีปัญญาเด่นทางด้านนี้จะเป็นผู้ที่คิดอย่างมีเหตุผล ชอบพิจารณาหารูปแบบของสิ่งต่างๆ กำหนดความสัมพันธ์ของ

เหตุและผล ชอบศึกษาทดลองและศึกษาผล ชอบทดลองความคิดของตนเอง บุคคลประเภทนี้ ได้แก่ อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ และมารี คูรี

3. ปัญญาด้านมิติสัมพันธ์ (Spatial Intelligence) ปัญญาด้านนี้ ได้แก่ ความสามารถในการมองเห็นภาพ สร้างภาพ หรือคิดเป็นภาพ ช่างภาพศิลปิน วิศวกร สถาปนิก ช่างปั้น จะมีปัญญาด้านนี้ บุคคลที่มีปัญญาเด่นทางด้านมิติจะไวต่อการเห็นมาก สามารถเห็นรายละเอียดและจำลองสิ่งที่เห็นเป็นภาพหรือกราฟหรือตารางได้ มักจะคิดเป็นรูปภาพและมีประสาทสัมผัสทางทิศทางและสถานที่ได้ดีมาก บุคคลประเภทนี้ ได้แก่ จอร์เจีย โอคีฟ และ ปาโบล ปิกัสโซ

4. ปัญญาด้านดนตรี (Musical Intelligence) ได้แก่ ความสามารถในการผลิตเสียงดนตรี จังหวะ และมีความสามารถพิเศษในการเข้าใจและชื่นชมเสียงดนตรี บุคคลประเภทนี้จะสามารถร้องเพลงได้ถูกจังหวะ ระดับเสียงไม่เพี้ยน และสามารถแต่งเพลงหรือดนตรีได้ บุคคลประเภทนี้จะประสาทไวต่อเสียงและจังหวะที่อยู่รอบตนในชีวิตประจำวัน ตัวอย่างของบุคคลประเภทนี้ได้แก่ หลุยส์ อาร์มสตรอง บิลลี ฮอลิเดย์

5. ปัญญาด้านการเคลื่อนไหวของร่างกาย (Bodily – Kinesthetic Intelligence) บุคคลประเภทนี้มีความสามารถในการใช้ร่างกายเคลื่อนไหวได้คล่องแคล่ว การใช้มือหยิบจับหรือถือสิ่งใด สิ่งหนึ่งได้อย่างถนัดและทะมัดทะแมง และมีความสามารถทางการสัมผัสสูง บุคคลประเภทนี้จะเรียนรู้ได้ดีด้วยการลงมือทำ เคลื่อนไหว และแสดงบทบาท ตัวอย่างของบุคคลประเภทนี้ได้แก่ แจกกี โรบินสัน และจิม ธรอร์ป นักกีฬาเอกชาวอเมริกัน

6. ปัญญาด้านมนุษยสัมพันธ์ (Interpersonal Intelligence) บุคคลที่มีปัญญาเด่นด้านนี้จะเป็นผู้ที่ทำงานกับผู้อื่นได้ดี มีความสามารถพิเศษในการสังเกตรับรู้ความรู้สึก อารมณ์ของผู้อื่นได้ดี บุคคลที่มีปัญญาด้านนี้มักจะเป็นผู้มีลักษณะเป็นมิตรและเปิดเผย มีความสามารถพิเศษในการเป็นผู้จัดการและเป็นหัวหน้าทีม รู้จักประมาณและเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่นได้เร็วและโต้ตอบได้เหมาะสม และจะเรียนรู้ได้ดีเมื่อมีการสนทนาติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น ตัวอย่างบุคคลประเภทนี้ได้แก่ ออปรา วินฟรีย์ และมาร์ติน ลูเธอร์ คิง จูเนียร์

7. ปัญญาด้านเข้าใจตน (Intrapersonal Intelligence) ได้แก่ ความสามารถสำเนียงสภาพอารมณ์ความรู้สึกของตนเอง บุคคลที่มีปัญญาเด่นด้านนี้จะชอบทำงานตามลำพัง และใช้ความรู้สึกความเข้าใจตนเองในการดำเนินชีวิต และวางจุดหมายในชีวิตตามความเป็นจริง ตัวอย่างของบุคคลประเภทนี้ ได้แก่ มหาตมะ คานธี และ คาร์ล จุง

8. ปัญญาด้านธรรมชาติ (Naturalist Intelligence) ปัญญาด้านที่ 8 นี้เป็นปัญญาที่การ์ดเนอร์เพิ่มเติมขึ้นภายหลัง เป็นความสามารถรับรู้และสังเกตธรรมชาติของพืช สัตว์ ตลอดจนจณลักษณะภูมิศาสตร์และดิน หิน แร่ ท้องฟ้า เมฆ ดวงดาว บุคคลที่มีปัญญาเด่นด้านนี้มักจะชอบอยู่กลางแจ้งและมองเห็นรูปแบบและลักษณะพิเศษของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ทั้ง

ที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตขึ้นชมรู้จักและเข้าใจสิ่งแวดล้อมได้ลึกซึ้ง ตัวอย่างบุคคลประเภทนี้ได้แก่ ชาร์ล ดาร์วิน และจอร์จ วอชิงตัน คาร์เวอร์

ลักษณะปัญหาทั้ง 8 ประเภทข้างต้นนี้ มิใช่เป็นการแบ่งประเภทที่ชัดเจนแน่นอน และจับวัดได้เหมือนแบบทดสอบที่ระบุหัวข้อปัญหามุคละเป็นตัวเลข การ์ดเนอร์กล่าวว่าทุกคนมีปัญหาทั้ง 8 ประเภทนี้ เพียงแต่จะมีประเภทใดเด่นมาก เเด่นน้อย และปัญหาเหล่านี้จะเห็นได้ชัดตามสถานการณ์ต่างๆ กัน ปัญหาทุกประเภทจะสามารถพัฒนาเพิ่มพูนได้ โดยปกติแต่ละคนจะมีปัญหาเด่นหนึ่งหรือสองประเภท

ซึ่งกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2544 : 22-23) ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการเรียน การสอนตามหลักสูตร มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การสร้างศรัทธา คือ 1.) การจัดบรรยากาศของชั้นเรียนให้เหมาะสม 2.) บุคลิกภาพของครูและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน 3.) การเสนอสิ่งเร้าและสร้างแรงจูงใจใฝ่รู้

2. การฝึกทักษะภาษาตามหลักหลักสูตร คือ 1) การฝึกหัด ฟัง พูด อ่าน เขียน 2) การฝึกปรี้อเพื่อจับสาระและจดจำ 3) การฝึกฝน ฝึกการใช้ภาษาให้คล่องแคล่วชัดเจน 4) การฝึกคิดพิจารณาจนเข้าใจแจ่มแจ้ง โดยคิดแยกแยะ คิดเชื่อมโยงสัมพันธ์ คิดสรุปหลักการ 5) การฝึกสรุป รวบรวมหลักการด้วยความเข้าใจแจ่มแจ้งและนำไปใช้ได้จริง

3. การมองเห็นและการประเมินของกัลยาณมิตร คือ 1) การวัดและประเมินตนเอง 2) การวัดและประเมินโดยเพื่อนนักเรียน 3) การวัดและประเมินโดยครูผู้สอน 4) การสอนซ่อมเสริมและช่วยเหลือกันฉันท์กัลยาณมิตร

กล่าวโดยสรุป การสอนตามหลักหลักสูตร เน้นการสร้างศรัทธาที่ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน เน้นการฝึกหัด ฝึกปรี้อ และฝึกฝน เน้นการฝึกคิดอย่างถูกต้องแยกแยะและเน้นการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

กล่าวได้ว่า จิตวิทยาสำหรับครูเป็นเครื่องมือในอันที่จะจัดกิจกรรมและเพื่อพัฒนาความเจริญงอกงามแก่ผู้เรียน ดังนั้นครูควรมีความรู้เรื่องของ จิตวิทยาการศึกษาเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชั้นเรียน ในการจัดระบบการศึกษา จัดเตรียมหลักสูตรและจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความเจริญงอกงามที่พึงประสงค์แก่ผู้เรียน การจูงใจ การให้รางวัล ควบคุมและปรับปรุงพฤติกรรมตลอดจนการให้คำปรึกษา

4.5 การวัดและประเมินผลการศึกษา

จุดมุ่งหมายสูงสุดของการจัดการศึกษาคือ ผู้เรียนต้องเกิดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 การประเมินผลเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่ทำให้ทราบว่าผู้เรียนมีการเรียนรู้ ความรู้ ทักษะด้านการปฏิบัติมากน้อยเพียงใด จากมาตรา 26 กำหนดให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจาก พัฒนาการของ

ผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกต พฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบ ควบคู่ไปในระบบการเรียนการสอน ทั้งนี้จะทำให้เราทราบข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนทั้งจุดอ่อนและจุดเด่นอีกทั้งยังเป็นประโยชน์แก่สถานศึกษาในการนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์และประมวลผลเพื่อใช้ในการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนและการจัดการศึกษาต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 1-2)

4.5.1 ความหมายของการวัดผลและการประเมินทางการศึกษา

การวัดผลการศึกษา หมายถึง กระบวนการในทางกำหนดหรือหาจำนวน ปริมาณ อันดับ หรือรายละเอียดของคุณลักษณะ หรือพฤติกรรมความสามารถของบุคคลโดยใช้เครื่องมือ เป็นหลักในการวัดกระบวนการดังกล่าวจะทำให้ได้ตัวเลขหรือข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ ที่ใช้แทนจำนวนและลักษณะที่เกิดขึ้น จากความหมายนี้ แสดงว่า การวัดผล การศึกษา ต้องดำเนินการอย่างมีขั้นตอนเป็นระเบียบแบบแผน มีเครื่องมือมีผลการวัดเป็นตัวเลขหรือเป็นรายละเอียดที่จะนำไปใช้บรรยายบอกจำนวน หรือระดับของสิ่งที่ถูกวัด (สมบุญ ณันะ. 2545 : 10-11)

การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การตัดสินหรือวินิจฉัยสิ่งต่าง ๆ ที่ได้จากการวัดผล โดยอาศัยเกณฑ์การประเมินที่เหมาะสมเป็นเครื่องมือในการวัด (สมนึก ภัททิยธนี. 2546 : 4)

สรุป การประเมินผลการศึกษาที่ดีต้องมาจากการวัดผลที่ดี ต้องวัดผลให้ถูกต้องแม่นยำไม่คลาดเคลื่อนโดยอาศัยเกณฑ์การประเมินที่เหมาะสมเป็นเครื่องมือในการวัด

4.5.2 หลักของการวัดและประเมินผลการศึกษา

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2539 : 9-10) ได้กล่าวถึงหลักการประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment)

1. การประเมินผลโดยการเปรียบเทียบกับกลุ่มให้คุณค่าน้อยมาก
2. การประเมินที่แท้จริงมิใช่สะท้อนขนาดหรือปริมาณความรู้ แต่จะเป็นการสะท้อนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม และความสามารถที่ปรากฏออกมา
3. การประเมินที่แท้จริง มีรากฐานของความเป็นวิทยาศาสตร์ในการให้ข้อมูลทางด้านการพัฒนาการ ความคิดและจิตวิทยา
4. การประเมินที่แท้จริง จะให้ข้อมูลที่เที่ยงตรงเกี่ยวกับผู้เรียนรวมทั้งกระบวนการทางการเรียนรู้
5. การประเมินที่แท้จริง จะต้องคำนึงถึงสติปัญญาที่แตกต่างกัน วิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ในบริบทที่จัดการเรียนรู้ที่แตกต่างกันจะสะท้อนความเข้าใจในความแตกต่างของมนุษย์ได้ดีที่สุด

6. การประเมินที่แท้จริงมีรากฐานจากการพัฒนาของเด็กจะสามารถพยากรณ์การ
แสดงออกต่อไปข้างหน้าได้เที่ยงตรง

7. คุณภาพของการประเมินผลจะมีความเป็นปรนัย และเชื่อมั่นเกี่ยวกับความ
สามารถของผู้เรียน

8. การพัฒนาการประเมินผลที่ดีจะสืบเนื่องมาจากการพัฒนาหลักสูตรที่ดีซึ่งจะต้องทำ
ไปพร้อมกัน

9. การประเมินผลที่แท้จริง จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนและครู สะท้อนเป้าหมายและแนว
ทางแห่งการประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดี

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 4) กำหนดให้การวัดผลประเมินผลการ
เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราช
บัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 สอดคล้องกับนโยบายการปฏิรูปการศึกษา กระบวนการ
ของหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐานและถูกต้องตามหลักการวัดผลและประเมินผลการเรียน จึง
กำหนดหลักการวัดผลและประเมินผลการเรียน ไว้ดังนี้

1. สถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบประเมินผลการเรียนของผู้เรียนโดยเปิดโอกาสให้ทุก
ฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วม

2. การวัดผลประเมินผลการเรียนต้องสอดคล้องและครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาที่
กำหนดในหลักสูตร

3. การประเมินผลการเรียนต้องประกอบด้วย การประเมินเพื่อปรับปรุงพัฒนาผู้เรียน
การจัดการเรียนการสอนและการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียน

4. การประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนการสอนต้องดำเนินการ
ด้วยวิธีการที่หลากหลายเหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการวัดธรรมชาติของวิชาและระดับช่วงชั้นของ
ผู้เรียน

5. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องตรวจสอบผลการประเมินผลการเรียนได้

6. ให้มีการเทียบโอนผลการเรียนระหว่างสถานศึกษาและรูปแบบการศึกษาต่างๆ

7. ให้สถานศึกษาจัดทำเอกสารหลักฐานเพื่อเป็นหลักฐานการประเมินการเรียน
รายงานผลการเรียน และเป็นหลักฐานแสดงวุฒิและรับรองผลการเรียน ของผู้เรียน

สมนึก ภัททิยธนี (2546 : 9) กล่าวว่า การวัดผลการศึกษาจะมีประสิทธิภาพ และได้
ผลตามจุดมุ่งหมาย ควรปฏิบัติ ดังนี้

1. วัดให้ตรงจุดประสงค์
2. ใช้เครื่องมือที่ดีมีคุณภาพ
3. มีความยุติธรรม
4. แปลผลได้ถูกต้อง
5. ใช้ผลการวัดคุ้มค่า

ไพฑูรย์ โพธิ์สาร (2547 : 7) ได้กล่าวถึงหลักสำคัญในการประเมินแฟ้มสะสมผลงานไว้ดังนี้

1. การประเมินแฟ้มสะสมงานต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ดังนั้นการตัดสินคุณค่าของผลงานจึงต้องเปรียบเทียบกับสรรพภาพของเจ้าของแฟ้มสะสมผลงานมากกว่าการเปรียบเทียบระหว่างบุคคล
 2. ผู้เกี่ยวข้องในการประเมินจะประกอบด้วยบุคคล 3 ฝ่าย คือ
 - 2.1 เจ้าของแฟ้มสะสมผลงาน จะมีส่วนในการประเมินตนเองเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาตนเอง เกิดความภาคภูมิใจ และรู้สึกเป็นเจ้าของผลงาน เพราะได้มีโอกาสคัดเลือกผลงานที่เก็บสะสมไว้ด้วยตนเองและแสดงความรู้สึกความคิดต่อผลงาน ทำการปรับปรุงผลงานและทำการประเมินผลงานด้วยตนเอง
 - 2.2 เพื่อนร่วมชั้นเรียนหรือเพื่อนร่วมงาน จะได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์และความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
 - 2.3 ผู้สอนหรือผู้ประเมิน จะเป็นผู้เสนอแนะ รับรู้ถึงความก้าวหน้า และความสำเร็จของเจ้าของแฟ้มสะสมผลงาน
 3. ความก้าวหน้าและความสำเร็จของผลงาน ต้องสอดคล้องและบรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้
- กล่าวได้ว่า หลักการวัดผลประเมินผล สถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบการประเมินโดยให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมและต้องสอดคล้องครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดในหลักสูตรด้วยวิธีการที่หลากหลาย คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล มุ่งให้ผู้เรียนรับรู้ถึงความก้าวหน้าและ ความสำเร็จด้านการศึกษา

4.5.3 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เป้าหมายสำคัญของการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานคือเพื่อนำผลการประเมินไปพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ โดยการนำผลการประเมินไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไข ส่งเสริมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งนำไปใช้ในการพิจารณาตัดสินความสำเร็จทางการศึกษาของผู้เรียนอีกด้วยประกอบด้วย

1. ดำเนินการจัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน ได้แก่ การประเมินผลการเรียนรู้ และพัฒนาการของผู้เรียนระหว่างผู้เรียน เพื่อหาความก้าวหน้า ด้านความรู้ ทักษะและกระบวนการ และค่านิยมอันพึงประสงค์
2. ดำเนินการประเมินผลระดับสถานศึกษา ได้แก่ การประเมินผลการเรียนและพัฒนาการของผู้เรียนปลายปีหรือปลายภาคและเมื่อสิ้นสุดช่วงชั้นเพื่อนำผลไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงคุณภาพ

3. ดำเนินการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ ได้แก่ การประเมินคุณภาพทางการศึกษาของผู้เรียนทุกคนในที่สุดท้าย แต่ละช่วงชั้น คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ข้อมูลที่ได้นำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน คุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และของชาติ

4.5.4 แนวปฏิบัติการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประกอบด้วย

1. การประเมินผลการเรียนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม ได้แก่

1.1. การประเมินผลการเรียน เป็นการประเมินความพร้อมและพื้นฐานของผู้เรียน และประเมินความรอบรู้ในเรื่องที่จะเรียนก่อนการเรียน เพื่อหาสารสนเทศของผู้เรียนในเบื้องต้นสำหรับนำไปจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับพื้นฐานของผู้เรียน ตามแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แต่จะไม่นำผลการประเมินไปใช้ในการพิจารณาตัดสินผลการเรียน การประเมินผลก่อนเรียนประกอบด้วย การประเมินความพร้อมและพื้นฐานของผู้เรียน การประเมินความรอบรู้ในเรื่องที่จะเรียนก่อนการเรียน

1.2 การประเมินระหว่างเรียนเป็นการประเมินที่มุ่งตรวจสอบพัฒนาการของผู้เรียนว่าบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ครูได้วางแผนไว้หรือไม่ เพื่อนำสารสนเทศที่ได้จากการประเมินไปสู่การปรับปรุงแก้ไข ข้อบกพร่องของผู้เรียนและ ส่งเสริมผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถและเกิดพัฒนาการสูงสุดตามศักยภาพ การประเมินผลระหว่างเรียนมีแนวทางในการปฏิบัติ ดังนี้

1.2.1 วางแผนการเรียนรู้และประเมินผลระหว่างเรียน ผู้สอนจัดทำแผนการเรียนรู้ กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้และแนวทางการประเมินผลให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ซึ่ง ในแผนการเรียนรู้ควรระบุภาระงานที่จะทำให้ผู้เรียนบรรลุผลการเรียนรู้ตามที่คาดหวัง

1.2.2 เลือกวิธีการประเมินที่สอดคล้องกับภาระงานหรือกิจกรรมหลักที่กำหนดให้ผู้เรียนปฏิบัติ ทั้งนี้วิธีการประเมินที่เหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับการประเมินระหว่างเรียน ได้แก่ การประเมินจากสิ่งที่ผู้เรียน ได้แสดงให้เห็นว่ามีความรู้ ทักษะและความสามารถ ตลอดจนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์อันเป็นผลจากการเรียนรู้ ตามที่ผู้สอนได้จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ วิธีการประเมินที่ผู้สอนสามารถเลือกใช้ในการประเมินระหว่างเรียน คือ การประเมินด้วยการสื่อสารส่วนบุคคล การประเมินจากการปฏิบัติ (Performance Assessment) การประเมินสภาพจริง (Authentic Assessment) การประเมินด้วยแฟ้มสะสมงาน (Portfolio Assessment)

1.2.3 การประเมินเพื่อสรุปผลการเรียน เป็นการประเมินเพื่อมุ่งตรวจสอบความสำเร็จของผู้เรียน เมื่อผ่านการเรียนรู้ในระยะเวลาหนึ่ง หรือสิ้นสุดการเรียนรายวิชาปลายปี หรือปลายภาคประกอบด้วย การประเมินหลังเรียน การประเมินผลปลายปีหรือปลายภาค

2. การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนในทุกช่วงชั้น การศึกษาได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามความถนัดและความสนใจให้เต็มศักยภาพ โดยมุ่งการพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบ และวิธีการที่เหมาะสม ผู้เรียนต้องผ่านเกณฑ์การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามที่สถานศึกษา กำหนด จึงจะผ่านเกณฑ์การประเมินช่วงชั้น ประกอบด้วย การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รายกิจกรรมการประเมิน กิจกรรมผู้เรียนผ่านช่วงชั้น

3. การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

เป็นการประเมินด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอื่นๆ ทั้ง สถานศึกษา กำหนดขึ้นสำหรับพัฒนาผู้เรียนเป็นกรณีพิเศษ เพื่อแก้ปัญหาหรือสร้างเอกลักษณ์ เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์อื่นๆ ให้แก่ผู้เรียน สถานศึกษาและชุมชนของสถานศึกษา การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นการประเมินเชิง วินิจฉัย

4. การประเมินการอ่านคิดวิเคราะห์ และเขียน

เป็นการประเมินศักยภาพของผู้เรียนในการอ่าน หนังสือ เอกสารและสื่อต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง คล่องแคล่ว แล้วทำมาคิดสรุปเป็นความรู้ความเข้าใจของตนเองความสามารถในการคิดวิเคราะห์เนื้อหาสาระเรื่องที่อ่านซึ่งนำไปสู่ การสังเคราะห์ สร้างสรรค์ และแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ความสามารถในการถ่ายทอด ความคิดเห็นเหล่านั้นด้วยการเขียนสื่อ ความ ที่สะท้อนถึงสติปัญญา ความรู้ความเข้าใจ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ แก้ปัญหา และสร้างสรรค์จินตนาการอย่างเหมาะสมและมีคุณค่า พร้อมด้วยมีประสบการณ์ และทักษะใน การเขียน ที่มีสำนวนภาษาถูกต้อง มีเหตุผลและลำดับขั้นตอนในการนำเสนอที่สามารถสร้าง ความเข้าใจ ให้แก่ ผู้อ่านได้ อย่างชัดเจนตามระดับมาตรฐานช่วงชั้นอย่างแท้จริง

5. การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ (National Test)

เป็นการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนด้วยแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เป็นมาตรฐานระดับชาติ ซึ่งดำเนินการโดยหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับชาติ ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการหรือหน่วยงานที่ได้รับมอบหมาย การประเมินผลดังกล่าว มีจุดหมาย เพื่อตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาและคุณภาพการศึกษาของชาติ แล้วนำผลการประเมินไปวางแผนดำเนินการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการศึกษาของชาติ ในขณะเดียวกันก็

สามารถส่งผลย้อนกลับไปให้สถานศึกษาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน และพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

การตัดสินผลการเรียนต้องผ่านเกณฑ์การประเมินตามผลการปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรขั้นพื้นฐาน ดังกล่าว ข้างต้น (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

2546 : 1-39)

จากที่กล่าวมาสรุป ได้ว่า การวัดและประเมินผลการศึกษาเป็นกระบวนการตรวจสอบผลการเรียนรู้และพัฒนาการต่าง ๆ ของผู้เรียนรู้ของหลักสูตร เพื่อนำผลไปปรับปรุงการเรียนการสอนให้ ผู้เรียนบรรลุตามมาตรการที่กำหนดไว้ และใช้เป็นข้อมูลสำหรับการตัดสินผลการเรียนสถานศึกษาต้องรับผิดชอบการจัดและประเมินผลการเรียนให้เป็นไปอย่างเหมาะสมมีคุณภาพ และประสิทธิภาพ ให้ผลการประเมินถูกต้องตามสภาพความรู้ความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียนและต้องครอบคลุมทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย และจำเป็นที่ครูจะต้องมีความรู้ในเรื่องของจุดมุ่งหมายของการวัดผลและประเมินผล หลักการและวิธีการวัดผลและประเมินผล ตลอดจน การประเมินตามสภาพจริงและการประเมินจากแฟ้มสะสมงาน

4.6 ด้านการบริหารจัดการในห้องเรียน

การบริหารจัดการในห้องเรียน หมายถึงพฤติกรรมและกิจกรรมของครูที่กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ในห้องเรียน การบริหารที่มีประสิทธิภาพไม่ได้หมายความว่าครูทำอะไรหลังจากเกิดพฤติกรรมไม่เหมาะสม แต่อยู่ที่การทำอะไร เพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหา และป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาตั้งแต่แรก ดังนั้นในการบริหารจัดการในห้องเรียน จึงต้องมีผู้จัดการห้องเรียนมีเป้าหมาย การบริหารห้องเรียน มีการวางแผนสำหรับการบริหารที่ดี และที่สำคัญคือต้องมีวินัยเข้ามามีส่วนร่วมสัมพันธ์กับการบริหาร ซึ่ง ศิริบุรณ สบายโกศล (2548 : 223-240) ได้กล่าวไว้ ดังต่อไปนี้

4.6.1 การบริหารจัดการในห้องเรียน ประกอบด้วย

1. ผู้จัดการห้องเรียน

ห้องเรียนมีหลายมิติ ห้องเรียนมีทั้งครู นักเรียน งานการเรียนการสอน ความกดดันจากเวลา นักเรียนมากมายหลายคน แต่ละคนมีเป้าหมาย มีความชอบ ความสามารถแตกต่างกันไป ทุกคนใช้ทรัพยากรร่วมกัน ต้องทำงานหลายอย่าง มีการใช้วัสดุอุปกรณ์ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในห้องเรียน การกระทำของแต่ละคนมีผลกระทบซึ่งกันและกัน ความต้องการของนักเรียนในแต่ละระดับอายุ เหตุการณ์เหล่านี้ท้าทายความสามารถของครูในการจัดการกับเหตุการณ์อื่นไม่คาดฝันนี้ ทำให้ครูถูกทดสอบจากสายตาของคนทั้งหลายว่า จะสามารถจัดการกับสิ่งที่เกิดขึ้นได้อย่างไร นักเรียนจะได้ทราบว่าคุณครูมีความยุติธรรมเพียงไร มีการใช้ความชอบพอส่วนตัวไหมเกิดอะไรขึ้นเมื่อมีการฝ่าฝืน กฎระเบียบของโรงเรียน

2. จุดมุ่งหมายของการบริหารในห้องเรียน เพื่อช่วยรักษาสภาพแวดล้อมในการเรียนให้เป็นไปในทางบวกและเสริมสร้างในการบริหารห้องเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพคือ

2.1 เพื่อให้มีเวลาสำหรับการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น คือการขยายเวลาแต่ละสัปดาห์ให้เพิ่มสำหรับการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น ควรหลีกเลี่ยงการเข้าสายและออกก่อนเวลา ขจัดการขัดจังหวะ การรบกวนขณะที่มีการสอน ครูควรจัดการสอนให้มีลำดับต่อเนื่องกัน ให้เด็กทำกิจกรรมที่มีความหมาย ให้เด็กมีความตื่นตัว ทำกิจกรรมที่เหมาะสมและคุ้มค่า

2.2 วิธีการในการเรียนรู้ การจะให้กิจกรรมทุกอย่างดำเนินไปโดยราบรื่น ครูต้องแน่ใจว่าเด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมเฉพาะอย่างไร ครูมีกฎเกณฑ์และความคาดหวังอย่างไรที่เป็นที่เข้าใจดี การให้สัญญาณเพื่อให้นักเรียนมีส่วนร่วม มีความชัดเจนสม่ำเสมอหรือไม่ ครูควรวางกฎเกณฑ์ไว้ชัดเจนตั้งแต่ต้นปีการศึกษา

2.3 การบริหารเพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถบริหารตนเองได้ดีขึ้นและสามารถพึ่งพาตนเองได้ การกระตุ้นให้เด็กมีการจัดการกับตัวเอง ครูจะต้องใช้เวลาเป็นพิเศษ เพื่อสอนให้เกิดสิ่งเหล่านี้ เป็นการสอนให้เกิดจิตสำนึกและความรับผิดชอบ

3. การวางแผนสำหรับการบริหารจัดการที่ดี เป็นการนำเอากฎเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติมาใช้ในการบริหารจัดการในห้องเรียน จะช่วยให้นักเรียนที่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาลดลง สามารถใช้เวลาในการทำงานเพิ่มมากขึ้นและมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูงขึ้น

4. วินัยและการบริหาร วินัยเป็นสิ่งควรทำเมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม รบกวนบรรยากาศในการเรียนการสอน การบริหารและวินัยอาจเกิดขึ้นพร้อมๆ กัน ขึ้นอยู่กับสภาพของห้องเรียนขณะนั้น

จะเห็นได้ว่า นอกจากครูจะเป็นผู้รับผิดชอบทางด้านวิชาการแล้ว ครูยังต้องรับผิดชอบต่อความประพฤติของนักเรียนด้วย เช่น นักเรียนไม่ชอบทำงาน ทำงานไม่เสร็จตรงเวลา นักเรียนมี พฤติกรรมก้าวร้าวเกร เซ้าซี้ ฯลฯ พฤติกรรมเหล่านี้ นับว่าเป็นพฤติกรรมที่ปรับตัวไม่ได้ เพราะเกิดความขัดแย้งทางอารมณ์ จึงควรได้รับการแก้ไขให้ดีขึ้น ด้วยการบริหารจัดการที่มีจุดมุ่งหมายและ การวางแผนที่มีประสิทธิภาพและบรรยากาศในชั้นเรียนก็มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนด้วยเช่นกัน

4.6.2 การจัดบรรยากาศในการเรียนการสอน

สุรางค์ โค้วตระกูล (2545 : 421-438) ได้กล่าวถึงการสร้างบรรยากาศของห้องเรียนเพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียนได้นั้น ทั้งครูและนักเรียนจะต้องทราบหลักการที่จะปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. ทั้งครูและนักเรียนจะตกลงกันตั้งแต่วันแรกของโรงเรียนเปิดว่าต้องการบรรยากาศของห้องเรียนชนิดใด ทั้งครูและนักเรียนจะต้องเข้าใจว่าห้องเรียนที่มีบรรยากาศเพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้และเสริมสร้างพัฒนาการด้านบุคลิกภาพนั้นหมายถึง ห้องเรียนที่มีบรรยากาศอบอุ่น

ราบรื่น ทุกคนมีความจริงใจต่อกันและกัน และต่างคนต่างช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นักเรียนและครูต่างก็มีความสุข นักเรียนทุกคนเคารพกฎเกณฑ์และระเบียบของห้องเรียนซึ่งครูและนักเรียนช่วยกันคิดขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนเป็นความสัมพันธ์ที่ต่างไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีความจริงใจต่อกันและหวังดีต่อกัน โดยครูเป็นกัลยาณมิตรและเป็นนักมนุษยนิยม

2. ทั้งครูและนักเรียนต้องพยายามที่จะปรับปรุงทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ ครูจะต้องแสดงตนเป็นตัวอย่างโดยเป็นผู้ที่มีวุฒิภาวะและมีมนุษยสัมพันธ์อันดี คือ เป็นผู้ที่เข้าใจในความรู้สึกของผู้อื่น มีความซื่อสัตย์สุจริต มีมาตรฐานทางจริยธรรมและค่านิยมของตนเอง เป็นผู้มีความเมตตา มีขันติ และมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นผู้มองคนในแง่ดี มีอัธยาศัยไมตรีทางบวก เป็นผู้ที่ยอมรับผู้อื่นโดยถือว่าคนเราแต่ละคนเป็นปัจเจกบุคคล ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ยกย่องให้เกียรติ เปิดโอกาสให้ผู้อื่นมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก และทักษะ มีความจริงใจ และสามารถควบคุมสติของตนเองได้

3. ทั้งนักเรียนและครูมีหน้าที่ที่จะสร้างบรรยากาศของห้องเรียนเพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ และเสริมสร้างบุคลิกภาพของนักเรียน ดังต่อไปนี้

3.1 หน้าที่ครู ครูจะต้องทำตนให้นักเรียนรักและเชื่อถือ คิดว่าครูเป็นที่พึ่งได้ ครูจะต้องไม่แสดงความรักที่เหลื่อมล้ำ ควรมีความยุติธรรม ปฏิบัติต่อนักเรียนด้วยใจเป็นกลาง ไม่มีอคตินอกจากนี้ครูจำต้องมีความสม่ำเสมอและควบคุมอารมณ์ได้ มีทัศนคติทางบวกต่อชีวิต ที่จะช่วยนักเรียนแก้ปัญหา ถือว่าปัญหาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ถ้าใช้ความพยายามก็จะแก้ไขได้ เป็นผู้มองโลกในแง่ดี และมีอารมณ์ขัน และถ้านักเรียนในห้องสามารถจะช่วยให้อารมณ์ของห้องครื้นเครงด้วยอารมณ์ขันก็ไม่ควรติเตียน เป็นผู้ที่นักเรียนนับถือ แต่มีความสนิทสนมไว้วางใจต่อครูและถือว่าครูเป็นกัลยาณมิตรและพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือนักเรียน

3.2 หน้าที่ของนักเรียน ทุกคนจะต้องทราบว่าตนมีหน้าที่ที่จะช่วยสร้างบรรยากาศของห้องเรียน เพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้และเสริมสร้างบุคลิกภาพ โดยเป็นผู้ตั้งใจเรียน พร้อมทั้งจะร่วมมือ ในกิจกรรมต่างๆ ของชั้นเรียน และยินดีที่จะมีส่วนร่วมในการทำงานเพื่อความราบรื่นของห้องเรียน เป็นผู้มีความรับผิดชอบเชื่อถือได้และเป็นผู้ที่มีน้ำใจคอยช่วยเหลือเพื่อนนักเรียน ครู และช่วยงานต่างๆ เกี่ยวกับห้องเรียนและโรงเรียน มีความเมตตาต่อผู้อื่น เห็นใจเพื่อนนักเรียนที่เรียนไม่ได้ คอยให้ความช่วยเหลือเพื่อ เช่น ดิวิวิชาการศึกษาที่เพื่อนทำไม่ได้แต่ตนเองทำได้ สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ นักเรียนจะต้องมีคุณสมบัติมนุษยสัมพันธ์

ซึ่งสอดคล้องกับ สมพร สุทัศน์ (2547 :134) ได้กล่าวว่า การจัดบรรยากาศในการเรียน การสอน เป็นการเน้นแนวคิดของมนุษยนิยมเน้นอารมณ์ ความรู้สึกและความต้องการ โดยเฉพาะความต้องการตามลำดับขั้นของมาสโลว์ ซึ่งได้แก่

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย
2. ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย
3. ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ

4. ความต้องการเกียรติและการยอมรับ

5. ความต้องการตระหนักในตน

กล่าวได้ว่าสิ่งแวดล้อมทางกายภาพของชั้นเรียนพร้อมกับการจัดการเครื่องมือและวัสดุ อุปกรณ์มีอิทธิพลต่อสติปัญญา สังคม อารมณ์และช่วยกำหนดว่ามันหรือง่ายแค่ไหนที่ครูจะสอนอย่างมีประสิทธิภาพ พฤติกรรมของครูสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับบรรยากาศในชั้นเรียนขณะเดียวกันก็สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ครูสามารถทำได้เป็นอย่างมากเพื่อก่อให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ในทางบวกโดยการประกันว่า ชั้นเรียนเป็นสถานที่ปลอดภัย เป็นระเบียบ มีความเป็นมิตรใน การทำงาน ครูสามารถทำสิ่งดังกล่าวประสบความสำเร็จโดย เป็นตัวอย่างในเจตคติและพฤติกรรมทางบวกสร้างสรรค์ต่อเพื่อนร่วมงาน นักเรียนและผู้ปกครอง ใช้อำนาจหน้าที่อย่าง ยุติธรรมให้ความอบอุ่นและสนับสนุน ส่งเสริมความคิดหรือความร่วมมือหรือความร่วมมืออิสระตามความเหมาะสม กระตุ้นนักเรียนให้เรียนรู้และมาตรการในการเลือกแก้ไขในกระบวนการเรียนรู้ และกันความสมดุลที่มีเหตุผลระหว่างผลสะท้อนกลับในทางบวกและทางลบ หาโอกาสเพื่อให้นักเรียนมีความรู้สึกว่าได้รับการสนับสนุน การยอมรับท่านมีคุณค่า ประสบความสำเร็จ มีความมั่นคงทางอารมณ์

ความหลากหลายของผู้เรียน เป็นความจริงที่สำคัญของประสบการณ์ในชั้นเรียน ไม่มีหลักสูตรใดๆ หรือวิธีการใดๆ ที่ก่อให้เกิดผลดีแก่ทุกคนเท่าเทียมกัน ประกอบกับความคาดหวังของครูที่มีต่อนักเรียนทุกคน จำเป็นต้องนำวินัยและการปรับพฤติกรรมเข้ามาใช้ในการบริหารจัดการในห้องเรียน

4.6.3 วินัยและการปรับพฤติกรรม

วินัย

มาลินี จุฑะรพ. (2539 : 281-303). กล่าวไว้ว่า วินัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอน ถ้าเด็กขาดวินัยการเรียนการสอนย่อมจะไม่ได้ดีเท่าที่ควร วินัยของนักเรียนจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับปฏิบัติของครู วินัยเป็นเรื่องของสภาพของครูที่จะทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียนและการดำเนินงานภายในห้องเรียน ทำให้บรรยากาศภายในห้องเรียน บังเกิดผลดีต่อการเรียน และตัวครูสามารถแนะนำและช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาและปรับปรุงแก้ไขตนเองได้ดี ครูบางคนควบคุมวินัยห้องเรียนได้ดี แต่บางคนก็ควบคุมห้องเรียนให้อยู่ในระเบียบที่ดีไม่ได้ ครูบางคนสอนเด็กบางกลุ่มไม่ได้ทั้งนี้ย่อมเกิดจากเรื่องของวินัยทั้งสิ้น วินัยจึงเป็นเรื่องที่สะท้อนให้เห็นสภาพของครูได้อย่างชัดเจน ปัญหาทางวินัยที่เกิดขึ้นบ่อยๆ กับครูที่ไม่ทราบว่าการกระทำของตนและพฤติกรรมของตนส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของนักเรียน ครูที่ชอบใช้คำพูดส่อเสียดมักทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายต่อครูคนนั้น และเป็นเหตุให้กระทบกระทั่งกันไปถึงวินัยในห้องเรียนด้วย สำหรับเด็กเองก็เป็นต้นเหตุของวินัย เด็กที่มีปัญหาย่อมทำให้เกิดเรื่องทางวินัยได้ง่าย และจะทำให้การเรียนการสอน ได้รับการ

กระทบกระเทือนด้วย นักเรียนที่ได้รับความกระทบกระเทือนใจมาจากบ้าน นักเรียนที่ได้รับทุกข์ทรมานจากโรคภัยไข้เจ็บก็ดี หรือนักเรียนที่ได้รับความไม่สบายใจด้วยเหตุใดก็ตาม ย่อมทำให้มีเรื่องยุ่งยากเข้ามาถึงตัวครูด้วยเสมอ บุคลิกของครูอาจจะทำให้เป็นปัญหาแก่เด็กได้ และทำให้เกิดปัญหาทางวินัยขึ้นในห้องเรียนได้เหมือนกันครูจำเป็นต้องให้ความสำคัญและเอาใจใส่ในเรื่องวินัยเป็นอย่างยิ่ง

ลักษณะของวินัยที่ดี มีดังนี้

1. จะต้องไม่มีมากข้อหุยมหิมจนเกินไปควรมีเฉพาะส่วนที่สำคัญๆ เท่านั้น
2. กฎแต่ละกฎที่วางไว้นั้นจะต้องมีเหตุผลที่ดีพอสมควร
3. ระเบียบข้อบังคับจะต้องใช้ภาษาง่ายและชัดเจน เข้าใจได้ทั่วไป
4. จะต้องมิขอลงโทษผู้ฝ่าฝืนอย่างมีเหตุผล

หลักการสร้างวินัยที่ดี การสร้างระเบียบวินัยที่ดีและประสิทธิภาพก่อให้เกิดประโยชน์นั้น ครูจะต้องรับผิดชอบต่อกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่ได้วางไว้ ครูที่ดีจะต้องแก้ไขปัญหได้ด้วยตนเองพร้อมกันนั้นครูต้องวางระเบียบวินัยให้เกิดบรรยากาศที่ดีในห้องเรียน หลักการของการวางระเบียบวินัยที่สำคัญ และเป็นเป้าหมายของการศึกษามีดังต่อไปนี้

1. สร้างตามความต้องการของนักเรียน
2. สร้างวินัยในสิ่งที่นักเรียนทำได้ไม่เป็นเรื่องหุยมหิม สะดวกในการปฏิบัติและเป็นประโยชน์จริงๆ เพื่อเป็นการฝึกให้นักเรียนมีวินัยในตนเอง
3. สร้างวินัยโดยการหลีกเลี่ยงการตีเตือน ควรใช้วิธีการชมเชยและยกย่องแทน เมื่อนักเรียนทำถูกต้อง มีการลงโทษเมื่อนักเรียนปฏิบัติฝ่าฝืน แต่ต้องลงโทษด้วยความเป็นธรรม
4. ต้องเป็นกันเองกันนักเรียน ให้มีบรรยากาศเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในห้องเรียน วินัยที่ดีจะช่วยเชิดชูชื่อเสียงของโรงเรียน
5. นำวิธีการประชาธิปไตย มาใช้ให้มีการเคารพนับถือความคิดเห็นซึ่งกันและกัน รู้สิทธิหน้าที่ ควรร่วมมือร่วมใจกันและมีใจเอื้ออารีต่อกันตามหลักสามัคคีธรรม
6. ระเบียบวินัยที่สร้างขึ้นต้องชัดเจนไม่คลุมเครือ อ่านง่าย เข้าใจง่าย
7. การใช้อำนาจในการปกครอง จะต้องเต็มไปด้วยพรหมวิหาร 4 เป็นหลัก
8. การให้ความรู้และประเมินผล จะต้องเป็นไปโดยถูกต้องและยุติธรรม

การปรับพฤติกรรม

การปรับพฤติกรรมเป็นวิธีการที่ใช้หลักทฤษฎีการเรียนรู้ ที่ได้จากการทดลองมาใช้เปลี่ยนแปลงและแก้ไขพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ให้เป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และเสริมสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้เป็นนิสัยที่ดีของเด็กต่อไป สมพร สุทัศนีย์ (2547 : 136-289) กล่าวไว้ ดังนี้

1. การให้แรงเสริม เป็นวิธีการเรียนรู้แบบวางเงื่อนไขการกระทำของสกินเนอร์ เป็นวิธีการที่สามารถนำมาใช้ในการแก้ไขพฤติกรรมของเด็กในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การให้ความสนใจ การยอมรับและการให้คำชมเชยจากครู จากกลุ่มเพื่อน การให้แรงเสริมแลกเปลี่ยน เช่น สิทธิพิเศษ ของรางวัล กิจกรรมที่เด็กชอบ การรายงานประจำวันมีลักษณะเป็นแรงเสริมแลกเปลี่ยนที่เด็กได้รับจากครูเป็นข้อความสั้นๆ ง่ายๆ โดยครูรายงานพฤติกรรมทางการเรียนว่าดีขึ้นอย่างไร การให้แรงเสริมนี้จะทำให้พฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็กพัฒนาขึ้นอย่างเห็นได้ชัด การให้สัญญาเงื่อนไขเป็นข้อตกลงระหว่างครูกับผู้ปกครอง และการให้แรงเสริมปรับพฤติกรรมที่ละขั้นตอนเมื่อพฤติกรรมที่ต้องการเกิดขึ้น ก็ให้แรงเสริมเฉพาะพฤติกรรมที่ต้องการต่อไป

2. การฝึกพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสม เป็นเทคนิคการปรับพฤติกรรมที่ใช้ในการแก้ไขความกลัวความวิตกกังวล เพื่อให้บุคคลสามารถปรับตัวทางสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การเตือนตนเอง เป็นเทคนิคง่ายที่ทำให้บุคคลหรือเด็กที่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาสังเกตรายงานพฤติกรรมของตนให้ครูทราบเพื่อจะได้แก้ไขพฤติกรรมต่อไป

4. การเสนอตัวแบบ การเสนอตัวแบบเป็นเทคนิคที่พัฒนามาจากงานของแบน ใช้ปรับพฤติกรรมทาง กาย อารมณ์ และสังคม

5. การชี้แนะ การชี้แนะอาจเป็นคำพูด กิริยาท่าทางหรือสื่อต่างๆ ช่วยปรับพฤติกรรมทางการเรียนหรือทางสังคม

6. การลงโทษ การลงโทษมักจะเป็นวิธีที่ใช้กับเด็กที่บ๊อบบี้ไม่ได้อย่างรุนแรงมีพฤติกรรมก้าวร้าว การลงโทษจะมีทั้งผลดีผลเสีย แต่ก็มีผลจำเป็นถ้าใช้อย่างเหมาะสมและยุติธรรม

กล่าวได้ว่า วินัยและการปรับพฤติกรรม เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอนที่ช่วยสร้างและรักษาสภาพการณ์อันจำเป็นต่อความเจริญของงานของนักเรียน ดังนั้น ครูผู้สอนซึ่งอยู่ในฐานะผู้บริหารจัดการภายในห้องเรียน ควรพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความเข้าใจ เป็นผู้นำที่ดีมีความเป็นนักมนุษยนิยมยอมรับนักเรียนอย่างจริงใจ ให้ความอบอุ่น มีความเข้าใจนักเรียน มีความยุติธรรมและมีคุณลักษณะของความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียน มีทักษะในการจัดการห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์

4.7 การวิจัยทางการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในมาตรา 23 (5) ได้กำหนดไว้ในสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จักและมีความรอบรู้รวมทั้งใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ และมาตรา 30 ได้กำหนดด้วยว่า ในสถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริม

ให้ผู้สอนสามารถวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา ซึ่ง จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่านโยบายของรัฐบาล ให้ความสำคัญด้านการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียน การสอนของครูเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ ล่าสุดมีจุดเน้นที่ต้องการให้ครูทำวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของตนเอง หรือมุ่งให้ครูทำ วิจัยในชั้นเรียนของตนเอง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนให้สูงมากยิ่งขึ้น รวมทั้งมี มาตรการหลายประการที่จะช่วยสนับสนุน ส่งเสริมให้ครูเป็นนักวิจัยในชั้นเรียนกันมากยิ่งขึ้น (มนลิข สิทธิสมบุรณ์, 2545 : 25-26)

4.7.1 ความหมายของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนมาจากภาษาอังกฤษว่า Classroom Action Research นอกจากนั้นยังมีคำอีกหลายคำที่นำมาใช้และมีความหมายใกล้เคียงกัน คือ การวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) การวิจัยในชั้นเรียน Classroom Research การวิจัยของครู (Teacher Evaluation) การวิจัยของผู้ปฏิบัติการ (Practitioner Research) การวิจัยแบบมีพื้นฐาน มาจากโรงเรียน/ชุมชน (School/Community-based Research) ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้คำว่า การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

การวิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนางานวิชาการ เป็นวิธีและกระบวนการที่ช่วย ให้ครูได้คิดค้นสิ่งใหม่ๆ อาจจะพัฒนามาจากปัญหาที่ เกิดขึ้นหรือจินตนาการของผู้วิจัย และ อาศัยการดำเนินการอย่างเป็นระบบระเบียบด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งจะช่วยให้ผล งานวิจัยเป็นที่น่าเชื่อถือและยอมรับ (ประวิต เอราวรรณ์. 2545 : 1-8)

การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน เป็นการวิจัยที่ทำโดยครูผู้สอนในห้องเรียนเพื่อแก้ ปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียน และนำผลมาใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนเป็นการวิจัยที่ต้องทำ อย่างรวดเร็ว นำผลไปใช้ทันทีและสะท้อนข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานต่างๆ เกี่ยวกับการ ปฏิบัติงานต่างๆ ของตนเองให้ ตนเอง และเพื่อนร่วมงานในโรงเรียน ได้มีโอกาสอภิปราย และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในแนวทางที่ได้ปฏิบัติและผลที่เกิดขึ้นเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ต่อไป (สุวิมล ว่องวาณิช. 2542 : 5) และในการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว อาจเป็นการ แก้ปัญหานักเรียนบางคน บางเรื่องเพื่อพัฒนานักเรียนคนนั้น กลุ่มนั้น เพื่อจะได้เรียนทัน เพื่อนกลุ่มใหญ่หรือได้รับการพัฒนาตามศักยภาพของเขา

4.7.2 ลักษณะของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

ลักษณะทั่วไปของการปฏิบัติการในชั้นเรียน องอาจ นัยพัฒน์ (2543 : 31) ได้สรุป แนวคิดของนักวิชาการไว้ ดังนี้ 1) เกี่ยวข้องกับปัญหาทางการปฏิบัติของครูซึ่งมักจะประสบ ขณะทำการสอนหรือปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ 2) มีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อทำความเข้าใจต่อสภาพ ปัญหาที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของครู 3) เหตุการณ์หรือสถานการณ์ของปัญหาที่เกิดขึ้นจะถูก

ตีความหมายตามความคิดเห็นหรือทรรศนะของผู้ปฏิบัติหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์ของปัญหาโดยตรงมากกว่าการอาศัยกฎหรือหลักการของวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์

4) ผลของการศึกษาวิจัย จะรายงานด้วยภาษาที่อยู่ในระดับเดียวกับผู้ปฏิบัติ โดยพยายามหลีกเลี่ยงคำศัพท์เฉพาะสาขาวิชาและภาษาที่เป็นนามธรรม 5) การดำเนินการวิจัยในทุกขั้นตอนจะต้องอยู่ภายใต้บรรยากาศของการมีส่วนร่วม การร่วมแรงร่วมใจ การให้ความเชื่อถือและไว้วางใจ การเป็นมิตร การเป็นอิสระและเสมอภาคทางความคิด 6) วิธีการศึกษาค้นคว้าไม่ยึดติดอยู่ภายใต้กรอบของการวิจัยเชิงทดลอง และการควบคุมตัวแปรอย่างเคร่งครัด หรือวิธีการทางสถิติใดๆ 7) การสรุปอ้างอิงผลการวิจัยหรือขยายผลการวิจัยให้ครอบคลุมเข้าไปยังบริบทอื่นๆ แตกต่างไปจากบริบทที่ทำการวิจัยจริง คือการวิจัยปฏิบัติการมีลักษณะค่อนข้างจำกัดกว่าการวิจัยเชิงทดลองทางวิทยาศาสตร์

การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน นับเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาวิชาชีพครู เพื่อให้ครูได้พัฒนาไปสู่ความเป็นครูมืออาชีพ ตามที่ กิตติพร ปัญญาภิบาล (2541 : 2) กล่าวว่า เหตุผลสำคัญที่ทำให้ครูต้องเป็นผู้ทำวิจัยในชั้นเรียนของตน ทั้งที่นักวิจัยการศึกษาได้ทำวิจัยไว้มากมาย ให้ครูนำไปใช้ คือ 1) ธรรมชาติของวิชาชีพทางการสอนต้องการความเป็นอิสระที่เป็นตัวของครูเองในการตัดสินใจเกี่ยวกับการเรียนการสอนตามหลักของอิสระภาพแห่งการสอน ไม่ใช่ รอสั่งการจาก ผู้มีอำนาจทางการศึกษาจากนอกชั้นเรียน และนอกโรงเรียนครูต้องสามารถเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีทางการศึกษากับปฏิบัติการสอนอย่างเหมาะสมและมีคุณภาพที่สุด 2) งานวิจัยที่ ผู้อื่นทำไว้มากจากสภาพการและกลุ่มที่ศึกษาแตกต่างอย่างสิ้นเชิงกับความเป็นจริงที่ครูกำลังประสบอยู่ จึงไม่สามารถประยุกต์งานวิจัยดังกล่าวมาใช้ในการสอนของครูได้ ดังนั้นครูจึงจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้สามารถทำวิจัย ในชั้นเรียนของตนเองเพราะครูเป็นผู้ทราบปัญหาของตนเองได้ดีที่สุด ครูเท่านั้นที่เป็น ผู้สามารถแก้ปัญหาของตนเองได้ตรงจุดและครูสามารถทุ่มเทพลังของตนเองและความขงัดตัวในการริเริ่มวิธีการเรียนการสอน ให้เหมาะสมกับนักเรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ สุวิมล ว่องวาณิช (2546 : 24-25) ได้กล่าวถึงความจำเป็นของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนว่า 1) เป็นการให้โอกาสครูในการสร้างองค์ความรู้ ทักษะการทำวิจัยการประยุกต์ใช้การตระหนักถึงทางเลือกที่เป็นไปได้ ที่จะเปลี่ยนแปลงโรงเรียนให้ดีขึ้น 2) เป็นการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ นอกเหนือจากการเปลี่ยนแปลง หรือสะท้อนผลการทำงาน 3) เป็นประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติโดยตรงเนื่องจากช่วยปฏิบัติตนด้านวิชาชีพ 4) ช่วยทำให้เกิดการพัฒนาที่ต่อเนื่องและเกิดการเปลี่ยนแปลงผ่านกระบวนการวิจัยในที่ทำงานซึ่งเป็นประโยชน์ต่อองค์กร เนื่องจากนำไปสู่การปรับปรุง เปลี่ยนแปลงการปฏิบัติ และการแก้ปัญหา 5) เป็นการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติในการวิจัยทำให้กระบวนการวิจัยมีความเป็นประชาธิปไตยทำให้เกิดการยอมรับ ในความรู้ของผู้ปฏิบัติ 6) ช่วยตรวจสอบวิธีการทำงานของครูที่มีประสิทธิผล 7) ทำให้ครูเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

7.4.3 ขั้นตอนของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน เป้าหมายสำคัญอยู่ที่การพัฒนาการจัดการเรียน การสอนของครู ลักษณะของการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ซึ่งกองวิจัยทางการศึกษา (2542 : 7-10) มีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. สำรวจและวิเคราะห์ปัญหา ครูสามารถดำเนินการได้หลายลักษณะ เช่น การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแง่มุมต่างๆ การตรวจสอบสมุดแบบฝึกหัด การสำรวจ พฤติกรรมของผู้เรียน ข้อมูลจากการประเมินของผู้ที่เกี่ยวข้องครูจะพบปัญหาจากการสำรวจวิเคราะห์ หากมีหลายปัญหาครูควรจัดลำดับความสำคัญของปัญหา นำไปสู่ปัญหาของการวิจัย แหล่งข้อมูล

2. กำหนดวิธีการในการแก้ปัญหา เมื่อครูได้วิเคราะห์ปัญหาจากการศึกษาในชั้นที่ 1 เพื่อจะได้แนวทางในการแก้ปัญหา ครูต้องศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อทราบว่าปัญหาที่คล้ายกับปัญหาของเรา มีผู้ใดศึกษาไว้บ้างจะใช้วิธีใดในการแก้ปัญหา แล้วผลการแก้ปัญหาเป็นอย่างไรหรือการใช้นวัตกรรมเข้ามาช่วย ขั้นตอนนี้จะนำไปสู่ขอบเขตการวิจัย

3. พัฒนารูปแบบหรือนวัตกรรมเมื่อครูได้ทางเลือกในการแก้ปัญหา ครูต้องกำหนดวิธีการหรือสร้างนวัตกรรมที่ใช้ในการแก้ปัญหา แล้วดำเนินการหาคุณภาพจากผู้รู้ในเรื่องนั้นๆ เพื่อนำ ข้อคิดเห็นมาปรับปรุงแก้ไข ขั้นตอนนี้จะนำไปสู่ตัวแปรที่ศึกษาและวิธีการที่จะพัฒนาหรือแก้ปัญหา

4. นำวิธีการหรือนวัตกรรมไปใช้ ขั้นตอนนี้ต้องมีเครื่องมือรวมทั้งแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล โดยระบุขั้นตอนการปฏิบัติว่าจะใช้กับใครเมื่อไหร่อย่างไร แล้วเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์

5. สรุปผล เมื่อรวบรวมข้อมูลได้แล้ว นำมาวิเคราะห์โดยเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมแล้วสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล หากยังไม่สามารถแก้ไขได้ตามที่ต้องการ ต้องย้อนกลับไปหาวิธีการหรือนวัตกรรมใหม่ตลอดจนนำไปใช้อีก จนกระทั่งสามารถแก้ไขได้ แล้วเขียนสรุปผลนำสู่การพัฒนาการเรียนการสอน

นอกจากนี้ ลัดดา คำพลงาม (2540 : 141) พบว่า ครูนักวิจัยได้ปฏิบัติการวิจัย ดังนี้

1. กำหนดปัญหาในการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน โดยเป็นปัญหาที่ครูได้จากปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน

2. การดำเนินการวิจัย ใช้กระบวนการรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกต การสัมภาษณ์ การวิเคราะห์พฤติกรรมนักเรียน

3. การใช้ประโยชน์จากการวิจัย โดยนำไปพัฒนาการเรียนรู้นักเรียน และพัฒนาทักษะการสอนของตน

การนำผลการวิจัยปฏิบัติการไปใช้ กองวิจัยการศึกษา (2542 : 11-14) มีแนวปฏิบัติ ดังนี้

1. นำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน ได้แก่ การกำหนดนโยบายการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตร การดำเนินโครงการต่างๆ ใช้แก้ปัญหาการเรียนการสอนโดยตรง

2. นำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาการเรียนการสอน เมื่อครูได้ข้อค้นพบความรู้ใหม่ๆ จากการวิจัยแล้วควรมีการเผยแพร่ให้แก่บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. นำไปใช้ในการพัฒนาวิชาชีพและสามารถนำผลงานที่เกิดจากการวิจัย ไปใช้เป็นผลงานทางวิชาการ ในการประเมินเพื่อขอเลื่อนวิทยฐานะ

4. การส่งเสริมการนำผลงานวิจัยไปใช้ ครูควรแลกเปลี่ยนงานวิจัยของตนกับผู้อื่น หรือเผยแพร่ให้กับบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กล่าวได้ว่า การพัฒนาปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร การพัฒนาการเรียนการสอน จะมีประสิทธิภาพได้ต้องอาศัยกระบวนการปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียนซึ่งต้องดำเนินควบคู่กันไป ดังนั้นครูควรพัฒนาตนเองให้มีความรู้ในการวิจัยและสามารถทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างเหมาะสม และสามารถแก้ปัญหาการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

สำหรับการวิจัยในชั้นเรียนนั้นเป็นวิจัยประยุกต์ที่ดำเนินการวิจัยควบคู่ไปกับการปฏิบัติงานของครู ซึ่งต้องใช้กระบวนการที่น่าเชื่อถือ และเป็นระบบในการแสวงหาคำตอบในสภาพการณ์หรือบริบทของชั้นเรียน โดยมีครูเป็นนักวิจัย ทั้งผลิตงานวิจัยและบริโภคงานวิจัย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ครูเป็นผู้ทำการวิจัย และนำผลการวิจัยไปใช้ ประวิต เอรารวรรณ์ (2545 : 1-8) กล่าวไว้ดังนี้

1. เป้าหมายของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน มี 3 ประเภทคือ

- 1.1 วิจัยเพื่อแก้ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หรือพฤติกรรมนักเรียน
- 1.2 วิจัยเพื่อค้นหาคำตอบต่อข้อสงสัยในการปฏิบัติงานของครู
- 1.3 เพื่อพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน

2. ประเภทของการวิจัยในชั้นเรียน

2.1 ประเภทวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เป็นการวิจัยในชั้นเรียนที่เน้นการลงมือปฏิบัติควบคู่ไปกับการวิจัย อย่างเป็นวงจรต่อเนื่อง ต้องการใช้ผลมาเพื่อแก้ปัญหาที่เผชิญหน้าอยู่อย่างรวดเร็ว ไม่เน้นวิธีวิจัยที่เข้มงวด การเน้นการรายงานผลการวิจัยที่เป็นทางการแต่ให้ความสำคัญกับการสะท้อนผลเพื่อการทำวิจัยในวงจรต่อไปเรื่อยๆ

2.2 การทำวิจัยในชั้นเรียนต้องอาศัยเวลาในการรอให้เห็นผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติและเรียนรู้ตามขั้นตอนของการวิจัยปฏิบัติการ

2.3 การทำวิจัยในชั้นเรียนเป็นการวิจัยที่จำกัดขอบเขตของการศึกษาในกลุ่มประชากรเป้าหมายที่เป็นผู้เรียนในความรับผิดชอบของครู ในบริบทหรือสถานการณ์จำกัดใน

ชั้นเรียน เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงานของครู ดังนั้นจึงต้องพัฒนาคำตอบหรือข้อความรู้ให้ถูกต้องและเป็นสากลต่อไป

สัมฤทธิ์ ทางเพ็ง (2545 : 76-79) การวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้เป็นกระบวนการทำงานเชิงระบบที่ทำทนายครูให้แสดงความสามารถและศักยภาพในการกระตุ้นนักเรียนด้วยการจัด การเรียนรู้ที่เริ่มต้นจากการอยากรู้ และหากลวิธีในการหาคำตอบแล้วสรุปลงอย่างมีเหตุผลน่าเชื่อถือ โดยเกิดจากความต้องการของครูผู้สอนที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการเรียนรู้และพัฒนาสื่อการเรียนรู้ (นวัตกรรมการศึกษา) เพื่อแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้ ในชั้นเรียน โดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถของผู้เรียนแต่ละคนที่แตกต่างกันเป็นสำคัญ รวมทั้งเน้นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเป็นระบบมีเป้าหมาย มีเหตุมีผล ดังนั้นจะเห็นได้ว่า กระบวนการวิจัยและกระบวนการจัดการเรียนรู้จึงไม่ได้แยกไปจากบทบาทหน้าที่ที่ครูปฏิบัติอยู่เป็นประจำ ดังนั้น การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยจึงมีความจำเป็นที่ครูทุกคนจะต้องศึกษาการเรียนรู้ และทำความเข้าใจให้เกิดขึ้นในจิตวิญญาณของความเป็นครู เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องยืนยันว่าครูปรารถนาให้นักเรียนรู้จักคิดในระดับสูง (Think at a high level) และจากความรู้ความสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ขึ้นมา อันแสดงถึงความสามารถของครูในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูที่ต้องการให้เป็นครูมืออาชีพนั่นเอง

กล่าวได้ว่าครูควรพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการออกแบบการวิจัย กระบวนการ วิจัยเพื่อทำวิจัยในชั้นเรียน และนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนหรือแก้ปัญหาหรือเป็นการค้นหาคำตอบที่ครูต้องการทราบเพื่อพัฒนาผลงานด้านวิชาการให้มีประสิทธิภาพ

4.8 นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา

4.8.1 นวัตกรรม (Innovation)

อานวย เดชชัยศรี (2544 : 141) กล่าวว่าแนวคิดและความรู้ใหม่ที่เกิดจากการริเริ่มสร้างสรรค์เป็นบ่อเกิดแห่งนวัตกรรม เมื่อนำนวัตกรรมมาพิสูจน์ตามขั้นตอนทางวิทยาศาสตร์ ผลผลิตจากการพิสูจน์ได้ถูกนำมาใช้อย่างมีระบบเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเป็น เทคโนโลยีความสัมพันธ์ในลักษณะวัฏจักรของ “นวัตกรรมและเทคโนโลยี” ไม่มีที่สิ้นสุด ลักษณะของนวัตกรรมจะปรากฏได้ทั้งรูปธรรมและนามธรรม สิ่งที่บอกได้ว่าเป็นนวัตกรรมคือ ความใหม่และทันสมัย ซึ่งถูกค้นพบโดยสิ่งนั้นไม่เคยมีมาก่อนในโลกนี้เพิ่งจะมีเป็นครั้งแรก อีกประการหนึ่งสิ่งที่ถูก ค้นพบถูกเก็บซ่อนไว้โดยยังไม่ผ่านกระบวนการวิทยาศาสตร์ เมื่อนำมาทดสอบหรือทดลองก็เป็นนวัตกรรม แต่ยังไม่ถึงขั้นเทคโนโลยี

ปัจจัยพื้นฐานก่อให้เกิดนวัตกรรมทางการศึกษา มีหลายองค์ประกอบ ได้แก่

1. การพัฒนาที่อยู่บนความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Development)
2. การพัฒนาที่ยึดหลักแห่งความพร้อม (Readiness) โดยพร้อมทั้งบทบาทครู บทบาทนักเรียน แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ (Resource Center)
3. เวลาและสถานที่ (Time and Allocation) ที่แตกต่างกันตามสภาพท้องถิ่น
4. การพัฒนาทางด้านวิชาการ (Academic Development) ที่หลากหลายตาม ธรรมชาติวิชาและด้านวิธีการ

5. ตัวของกลุ่มประชากรที่มีตัวแปรมากมาย เช่น มนุษย์อยู่เหนือธรรมชาติมากขึ้น ความสัมพันธ์ในครอบครัวเปลี่ยนแปลง ระบบวัฒนธรรมถูกผลกระทบจากวิถีชีวิตที่ไม่เหมือน เดิม สังคมโลกเป็นหนึ่งเดียว (Globalization) สังคมสนใจความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น สังคมเรียกร้องสิทธิความเป็นธรรมมากขึ้น เชื่อทิศทางของโลกคำนวณเชื่อความเป็นวิทยาศาสตร์ เชื่อประสิทธิภาพของความเป็นมนุษย์ มีการวางแผนการเตรียมการมากขึ้น เป็นต้น นับ เป็นพื้นฐานก่อให้เกิดนวัตกรรมทั้งสิ้น

กาญจนา วัฒนา (2545 : 60-61) ให้ความหมายของนวัตกรรม (Innovation) หมายถึงการนำความคิดหรือวิธีการหรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ เข้ามาปรับปรุงการปฏิบัติงานเพื่อ แก้ไขปัญหาหรือเพิ่มประสิทธิภาพหรือประสิทธิผล

นวัตกรรมทางการศึกษา (Education Innovation) หมายถึงการนำความคิดหรือ วิธีการหรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ ทางการศึกษาที่ผ่านการทดลอง พิสูจน์และพัฒนาเป็นระบบนำ มาใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนเพื่อแก้ไขปัญหา หรือเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลใน การเรียนการสอนนวัตกรรมทางการศึกษาดังกล่าว ได้แก่ สื่อการสอน วัสดุอุปกรณ์รูปแบบ ใหม่ๆ ของกระบวนการการเรียนการสอน เช่น แผนการสอน เทคนิควิธีสอน กิจกรรมการเรียน วิธีการวัดผล

ประเภทของนวัตกรรมทางการสอน

1. นวัตกรรมทางด้านระบบการศึกษา เช่น ระบบการสอนทางไกล การสอน ระบบ เปิดการศึกษานอกระบบโรงเรียน
2. นวัตกรรมทางด้านหลักสูตร เช่น การจัดหลักสูตรแบบบูรณาการ หลักสูตร การศึกษาต่อเนื่อง หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่
3. นวัตกรรมทางการเรียนการสอน เช่น การสอนแบบคณะ การสอนแบบกลุ่ม สัมพันธ์ การสอนซ่อมเสริม การใช้ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง
4. นวัตกรรมทางด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา เช่น การใช้เครื่องช่วยสอน คอมพิวเตอร์ช่วยสอน บทเรียนสำเร็จรูป เทปเสียง สไลด์ วีดีโอ และวิทยุโทรทัศน์ แบบฝึก ชัดฝึก
5. นวัตกรรมด้านการวัดและประเมินผล เช่น การวัดผลแบบอิงกลุ่ม การวัดผล ก่อนเรียนและหลังเรียน การวิเคราะห์ข้อสอบ

6. นวัตกรรมทางด้านการบริหารการศึกษา เช่น การใช้ทฤษฎีจัดระบบในการบริหาร การใช้คอมพิวเตอร์จัดระบบข้อมูล การใช้ทฤษฎี MBO การจัดตารางแบบยืดหยุ่น

กล่าวได้ว่า นวัตกรรมเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การเรียนการสอนสัมฤทธิ์ผลได้อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผลได้ ทั้งนี้ครูต้องรู้จักเลือกใช้ให้เหมาะสม

4.8.2 เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา

ปัจจุบันมีการใช้อุปกรณ์ทางเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดและสื่อสารสารสนเทศถึงกันได้ในระยะทางไกลๆ และมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นทุกที เทคโนโลยีที่ใช้ในการถ่ายทอดและสื่อสารสนเทศ จึงเรียกว่าเทคโนโลยีสารสนเทศ

เทคโนโลยีสารสนเทศมาจากภาษาอังกฤษว่า Information Technology และมีผู้นิยมเรียกทับศัพท์ ย่อว่า IT ซึ่งสุชาติ ภิระนันท์ (2541 : 23) กล่าวถึงความหมายของเทคโนโลยีสารสนเทศว่า หมายถึงเทคโนโลยีทุกด้านที่เข้ามารวมกันในกระบวนการจัดเก็บสร้างและสื่อสารสนเทศ วาสนา สุขกระสานติ (2541 : 6) กล่าวถึงความหมายของเทคโนโลยีสารสนเทศว่า หมายถึง กระบวนการต่างๆ และระบบงานที่ช่วยให้ได้สารสนเทศตามต้องการ ลุคัส (Lucus. 1997 : 7) กล่าวว่าเทคโนโลยีสารสนเทศจะอ้างถึงเทคโนโลยีทุกชนิดที่ประยุกต์เพื่อใช้ในการประมวลผล จัดเก็บ และส่งผ่านสารสนเทศต่างๆ ให้อยู่ในรูปของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เทคโนโลยี สารสนเทศเป็นเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีหลักสองสาขาคือเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสื่อสารโทรคมนาคม โดยทั่วไปหมายถึงเทคโนโลยีที่ใช้สำหรับการสร้าง การจัดการ การประมวลผลข้อมูลให้เป็นข้อสารสนเทศ การเก็บบันทึกข้อมูลเป็นฐานข้อมูล การส่งผ่านสารสนเทศจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง ตลอดจนเทคโนโลยีทั้งหลายที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการแสดงสารสนเทศโดยใช้ระบบดิจิทัล (ขุน เทียมทินกฤต. 2540 : 6)

เทคโนโลยีของระบบสารสนเทศในปัจจุบันจะประกอบไปด้วยระบบต่างๆ คือ (วาสนา สุขกระสานติ. 2541 : 6)

1. ระบบประมวลผลข้อมูล (Data Processing Systems)
2. ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร (Management Information Systems)
3. ระบบสนับสนุนการตัดสินใจ (Decision Support Systemms)
4. ระบบสารสนเทศเพื่อผู้บริหารระดับสูง (Executive Innovation Systems)
5. ระบบผู้เชี่ยวชาญ (Expert Systems)

ส่วนครุฑิต มาลัยวงศ์ (2533 : 23) ได้สรุปความหมายของเทคโนโลยีสารสนเทศตามการนำเทคโนโลยีมาใช้ในงานสารสนเทศ แบ่งได้เป็น 6 ประการดังนี้

1. เทคโนโลยีที่ใช้ในการเก็บข้อมูล เช่น ดาวเทียมถ่ายภาพบรรยากาศและพื้นผิวโลก (Remote Sensing) กล้องถ่ายภาพ กล้องถ่ายวิดีโอ ทัศน เครื่องเอ็กซเรย์ ฯลฯ

2. เทคโนโลยีที่ใช้ในการบันทึกข้อมูล จะเน้นสื่อที่ใช้บันทึก เช่น เทปแม่เหล็ก จานแม่เหล็ก จานเสียงหรือจานเลเซอร์ บัตรเอทีเอ็ม ฯลฯ
3. เทคโนโลยีที่ใช้ในการประมวลผลข้อมูลให้เป็นสารสนเทศ ได้แก่ หน่วยประมวลผลกลาง และชุดคำสั่งต่างๆ
4. เทคโนโลยีที่ใช้ในการแสดงผล เช่น เครื่องพิมพ์ จอภาพ พล็อตเตอร์ (Plotter) และอื่นๆ
5. เทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดทำสำเนาสารสนเทศ เช่น เครื่องถ่ายเอกสาร เครื่องถ่ายไมโครฟิล์ม ฯลฯ
6. เทคโนโลยีที่ใช้ในการถ่ายทอดสื่อสารข้อมูลด้านสารสนเทศ ได้แก่ ระบบโทรคมนาคมต่างๆ เช่น วิทยุโทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง โทรศัพท์ โทรเลข โทรสาร โทรพิมพ์ และระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ทั้งระยะใกล้และระยะไกล

สมาน ลอยฟ้า (2544 : 1-5) กล่าวว่า เนื่องจากสารสนเทศเข้ามาสู่บุคคลในรูปแบบต่างๆ นั้น เป็นสารสนเทศทั้งที่ผ่านการกลั่นกรองเป็นอย่างดีและไม่ได้ผ่านการกลั่นกรอง ซึ่งทำให้ผู้ใช้สารสนเทศมีคำถามเกี่ยวกับสารสนเทศในหลายประเด็น เช่น เรื่องการตรวจสอบความถูกต้อง (Authenticity) ความเชื่อมั่น (Reliability) และความเที่ยงตรง (Validity) ของสารสนเทศด้วยเหตุนี้บุคคลจึงต้องให้ความสนใจเกี่ยวกับสารสนเทศให้มากขึ้นกว่าเดิม

การรู้สารสนเทศนับว่ามีความสำคัญต่อความสำเร็จของบุคคลในหลายๆ ด้าน อาทิ เช่น ในด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ คุณภาพชีวิต และความเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตย และการรู้สารสนเทศยังเป็นวิธีแห่งการมีอำนาจของบุคคลในสังคมสารสนเทศอีกด้วย ประชากรที่เป็นผู้รู้สารสนเทศจึงถือว่าเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ามากที่สุดของประเทศ ในยุคนี้ การรู้สารสนเทศได้เป็นประเด็นทางการศึกษาที่สำคัญในหลายประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และสิงคโปร์ เป็นต้น ซึ่งประเทศเหล่านี้ได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการรู้สารสนเทศมานานกว่า 10 ปี โดยรัฐบาลของประเทศดังกล่าวได้ทำการศึกษาและเตรียมประชาชนให้เป็นผู้เรียนรู้ ตลอดชีวิตโดยเน้นว่าการรู้สารสนเทศต้องเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการศึกษา

ในด้านการเรียนการสอน การรู้สารสนเทศเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการศึกษาทุกระดับ และทุกสภาพการเรียนรู้ เป็นเครื่องมือที่มีศักยภาพในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ช่วยให้ผู้เรียนเป็นผู้เรียนด้วยตนเองมากขึ้น ผู้เรียนเป็นผู้ควบคุมการเรียนรู้ของตนเอง และช่วยให้ครุมีอิสระจากบทบาทของ การเป็นผู้เชี่ยวชาญและผู้รอบรู้ในทุกสิ่ง แต่ครูจะกลายเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ รูปแบบการเรียนการสอนจะเปลี่ยนไปเป็นการเรียนรู้ที่อาศัยทรัพยากรเป็นสำคัญ

บทบาทของผู้เรียน ผู้เรียนจะกลายเป็นผู้เรียนที่มีอิสระ (Independent) ตลอดชีวิต เป็นผู้ค้นหาสารสนเทศที่สร้างสรรค์และอย่างกระตือรือร้น (Active Learner) เป็นผู้ประเมิน

และผู้ใช้สารสนเทศเพื่อการแก้ปัญหา ตลอดจนเป็นผู้สร้างความรู้ขึ้นด้วยตนเอง ลักษณะการเรียนรู้จะเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed Learning) ผู้เรียนจะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนรู้สารสนเทศดังต่อไปนี้คือ การตั้งคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาที่ต้องการเรียนรู้ การค้นหาแหล่งทรัพยากรความรู้ที่มีอยู่อย่างมากมาย การสื่อสารและทำความเข้าใจในเนื้อหาการใช้สิ่งแวดล้อม ผู้คน และเครื่องมือต่างๆเพื่อการเรียนรู้ การสะท้อนถึงสิ่งที่ตัวเองได้เรียนรู้ การประเมินการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ ผู้เรียนจะรู้ว่าจะต้องใช้สารสนเทศเมื่อใด ระบุสารสนเทศที่ต้องการได้ ค้นหาสารสนเทศที่ต้องการได้ จัดการกับสารสนเทศและใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

บทบาทของผู้สอน จะเปลี่ยนจากผู้สอนเป็น (Teacher) เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้แก่ผู้เรียน (Facilitator) และเป็นผู้สร้างสิ่งแวดล้อมด้านการเรียนรู้สารสนเทศให้แก่ผู้เรียน ต้องสร้างสถานการณ์ ความร่วมมือเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมและทักษะกระบวนการแก้ปัญหาแก่ผู้เรียน ต้องคุ้นเคยกับเครื่องมือการเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งในรูปสิ่งพิมพ์และอิเล็กทรอนิกส์ และต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนค้นหาข้อมูลจากสื่อความรู้ต่างๆ มากกว่าหนังสือ

วิธีการที่จะทำให้ผู้เรียนเป็นผู้รู้สารสนเทศได้นั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องบูรณาการเรื่องการเรียนรู้สารสนเทศเข้าไว้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งงานดังกล่าวต้องอาศัยความร่วมมือและความพยายามจากทั้งครูอาจารย์ บรรณารักษ์ และผู้บริหารต้องสร้างโอกาสความร่วมมือและพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำโครงการสารสนเทศทุกระดับและทุกสาขาวิชาให้เป็นผู้รู้สารสนเทศ ซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่จะส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

อย่างไรก็ตามได้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการศึกษาโดยทั่วๆ ไปมี 6 ประเภท คือ (ครรชิต มัลลียงศ์. 2540 : 14-21)

1. การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI-Computer Assisted Instruction) เป็นการนำเอา คำอธิบายบทเรียนมาบรรจุไว้ในคอมพิวเตอร์ แล้วนำบทเรียนนั้นมาแสดงแก่ผู้เรียน เมื่อผู้เรียนอ่านคำอธิบายนั้น แล้วคอมพิวเตอร์จะทดสอบความเข้าใจว่าถูกต้องหรือไม่ หากไม่ถูกต้องก็ต้องมีคำอธิบายเนื้อหาเพิ่มเติมให้เข้าใจมากขึ้น แล้วถามซ้ำอีก ซึ่งปัจจุบันมีพัฒนาการถึงระดับใช้ สื่อประสมและเทคนิคต่างๆ เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุผลสัมฤทธิ์มากขึ้น

2. การศึกษาทางไกล เทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดการศึกษาทางไกลมีหลายแบบ ตั้งแต่แบบง่ายๆ เช่น การใช้วิทยุ โทรทัศน์ ออกอากาศให้ผู้เรียนศึกษาเองตามเวลาที่ออกอากาศ ไปจนถึงการใช้ระบบแพร่ภาพผ่านดาวเทียม (DTH-Direct TO Home) หรือการประยุกต์ใช้ระบบประชุมทางไกล (Video Conference) โดยผู้สอนและผู้เรียนสามารถสื่อสารถึงกันได้

3. เครือข่ายการศึกษา เป็นการจัดทำเครือข่ายการศึกษาเพื่อให้ครูอาจารย์และนักเรียนมีโอกาสใช้เครือข่ายเพื่อเสาะแสวงหาความรู้ที่มีอยู่อย่างมากมายในโลก และใช้บริการต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ทางการศึกษา เช่น บริการส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) การ

เผยแพร่และค้นหาข้อมูลในระบบเวิร์ลด์ไวด์เว็บ (World Wide Web) ซึ่งในปัจจุบันมีเครือข่าย School Net ที่เนคเทคได้ส่งเสริมให้เกิดขึ้น มีโรงเรียนต่างๆ เข้าร่วมในโครงการนี้เป็นจำนวนมาก และยังมีเครือข่ายกาญจนาภิเษกที่จัดทำขึ้นเพื่อเป็นการกระจายความรู้ให้ประชาชนโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการใช้แต่อย่างใด

4. การใช้งานในห้องสมุด มีการส่งเสริมให้ห้องสมุดมหาวิทยาลัยทั้งของรัฐและเอกชน มีความร่วมมือในการให้บริการในลักษณะเครือข่าย เช่น โครงการ PLUNET (Provincial University Librally Network) การนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในห้องสมุด ทำให้ผู้ใช้ได้รับความสะดวกมากขึ้น เช่น บริการยืมคืน การค้นหาหนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่ต้องการได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

5. การใช้งานในห้องปฏิบัติการ มีการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการทำงานในห้องปฏิบัติการร่วมกับอุปกรณ์อื่นๆ เช่น การจำลองแบบ การออกแบบวงจรไฟฟ้า การควบคุมการทดลองซึ่งอุปกรณ์ที่ทันสมัยในปัจจุบันต่างผนวกความสามารถของเทคโนโลยีสารสนเทศเข้าไปด้วยแทบทั้งสิ้น

6. การใช้ในงานประจำและการบริหาร เช่น การจัดทำประวัตินักเรียน นักศึกษา การลงทะเบียนเรียน การแนะแนวศึกษาต่อ ข้อมูลผู้ปกครอง ข้อมูลครู ซึ่งการมีข้อมูลดังกล่าวจะทำให้ครูอาจารย์สามารถติดตามและดูแลนักเรียนได้ดีขึ้น

วิทยาการ ความรู้ และเทคโนโลยีสารสนเทศได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านต่างๆ ของสังคมอย่างกว้างขวาง ความก้าวหน้าของมนุษย์และสังคมเกิดจากการถ่ายทอดและเรียนรู้ ดังนั้นสถาบันบริการสารสนเทศจึงมีความสำคัญ สถาบันบริการสารสนเทศมีรูปแบบต่างๆ ได้แก่ ห้องสมุด ศูนย์สารสนเทศ ศูนย์สารนิเทศ ศูนย์ข้อมูล หน่วยทะเบียน สถิติ ศูนย์วิเคราะห์สารนิเทศ ศูนย์แนะแหล่งสารนิเทศ หน่วยงานจดหมายเหตุ และสถาบันบริการสารนิเทศเชิงพาณิชย์ (ชุตินา สัจจามันท์. 2539 : 121-156)

กล่าวได้ว่า ในสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ครูควรพัฒนาตนเอง ให้มีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะ สามารถนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศตลอดจนแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายสารสนเทศมาใช้ในการเรียนการสอนโดยริบด่วนและจริงจัง เนื่องจากนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือที่มีศักยภาพที่ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้นในกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต

4.9 ด้านความเป็นครู

คำว่า “ครู” ในความรู้สึกของคนไทยในอดีต มีความหมายและมีคุณค่ายิ่ง ความหมายของคำว่าครูนั้น ก็น่าสนใจลึกซึ้ง เพราะครูมิใช่เป็นเพียงผู้สอนหรือผู้บอก แต่เป็นอาชีพที่ต้องทำงานอย่างหนัก ต้องเสียสละ ทุกมั่งมีเวลา กำลังกาย กำลังใจ กำลังสติปัญญา ต้องเป็นผู้มีบุคลิกลักษณะและอุปนิสัยเหมาะสมกับความเป็นครู

ความหมายของคำว่าครู

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) 2545 นิยามความหมายของ คำว่า ครู ไว้ว่า ครู หมายความว่า บุคลากรวิชาชีพ ทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาทั้ง ของรัฐ และเอกชน. (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 4).

หน้าที่และความรับผิดชอบของครู

การที่จะจัดการศึกษาให้บรรลุผลครูต้องเปลี่ยนบทบาทใหม่ จะต้องเป็นครูเก่ง ครูดี มีความสามารถ มีจิตสำนึกของความเป็นครู ทุ่มเทเสียสละให้กับงาน พัฒนาการเรียนการสอน ด้วยจิตวิญญาณของความเป็นครู เพื่อสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นและได้รับการยกย่องครูปัจจุบันจะต้องพัฒนาตนเองต้องมีความรู้ความสามารถที่หลากหลายและมีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับภาระหน้าที่ใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการและจะต้องสร้างกลยุทธ์ใหม่ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้สามารถตอบสนองความต้องการของบุคคลสังคมไทย เพื่อให้ผู้เรียนมีศักยภาพในการแข่งขันตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542

ยนต์ ชุ่มจิต (2544 : 2585 – 288) ได้สรุปหน้าที่และความรับผิดชอบของครูที่สำคัญๆ ได้ดังนี้ 1) การสั่งสอนศิลปวิทยาการต่าง ๆ ให้แก่ศิษย์ 2) การฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่ดีงามให้แก่ศิษย์ 3) การปกครองดูแลความทุกข์สุขของศิษย์ 4) การประเมินผลความเจริญก้าวหน้าของศิษย์ 5) การแนะแนวการศึกษาและอาชีพให้แก่ศิษย์ 6) การจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความเจริญงอกงามให้แก่ศิษย์ 7) การปฏิบัติงานในหน้าที่และงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จเรียบร้อยและมีคุณภาพ 8) การดูแลสอดส่อง ป้องกันภัยพิบัติมิให้เกิดแก่ทรัพย์สินของโรงเรียน 9) การเสริมสร้างสมรรถภาพทางวิชาการให้แก่ตนเองอย่างสม่ำเสมอ 10) การรักษาวินัยและประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์และบุคคลทั่วไป กรมวิชาการ (2545 : 51-52) ได้กล่าวไว้ว่า ครูเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในการจัดการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จด้วยดี เพราะการจัดการศึกษายึดหลักผู้เรียนเป็นสำคัญตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเต็มตามศักยภาพ ครูต้องมีบทบาทหน้าที่ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. การจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา
2. วางแผนสร้างหน่วยการเรียนรู้ กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้
3. จัดทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุดเปิดโอกาสให้ปฏิบัติจริงแสดงออก

อย่างอิสระและมีส่วนร่วมทุกกิจกรรม

4. จัดทำและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา จัดแหล่งการเรียนรู้อื่นๆ ในชุมชน เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ สวนสาธารณะ แหล่งผลิตศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ฯลฯ

5. พัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลที่เฝ้ารู้ทันต่อเหตุการณ์

6. เป็นแบบอย่างที่ดีมีคุณธรรม ปฏิบัติต่อเพื่อนครูและนักเรียน

7. จัดสภาพแวดล้อมของห้องเรียนและสถานศึกษาให้เอื้อต่อการปฏิบัติ การสังเกต ทำทนายให้ผู้เรียนอยากมีส่วนร่วม

8. จัดการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับสภาพจริงโดยประเมิน จาก การปฏิบัติ การสังเกต การสัมภาษณ์ จากแฟ้มสะสมงาน ฯลฯ เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุง พัฒนาผู้เรียน

9. จัดทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อการพัฒนาหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้

10. จัดทำข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยให้มีการประสานกันระหว่างสถานศึกษา บ้านและชุมชน เพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ปรีชา สุคนธมาน และคณะ (2545 : 2-11) ได้สรุป 9 ลำดับขั้นตอนหนทางสู่ความสำเร็จในการพัฒนา “คน” ที่สัมพันธ์กับหน้าที่การสอนของครู มีดังนี้

1. เตรียมความพร้อม
2. หลักสูตรต้องศึกษาให้ชัดเจน
3. วางแผนการสอนอย่างมีระบบ
4. สร้างบรรยากาศให้สดใส
5. สร้างความมั่นใจให้กับผู้เรียน
6. เพียรหาความรู้เพิ่มเติม
7. เสริมกิจกรรมในเนื้อหา
8. ประเมินผลเพื่อตรวจสอบ
9. นำผลมาพิจารณา

อุดมศักดิ์ พลอยบุตร (2545 : 22-24) กล่าวว่า การที่จะทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพและมุ่งสู่การยกระดับและคุณภาพและมาตรฐานนั้น ครูทุกคนควรจะต้องตระหนักและให้ความสำคัญด้วยการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1. ต้องจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ครูต้องมีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถทางวิชาการ โดยเน้นความสำคัญทางกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ความรู้ คุณธรรมและบูรณาการในเรื่องต่างๆ ให้เหมาะสมกับระดับการศึกษา

2. การครองตนของครู ในการเป็นครูยุคปฏิรูปการศึกษานั้น ครูจะต้องมีจิตวิญญาณของความเป็นครู ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทางด้านส่วนตัวและครอบครัว มีคุณธรรม มี

จริยธรรม มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีจรรยาบรรณในวิชาชีพครู เป็นที่ยอมรับของเพื่อนครูด้วยกัน ผู้เรียน และชุมชน อีกทั้งจะต้องจรรยาบรรณจารีตประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติอีกด้วย

3. ประธานชุมชน ครูนอกจากจะจัดกระบวนการการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และครองตนเป็นแบบอย่างที่ดีแล้ว ยังจะต้องเป็นผู้นำชุมชนทางวิชาการเป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับ และศรัทธาจากชุมชน ในด้านความสามารถ บุคลิกภาพและความงามความดี เป็นบุคคลที่สร้างความสัมพันธ์อันดี ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนในการที่จะร่วมกันจัดการศึกษา และพัฒนาคุณภาพการศึกษา สามารถนำชุมชนเข้ามามีส่วนรวมในการสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

จากการศึกษาเอกสารของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541) พบข้อเสนอแนะในการเป็นครูมืออาชีพที่น่าสนใจ ดังนี้

1. ครูมืออาชีพจะต้องศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรและพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่นได้
2. ครูมืออาชีพจะต้องศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อจะเลือกจุดประสงค์การเรียนรู้ และกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
3. ครูมืออาชีพจะต้องเขียนแผนการสอนและพัฒนาแผนการสอนให้ดียิ่งขึ้น ถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ
4. ครูมืออาชีพจะต้องจัดหาและผลิตสื่อการเรียนการสอนที่จะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้บทเรียนได้เร็วขึ้น ง่ายขึ้น และทำให้บทเรียนน่าสนใจ
5. ครูมืออาชีพจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างถูกต้อง เหมาะสม
6. ครูมืออาชีพจะต้องสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยความสุข รัก อยากรู้ และเห็นคุณค่าของตนเอง
7. ครูมืออาชีพจะต้องวัดและประเมินผลการเรียนการสอนตามสภาพที่แท้จริง เพื่อให้ได้ความสามารถที่แท้จริงของนักเรียน
8. ครูมืออาชีพจะต้องเลือกใช้เทคนิคการวัดผลที่ถูกต้อง เหมาะสมกับความสามารถที่ต้องการวัด
9. ครูมืออาชีพจะต้องให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนการสอน
10. ครูมืออาชีพจะต้องบันทึกสะสมผลการประเมินจุดประสงค์การเรียนรู้ตามแผนการสอนไว้ทุกครั้ง เพื่อพัฒนาการเรียนของนักเรียนและเพื่อประเมินผลปลายภาคเรียน
11. ครูมืออาชีพจะต้องนำผลการประเมินไปปรับปรุงการเรียนของนักเรียนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู
12. ครูมืออาชีพจะต้องเลือกใช้เทคนิคการสอนซ่อมหรือเสริมได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
13. ครูมืออาชีพจะต้องนำเสนอผลการพัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

ยนต์ ชุ่มจิต (2544 : 285) กล่าวว่า คุณลักษณะของครูไทยในยุคโลกาภิวัตน์ ควรมีลักษณะดังนี้ คือ “รู้ดี สอนดี มีวิสัยทัศน์ เจนจัดในการฝึกฝนศิษย์ ดวงจิตใฝ่คุณธรรม งานเลิศล้ำด้วยจรรยา มีศรัทธาความเป็นครู และดำรงอยู่ด้วย ศิล สมาธิ ปัญญา”

สุชาติ นันทไชย (2547 : 271-296) การพัฒนาตน เป็นการที่บุคคลพยายามหาวิธีการที่เหมาะสม เพื่อให้ตนเองก้าวไปสู่ความเป็นผู้มีบุคลิกภาพที่สมบูรณ์ ในขอบเขตที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับความสามารถของผู้นั้น และเหมาะสมกับค่านิยมของสังคม เพื่อการมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

ครูควรพัฒนาตนใน 2 ลักษณะ คือ

1. การพัฒนาในด้านวิชาชีพ เพื่อการประกอบวิชาชีพอย่างมีประสิทธิภาพสูง ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านเทคนิควิธี ด้านคุณลักษณะกับเจตนาคติ
2. การพัฒนาตนในด้านการเป็นสมาชิกของสังคม เพื่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ได้แก่ การรู้จักและเข้าใจตนเอง การสำรวจตนเอง การปรับปรุงตนเองในด้านบุคลิกภาพ มีมนุษยสัมพันธ์และพัฒนาการเรียนรู้

ผกา สัตยธรรม (2544 : 57-59) กล่าวว่า ครูมีบทบาทที่ควรตระหนักดังนี้

1. ครูมีบทบาทในการพัฒนาคนและสร้างคน

ครูควรมีความรู้ลึกซึ้งในศาสตร์ของงานที่จะต้องสอน และมีคุณธรรมที่จะให้แก่นักเรียนทุกโอกาส รวมทั้งปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีต่อศิษย์ จึงเป็นการพัฒนาและสร้างคนที่มีคุณภาพ

2. บทบาทของครูในการสืบทอดและรักษาระเบียบประเพณีและวัฒนธรรมของชาติ

ครูจะต้องมีความรู้ความสามารถที่จะอบรมสั่งสอนและมีความสามารถในการถ่ายทอดประสบการณ์ต่างๆ ตลอดจนจัดหาประสบการณ์ที่ดี เพื่อปลูกฝังทัศนคติที่ดีงามและคุณค่าอันเป็นมรดกตกทอดจากบรรพบุรุษ ซึ่งเกี่ยวกับประเพณีและวัฒนธรรมให้แก่เยาวชนของชาติ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและซาบซึ้ง เห็นคุณค่าและความสำคัญของขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมของชาติ เพื่อเยาวชนจะได้เป็นกำลังสำคัญในการสืบทอดเจตนารมย์อันมีคุณค่ามิให้สูญหายไปจากวัฒนธรรมของชาติ

3. บทบาทในการเป็นผู้นำของสังคม

ครูต้องสามารถให้ความคิดเห็นและให้คำปรึกษาในเรื่องต่างๆ ได้ ขณะเดียวกันต้องเป็นผู้นำทางความประพฤติ เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดี มีคุณค่าแก่บุคคลในสังคมและประเทศชาติด้วย

ซึ่งมีความสอดคล้องกับคุณลักษณะของครูที่ดี เพื่อน ทองแก้ว (2546 : 46-47) ได้แปลความหมายของบทดอกสร้อยเกี่ยวกับครูไว้ดังนี้ คนเป็นครูนั้นมีหลักง่ายๆ 4 ข้อ คือ

1. ความรู้ดี คือความรู้จริงในความรู้ทั่วๆ ไปของโลก รู้ลึก รู้รอบ ในรายวิชาที่สอน

2. การปกครองชั้น คือการสร้างบรรยากาศทางการเรียนรู้ในห้องเรียนให้เกิดความเป็นกัลยาณมิตร ทำงานร่วมกันเป็นทีม ไม่ทะเลาะแ่งแย้งกัน หรืออู๋นวยจนไม่มีระเบียบวินัยในห้องเรียน สร้างวินัยให้เกิดขึ้นในห้องและนำไปใช้ที่บ้าน

3. การฝึกอบรม คือการให้ข้อคิด การดูแลเอาใจใส่ ตักเตือน สั่งสอนได้ทำในสิ่งที่ถูกต้อง สิ่งดีงาม เพื่อให้เป็นคนดีมีสัมมาคารวะและเป็นพลเมืองดีในอนาคต

4. ความประพฤติ คือตัวครูเอง จะต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างทั้งด้านความคิด การปฏิบัติ เป็นตัวอย่างที่ดีให้กับผู้เรียน จะไม่ทะเลาะเบาะแว้ง หรือใช้วาจาหยาบคายกันให้ผู้เรียนได้เห็น

อรุณ โปชนกุล (2545 : 42-43) กล่าวว่า นอกจากครูจะต้องทำการสอนแล้วครูควรมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

1. เป็นผู้ที่มีหลักธรรมสูง รู้จักคิด รู้จักทำ รู้จักวินัย และสรรหาความรู้ ความชำนาญใหม่ๆ
2. เป็นผู้ที่ทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาและเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ
3. เป็นผู้ที่มีความเป็นสหวิทยาการ รอบรู้วิทยาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิชาที่สอน
4. เป็นผู้ที่มีความรู้ทางด้านวิชาที่หลากหลายและได้มาตรฐาน
5. เป็นผู้ที่มีความสามารถใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างเต็มที่
6. เป็นผู้ที่สามารถสื่อสารได้อย่าง 2 ภาษา โดยเฉพาะภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
7. เป็นผู้ที่มีใจรักที่จะเป็นครู มีจรรยาบรรณ และเป็นแบบอย่างของคนรุ่นใหม่
8. เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับสังคมและวัฒนธรรมที่หลากหลายได้

ระดับคุณภาพของครู

หนังสือสำนักงาน กท. ส่วนที่ ๖๖๖ ที่ บท. 0809.4/ว 7 ลงวันที่ 20 มกราคม 2549 เรื่อง การดำเนินการประเมินวิทยฐานะพนักงานครูและบุคลากรทางการศึกษาเทศบาลและเมืองพัทยา ได้กำหนดตำแหน่งและตำแหน่งที่มีวิทยฐานะของพนักงานครูและบุคลากรทางการศึกษา เทศบาลและเมืองพัทยา ให้สอดคล้องกับบทบัญญัติในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 โดยที่คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีวิทยฐานะและเลื่อนวิทยฐานะเพื่อให้ครูได้ใช้เป็นแนวทางในการประเมินตนเอง และให้ผู้บริหารประเมินครูในด้านวินัย คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ และด้านคุณภาพการปฏิบัติงาน โดยกำหนดไว้ดังนี้

1. ผู้ช่วยครู
2. ครู
3. ครูชำนาญการ
4. ครูชำนาญการพิเศษ

5. ครูเชี่ยวชาญ

6. ครูเชี่ยวชาญพิเศษ

สรุปได้ว่า ความเป็นครู จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบที่สำคัญ หลายประการ เช่น มีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่สอนดี มีบุคลิกภาพดี มีความสามารถในการสอนดี และมีการพัฒนา คนทั้งในด้านมาตรฐานวิชาชีพ จรรยาบรรณวิชาชีพ และพัฒนาวิชาชีพอย่างเป็นระบบและ ต่อเนื่อง เป็นผู้นำทางการเรียนรู้และผู้นำทางวิชาการตลอดจนการเป็นสมาชิกที่ดีและเป็นแบบ อย่างของสังคม

ดังนั้น ครูควรพัฒนาตนเองด้านมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครูทั้ง 9 ด้าน คือ ด้านภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้าน จิตวิทยาสำหรับครู ด้านการวัดผลประเมินผลการศึกษา ด้านการบริหารจัดการในห้องเรียน ด้านการวิจัยทางการศึกษา ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ด้านความ เป็นครู เพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

ไชยยันต์ ไชยถาวร (2541 : 58-61) ได้ศึกษาความต้องการการพัฒนาครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า ครูมีความต้องการ พัฒนาทุกด้าน แต่ละด้านสรุปได้ดังนี้ ด้านจุดมุ่งหมายของการพัฒนา มีความต้องการมากที่สุด เพื่อพัฒนาตนเองให้เป็นคนทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ เพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ทักษะในการปฏิบัติงาน และให้สังคมเห็นว่าครูมีการพัฒนาตลอดเวลา ด้านความรู้และเนื้อหา ของการพัฒนา มีความต้องการความรู้มากเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ การใช้ห้องปฏิบัติการต่างๆ หลักสูตรการเรียนการสอนและการคิดการสอนแบบต่างๆ ด้านกิจกรรมของการพัฒนามีความ ต้องการมากเกี่ยวกับการส่งเสริมแหล่งค้นคว้า การศึกษาดูงานหรือทัศนศึกษา การฝึกอบรม การประชุมเชิงวิชาการ ส่วนด้านการ ติดตามผลการพัฒนาต้องการมาก ในการประเมินโดยใช้ เกณฑ์มาตรฐานประเมินจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและแฟ้มสะสมผลงาน

ผานิต มิ่งโมรา (2542 : 90-92) ได้ศึกษาความต้องการนิเทศการสอนของครู ภาษาอังกฤษในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อ เปรียบเทียบ ความต้องการนิเทศการสอนของครูภาษาอังกฤษ โดยจำแนกตามประสบการณ์ ในการสอนกลุ่มประชากรเป็นครูสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรม สามัญศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 194 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการสอบ ถาม ผลการวิจัย พบว่าครูมีความต้องการนิเทศการสอนด้านวัตถุประสงค์ และโครงสร้างหลัก สูตรด้านทักษะภาษาและเนื้อหาวิชา ด้านเทคนิควิธีสอนและการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน

ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการ วัดผลและประเมินผลโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้ง 5 ด้าน เมื่อเปรียบเทียบความต้องการนิเทศการสอนจำแนกตามประสบการณ์ในการสอน พบว่า มีความแตกต่างกันทุกด้าน

เสาวลักษณ์ มิฆเนตร (2542 : 65-67) ได้ศึกษาสภาพความต้องการในการพัฒนาบุคลากรของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอประสาท จังหวัดสุรินทร์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอประสาท จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 440 คน เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยเป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่น่าจะเป็นในการพัฒนาบุคลากร ผลการวิจัยพบว่า ทักษะด้านการสอน ทักษะในการปฏิบัติหน้าที่ของครูและด้านเจตคติในการปฏิบัติของครูมี การพัฒนาในระดับปานกลาง ด้านความรู้นอกเหนือจากรายวิชาในหลักสูตร ทักษะด้านการประเมินผลการเรียนการสอน ทักษะการใช้สื่อการสอน และด้านความรู้ในเนื้อหาวิชา มีการพัฒนาในระดับน้อยถึงปานกลาง ทักษะด้านคอมพิวเตอร์มีการพัฒนาในระดับน้อยที่สุด ส่วนความต้องการได้รับการพัฒนาของครูในทุกด้านอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ที่ครูต้องการในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับดังนี้ ทักษะการวิเคราะห์ผลการเรียนด้วยคอมพิวเตอร์ ทักษะการสื่อสารด้วยคอมพิวเตอร์ ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชา คอมพิวเตอร์และวิชาภาษาอังกฤษ ความรู้เกี่ยวกับหลักสถิติเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล ทักษะในการวิจัยในชั้นเรียน ทักษะการสร้างสื่อการสอนจาก เศษวัสดุเหลือใช้ ทักษะการเลือกนวัตกรรมในการสอน การจัดกิจกรรมให้ครูได้รับข่าวสารข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ทักษะการแก้ปัญหา และช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคล

ศรียรรณ สุนทรสถิตภาพร (2543 : 47-57) ได้ศึกษาความต้องการพัฒนาการสอนภาษาไทยของครูผู้สอนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอลี้ จังหวัดลำพูน พบว่า ความต้องการพัฒนาการเรียนการสอนด้านการเตรียมการสอน ครูต้องการเขียนแผนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอย่างมีความสุขและต้องการวิเคราะห์หลักสูตร รวมทั้งการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านวิธีการสอน ครูต้องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และพัฒนาวิธีการสอนให้เด็กเรียนรู้อย่างมีความสุข โดยจัดกิจกรรมทักษะ เพื่อพัฒนากระบวนการคิดและการแก้ปัญหา เช่น การใช้คำถาม การใช้เกม เพลง การเล่านิทาน

จุฑารัตน์ จันท์คำ (2545 :82-92) ได้ศึกษาความต้องการพัฒนาสมรรถภาพด้านการจัดการเรียนการสอนของครูประถมศึกษาในโรงเรียนพระหฤทัย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ครูต้องการพัฒนาในเรื่องของการเลือกวิธีการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาและระดับความสามารถของผู้เรียน ใช้วิธีการสอนให้สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และการเลือกวิธีการสอนของครู

สิริณา เมธธาธิป (2545 : 54-60) ได้ศึกษาความต้องการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนเอกชนระดับมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ครูมีความต้องการพัฒนาในด้านความรู้เกี่ยวกับวิชาเฉพาะที่สอน เทคนิคการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทักษะเกี่ยวกับการสร้างแรงจูงใจให้นักเรียน ตลอดจนความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต การเตรียมแผน การสอน และต้องการให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยเชิญวิทยากรมาบรรยายและการศึกษานอกสถานที่

เสาวลักษณ์ กรโกวิท (2546 : 44-53) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาตนเองของครูในโรงเรียนโกวิทธารงเชียงใหม่ ประชากรที่ใช้คือ ครูที่ปฏิบัติหน้าที่การสอนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 90 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามผลการศึกษา พบว่า ครูโรงเรียนโกวิทธารงเชียงใหม่ต้องการพัฒนาตนเองในเรื่องความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน การใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาประกอบวิธีสอน การพัฒนาผู้เรียนโดยการวิจัยในชั้นเรียน การจัดการสอนซ่อมเสริมเพื่อแก้ไขเด็กที่มีปัญหา การเขียนแผนการสอน โดยมีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ ด้านแนะนำ การวิเคราะห์หลักสูตร การศึกษาก่อนเขียนแผนภาพ การเขียนแผนภาพการสอนโดยใช้กิจกรรมนิเทศงาน วิธีการเขียนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม การเขียนแผนการสอนโดยบูรณาการหลักการและทฤษฎี วิธีการวัดและประเมินผลการเรียน การวางแผนการวัดและประเมินผลให้ตรงตามจุดประสงค์ ความรู้เกี่ยวกับการจัดและประเมินผลการเรียนและเทคนิคการสร้างแบบทดสอบมาตรฐาน

ลัดดา เจียมจุไร (2546 : 97-99) ได้ศึกษาความต้องการนิเทศภายในของครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในโรงเรียนเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 กลุ่มที่ 1 บางกอกน้อย พบว่า

1. การปฏิบัติการนิเทศภายในเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู ในโรงเรียนเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 กลุ่มที่ 1 บางกอกน้อย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. ความต้องการนิเทศภายในเกี่ยวกับ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยรวมมีความต้องการนิเทศภายในอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีความต้องการนิเทศภายในอยู่ในระดับมาก ในด้านการเตรียมการสอน ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลและด้านการวางแผนการสอน

3. ครูที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือต่ำกว่าปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี มีการปฏิบัติการนิเทศภายในเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่มีความต้องการนิเทศภายในเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไม่แตกต่างกัน

4. ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนแตกต่างกัน และอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่แตกต่างกันมีการปฏิบัติและความต้องการนิเทศภายในเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไม่แตกต่างกัน

มานิดา อังสุวิโรจน์กุล (2547 : 53-58) ได้ศึกษาความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาโท ด้านคอมพิวเตอร์ในสถานศึกษาของรัฐ เขตอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคล และสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของอาจารย์สอนคอมพิวเตอร์ กับความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาโทด้านคอมพิวเตอร์ พบว่าคุณลักษณะ ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส และสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ รายได้ วุฒิกการศึกษา และประสบการณ์ด้านการสอน มีความสัมพันธ์กับความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาโทด้านคอมพิวเตอร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.05 ส่วนคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ และสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ รายวิชาที่รับภาระ มีความสัมพันธ์กับความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาโทด้านคอมพิวเตอร์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.05 และสาเหตุของความไม่พร้อมในการศึกษาต่อระดับปริญญาโทด้านคอมพิวเตอร์ของอาจารย์สอนคอมพิวเตอร์ มีสาเหตุมาจากปัญหาทางการเงินมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.7 อาจารย์สอนคอมพิวเตอร์ต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาโท เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของตนเอง โดยใช้รายได้ส่วนตัวใช้จ่ายในการศึกษาต่อ พร้อมทั้งเลือกเรียนหลักสูตรนอกเวลาราชการมากที่สุด และเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาโทในประเทศ

ประมวล พุทธิพิฏฐกุล (2548 : 85-88) ทำการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาตนเองตามแนวจรรยาบรรณครูกับการปฏิบัติงานของพนักงานครูเทศบาลจังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า

1. การพัฒนาตนเองตามแนวจรรยาบรรณครูของพนักงานเทศบาลจังหวัดราชบุรี มีระดับการพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการพัฒนาตนเองตามแนวจรรยาบรรณครูในระดับมากทุกด้านตามลำดับดังนี้ ด้านบุคลิกภาพ ด้านวิสัยทัศน์ และด้านวิชาชีพ

2. การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ของพนักงานครูเทศบาลจังหวัดราชบุรีโดยรวมมีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน ตามลำดับดังนี้ การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน การปฏิบัติงานด้านความร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ และการปฏิบัติงานด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผลถาวรที่เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน ตามลำดับ และพบว่างานด้านการปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

3. การพัฒนาตนเองตามแนวจรรยาบรรณของพนักงานครูเทศบาล จังหวัดราชบุรี มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

งานวิจัยต่างประเทศ

โดเฮตี (Doherty. 1998 : 128) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพสำหรับครูชาวบอสตันในโปรแกรมโรงเรียนเพื่อการอาชีพ พบว่า ลักษณะสำคัญของการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาโรงเรียนต้องมีการหลอมรวมและประสานกันระหว่างงานวิชาการและการพัฒนาอาชีพ ครูจะไม่ประสบผลสำเร็จ จากการเปลี่ยนแปลงนี้ได้ ถ้าไม่พัฒนาวิชาชีพอย่างพอเพียงและเหมาะสม ครูส่วนใหญ่ ใน บอสตันยังมีความวิตกกังวลในการพัฒนาวิชาชีพที่จำกัดเฉพาะกิจกรรมที่โรงเรียนกำหนดขึ้น ครูแสดงออกถึงความต้องการที่หลากหลายในกิจกรรมการพัฒนาตามความสนใจของตนเอง

วินเดล (Windle. 1998 : 352) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการประเมินผลทักษะความรู้ความสามารถและความต้องการการพัฒนาความชำนาญการที่ก้าวหน้าของผู้บริหารส่วนกลางกิจการนักศึกษา พบว่า ผู้บริหารในส่วนกลางประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเองอยู่ในระดับสูง ในขณะที่ผู้ใต้บังคับบัญชาประเมินตนเองอยู่ในระดับกลาง จากการเปรียบเทียบสรุปได้ว่า ผู้บริหารในส่วนกลางต้องการความก้าวหน้าโดยการพัฒนาทักษะด้านต่างๆ มากกว่าผู้ใต้บังคับบัญชา

กรูเทนเบเลอร์ (Grootenboer. 2005 : online) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาตนเองของอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ โดยการใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยมีอาจารย์ที่รับผิดชอบหลักสูตร วิทยาศาสตร์ที่มีประสบการณ์ในวิชาชีพโดยเฉลี่ย 24 ปี (ระหว่าง 5 – 26 ปี) ประกอบด้วยอาจารย์ที่รับผิดชอบในฐานะหัวหน้าแผนกคณิตศาสตร์ของโรงเรียน และผู้มีส่วนร่วมอีก 2 คน สรุปผลการพัฒนาตนเองของผู้เชี่ยวชาญให้ประสบผลสำเร็จ เป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายยอมรับการดูแลเอาใจใส่ผู้เรียน และสิ่งที่ประสบผลคือ การนิเทศ (เยี่ยมชม) และการสังเกตกันและกัน ปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ การวิเคราะห์หาจุดอ่อน จุดแข็งของผู้มีส่วนร่วม กระบวนการพัฒนาตนเองของผู้เชี่ยวชาญ ต้องแสดงกลยุทธ์และประกาศให้คนอื่นส่วนใหญ่ดำเนินการต่อ เป็นการปรับปรุงพัฒนา ก่อกำเนิดความรู้และความชำนาญในวงการศึกษา และการสอนแก้ปัญหาจากข้อมูลที่ค้นพบด้วยตนเอง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ครูส่วนใหญ่มีความต้องการพัฒนาตนเองในด้านคอมพิวเตอร์ การใช้ห้องปฏิบัติการต่างๆ การติดตามผลและการประเมินผลโดยใช้เกณฑ์มาตรฐานประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแฟ้มสะสมผลงาน การนิเทศการสอนภาษาอังกฤษ ในด้านโครงสร้างหลักสูตร เนื้อหา การจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ และการวัดผล การใช้คอมพิวเตอร์วิเคราะห์ผลการเรียน สถิติเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล ทักษะการสื่อสารด้วยคอมพิวเตอร์ การวิเคราะห์หลักสูตร การบริหารหลักสูตร การวัดผลและประเมินผล การศึกษา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การวิจัยในชั้นเรียน การใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสารและสืบค้นสารสนเทศ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อพัฒนากระบวนการคิดและแก้ปัญหา ตลอดจนการนิเทศการจัด
การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ต้องการศึกษาแหล่งค้นคว้า ศึกษาดูงาน ฝึกอบรม
ประชุมวิชาการและศึกษาต่อในระดับปริญญาโทเพื่อปรับปรุงและพัฒนา ตนเองให้มีความรู้
และทักษะในการปฏิบัติงาน เป็นครูที่ทันสมัยทันต่อเหตุการณ์ และการที่ครูจะพัฒนาตนเองให้
เป็นครูที่มีคุณภาพได้นั้น ครูต้องมีความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครู ด้านภาษาและเทคโนโลยี
สำหรับครู การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ จิตวิทยาสำหรับครู การวัดและประเมินผล
การศึกษา การบริหารจัดการในห้องเรียน การวิจัยทางการศึกษา นวัตกรรมและเทคโนโลยี
ทางการศึกษา ความเป็นครู สามารถปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองด้านมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครูในสังกัดเทศบาลเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก จากแบบสอบถามและการสนทนากลุ่มและศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของครูกับความต้องการพัฒนาตนเองด้านมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครู โดยมีรายละเอียดของการศึกษาดังต่อไปนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง เป็นครูในสังกัดเทศบาลเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ปีการศึกษา 2548 จำนวน 3 โรงเรียน จำนวน 95 คน ได้แก่ โรงเรียนเทศบาล 1 วัดศรีเมือง จำนวน 65 คน โรงเรียนเทศบาล 2 บ้านตลาดเก่า จำนวน 15 คน โรงเรียนเทศบาล 3 บ้านตำบูลุศิริ จำนวน 15 คน ที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม และจากผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 5 คน ครูจำนวน 10 คน ที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือชุดที่ 1

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานและการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความต้องการพัฒนาตนเองด้านมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครู 9 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู 2) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 3) ด้านการจัดการเรียนรู้ 4) ด้านจิตวิทยาสำหรับครู 5) ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา 6) ด้านการบริหารจัดการในห้องเรียน 7) ด้านการวิจัย

การศึกษา 8) ด้านนวัตกรรม และเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา 9) ด้านความเป็นครูแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

เครื่องมือชุดที่ 2

เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการจัดกลุ่มสนทนา (Focus Group Discussion) เป็นแบบบันทึกผลการประชุม ตามหัวข้อ เรื่อง ความต้องการพัฒนาตนเองด้านมาตรฐานความรู้ตาม มาตรฐานวิชาชีพครู 9 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู 2) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 3) ด้านการจัดการเรียนรู้ 4) ด้านจิตวิทยาสำหรับครู 5) ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา 6) ด้านการบริหารจัดการในห้องเรียน 7) ด้านการวิจัยการศึกษา 8) ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา 9) ด้านความเป็นครู

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือชุดที่ 1

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา
2. ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแบบสอบถามที่ดี และถูกต้องจากเอกสาร ตำราที่เกี่ยวข้อง
3. สร้างแบบสอบถามความต้องการพัฒนาตนเองด้านมาตรฐานด้านความรู้ตามมาตรฐาน วิชาชีพครู 9 ด้าน
4. ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และผู้วิจัยได้แก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ
5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขไปแล้วตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อความเห็นชอบ และนำไปทดลองใช้ (Try out) กับครูในสังกัดเทศบาลเมืองปราชญ์บุรี จำนวน 50 คน และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach) (วรรณรัตน์ อึ้งสุประเสริฐ. 2543 : 248) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 97.80
6. จัดทำแบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์ นำไปใช้เป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือชุดที่ 2

สร้างแบบบันทึกข้อมูลในการสนทนากลุ่มจากความต้องการพัฒนาตนเองด้านมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครู 9 ด้าน แล้วนำไปขอความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอความร่วมมือไปยังโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ในการตอบแบบสอบถาม การวิจัยในครั้งนี้
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม พร้อมหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒไปถึงนายกเทศมนตรีในสังกัดเทศบาลเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและจัดสนทนากลุ่ม
3. ผู้วิจัยนำส่งแบบสอบถามด้วยตนเองและนัดเวลารับแบบสอบถามคืน
4. ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามคืนจากโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครนายก จังหวัดนครนายกด้วยตนเอง ได้คืน จำนวน 100 ชุด นับเป็นร้อยละ 100
5. จัดสนทนากลุ่มและบันทึกผลการสนทนากลุ่ม โดยการอัดแถบเสียงและมีผู้ช่วยวิจัยบันทึก การสนทนาลงในแบบบันทึกข้อมูล

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การจัดกระทำข้อมูล
 - 1.1 ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วน และความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ที่ได้รับคืนกลับมาทั้งหมด
 - 1.2 นำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนน และให้ค่าน้ำหนักของคำตอบตามที่กำหนดไว้และนำข้อมูลทั้งหมดไปวิเคราะห์ประมวลผลทางสถิติ
2. การวิเคราะห์ข้อมูล
 - 2.1 ดำเนินการวิเคราะห์ โดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ซึ่งคำนวณโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/ for Windows (Statistical Package for Social Sciences) โดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ตอน ดังนี้
 - ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ โดย นำข้อคำถามตอนที่ 1 มาหาค่าความถี่และหาค่าร้อยละ นำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย
 - ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาตนเองตามมาตรฐานความรู้ ของครูในโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองนครนายก โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าความเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษาแต่ละด้านกับความต้องการพัฒนาตนเองด้านมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครู

2.2 เกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) กำหนดเป็นหลักเกณฑ์เพื่อแปลความหมาย ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง ความต้องการพัฒนาตนเองที่ปรากฏออกมาให้เห็นมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง ความต้องการพัฒนาตนเองที่ปรากฏออกมาให้เห็นมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง ความต้องการพัฒนาตนเองที่ปรากฏออกมาให้เห็นปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง ความต้องการพัฒนาตนเองที่ปรากฏออกมาให้เห็นน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง ความต้องการพัฒนาตนเองที่ปรากฏออกมาให้เห็นน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลจากการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ประกอบด้วยข้อมูลต่อไปนี้

1) ด้านภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู 2) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 3) ด้านการจัดการเรียนรู้ 4) ด้านจิตวิทยาสำหรับครู 5) ด้านการวัดผลและประเมินผลการศึกษา 6) ด้านการบริหารจัดการในห้องเรียน 7) ด้านการวิจัยการศึกษา 8) ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา 9) ด้านความเป็นครู โดยการนำแบบบันทึกข้อมูล ที่ได้จากการสนทนากลุ่มมาหาข้อสรุป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือ

การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา

(α -Coefficient) ของ Cronbach

2. สถิติพื้นฐาน

2.1 ร้อยละ (Percentage)

2.2 คะแนนเฉลี่ย (Mean)

2.3 ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน

สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple Correlation)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษา เรื่อง ความต้องการพัฒนาตนเองด้านมาตรฐานความรู้ ตามมาตรฐานวิชาชีพ ครูสังกัดเทศบาลเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล และการแปลผลตามลำดับ ดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

n .	= จำนวนครู
$\overline{X}$	= ค่าเฉลี่ย
S.D.	= ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
R^2	= ค่าสหสัมพันธ์

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความต้องการพัฒนาตนเองด้านมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครู

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของครูกับความต้องการพัฒนาตนเองด้านมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครู

ตอนที่ 4 วิเคราะห์เนื้อหาจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาและกลุ่มครูปฏิบัติการสอน

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามของครูในสังกัดเทศบาลเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงานและการปฏิบัติการสอน

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามคุณลักษณะของครู

คุณลักษณะของครู	ความถี่ (N=95)	ร้อยละ
1. อายุ		
1.1 20-39 ปี	28	29.50
1.2 40 ปีขึ้นไป	67	70.50
รวม	95	100.00
2. ระดับการศึกษา		
2.1 ระดับปริญญาตรี	88	92.60
2.2 สูงกว่าปริญญาตรี	7	7.40
รวม	95	100.00
3. ประสบการณ์ทำงาน		
3.1 ตั้งแต่ 1-10 ปี	38	40.00
3.2 ตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป	57	60.00
รวม	95	100.00
4. การปฏิบัติการสอน		
4.1 สอนตรงตามสาขาวิชาที่จบการศึกษา	56	58.95
4.2 สอนไม่ตรงตามสาขาวิชาที่จบการศึกษา	39	41.05
รวม	95	100.00

จากตาราง 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 95 คน ส่วนใหญ่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 70.50 มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 92.60 มีประสบการณ์ทำงาน 11 ปีขึ้นไป จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 ปฏิบัติการสอนตรงตามวิชาที่จบการศึกษา จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 58.95

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความต้องการพัฒนาตนเองด้านมาตรฐานความรู้ตาม
มาตรฐานวิชาชีพครู ในสังกัดเทศบาลเมืองนครนายก จำแนกโดยรวม รายด้านและรายข้อ
ผลปรากฏดังตาราง 3 - 12

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการพัฒนาตนเอง
ด้านมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครู โดยรวม 9 ด้าน (N=95)

ด้านมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครู	$\bar{X}$	S.D	ระดับความต้องการ
ด้านภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู	3.60	.65	มาก
ด้านการพัฒนาหลักสูตร	3.77	.70	มาก
ด้านการจัดการเรียนรู้	3.86	.63	มาก
ด้านจิตวิทยาสำหรับครู	3.86	.66	มาก
ด้านการวัดผลและประเมินผลการศึกษา	3.97	.69	มาก
ด้านการบริหารจัดการในห้องเรียน	3.92	.56	มาก
ด้านการวิจัยการศึกษา	3.85	.72	มาก
ด้านด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ ทางการศึกษา	3.86	.67	มาก
ด้านความเป็นครู	3.30	.49	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.77	.64	มาก

จากตาราง 2 แสดงว่า ครูในสังกัดเทศบาลเมืองนครนายกมีความต้องการพัฒนา
ตนเอง ด้านมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครู ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$,
S.D = 0.64) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากเกือบทุกด้าน ยกเว้นด้าน
ความเป็นครู ($\bar{X} = 3.30$, S.D. = 0.49) อยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการพัฒนาตนเอง ด้านภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู โดยรวมและรายข้อ (N=95)

ด้านภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู	$\bar{X}$	S.D	ระดับความต้องการ
ความรู้ความเข้าใจภาษาไทย	3.91	0.67	มาก
ความรู้ความเข้าใจภาษาอังกฤษ	3.54	0.81	มาก
ความรู้ความเข้าใจภาษาต่างประเทศอื่นๆ	2.94	1.08	ปานกลาง
การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา	3.77	0.86	มาก
การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารและสืบค้นข้อมูล	3.83	0.75	มาก
รวมเฉลี่ย	3.62	0.65	มาก

จากตาราง 3 แสดงว่า ครูในสังกัดเทศบาลเมืองนครนายกมีความต้องการพัฒนาตนเองด้านภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = 0.65) ยกเว้นความรู้ความเข้าใจภาษาต่างประเทศอื่นๆ ($\bar{X} = 2.94$, S.D. = 1.08) อยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการพัฒนาตนเองด้านการพัฒนาหลักสูตร โดยรวมและรายข้อ (N=95)

ด้านการพัฒนาหลักสูตร	$\bar{X}$	S.D	ระดับความต้องการ
ความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	3.75	0.79	มาก
การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดทำหลักสูตร	3.71	0.86	มาก
การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา	3.73	0.79	มาก
ประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา	3.86	0.77	มาก
การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	3.83	0.75	มาก
รวมเฉลี่ย	3.77	0.79	มาก

จากตาราง 4 แสดงว่า ครูในสังกัดเทศบาลเมืองนครนายก มีความต้องการพัฒนาตนเองด้านการพัฒนาหลักสูตร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 0.79) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.77) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.75) ความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.79) การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 0.79) การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดทำหลักสูตร ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.86)

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการพัฒนาตนเองด้านการจัดการเรียนรู้ โดยรวมและรายข้อ (N=95)

ด้านการจัดการเรียนรู้	$\bar{X}$	S.D	ระดับความต้องการ
ทฤษฎีการเรียนรู้	3.69	0.76	มาก
หลักการจัดการเรียนรู้	3.85	0.70	มาก
แนวทางจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.00	0.71	มาก
รูปแบบและวิธีจัดการเรียนรู้	3.84	0.70	มาก
การบูรณาการการเรียนรู้แบบเรียนรวม	3.92	0.71	มาก
รวมเฉลี่ย	3.86	0.63	มาก

จากตาราง 5 แสดงว่า ครูในสังกัดเทศบาลเมืองนครนายก มีความต้องการพัฒนาตนเองด้านการจัดการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.63) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ แนวทางจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.71) การบูรณาการการเรียนรู้แบบเรียนรวม ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.71) หลักการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.70) รูปแบบและวิธีจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.70) ทฤษฎีการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = 0.76)

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการพัฒนาตนเอง ด้านจิตวิทยาสำหรับครู โดยรวมและรายข้อ (N=95)

ด้านจิตวิทยาสำหรับครู	$\bar{X}$	S.D	ระดับความต้องการ
หลักการและแนวคิดด้านจิตวิทยา	3.87	0.69	มาก
จิตวิทยาพัฒนาการ	3.82	0.70	มาก
จิตวิทยาการเรียนรู้	3.83	0.68	มาก
จิตวิทยาการศึกษา	3.84	0.75	มาก
การนำจิตวิทยาไปใช้ในการจัดการศึกษา	3.95	0.73	มาก
รวมเฉลี่ย	3.86	0.66	มาก

จากตาราง 6 แสดงว่า ครูในสังกัดเทศบาลเมืองนครนายก มีความต้องการพัฒนาตนเอง ด้านจิตวิทยาสำหรับครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.66) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การนำจิตวิทยาไปใช้ในการจัดการศึกษา ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.73) หลักการและแนวคิดด้านจิตวิทยา ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.69) จิตวิทยาการศึกษา ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.75) จิตวิทยาการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.68) จิตวิทยาพัฒนาการ ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.70)

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการพัฒนาตนเองด้านการวัดผลและประเมินผลการศึกษา โดยรวมและรายข้อ (N=95)

ด้านการวัดผลและประเมินผลการศึกษา	$\bar{X}$	S.D	ระดับความต้องการ
จุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผล	3.97	0.74	มาก
หลักการวัดผลและประเมินผล	3.96	0.77	มาก
การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรขั้นพื้นฐาน	3.98	0.77	มาก
การประเมินผลตามสภาพจริง	4.00	0.74	มาก
การประเมินผลจากแฟ้มสะสมงาน	3.93	0.73	มาก
รวมเฉลี่ย	3.96	0.66	มาก

จากตาราง 7 แสดงว่า ครูในสังกัดเทศบาลเมืองนครนายก มีความต้องการพัฒนาตนเองด้านการวัดผลและประเมินผลการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.66) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือการประเมินผลตามสภาพจริง ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.74) การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรขั้นพื้นฐาน ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.77) จุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผล ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.74) หลักการวัดผลและประเมินผล ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.77) การประเมินผลจากแฟ้มสะสมงาน ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.73)

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการพัฒนาตนเองด้าน
การบริหารจัดการในห้องเรียน โดยรวมและรายข้อ (N=95)

ด้านการบริหารจัดการในห้องเรียน	$\bar{X}$	S.D	ระดับความ ต้องการ
การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักเรียน	3.97	0.64	มาก
ภาวะผู้นำของครู	3.88	0.65	มาก
การจัดการในห้องเรียน	3.91	0.65	มาก
การจัดโครงการและกิจกรรมเพื่อการพัฒนา	3.93	0.69	มาก
การจัดระบบงานสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ	3.92	0.66	มาก
รวมเฉลี่ย	3.92	0.56	มาก

จากตาราง 8 แสดงว่า ครูในสังกัดเทศบาลเมืองนครนายก มีความต้องการพัฒนาตนเองด้านการบริหารจัดการในห้องเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.56) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักเรียน ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.64) การจัดโครงการและกิจกรรมเพื่อการพัฒนา ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.69) การจัดระบบงานสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.66) การจัดการในห้องเรียน ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.65) ภาวะผู้นำของครู ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.65)

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการพัฒนาตนเอง ด้านการวิจัยการศึกษา โดยรวมและรายข้อ (N=95)

ด้านการวิจัยการศึกษา	$\bar{X}$	S.D	ระดับความต้องการ
การออกแบบการวิจัย	3.76	0.74	มาก
กระบวนการวิจัย	3.82	0.81	มาก
การวิจัยในชั้นเรียน	3.88	0.84	มาก
การนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้	3.88	0.78	มาก
การค้นคว้าศึกษางานวิจัย	3.88	0.77	มาก
รวมเฉลี่ย	3.84	0.73	มาก

จากตาราง 9 แสดงว่า ครูในสังกัดเทศบาลเมืองนครนายก มีความต้องการพัฒนาตนเองด้านการวิจัยในห้องเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.73) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การวิจัยในชั้นเรียน ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.84) การนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ ($\bar{X} = 3.88$, S.D.=0.78) กระบวนการวิจัย ($\bar{X} = 3.82$,S.D.=0.81) การค้นคว้าศึกษางานวิจัย ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.77) การออกแบบการวิจัย ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = 0.74)

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการพัฒนาตนเอง
ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา โดยรวมและรายข้อ (N=95)

ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา	$\bar{X}$	S.D	ระดับความต้องการ
การออกแบบ การสร้างนวัตกรรมและ เทคโนโลยี สาสนเทศทางการศึกษา	3.84	0.78	มาก
การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการเรียนการสอน	3.91	0.76	มาก
การประเมินผลการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา	3.85	0.74	มาก
การปรับปรุงนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ	3.85	0.74	มาก
สามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย	3.93	0.67	มาก
รวมเฉลี่ย	3.87	0.67	มาก

จากตาราง 10 แสดงว่า ครูในสังกัดเทศบาลเมืองนครนายก มีความต้องการพัฒนาตนเองด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ ทางการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 0.87$, S.D. = 0.67) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ สามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.67) การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.76) การประเมินผลการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.74) การปรับปรุงนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.74) การออกแบบการสร้างนวัตกรรมและ เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.78)

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการพัฒนาตนเอง
ด้านความเป็นครู โดยรวมและรายข้อ (N=95)

ด้านความเป็นครู	$\bar{X}$	S.D	ระดับความต้องการ
มาตรฐานวิชาชีพครู	4.11	0.72	มาก
จรรยาบรรณวิชาชีพครู	4.06	0.70	มาก
การพัฒนาวิชาชีพ	4.12	0.68	มาก
คุณลักษณะของครูที่ดี	4.07	0.64	มาก
การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และผู้นำทางวิชาการ	4.05	0.71	มาก
รวมเฉลี่ย	4.08	0.69	มาก

จากตาราง 11 แสดงว่า ครูในสังกัดเทศบาลเมืองนครนายก มีความต้องการพัฒนาตนเองด้านความเป็นครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.69) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ การพัฒนาวิชาชีพ ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.68) มาตรฐานวิชาชีพครู ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.72) คุณลักษณะของครูที่ดี ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.64) จรรยาบรรณวิชาชีพครู ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.70) การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และผู้นำทางวิชาการ ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.71)

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์คุณลักษณะของครู ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน การปฏิบัติการสอน กับ ความต้องการพัฒนาตนเองด้านมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครู โดยรวมผลปรากฏดังตารางที่ 12

ตาราง 12 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคุณลักษณะของครูกับความต้องการพัฒนาตนเองด้านมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครู

คุณลักษณะของครู	b	β	SE.b	t
อายุ	.065	.057	.194	.38
ระดับการศึกษา	.072	-.036	.219	-.329
ประสบการณ์ทำงาน	.187	.176	.207	.903
การปฏิบัติการสอน	-.198	-.188	.155	-1.280
A = 3.707		R = 1.76	$R^2 = 0.31$	Adjusted F = .723
$R^2 = -.012$				

จากตาราง 12 ผลการวิเคราะห์พบว่า อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน การปฏิบัติการสอนร่วมกันมีความสัมพันธ์กับ ความต้องการพัฒนาตนเองด้านมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครูร่วมกันร้อยละ 3.1 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ความต้องการพัฒนาตนเองด้านมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพ จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยแยกเป็นกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 5 คนและกลุ่มครูผู้ปฏิบัติการสอนจำนวน 10 คน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังนี้

กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา

ด้านภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู พบว่าโดยรวมแล้ว ผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 5 คนมีความต้องการให้มีการจัดอบรมเพื่อฟื้นฟูทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษและภาษาจีน ให้มีการฝึกทักษะด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน เพื่อให้ครูได้ใช้องค์ความรู้ที่ได้รับจากการฝึกทักษะ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ไปใช้ในการสื่อสารให้นักเรียนเข้าใจ และสามารถใช้ภาษาเพื่อการสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตได้สำหรับด้านเทคโนโลยี ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 3 คน ต้องการให้มีการจัดฝึกอบรมการสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตให้กับครูทุกคน ปีละ 1-2 ครั้ง และให้เทศบาลจัดสรรงบประมาณในการจัดซื้อและซ่อมแซมคอมพิวเตอร์เพิ่มให้มากขึ้นในทุกโรงเรียนในสังกัด ทั้งนี้เพื่อให้เกิด การเรียนรู้การฝึกทักษะในการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างทั่วถึง นอกเหนือจากในชั้นเรียน

ด้านการพัฒนาหลักสูตร พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 3 คน ต้องการให้ศึกษานิเทศก์ออกนิเทศติดตามและประเมินผลตลอดจนให้ข้อเสนอแนะแก่ครูผู้สอน ในเรื่องของการจัดทำ หลักสูตรสถานศึกษา การบริหารหลักสูตร การประเมินผลหลักสูตร การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดทำหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร สำหรับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารจำนวน 2 คนได้เสนอให้กองการศึกษาเทศบาลเมืองนครนายกจัดทำทะเบียน ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อโรงเรียนจะได้มีข้อมูลในการจัดทำหลักสูตร และให้มีการเชิญคณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น

ด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 5 คนมีความต้องการให้มีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการวิธีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายและเน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง ต้องการให้มีการจัดสรรงบประมาณเพิ่มในการพัฒนาบุคลากรครูให้มากขึ้นและให้มีการนิเทศติดตามประเมินผลการสอน

ด้านจิตวิทยาสำหรับครู พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 4 คน มีความต้องการให้มีการจัดอบรมเพื่อฟื้นฟูความรู้ด้านจิตวิทยาและสามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ด้านการวัดผลและประเมินการศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 5 คนมีความต้องการให้มีการจัดอบรมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจตระหนักถึงความสำคัญในการวัดผลประเมินผลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และหลักการวัดผลประเมินผล

ด้านการบริหารจัดการในห้องเรียน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 3 คน มีความต้องการให้ครูพัฒนาด้านภาวะผู้นำให้มากขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 5 คน มีความต้องการให้เทศบาลสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมในการจัดกิจกรรมหรือโครงการเพื่อพัฒนาผู้เรียน และสนับสนุนงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุ ครุภัณฑ์ที่ทันสมัยให้มากขึ้น เพื่อส่งเสริมให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและให้กองการศึกษาจัดอบรมระบบสารสนเทศให้กับครูทุกคน เพื่อสะดวกในการนำข้อมูลมาใช้ในการจัดการศึกษา

ด้านการวิจัยการศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 2 คน มีความต้องการให้กองการศึกษาจัดการอบรมวิจัยในชั้นเรียนเชิงปฏิบัติการและผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 5 คน ต้องการให้มีการนิเทศติดตามตลอดจน หมายตราบการที่จะส่งเสริมให้ครูทำวิจัยมากขึ้นและนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน

ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 5 คน มีความต้องการให้มีการอบรมการออกแบบ การสร้าง การนำไปใช้ และการประเมินผลนวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษาและให้เทศบาลสนับสนุนงบประมาณเพื่อสร้างแรงจูงใจในการออกแบบการสร้างนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ให้ครูนำไปใช้ในการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น

ด้านความเป็นครู พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 5 คน ต้องการให้ครูมีการพัฒนาวิชาชีพอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องเพื่อให้ครูมีความรู้ มีความสามารถ ทนต่อการเปลี่ยนแปลง และให้เทศบาลจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาบุคลากรให้มากขึ้น เพื่อครูจะได้พัฒนาตนเองได้มากขึ้นและทั่วถึง

กลุ่มครูปฏิบัติการสอน

ด้านภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู ด้านการใช้ภาษาไทยครูยังใช้ภาษาไม่ถูกต้องตามวัฒนธรรมทั้งด้านการพูดและการเขียน ครูจำนวน 3 คน ต้องการได้รับการพัฒนาการฝึกทักษะการพูด การอ่านและการเขียน ครูจำนวน 10 คน ต้องการได้รับการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ ทั้งด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน เพื่อให้ครูมีทักษะพื้นฐานในการสื่อสารและการสืบค้น ควรจัดให้มีการอบรมการสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตให้แก่ครูทุกคน

ด้านการพัฒนาหลักสูตร พบว่า ครูจำนวน 6 คน ต้องการให้มีการนิเทศ ติดตามผลการสอน และให้มีการบันทึกหลังสอน จัดให้มีการประเมินผลการสอน และครูจำนวน 5 คน ต้องการให้คณะกรรมการส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการมีบทบาทมากขึ้นในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่า ครูจำนวน 10 คนมีความต้องการความรู้วิธีการสอนที่หลากหลาย การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotation : EQ) ให้มากขึ้น

ต้องการให้มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ วิธีการสอนแบบต่างๆ และให้มีการนิเทศติดตามผล การสอน

ด้านจิตวิทยาการศึกษา พบว่า ครูจำนวน 7 คน มีความต้องการความรู้ทางจิตวิทยา เพื่อเข้าใจเด็กได้มากขึ้น และสามารถชี้แนะเสริมเพื่อให้การสอนเกิดผลดีกับเด็กแต่ละคน

ด้านการวัดผลและประเมินผลการศึกษา พบว่า ครูจำนวน 10 คน ต้องการให้มีการ จัดอบรมการวัดผลและประเมินผล การวิเคราะห์ข้อสอบ เนื่องจากครูส่วนใหญ่ยังยึดติดกับ การประเมินโดยใช้แบบทดสอบ การประเมินยังไม่ค่อยมีวิธีการที่หลากหลาย และขาดการนำ ผลการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กให้มีประสิทธิ ภาพมากขึ้น ครูต้องการให้จัดอบรม และนิเทศติดตามผล

ด้านการบริหารจัดการในห้องเรียน พบว่า ครูจำนวน 8 คน ต้องการให้มีการนิเทศ ในด้านการใช้จิตวิทยาเพื่อปรับปรุงพฤติกรรมเด็ก และการจัดกิจกรรมหรือโครงการเพื่อพัฒนา เด็ก

ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา พบว่า ครูจำนวน 10 คน ต้องการพัฒนาการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพิ่มเติม

ด้านความเป็นครู พบว่า ครู จำนวน 10 คน ต้องการได้รับการพัฒนาอย่างเป็น ระบบในเรื่องโดยต่อเนื่องตามมาตรฐานวิชาชีพครู เพื่อให้ตนเองพัฒนาไปสู่ครูมืออาชีพ และ ต้องการได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาบุคลากรเพิ่มมากขึ้น

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองตามมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครูสังกัดเทศบาลเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก สรุปได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. กลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สรุปผลการวิจัย
6. อภิปรายผล
7. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการพัฒนาตนเอง ด้านความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครูในสังกัดเทศบาลเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ใน 9 ด้านคือ
 - 1.1 ภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู
 - 1.2 การพัฒนาหลักสูตร
 - 1.3 การจัดการเรียนรู้
 - 1.4 จิตวิทยาสำหรับครู
 - 1.5 การวัดและประเมินผลการศึกษา
 - 1.6 การบริหารจัดการในห้องเรียน
 - 1.7 การวิจัยการศึกษา
 - 1.8 นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา
 - 1.9 ความเป็นครู
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของครูกับความต้องการพัฒนาตนเองด้านมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครู
3. เพื่อศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองด้านมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครู โดยการสนทนากลุ่มจากกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาและกลุ่มครูปฏิบัติการสอน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง เป็นครูในสังกัดเทศบาลเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ปีการศึกษา 2548 จำนวน 3 โรงเรียน จำนวน 95 คน ได้แก่ โรงเรียนเทศบาล 1 วัดศรีเมือง จำนวน 65 คน โรงเรียนเทศบาล 2 บ้านตลาดเก่า จำนวน 15 คน โรงเรียนเทศบาล 3 บ้านตำบลภูศิริ จำนวน 15 คน ที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม และจากผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 5 คน ครูจำนวน 10 คน ที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือชุดที่ 1

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานและการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความต้องการพัฒนาตนเองด้านมาตรฐานความรู้ของครู 9 ด้าน มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

เครื่องมือชุดที่ 2

เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการจัดกลุ่มสนทนา (Focus Group Discussion) เป็นแบบบันทึกผลการประชุม ตามหัวข้อ เรื่อง ความต้องการพัฒนาตนเองด้านมาตรฐานความรู้ตาม มาตรฐานวิชาชีพครู 9 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู 2) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 3) ด้านการจัดการเรียนรู้ 4) ด้านจิตวิทยาสำหรับครู 5) ด้านการวัดและประเมินผล การศึกษา 6) ด้านการบริหารจัดการในห้องเรียน 7) ด้านการวิจัยการศึกษา 8) ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา 9) ด้านความเป็นครู

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยโดยคำนวณหาค่าสถิติ ดังนี้

ดำเนินการวิเคราะห์ โดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ซึ่งคำนวณโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/ for Windows โดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยนำข้อคำถามตอนที่ 1 มาหาค่าความถี่และหาค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองตามมาตรฐานความรู้ ของครูในโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองนครนายก โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของครูกับความต้องการพัฒนาตนเองด้านมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครู

ตอนที่ 4 ข้อมูลจากการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้บริหารและกลุ่มครูปฏิบัติการสอน โดยใช้การวิเคราะห์ เนื้อหา (Content Analysis) ประกอบด้วยข้อมูลต่อไปนี้ 1) ด้านภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู 2) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 3) ด้านการจัดการเรียนรู้ 4) ด้านจิตวิทยาสำหรับครู 5) ด้านการวัดและประเมินผลทางการศึกษา 6) ด้านการบริหารจัดการในห้องเรียน 7) ด้านการวิจัยทางการศึกษา 8) ด้านนวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา 9) ด้านความเป็นครู โดยการบันทึกแถบเสียงและผู้ช่วยวิจัยบันทึกข้อมูล

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

จากการศึกษาสภาพด้านตัวแปรที่ศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองด้านมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครู สังกัดเทศบาลเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. คุณลักษณะของครูสังกัดเทศบาลเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ส่วนใหญ่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 70.50 มีการศึกษา ระดับปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 92.60 มีประสบการณ์ทำงานตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 60.00 มีการปฏิบัติการสอนตรงตามสาขาวิชาที่จบการศึกษาคิดเป็นร้อยละ 58.95

2. ปัจจัยด้านความต้องการพัฒนาตนเองด้านมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครู พบว่าครูมีความต้องการพัฒนาตนเองโดยรวมอยู่ในระดับมากใน 8 ด้าน คือ การวัดผล ประเมินผลการศึกษา ด้านการบริหารจัดการในห้องเรียน ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา ด้านจิตวิทยาสำหรับครู ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการวิจัยการศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู ส่วนด้านความเป็นครู อยู่ในระดับปานกลาง

3. ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของครูและความต้องการพัฒนาตนเองด้านมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครู สังกัดเทศบาลเมืองนครนายก พบว่า อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และการปฏิบัติการสอนของครูในสังกัดเทศบาลเมืองนครนายก ไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการพัฒนาตนเองด้านมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครู

4. ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน และกลุ่มครูปฏิบัติการสอน 10 คน พบว่า

4.1 ด้านภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 5 คน และครูจำนวน 10 คน มีความเห็นสอดคล้องกันคือมีความต้องการให้มีการจัดอบรมเพื่อฟื้นฟูทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษและภาษาจีน รวมทั้งการฝึกฝนทักษะด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน เพื่อสามารถใช้ภาษาไทยสื่อสารและสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต

4.2 ด้านการพัฒนาหลักสูตร พบว่า ผู้บริหารจำนวน 3 คน และครูจำนวน 6 คน มีความต้องการให้มีการนิเทศติดตามผลตลอดจนให้ข้อเสนอแนะแก่ครูผู้สอน ในเรื่องของการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การบริหารหลักสูตร การประเมินผลหลักสูตร การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดทำ หลักสูตรและพัฒนาหลักสูตรการสอนตามแผนการสอน และให้มีบันทึกหลังการสอน จัดให้มีการประเมินผลการสอน และผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 2 คน ได้เสนอให้กองการศึกษาเทศบาลเมืองนครนายก จัดทำทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อโรงเรียนจะได้มีข้อมูลในการจัดทำหลักสูตร และให้มีการเชิญคณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น และครูจำนวน 5 คน ต้องการให้คณะกรรมการส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการมีบทบาทมากขึ้นในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

4.3 ด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 5 คน มีความเห็นสอดคล้องกับครู จำนวน 10 คน มีความต้องการให้มีการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ วิธีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายและเน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง เน้น การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotion : EQ) ให้มากขึ้น นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 5 คน มีความต้องการให้มีการจัดสรรงบประมาณเพิ่มในการพัฒนาบุคลากรครูให้มากขึ้นและมีการนิเทศติดตามผลการสอน

4.4 ด้านจิตวิทยาสำหรับครู พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 5 คน และครูจำนวน 4 คน มีความต้องการให้มีการจัดฝึกอบรมฟื้นฟูความรู้ด้านจิตวิทยา และสามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนมากขึ้น

4.5 ด้านการวัดผลและประเมินผลการศึกษา พบว่า ผู้บริหารจำนวน 5 คน มีความเห็นสอดคล้องกัน มีความต้องการให้จัดอบรมและนิเทศติดตามผล ครูส่วนใหญ่ยังยึดติดกับการประเมินโดยใช้แบบทดสอบการประเมิน ยังไม่ค่อยใช้วิธีการวัดผลที่หลากหลาย ขาดการนำผลการประเมินมาวิเคราะห์ปรับปรุงเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็ก ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

4.6 ด้านการบริหารจัดการในห้องเรียน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 3 คน มีความต้องการให้ครูพัฒนาด้านภาวะผู้นำให้มากขึ้น ในขณะที่ครูจำนวน 8 คน ต้องการให้มีการให้ความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยา เพื่อปรับปรุงพฤติกรรมเด็กและจัดกิจกรรมหรือโครงการเพื่อ

พัฒนาเด็ก และผู้บริหาร สถานศึกษาจำนวน 5 คนมีความต้องการให้เทศบาลเมืองนครนายก สนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมในการจัดกิจกรรมหรือโครงการเพื่อพัฒนาผู้เรียนและสนับสนุน งบประมาณในการจัดซื้อวัสดุครุภัณฑ์ ที่ทันสมัยให้มากขึ้น เพื่อส่งเสริมให้การเรียนการสอนมี ประสิทธิภาพ และให้กองการศึกษาจัดอบรมระบบสารสนเทศให้กับครูทุกคนเพื่อสะดวกในการ นำข้อมูลมาใช้ในการจัดการศึกษา

4.7 ด้านการวิจัยการศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 2 คน มีความ เห็นสอดคล้องกับครูจำนวน 10 คน มีความต้องการให้กองการศึกษาจัดอบรมวิจัยในชั้นเรียน และผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 5 คน ต้องการให้มีการนิเทศติดตามตลอดจนหามาตรการที่จะ ส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนมากขึ้น และนำผลการวิจัยในชั้นเรียนไปประยุกต์ใช้ในการ เรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน หรือจัดทำผลงานทางวิชาการเพื่อการพัฒนาวิชาชีพ

4.8 ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา พบว่า ผู้บริหาร จำนวน 5 คน มีความต้องการให้มีการอบรมการออกแบบ การสร้าง และการนำไปใช้ และการประเมินผลนวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา และต้องการเทศบาลสนับสนุน งบประมาณเพื่อสร้างแรงจูงใจในการออกแบบ การสร้างนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ ทางการศึกษา ให้ครูนำไปใช้ในการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น ในขณะที่ครู จำนวน 10 คน ต้องการพัฒนาการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน

4.9 ด้านความเป็นครู พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน และครู จำนวน 10 คน มีความเห็นสอดคล้องกัน ต้องการให้ครูพัฒนาตนเองตามมาตรฐานวิชาชีพครู อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้ครูมีความรู้ ความสามารถ พัฒนาไปสู่ครูมืออาชีพ และ ต้องการได้รับการสนับสนุน งบประมาณในการพัฒนาบุคลากรเพิ่มมากขึ้น

อภิปรายผล

ผลการศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองด้านมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพ ครู สังกัดเทศบาลเมืองนครนายก มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปราย ดังนี้

เมื่อพิจารณาความต้องการพัฒนาตนเองด้านมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพ ของครู สังกัดเทศบาลเมืองนครนายก โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งด้านภาษาและเทคโนโลยี สำหรับครู ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านจิตวิทยาสำหรับครู ด้านการ วัดผลและประเมินผลการศึกษา ด้านการบริหารจัดการในห้องเรียน ด้านการวิจัยการศึกษา ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ส่วนด้านความเป็นครู อยู่ในระดับ ปานกลาง ผลตามปรากฏดังนี้อาจเนื่องมาจากครูในจังหวัดนครนายกมีความจำเป็นต้องพัฒนา ตนเอง ด้านมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครูเนื่องมาจากกฎหมายที่เกี่ยวกับครูและ ข้อบังคับคุรุสภา พ.ศ.2548 กำหนดเป็นหลักเกณฑ์ให้ครูเข้าสู่อำนาจการประเมินตนเองเพื่อเลื่อน วิทยฐานะและเงินเดือน ตลอดจนความเปลี่ยนแปลงจากโลกาภิวัตน์และการแข่งขันด้านการ

ศึกษาของโรงเรียนในแต่ละสังกัด ทั้งกระทรวงศึกษาธิการ สังกัดองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น และสังกัดเอกชน ตลอดจนกระแสการต่อต้านการถ่ายโอนโรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้ครูทุกสังกัดมีความตื่นตัวที่จะพัฒนาตนเองด้านมาตรฐานความรู้และมาตรฐานวิชาชีพมากยิ่งขึ้น เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของตน โดยมี ความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริณา เมธารธาธิป (2545 : 54-60) พบว่า ครูมีความต้องการ พัฒนาด้านความรู้เกี่ยวกับวิชาเฉพาะที่สอน เทคนิคการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทักษะ การสร้างแรงจูงใจให้แก่ นักเรียนตลอดจนความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต การเตรียมแผนการสอนและต้องการให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยเชิญวิทยากรมาบรรยาย และศึกษานอกสถานที่และงานวิจัยของ จุฑารัตน์ จันท์คำ (2545 : 82-92) พบว่า ครูต้องการ พัฒนาในเรื่องของการเลือกวิธีการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาและระดับความสามารถ ความถนัด ความสนใจ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ เสาวลักษณ์ กรโกวิท (2546 : 44-53) พบว่า ครูมี ความต้องการพัฒนาตนเองในเรื่องความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการ เรียนรู้ของผู้เรียน การใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยประกอบวิธีสอน การพัฒนาผู้เรียนโดยการวิจัย ในชั้นเรียนต่างวิเคราะห์หลักสูตรการเขียนแผนการสอน การวัดผลและประเมินผลการเรียน เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะตัวแปรที่ศึกษาและความต้องการพัฒนาตนเองด้าน มาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครู พบว่า ครูในสังกัดเทศบาลเมืองนครนายก ที่มีอายุ แตกต่างกัน มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีประสบการณ์ทำงานแตกต่างกัน มีการปฏิบัติการ สอนแตกต่างกัน ต่างก็มีความต้องการพัฒนาตนเองด้านมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพ ครูเหมือนกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลัดดา เจียมจุไร (2546 : 97-99) พบว่าครูที่มี วุฒิการศึกษาแตกต่างกัน ประสบการณ์สอนแตกต่างกัน มีความต้องการนิเทศภายในไม่แตก ต่างกัน ซึ่งต่างกับงานวิจัยของ มานิดา อังศิริโรจน์กุล (2547 : 53-58) พบว่า อายุ ระดับ การศึกษา ประสบการณ์สอนมีความสัมพันธ์กับความต้องการศึกษาปริญญาโทคอมพิวเตอร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.05

เมื่อพิจารณาความต้องการพัฒนาตนเองด้านมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครู ผลโดยรวมอยู่ในระดับมากจะก่อให้เกิดผลดีต่อการพัฒนาบุคลากรครูเนื่องจากความต้องการ พัฒนาด้านมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครู เกิดจากแรงจูงใจภายในของตัวครูเอง ซึ่งจะมีผลต่อการรับรู้ที่ดีในการพัฒนาตนเอง ทั้งนี้เนื่องจากความต้องการพัฒนาตนเองด้าน มาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครู เป็นความต้องการที่เกิดขึ้นตามทฤษฎีของมาสโลว์ คือ ความต้องการยกย่อง สรรเสริญ การยอมรับนับถือ ความต้องการในเรื่องของเกียรติยศ ชื่อเสียง ศักดิ์ศรี อันเนื่องมาจากการได้รับการยอมรับของตนเองในสังคม (ก้องเกียรติ โอภาสวงศ์การ. 2540 : 107) รวมทั้งความต้องการที่จะพัฒนาคุณภาพตนเอง ตามเป้าหมายที่วางไว้หรือความ ต้องการของสังคมที่จะพัฒนาคุณภาพของประชาชนตามเป้าหมายที่วางไว้ เพื่อให้มีความรู้ใน

วิชาการด้านต่างๆ เพื่อประกอบอาชีพและเพื่อเป็นที่ยอมรับนับถือของบุคคลอื่นและสังคมทั่วไป (ธารรงค์ อุดมไพจิตรกุล. 2544 : 2-4)

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยขอเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้และการทำวิจัยต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรนำผลจากการศึกษาค้นคว้าจากการวิจัยครั้งนี้ไปเสนอแนะในเชิงนโยบาย ในการพัฒนาบุคลากรของครูในสังกัดเทศบาลเมืองนครนายก เพื่อให้ผู้บริหารได้รับทราบถึง ความต้องการในการพัฒนาตนเองของครู ในสังกัดเทศบาลเมืองนครนายกและนำไปสู่การ ปฏิบัติในรูปของแผนงานโครงการ และนำมาพิจารณาถึงความเหมาะสมในการจัดสรร งบประมาณในการพัฒนาบุคลากรเพิ่มมากขึ้น

1.2 ในการพัฒนาด้านมาตรฐานความรู้ ควรพัฒนาควบคู่ไปกับมาตรฐานการ ปฏิบัติงานและมาตรฐานการปฏิบัติตนตามมาตรฐานจรรยาบรรณของวิชาชีพ เพื่อยกระดับ มาตรฐานวิชาชีพครูและระดับคุณภาพของครูในสังกัดเทศบาลเมืองนครนายกให้สูงขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาตนเอง ตามมาตรฐานวิชาชีพ กับการปฏิบัติงานของ พนักงานครูเทศบาล จังหวัดนครนายก

2.2 ควรมีการศึกษา ระดับคุณภาพของตนเองตามมาตรฐานวิชาชีพครู กับ พนักงานครู เทศบาล จังหวัดนครนายก อย่างเฉพาะเจาะจงในแต่ละด้าน

2.3 ควรใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกแทนการสนทนากลุ่ม เนื่องจากครูไม่ค่อยกล้า แสดงความคิดเห็น เกรงว่าจะมีผลกระทบต่อเพื่อนครูด้วยกัน อาจทำให้เสียสัมพันธภาพที่ดี

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2539). การประเมินผลจากสภาพจริง. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2544). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2542). วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2545). เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 แนวทางการวัดผลและประเมินผลการเรียน. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2545). แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542. และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 และพระราชบัญญัติการศึกษา ภาคบังคับ พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- กาญจนา วัฒนาย. (2545). เทคนิคการเขียนแผนการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : ชนพรการพิมพ์.
- กิตติพร ปัญญาภิบาล. (2541). รายงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน : กรณีการศึกษาสำหรับครูมัธยม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กิฟลี วรรณจิต. (2538). จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.
- เกษม วัฒนชัย. (2545). การปฏิรูปการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2544, พฤศจิกายน-ธันวาคม). แนวทางสู่การเป็นครูผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต. ในการศึกษาวันนี้. 6 : 30-32.
- กองวิจัยการศึกษา. (2542). วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- ก้องเกียรติ โอภาสวงศ์การ. (2540). กลยุทธ์สู่ความสำเร็จในธุรกิจส่วนตัว. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดชั่น.
- บุญชลี คำชาย. (2544). จิตวิทยาการเรียนรู้และการสอน. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนแคตฟอปจำกัด.
- ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ. (2548, กันยายน). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 22 ตอนพิเศษ. 76 : 39.

- ครรชิต มัลย์วงศ์. (2540). *ไอทีเพื่อการศึกษา ในเอกสารประกอบการสัมมนาทศวรรษใหม่ แห่งสังคม สารนิเทศ : ไอทีเพื่อเศรษฐกิจและสังคม*. กรุงเทพฯ : เนคเทค.
- จุฑารัตน์ จันทร์คำ. (2545). *ความต้องการพัฒนาสมรรถภาพด้านการจัดการเรียนการสอน ของครูประถมศึกษาในโรงเรียนพระหฤทัย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ประถมศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย เชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงศ์. (2539). *การพัฒนาหลักสูตร หลักการและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : กาควิชา บริหารการศึกษาคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชวาลา อรุณสวัสดิ์. (2545). *การพัฒนาตนเองของครูเกี่ยวกับการเรียนการสอนหลักสูตรวิชา ชีวะระยะสั้น ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูวิทยาลัยการช่าง กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การศึกษานอกโรงเรียน). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ชาญชัย อาจินสมาจาร. (2545). *สุดยอดเทคนิคสู่ครูมืออาชีพ*. กรุงเทพฯ : จรัสสินิมวงศ์ การพิมพ์.
- ชุติมา สัจจานันท์. (2539). *เอกสารการสอนชุดวิชาสารนิเทศศาสตร์เบื้องต้น*. หน่วยที่ 1-7 พิมพ์ครั้งที่ 8. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิราช.
- ซุน เทียมทินกฤต. (2540). *เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาค้นคว้า*. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชูศรี สุวรรณโชติ. (2542). *หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พัฒนา การศึกษา.
- ชำนาญ อริยกุล. (2541, กุมภาพันธ์). *ครูกับการเปลี่ยนแปลงกับการปฏิบัติงานการศึกษา*. 21(113) : 70-74.
- ไชยยันต์ ไชยถาวร. (2541). *ความต้องการพัฒนาครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานประถมศึกษา อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (บริหารการศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- ณรงค์ รอดพันธ์. (2542, กุมภาพันธ์-มีนาคม). *ครูกับการพัฒนาตนเอง*. *ข้าราชการครู*. 19(3) : 37-39.
- ดิเรก พรสีมา; และคณะ. (2541). *รายงานการวิจัยประกอบร่างพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2540 การพัฒนาวิชาชีพครู*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ.
- เดโช สวานานนท์. (2522). *จิตวิทยาสำหรับครูและผู้ปกครอง*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์.
- ทิพวรรณ หอมพูล. (2538). *การใช้ภาษาเพื่อการอาชีพ 2*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วังอักษร.

- เทศบาลเมืองนครนายก. (2549). แผนพัฒนาการศึกษาระยะ 3 ปี (2549 – 2551). นครนายก : เทศบาลเมืองนครนายก.
- ธำรง อุดมไพจิตรกุล. (2544). เศรษฐศาสตร์การศึกษา. กรุงเทพฯ : โครงการตำราคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นพรัตน์ ศรีรุ่ง. (2542). การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองของครูผู้สอน เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงาน ประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (นิเทศการศึกษา และพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์. ถ่ายเอกสาร.
- นภดล จันทรเพ็ญ. (2535). การใช้ภาษาไทย. กรุงเทพฯ : แสงศิลป์การพิมพ์.
- บุญเรือง เนียนหอม. (2540). การพัฒนาระบบการเรียนการสอนทางอินเทอร์เน็ตในระดับอุดมศึกษา. วิทยานิพนธ์ ค.ด. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ประมวล พฤษพิบูล. (2548). ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาตนเองตามแนวจรรยาบรรณครูกับการปฏิบัติงานของพนักงานครูเทศบาล จังหวัดราชบุรี. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประวิต เอรารวรรณ์. (2545). การวิจัยปฏิบัติการ การเรียนรู้ของครูและการสร้างหลังร่วมในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : ดอกหญ้า.
- ประสิทธิ์ ตักดีคำดวง. (2545). ความต้องการพัฒนาการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอน ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานประถมศึกษา อำเภอกะเปอร์วิทย จังหวัดร้อยเอ็ด วิทยานิพนธ์ คม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏมหาสารคาม. อัดสำเนา.
- ประเวศ วะสี. (2541). การปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพฯ : ชูรสภา.
- _____. (2543). ปฏิรูปการเรียนรู้แก้ไขความทุกข์ยากของแผ่นดิน. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ผะอบ โปษะกฤษณะ. (2526). ลักษณะเฉพาะของภาษาไทย. กรุงเทพฯ : ร่วมสาสน์.
- ผกา สัตยธรรม. (2544). คุณธรรมของครู. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ผานิต มิ่งโมรา. (2542). ความต้องการนิเทศการสอนของครูภาษาอังกฤษในโรงเรียนระดับมัธยมสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

- พนม พงษ์ไพบูลย์; และคณะ. (2546). *รวมกฎหมายการศึกษาเข้าสู่โครงสร้างใหม่ กระทรวงศึกษาธิการ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พัฒนา.
- พระเทพเมธี ประยุทธ ปยุโต. (2546). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูรย์ โพธิ์สาร. (2547). *สารานุกรมศึกษาศาสตร์ ฉบับที่ 33*. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ไพบูลย์ แจ่มขำ. (2541). *วิทยาลัยการสอน*. กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์.
- ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ. (2543). *การนิเทศการศึกษา : ทฤษฎีและการปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มนลธิ สิริสมบูรณ์. (2545, มกราคม-เมษายน). การศึกษาสภาพและรูปแบบการทำวิจัยในชั้นเรียน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*. 5(1) : 25-32.
- มานิดา อังศิริโรจน์กุล. (2547). การศึกษาสภาพและรูปแบบการทำวิจัยในชั้นเรียน. *วารสารระดับปริญญาโทด้านคอมพิวเตอร์ของอาจารย์สอนคอมพิวเตอร์ในสถานศึกษาของรัฐอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต*. สารนิพนธ์. ศศ.ม. (เศรษฐศาสตรศึกษาศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย.มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มาลินี จุฑะธรพ. (2539). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธิ.
- ยนต์ ชุ่มจิต. (2544). *การศึกษาและความเป็นครูไทย*. กรุงเทพฯ : โอเอส พรินติ้ง เฮ้าส์.
- รุ่ง แก้วแดง. (2542). *ประวัติศาสตร์การศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน.
- รุจิร ภูสาระ. (2545). *การพัฒนาหลักสูตร : ตามแนวปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย.
- ลัดดา คำพลงาม. (2540). *กระบวนการและผลการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนที่มีต่อพฤติกรรม การสอน พฤติกรรมศึกษาของครูนักวิจัย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การวิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ลัดดา เจียมจุไร. (2546). *ความต้องการนิเทศภายในของครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 กลุ่มที่ 1 บางกอกน้อย*. สารนิพนธ์. ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วาสนา สุขกระสานดี. (2541). *โลกของคอมพิวเตอร์และสารสนเทศ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์. (2542). *การพัฒนาหลักสูตรฐานต่อที่ท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ : บริษัท เซ็นเตอร์ดีสคัฟเวอร์ จำกัด.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2538). *การพัฒนาหลักสูตรและการสอน : มิติใหม่*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ธเนศวรการพิมพ์

- วรรณิ ลิ้มอักษร. (2546). จิตวิทยาการศึกษา. สงขลา : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ศิริบุรณ์ สายโกสม. (2548). จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศรีน้อย โปหาทอง และคณะ. (2546). การเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- ศรีวรรณ สุนทรสถิตภาพร. (2543). ความต้องการพัฒนาการสอนภาษาไทยของครูผู้สอนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (หลักสูตรและการสอน). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- สมจิต ชิวปรีชา. (2540). วาทวิทยา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมนึก ภัททิพย์ธนี. (2546). การวัดผลการศึกษา. กอปรสิทธิ์ : ประสานการพิมพ์.
- สมบุรณ์ ดันยะ. (2545). การประเมินผลการศึกษา. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- สมพร สุทัศน์ย์. (2547). จิตวิทยาการปกครองชั้นเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์; และคณะ. (2542). รายงานการวิจัยเอกสารใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- _____. (2543). ข้อเสนอเชิงนโยบายการปฏิรูปวิชาชีพครูพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สถาพร ดียิ่ง. (2548). ผลของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยวิธีการแบบร่วมมือสำหรับนักศึกษาครู. วิทยานิพนธ์. กศ.ด. (วิทยาศาสตร์ศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. จัดสำเนา.
- สมาน ลอยฟ้า. (2544, ตุลาคม-ธันวาคม). ความรู้สารสนเทศ : ทักษะจำเป็นสำหรับสังคม. สารสนเทศคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 19(1).
- สิริณา เมธราชทิป. (2545). ความต้องการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนเอกชนระดับมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- สิริรัตน์ เทียมเสริวงศ์. (2543). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเทคนิคการขาย โดยการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางกับการสอนปกติของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ โรงเรียนกรุงเทพพาณิชยการ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุชาดา กิระนันท์. (2541). เทคโนโลยีสารสนเทศสถิติ : ข้อมูลในระบบสารสนเทศ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุชาติ นันทไชย. (2547). *จริยธรรมและจรรยาสำหรับครู*. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์.
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุวิทย์ มูลคำ; และอรทัย มูลคำ. (2546). *วิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ*.
กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- สุวิทย์ มูลคำ; และอรทัย มูลคำ. (2546). *วิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม
ค่านิยม*. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- _____. (2546). *วิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด*. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- สุรางค์ โค้วตระกูล. (2536). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- _____. (2545). *จิตวิทยาการศึกษา พิมพ์ครั้งที่ 5*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สนธิ ตั้งทวี. (2538). *การใช้ภาษาเชิงปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์.
- สนธิ สัตโยภาส. (2546). *ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารและสืบค้น*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
ธารอักษร.
- สุนีย์ ภูพันธ์. (2546). *แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร*. กรุงเทพฯ : The Know
ledge Center.
- สุนีย์ เหมะประสิทธิ์. (2537). *การพัฒนาหลักสูตรและการสอนในระดับประถมศึกษา*.
กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมิตา อังวัฒนกุล. (2535). *วิธีการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมศักดิ์ สินธุเวชญ์. (2545, ตุลาคม). *แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรขั้นพื้นฐาน*.
วารสารการศึกษา. 23(2) : 18.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2542). *แนวคิดและหลักการของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน*. กรุงเทพฯ :
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2546). *การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. (2545, กุมภาพันธ์). *การวิจัยกับการพัฒนาการเรียนรู้*. *วารสารวิชาการ*.
5(4) : 76-79.
- สำนักงานกฤษฎีกา. (2540). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540*.
กรุงเทพฯ : สำนักงานกฤษฎีกา.
- _____. (2542). *พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ให้แก่องค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ : สำนักงานกฤษฎีกา.
- _____. (2546). *พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496. (แก้ไขเพิ่มเติม)*. กรุงเทพฯ :
สำนักงานกฤษฎีกา.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2540). *แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544)*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- _____. (2545). *แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2559)*. ฉบับสรุป. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542* กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- _____. (2543). *ร่วมกับการปฏิรูปการเรียนรู้ที่สำคัญที่สุด* กรุงเทพฯ : บริษัท พรินทวาทกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการกลางพนักงานเทศบาล. (2549). *การดำเนินการประเมินวิทยฐานะ พนักงานครูและบุคลากรทางการศึกษาเทศบาลและเมืองพัทยา*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการกลางพนักงานเทศบาล.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2539). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ.2540-2544* กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- _____. (2544). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ.2545-2549* กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2546*. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2549). *คู่มือประกอบวิชาชีพทางการศึกษา* กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2547). *การพัฒนาองค์กรและบุคลากรแนวคิดใหม่ในการพัฒนาทรัพยากรบุคคล*. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- เสาวลักษณ์ มิฆเนตร. (2542). *สภาพความต้องการในการพัฒนาบุคลากรของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอประสาธน์ จังหวัดสุรินทร์*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- เสาวลักษณ์ กรโกวิท. (2546). *การพัฒนาตนเองของครูในโรงเรียนโกวิทราษฎร์เชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- องอาจ นัยวัฒน์. (2543, พฤษภาคม-สิงหาคม). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการแนวคิดและวิธีการ*. *วารสารการวัดผลการศึกษา*. 60 : 23-40.

- อธิปัตย์ คลี่สุนทร. (2541). *INTERNET และ SCHOOLNET* กับการเสริมสร้างคุณภาพทางการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : เอกสารอัดสำเนา.
- อมรา เกิดสุข. (2539, พฤษภาคม). คุณครูยุคโลกาภิวัตน์. *การศึกษา กทม.* 21(5) : 21-22.
- อารี พันธุ์ณี. (2538). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ : เลิฟแอนด์ลิฟเพรส.
- อารี สันทนต์. (2546). *ทุกคนเรียนได้บูรณาการรูปแบบการเรียนรู้แบบพหุปัญญา*. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- อรนุช โพชนุกูล. (2545, มีนาคม) ครูกับหน้าที่และบทบาทใหม่ที่เปลี่ยนไป. *วารสารวิชาการ.* 5(3) : 42-43.
- อรุณี ร่มนุ่น. (2541, กุมภาพันธ์-มีนาคม). การพัฒนาตนเอง. *สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา.* 13(13) : 19-20.
- อุดม เขยกิจวงศ์. (2545). *หลักสูตรท้องถิ่น : ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บรรณกิจ.
- อุดมศักดิ์ พลอยบุตร. (2545, กุมภาพันธ์). ครูยุคใหม่...ยุคปฏิรูป. *วารสารวิชาการ.* 5(1) : 22-24.
- อำนวย เดชชัยศรี. (2544). *นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา*. กรุงเทพฯ : องค์การคำครูสภา.
- Boyer, B.A. & P. Semrwa. (1995, January–February) A Constructivist Approach to Social Studie : Integrating Technology. *Social Study and The Young Learner.* 14-16.
- Brooks, J.G. & M.G. Brooks. (1993). *The Case for Constructivist Classroom.* Virginia : Association for Supervision and Curriculum Development. Council on Rural Special Education.
- Bruke, J. Peter; J.J. Christensen; & R. Fess. (1984). *Teacher Career Stage : Implication for Staff Development.* Fastback No 214 Bloomington, Ind : Phi Delta Kappa Education Foundation.
- Deherty, Edward Joseph. (1998). *Professional Development for Bosto Teacher in School To Career Programs.* Degree : Ed.D. Harvard University.
- Driscoll, M.P. (1994). *Phychology of learning for Instruction.* Needham Heights. MA : Alyn and Bacon.
- Eggen, P.D. & D.P. Kauchoake. (1997). *Strategies for Teacher : Teaching Content and Thinking Skills.* Boston : Alyn and Bacon.
- Gredler, M.R. (1997). *Learning and Instruction Theory into Practice.* 3rd ed. New Jersey : Prentice-Hall.

- Grootenber, Perter. (2005). *Self-directed Teacher Professional Development*.
(Online). Available : [http :// www. edu. Au / 99601. Htm](http://www.edu.au/99601.htm) Retrieved APRIL.
- Jonassen, D.H. (1992). *Evaluating Constructivist Learning*. New Jersey :
Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Perkins, D. (1999, November). The Mary Faces of Constructivism. *Educational Readership*. 57(3) : 6-11.
- Lucus, G. Henry. (1997). *Information Technology for Management*. 6th ed. New York : MC Grow-Hill Companies.
- Windle, Linda Marie. (1998). *Skill Preformance Assessment And Need for further Professional Development of Student Affairs Mid Managers*. Doctor's Thesis. Texas : Texas University.
- Richardson, V. (1994, December). Constructivist Teacher : Theory and Practice. *Teaching Thinking & Problem Solving*. 16(1) : 3-7.
- Yahool Geocites. (2545). <http://www.geocities.com>.

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

เรื่อง

ความต้องการพัฒนาตนเองด้านมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพของครู
ในสังกัดเทศบาลเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก

แบบสอบถามนี้สร้างขึ้นเพื่อศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองด้านมาตรฐานความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพของครู เพื่อใช้เป็นแนวนโยบายในการพัฒนาครูตามมาตรฐานวิชาชีพและก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด การตอบแบบสอบถามนี้จะไม่มีผลกระทบหรือผลเสียใดๆแก่ผู้ตอบ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดตอบแบบสอบถามตามความจริง แบบสอบถามนี้มี 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาตนเองด้านมาตรฐานความรู้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบ แบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลง ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับความจริงเกี่ยวกับตัวของท่านมากที่สุด

1. อายุ

☐ 20-39 ปี

☐ 40 ปีขึ้นไป

2. ระดับการศึกษา

☐ ระดับปริญญาตรี

☐ สูงกว่าปริญญาตรี

3. ประสบการณ์ทำงาน

☐ ตั้งแต่ 1-10 ปี

☐ ตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป

4. การปฏิบัติการสอน

☐ สอนตรงตามสาขาวิชาที่จบการศึกษา

☐ สอนไม่ตรงตามสาขาวิชาที่จบการศึกษา

ตอนที่ 2 ความต้องการพัฒนาตนเองด้านมาตรฐานความรู้

คำชี้แจง กรุณาอ่านข้อความต่อไปนี้และพิจารณาว่าท่านมีความต้องการในการพัฒนาตนเอง
 มากน้อยเพียงใด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความต้องการพัฒนา
 ตนเองที่ตรงกับท่านมากที่สุด

การพัฒนา	ระดับความต้องการ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ด้านภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู					
1.1 ความรู้ความเข้าใจภาษาไทย					
1.2 ความรู้ความเข้าใจภาษาอังกฤษ					
1.3 ความรู้ความเข้าใจภาษาต่างประเทศอื่นๆ					
1.4 การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา					
1.5 การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารและสืบค้นข้อมูล					
2. ด้านการพัฒนาหลักสูตร					
2.1 ความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา					
2.2 การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดทำหลักสูตร					
2.3 การบริหารหลักสูตร					
2.4 การประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา					
2.5 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา					
3. ด้านการจัดการเรียนรู้					
3.1 ทฤษฎีการเรียนรู้					
3.2 หลักการจัดการเรียนรู้					
3.3 แนวทางจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ					
3.4 รูปแบบและวิธีจัดการเรียนรู้					
3.5 การบูรณาการการเรียนรู้แบบเรียนรวม					
4. ด้านจิตวิทยาสำหรับครู					
4.1 หลักการและแนวคิดด้านจิตวิทยา					
4.2 จิตวิทยาพัฒนาการ					
4.3 จิตวิทยาการเรียนรู้					

การพัฒนา	ระดับความต้องการ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
4.4 จิตวิทยาการศึกษา					
4.5 การนำจิตวิทยาไปใช้ ในการจัดการศึกษา					
5. ด้านการวัดผลและประเมินผลการศึกษา					
5.1 จุดมุ่งหมายของการวัดผลและประเมินผล					
5.2 หลักการวัดผลและประเมินผล					
5.3 การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตร ขั้นพื้นฐาน					
5.4 การประเมินตามสภาพจริง					
5.5 การประเมินจากแฟ้มสะสมงาน					
6. ด้านการบริหารจัดการในห้องเรียน					
6.1 การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักเรียน					
6.2 ภาวะผู้นำของครู					
6.3 การจัดการในห้องเรียน					
6.4 การจัดโครงการและกิจกรรมเพื่อการพัฒนา					
6.5 การจัดระบบงานสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ					
7. ด้านการวิจัยการศึกษา					
7.1 การออกแบบการวิจัย					
7.2 กระบวนการวิจัย					
7.3 การวิจัยในชั้นเรียน					
7.4 การนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้					
7.5 การค้นคว้าศึกษางานวิจัย					
8. ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา					
8.1 การออกแบบการสร้างนวัตกรรมและเทคโนโลยี สารสนเทศทางการศึกษา					
8.2 การนำนวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการ เรียนการสอน					
8.3 การประเมินผลการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีสาร สนเทศ					

การพัฒนา	ระดับความต้องการ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
8.4 การปรับปรุงนวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศ					
8.5 สามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย					
9. ด้านความเป็นครู					
9.1 มาตรฐานวิชาชีพครู					
9.2 จรรยาบรรณวิชาชีพครู					
9.3 การพัฒนาวิชาชีพ					
9.4 คุณลักษณะของครูที่ดี					
9.5 การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และผู้นำทางวิชาการ					

ภาคผนวก ข

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรรพรรณ ตันท์เจริญรัตน์
ผู้อำนวยการโรงเรียนสุวรรณประสิทธิ์ จังหวัดนครนายก
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร. ไพบุลย์ อ่อนมั่ง
อาจารย์ประจำภาควิชาสุขศึกษา คณะพลศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. นายสมชาย พุ่มพิมล
ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ
หน่วยงานศึกษานิเทศก์
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนครนายก
4. นายสุนทร เขยชื่น
ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ
หน่วยงานศึกษานิเทศก์
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนครนายก
5. นางประเทืองจิต บุญมาก
ครูเชี่ยวชาญ
โรงเรียนเทศบาล 1 วัดศรีเมือง
สังกัดเทศบาลเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ-ชื่อสกุล	นางสุปราณี จินดา
วันเดือนปีเกิด	25 พฤศจิกายน 2498
สถานที่เกิด	อำเภอริ้วเสาะ จังหวัดนราธิวาส
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	150/11 หมู่ 4 หมู่บ้านทิวเขางาม ถนนสุวรรณศร ซอย 21 ตำบลบ้านใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ผู้อำนวยการกองการศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองนครนายก

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2515	มัธยมศึกษาปีที่ 3 จาก โรงเรียนนุจิเสวีวิทยา กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2517	ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นต้น จาก วิทยาลัยครูยะลา
พ.ศ. 2521	พิเศษมัธยม (ศึกษาด้วยตนเอง)
พ.ศ. 2528	ศึกษาศาสตรบัณฑิต จาก มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
พ.ศ. 2549	การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ